

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΝΟΜΟΣ ΚΥΚΛΑΔΩΝ
ΔΗΜΟΣ ΤΗΝΟΥ**

Α Π Ο Σ Π Α Σ Μ Α
Από το Πρακτικό 01/27 – 01 – 2021 της συνεδρίασης της
Εκτελεστικής Επιτροπής του Δήμου Τήνου

ΘΕΜΑ ΜΟΝΟ : Εισήγηση της εκτελεστικής επιτροπής για έγκριση επιχειρησιακού προγράμματος του Δήμου Τήνου 2020-2023 Α' μέρος.

Στην Τήνο σήμερα την 27 – 01 – 2021, ημέρα Τετάρτη και ώρα 11.00 π.μ. στο Δημοτικό Κατάστημα του Δήμου Τήνου συνήλθε σε συνεδρίαση η Εκτελεστική Επιτροπή Δήμου Τήνου, ύστερα από την 22 – 01 – 2021 πρόσκληση του Προέδρου της, η οποία επιδόθηκε νόμιμα με αποδεικτικό στα μέλη, σύμφωνα με το άρθρο 62 του Ν. 3852/10.

Αφού διαπιστώθηκε νόμιμη απαρτία, δηλαδή σε σύνολο έξι (6) μελών βρέθηκαν παρόντα τα παρακάτω έξι (6) μέλη:

ΠΑΡΟΝΤΕΣ

1. Ιωάννης Σιώτος – Δήμαρχος
2. Ευγενία Αλοιμόνου – Αντιδήμαρχος
3. Ζαχαρίας Γιαννησόπουλος Αντιδήμαρχος
4. Λουκρητία Άνδροβικ - Ρουγγέρη – Αντιδήμαρχος
5. Ευάγγελος Περιάλης - Αντιδήμαρχος
6. Εμμανουήλ Λούβαρης - Αντιδήμαρχος

ΑΠΟΝΤΕΣ

Κ α ν έ ν α ς

Τα πρακτικά τηρήθηκαν από τον υπάλληλο του Δήμου Παναγιώτη Σανταμούρη.

Ο Πρόεδρος εισηγούμενος το μόνο θέμα της ημερήσιας διάταξης έθεσε υπόψη της εκτελεστικής το με αριθ. πρωτ. 107/05-01-2021 έγγραφο του Αυτοτελούς Τμήματος Προγραμματισμού & Πληροφορικής σύμφωνα με το οποίο αποστέλλει το Α' μέρος του Επιχειρησιακού Προγράμματος του Δήμου, που αποτελείται από το Στρατηγικό Σχεδιασμό της τρέχουσας δημοτικής περιόδου.

Μετά την έγκριση του ανωτέρω σχεδίου από την Εκτελεστική Επιτροπή θα πρέπει να εγκριθεί από το Δημοτικό Συμβούλιο.

Κατόπιν των ανωτέρω κάλεσε την επιτροπή να αποφασίσει σχετικά.

Η Εκτελεστική Επιτροπή, μετά από διαλογική συζήτηση και αφού έλαβε υπόψη τις διατάξεις των άρθρων 62 και 63 του Ν. 3852/2010, όπως τροποποιήθηκαν και ισχύουν και το με αριθ. πρωτ. 107/05-01-2021 έγγραφο του Αυτοτελούς Τμήματος Προγραμματισμού & Πληροφορικής,

Α π ο φ α σ ί ζ ε ι Ο μ ό φ ω ν α

Εισηγείται στο Δημοτικό Συμβούλιο, το παρακάτω προσαρτώμενο Σχέδιο επιχειρησιακού προγράμματος του Δήμου Τήνου 2020-2023 Α' μέρος όπως αυτό συντάχθηκε από το Αυτοτελές Τμήμα Προγραμματισμού και Πληροφορικής.

Η απόφαση αυτή πήρε αύξοντα αριθμό: **01/2021**
Αφού αναγνώστηκε το πρακτικό αυτό υπογράφεται ως ακολούθως:

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ Ιωάννης Σιώτος	ΤΑ ΜΕΛΗ Ευγενία Αλοιμόνου Λουκρίτια Άνδροβικ Ζαχαρίας Γιαννησόπουλος Ευάγγελος Περιάλης Εμμανουήλ Λούβαρης
------------------------------	---

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ιωάννης Σιώτος

ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΤΜΗΜΑ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
2020-2023

Α΄ ΜΕΡΟΣ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

ΔΗΜΟΣ ΤΗΝΟΥ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΩΝ

Α/Α	ΗΜ/ΝΙΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ	ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΛΛΑΓΗΣ	ΣΥΝΤΑΞΗ	ΕΓΚΡΙΣΗ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΓΚΡΙΣΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ****A.1. Έννοια και Χαρακτηριστικά του Επιχειρησιακού Προγράμματος .****A.2. Θεσμικό Πλαίσιο Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.****A.3. Χρόνος και Μεθοδολογία Εκπόνησης Επιχειρησιακού Προγράμματος.****ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ****B.1. Ανάλυση και Αξιολόγηση της Υφιστάμενης Κατάστασης στην Περιοχή του Δήμου και στον Οργανισμό του Δήμου.*****B.1.1. Περιγραφή και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης της ν. Τήνου******B.1.1.1.Γενικά Χαρακτηριστικά******B.1.1.2. Πληθυσμιακά Χαρακτηριστικά******B.1.1.3. Περιβάλλον – Ποιότητα Ζωής******B.1.1.4. Κοινωνική Πολιτική , Παιδεία, Πολιτισμός. Αθλητισμός******B.1.1.5.Τοπική Οικονομία και Απασχόληση******B.1.2 Περιγραφή και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης του Δήμου Τήνου*****B.2. Καθορισμός Στρατηγικής του Δήμου και Αναπτυξιακές Προτεραιότητες.*****B.2.1. Όραμα και αρχές δημοτικής ηγεσίας******B.2.2. Στρατηγική Δήμου******B.2.3. Άξονες και μέτρα προγράμματος*****ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α: ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.****A.1. Έννοια και Χαρακτηριστικά του Επιχειρησιακού Προγράμματος .**

Με το νόμο 3463/2006, «Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων» και συγκεκριμένα με τα άρθρα 203 έως 207, θεσπίστηκε για πρώτη φορά η υποχρέωση κατάρτισης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων από τους Δήμους με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων. Στην Τήνο και οι τρεις Ο.Τ.Α. που είχαν δημιουργηθεί με το σχέδιο «Καποδιστριάς» ήταν κάτω του πληθυσμιακού ορίου όπως και οι περισσότεροι Δήμοι των Κυκλάδων και ως εκ τούτου δεν προέβησαν στην κατάρτιση Επιχειρησιακού Προγράμματος.(Ε.Π.) Με το ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης» άρθ. 266, η κατάρτιση Ε.Π. γίνεται πλέον υποχρεωτική για όλους τους Ο.Τ.Α.

Το Ε.Π. είναι μια συλλογική δραστηριότητα. Σε αυτή οργανωμένοι κοινωνικοί φορείς αλλά και άτυπες κοινωνικές ομάδες σε ένα τόπο, συνεργάζονται με συντονισμένο τρόπο, λαμβάνοντας υπόψη τους τα δεδομένα, τους στόχους και τις προτεραιότητες τους και πως όλα αυτά μπορούν να γίνουν πράξη σε ένα συγκεκριμένο μεσοπρόθεσμο διάστημα . Η υλοποίηση του σχεδιασμού γίνεται όχι μόνο με κριτήρια οικονομικά αλλά και με κοινωνικά και πολιτικά, με απώτερο στόχο την αξιοποίηση των περιορισμένων πόρων μιας περιοχής Δεν πρόκειται για μια απλή αναπτυξιακή μελέτη αλλά για μια συνεχή και επανατροφοδοτούμενη κοινωνική διεργασία. Ο Δήμος ως συντονιστής και κύριος εκτελεστής της προσπάθειας έχει τον έλεγχο και την διάθεση των αγαθών της περιοχής του, ώστε να εξασφαλίσει ένα οικονομικό μέλλον συνεπές με την ποιότητα ζωής των δημοτών. Για να το πετύχει αυτό θα πρέπει να έχει γνώση και δυνατότητα συνδυασμού των εξής παραγόντων:

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα φιλοδοξεί να είναι το μέσο που θα αποτυπώνει τη βούληση και δυνατότητα για την ανάπτυξη και ευημερία και θα δώσει κίνηση στα πολλά και περίπλοκα γρανάζια της μηχανής για την Τοπική Ανάπτυξη. Αποτελεί εν γένει το εργαλείο για την τοπική και οργανωτική ανάπτυξη του Δήμου, σε εναρμόνιση με τις κατευθύνσεις αναπτυξιακού σχεδιασμού και με ενίσχυση των συνεργασιών σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, σε ένα μεσοπρόθεσμο τετραετή προγραμματισμό ο οποίος συμπίπτει με την εκάστοτε δημαρχιακή περίοδο.

- Χαρακτηριστικά Ε.Π.

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου πρέπει να εμφανίζει τα εξής χαρακτηριστικά:

- Αποτελεί ολοκληρωμένη στρατηγική αντιμετώπισης των τοπικών προβλημάτων διερευνώντας σφαιρικά και με διεπιστημονική προσέγγιση όλες τις προοπτικές ανάπτυξης.
- Καθοδηγεί προς την αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη κατανομή και αξιοποίηση των περιορισμένων πόρων, για την ορθολογικότερη οικονομική διαχείριση του Ο.Τ.Α. αλλά και για την εξεύρεση νέων πόρων.
- Εφαρμόζει δείκτες επίδοσης με αποτέλεσμα να αναφέρεται σε μετρήσιμα και ταυτόχρονα ελεγχόμενα στοιχεία.
- Αποτελεί μέσο δημοκρατικού προγραμματισμού, ενεργοποιώντας τους πολίτες σε όλα τα επίπεδα σχεδιασμού του Ε.Π. καταγράφοντας τις πραγματικές ανάγκες και επιθυμίες του τοπικού πληθυσμού.
- Αναβαθμίζει την εικόνα του Ο.Τ.Α. προσδίδοντας του το κύρος της διαχείρισης θεμάτων μείζονος σημασίας.
- Βελτιώνει την εσωτερική οργάνωση των ΟΤΑ, λειτουργεί συνεκτικά και συντονίζει τις επιμέρους δράσεις του Οργανισμού αλλά και των επιμέρους Νομικών Προσώπων του.
- Επισπεύδει την ωρίμανση και υλοποίηση των δράσεων.
- Ευνοεί την ανάπτυξη δικτύων με άλλους φορείς της αυτοδιοίκησης αλλά και ευρύτερων συνεργασιών με άλλους χώρους όπως τον ακαδημαϊκό, τον επιχειρηματικό, τις ΜΚΟ.
- Υλοποιείται μέσω του ετήσιου προγράμματος δράσης του ΟΤΑ και των Νομικών Προσώπων του
- Εκπονείται με τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων – Αιρετά όργανα, υπηρεσιακά στελέχη, διοικητικοί φορείς, τοπικοί φορείς και ομάδες δημοτών, .

Φιλοσοφία και Αρχές Εκπόνησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος των Δήμων

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου αποτελεί βασικό εργαλείο προγραμματισμού, δράσεων τοπικής και εσωτερικής ανάπτυξης του Δήμου. Για το λόγο αυτό:

- Είναι ολοκληρωμένο πρόγραμμα τοπικής ανάπτυξης και βελτίωσης της διοικητικής ικανότητας του ΟΤΑ και προϊόν συλλογικής λειτουργίας των υπηρεσιών του Δήμου
- Είναι οργανικό στοιχείο της καθημερινής λειτουργίας και διοίκησης του Δήμου και μέρος του προγραμματικού του κύκλου
- Είναι εύχρηστο, σύντομο και περιεκτικό, κωδικοποιώντας κατά το δυνατόν την πληροφορία που παρέχει, ώστε να διευκολύνει την παρακολούθηση και την επικαιροποίησή του
- Δίνει έμφαση στη διάγνωση, σε σχέση με την αποτύπωση του εξωτερικού και εσωτερικού περιβάλλοντος, για την ανάδειξη βασικών αναπτυξιακών προτεραιοτήτων
- Δίδει έμφαση στον τεκμηριωμένο προσδιορισμό των ολιγάριθμων κρίσιμων ζητημάτων, στα οποία πρέπει να επικεντρώσει τις προσπάθειές του ο Δήμος, λαμβάνοντας υπόψη τα τοπικά προβλήματα, τις εθνικές και περιφερειακές αναπτυξιακές προτεραιότητες και τις δυνατότητές του ως οργανισμού
- Οι άξονες του στρατηγικού σχεδιασμού είναι προκαθορισμένοι και σε συμφωνία με την οργάνωση των αρμοδιοτήτων σε θεματικές ενότητες (4 άξονες) (Ν 3852/2010)
- Ο επιχειρησιακός σχεδιασμός αποτελεί την κεντρική αναφορά ώστε να δίνει εύκολα το υπόβαθρο, σχεδόν αυτοματοποιημένα, για την εκπόνηση επιμέρους σχεδίων δράσης (ανά υπηρεσία υλοποίησης, ανά θεματική, κλπ.)
- Διερευνά πλήθος πηγών χρηματοδότησης, αποτελώντας βάση για το σχεδιασμό και υλοποίηση δράσεων κυρίως αναπτυξιακού χαρακτήρα
- Συνδέεται με το ετήσιο πρόγραμμα δράσης, το τεχνικό πρόγραμμα και τον προϋπολογισμό του Δήμου
- Υποστηρίζεται, κατά το δυνατόν, από μηχανογραφική εφαρμογή
- Αξιοποιεί δείκτες επίδοσης

Πηγή «Ε.Ε.Τ.Α.Α. Οδηγός κατάρτισης Ε.Π. Ο.Τ.Α. α βαθμού»

A.2. Θεσμικό Πλαίσιο Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

Τα Επιχειρησιακά Προγράμματα θεσμοθετούνται για πρώτη φορά στα άρθρα 203-207 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (Ν. 3463/2006). Με το άρθρο 266 Ν. 3852/2010 (Πρόγραμμα Καλλικράτης) επιβεβαιώνεται η υποχρέωση κατάρτισης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων από τους Ο.Τ.Α. α βαθμού.

Το Υπουργείο Εσωτερικών (ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α) με σχετικές υπουργικές αποφάσεις και εγκυκλίους που εξέδωσε έδωσε κατευθύνσεις στους ΟΤΑ α βαθμού για την κατάρτιση των Ε.Π., όπως με:

1. την αρ. 45/58939/25-10-2006 Εγκύκλιο του Υφυπουργού Εσωτερικών για το σκοπό, τη διάρθρωση και τους στόχους των Ε.Π.
2. την Υπουργική Απόφαση 18183, ΦΕΚ 534, Β, 13/4/2007 στην οποία καθορίστηκε η δομή και το περιεχόμενο των επιχειρησιακών προγραμμάτων των Ο.Τ.Α.
3. Η 4503/8-8-2007 (ΦΕΚ 1613 Β') Υπουργική Απόφαση «Τροποποίηση της υπ' αριθμ 18183/2007 Υ.Α.» όπως αυτή ισχύει.
4. την αρ. 66/50837/14-9-2007 Εγκύκλιο του Υφυπουργού Εσωτερικών, σχετικά με τις διαδικασίες κατάρτισης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων ΟΤΑ α' βαθμού
5. Η 71841/21-12-2007 (ΦΕΚ 19 Β') Υπουργική Απόφαση «Τροποποίηση της υπ' αριθμ 18183/2007 Υ.Α.» όπως αυτή ισχύει.
6. το Προεδρικό Διάταγμα 185/2007 «Όργανα και διαδικασία κατάρτισης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των επιχειρησιακών προγραμμάτων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) α' βαθμού» με το οποίο καθορίστηκε η διαδικασία κατάρτισης των επιχειρησιακών προγραμμάτων.
7. την Υπουργική Απόφαση 5694/3-2-2011 σύμφωνα με την οποία τροποποιείται η ΥΑ 18183/13-4-2007
8. το Προεδρικό Διάταγμα 89/2011 με το οποίο τροποποιείται το ΠΔ185/2007 «Όργανα και διαδικασία κατάρτισης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των επιχειρησιακών προγραμμάτων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) α' βαθμού».
9. Η Υπουργική Απόφαση 41179/23-10-2014 με θέμα «Περιεχόμενο, δομή και τρόπος υποβολής των Πενταετών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) α' βαθμού για τη δημοτική περίοδο 2014-2019» που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 2970/04-11-2014
10. Νόμος ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4623 Τεύχος Α' 134/09.08.2019 Ρυθμίσεις του Υπουργείου Εσωτερικών, διατάξεις για την ψηφιακή διακυβέρνηση, συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις και άλλα επείγοντα ζητήματα, άρθρο 9.

A.3. Χρόνος και μεθοδολογία εκπόνησης Επιχειρησιακού Προγράμματος

Η κατάρτιση του επιχειρησιακού προγράμματος πραγματοποιείται μέσα στο πρώτο εξάμηνο της δημοτικής περιόδου από την Εκτελεστική Επιτροπή ή σε εύλογο χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τη διετία της δημοτικής περιόδου. Για το σκοπό αυτό η Υπηρεσία Προγραμματισμού, αφού λάβει υπόψη τις γραπτές εισηγήσεις των υπηρεσιών του Δήμου και των Νομικών Προσώπων του, που αφορούν στην αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης συντάσσει σχέδιο με το στρατηγικό σχεδιασμό του Δήμου, το οποίο υποβάλλει στην Εκτελεστική Επιτροπή αρμόδια για την εισήγησή του στο Δημοτικό Συμβούλιο για ενδεχόμενη τροποποίηση και έγκριση. Στο Δήμο Τήνου η αρμόδια υπηρεσία για θέματα προγραμματισμού είναι το Αυτοτελές Τμήμα Προγραμματισμού και Πληροφορικής.

- Το εγκεκριμένο από το Δημοτικό Συμβούλιο κείμενο στρατηγικού σχεδιασμού παρουσιάζεται στη Δημοτική Επιτροπή Διαβούλευσης (όπου υπάρχει) και δημοσιοποιείται, τουλάχιστον επί δύο (2) εβδομάδες, με καταχώρηση στην ιστοσελίδα του Δήμου καθώς και με κάθε άλλο πρόσφορο μέσο. Κατά τη διάρκεια της περιόδου δημοσιοποίησης υποβάλλονται προτάσεις, εγγράφως ή ηλεκτρονικά, από τις Δημοτικές ή Τοπικές Κοινότητες, από πολίτες ή ενώσεις πολιτών και από τοπικούς κοινωνικούς φορείς. Εφόσον κρίνεται απαραίτητο από την Εκτελεστική Επιτροπή, με βάση τα συμπεράσματα της διαβούλευσης, αναθεωρούνται σημεία του Στρατηγικού Σχεδίου.
- Στη συνέχεια υλοποιείται η Β' φάση του Ε.Π. (Επιχειρησιακός και Οικονομικός Προγραμματισμός) το Επιχειρησιακό Σχέδιο για την επίτευξη κάθε Στόχου του Στρατηγικού Σχεδίου. Το Επιχειρησιακό σχέδιο περιλαμβάνει Άξονες, Μέτρα, Στόχους, όπως έχουν καταρτιστεί στη φάση κατάρτισης του Στρατηγικού Σχεδίου, και δράσεις που εξειδικεύουν τη στρατηγική του Δήμου. Καταρτίζεται από την Υπηρεσία Προγραμματισμού σε συνεργασία με την κάθε Υπηρεσία που είναι αρμόδια για το Μέτρο και το Στόχο που σχετίζεται με αυτή. Για την επίτευξη των Στόχων του κάθε Μέτρου σχεδιάζεται σειρά Δράσεων με μετρήσιμους στόχους. Το Επιχειρησιακό Σχέδιο αναφέρεται τόσο σε δράσεις τοπικής ανάπτυξης όσο και σε δράσεις εσωτερικής ανάπτυξης.
- Ακολουθεί ο πενταετής προγραμματισμός και ο οικονομικός προγραμματισμός που πραγματοποιούνται από την Υπηρεσία Προγραμματισμού και Ανάπτυξης, σε συνεργασία με την κάθε υπηρεσία που είναι αρμόδια για το Μέτρο και το Στόχο. Προκειμένου να αποκτηθεί η συγκεντρωτική εικόνα των δράσεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος αλλά και η εικόνα για επιμέρους κατανομές, η Υπηρεσία Προγραμματισμού δημιουργεί συγκεντρωτικούς πίνακες και τους ομαδοποιεί :
  - ανάλογα με την υπηρεσία που είναι υπεύθυνη για την υλοποίησή τους
  - ανάλογα με το είδος τους (λειτουργία, ενέργεια, επένδυση/έργο) (συνεχιζόμενη, νέα)
  - ανάλογα με την προτεραιότητα

- ανάλογα με τη χωροθέτηση (στο σύνολο της επικράτειας του Δήμου, ανά δημοτική/τοπική κοινότητα, διαδημοτική, διαβαθμιδική, π, κλ.)
- ανάλογα με το έτος
- ανάλογα με τη πηγή χρηματοδότησης και το έτος
- Μέσω των προηγούμενων ομαδοποιήσεων διενεργούνται ποικίλοι έλεγχοι των δράσεων και ακολούθως συντάσσονται οι Χρηματοδοτικοί Πίνακες του Επιχειρησιακού Προγράμματος.
- Αργότερα προσδιορίζονται οι δείκτες με βάση τους οποίους θα πραγματοποιείται η παρακολούθηση και η αξιολόγηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Οι δείκτες παρακολούθησης κατηγοριοποιούνται σε δείκτες εισροών, εκροών και αποτελέσματος.
- Τέλος γίνεται η έγκριση από το ΔΣ του κάθε Νομικού Προσώπου του Δήμου, εντός μιας (1) εβδομάδας από την εισήγηση των υπηρεσιών του, των στόχων και των δράσεων του Επιχειρησιακού που το αφορούν, η ολοκλήρωση του σχεδίου Επιχειρησιακού Προγράμματος από την Υπηρεσία Προγραμματισμού και η υποβολή του σχεδίου Επιχειρησιακού Προγράμματος από την Εκτελεστική Επιτροπή στο Δημοτικό Συμβούλιο, επισυνάπτοντας τις σχετικές αποφάσεις των Νομικών Προσώπων του Δήμου για δράσεις/ σχέδια δράσης που τα αφορούν.
- Με την έγκριση του σχεδίου από το Δημοτικό Συμβούλιο υποβάλλεται σχετική έκθεση για τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν προς την Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας ΟΤΑ και μέχρι σύστασής της στην αντίστοιχη υπηρεσία της Αποκεντρωμένης Διοίκησης και με την έγκρισή του ακολουθεί η δημοσιοποίηση του προγράμματος από το Δήμο στην ιστοσελίδα του και με κάθε άλλο πρόσφορο μέσο.

Από τη δημοτική περίοδο του 2019 ισχύουν τα εξής:

Το Τετραετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα εξειδικεύεται κατ' έτος σε Ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης. Το τεχνικό πρόγραμμα αποτελεί μέρος του Ετήσιου Προγράμματος Δράσης και επισυνάπτεται σε αυτό, ως παράρτημα. Για την ψήφιση και εκτέλεση του προϋπολογισμού εκάστου έτους, απαιτείται η κατάρτιση τεχνικού προγράμματος για το έτος αυτό. Ο ετήσιος προϋπολογισμός εκάστου έτους, καθώς και το ετήσιο τεχνικό πρόγραμμα, πρέπει να εναρμονίζονται με τις κατευθύνσεις και τις παραδοχές του αντίστοιχου Ετήσιου Προγράμματος Δράσης, καθώς και με το Τετραετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα. Ειδικά για την ψήφιση και εκτέλεση του προϋπολογισμού και του τεχνικού προγράμματος του πρώτου έτους κάθε δημοτικής περιόδου, δεν απαιτείται να έχει προηγηθεί η κατάρτιση και έγκριση Τετραετούς Επιχειρησιακού Προγράμματος και Ετήσιου Προγράμματος Δράσης. Για το πρώτο έτος κάθε δημοτικής περιόδου, ο αντίστοιχος ετήσιος προϋπολογισμός και το αντίστοιχο τεχνικό πρόγραμμα λογίζονται ως προσχέδιο του Ετήσιου Προγράμματος Δράσης, μέχρι την κατάρτιση και έγκριση αυτού. Το Ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης του πρώτου έτους της δημοτικής περιόδου οριστικοποιείται με την κατάρτιση και έγκριση του Τετραετούς Επιχειρησιακού Προγράμματος. ([παρ.1 άρθρο 266 Ν.3852/10](#), όπως αντικαθίσταται από την [παρ.1 του άρθρου 175 του Ν.4555/18](#))

Το ΕΠ του Δήμου Τήνου πραγματοποιείται δύο φάσεις. Η Α' φάση αφορά στο Στρατηγικό σχεδιασμό και η Β' φάση στον Επιχειρησιακό Σχεδιασμό και την κατάρτιση του πενταετούς σχεδίου δράσης του Δήμου.

Εν συντομία τα βήματα του Ε.Π. παρουσιάζονται σχηματικά παρακάτω όπως δημοσιεύθηκαν στον «Οδηγό Κατάρτισης Επιχειρησιακού Προγράμματος για τους Ο.Τ.Α. ά Βαθμού»της Ε.Ε.Τ.Α.Α.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Β.1. Ανάλυση και Αξιολόγηση της Υφιστάμενης Κατάστασης στην Περιοχή του Δήμου και στον Οργανισμό του Δήμου.

*Β1.1. Περιγραφή και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης της ν. Τήνου
Φυσικά Χαρακτηριστικά*

Γεωγραφικός διαχωρισμός της Τήνου (κατ' εκτίμηση)

Το νησί της Τήνου βρίσκεται νοτιοανατολικά της Άνδρου (700 μ.), βορειοδυτικά της Μύκονου (8 ναυτικά μίλια) και βορειοανατολικά της Σύρου (13 ναυτικά μίλια). Είναι το τρίτο σε μέγεθος νησί των Κυκλάδων μετά την Νάξο, την Άνδρο. Έχει έκταση 197,044 τ. χλμ¹. και μήκος ακτών περίπου 114 χλμ. Απέχει από τον Πειραιά 85 ναυτικά μίλια, από το λιμάνι της Ραφήνας 67 και από το λιμάνι του Λαυρίου 54. Πρωτεύουσα και λιμάνι του νησιού είναι η Τήνος (η οποία χαρακτηριστικά αποκαλείται Χώρα, όπως στα περισσότερα νησιά των Κυκλάδων). Το νησί χωρίζεται σε τέσσερις γεωγραφικές ενότητες. Η περιοχή που περιλαμβάνει τη Χώρα και τους πέριξ αυτής οικισμούς², τα Πάνω Μέρη, που περιλαμβάνουν τους οικισμούς γύρω από το οροπέδιο της Λειβαδεράς, τα Κάτω Μέρη, που περιλαμβάνουν τις περιοχές της πεδιάδας της Κώμης μαζί με το Αγάπη και τα Βουρνά και τα Έξω Μέρη ή Έξω Μεριά το βορειοανατολικό κομμάτι του νησιού από την Καρδιανή - Κόλπο Καραμπούσας ως το στενό Τήνου Άνδρου. Ιδία επεξεργασία 2020

Το έδαφος είναι ορεινό, με τη μεγάλη οροσειρά του Πολέμου του Κάμπου να δεσπόζει στο κέντρο του νησιού και αυτή του Τσικνιά στο ανατολικό κομμάτι. Η ψηλότερη κορυφή βρίσκεται στο όρος Τσικνιάς με 727 μ. ενώ κορυφές μεγαλύτερες των 600 μέτρων υπάρχουν στου Πολέμου τον Κάμπο και το Κεχροβούνι. Οι λίγες πεδινές περιοχές είναι η πεδιάδα της Κώμης, η πεδιάδα της περιοχής του Πανόρμου, το οροπέδιο της Λειβαδεράς και η περιοχή του Αγίου Φωκά κοντά στην πόλη της Τήνου.

Παρά το ότι τα επιφανειακά ύδατα της Τήνου είναι περιορισμένα θεωρείται ότι έχει επάρκεια ύδατος σε σχέση με άλλα νησιά των Κυκλάδων.³ Αξιόλογοι ποταμοί σε όγκο νερού, το οποίο δεν στερεύει τους καλοκαιρινούς μήνες, είναι της Λειβάδας και της Γρίζας. Επαρκή θεωρούνται και τα υπόγεια ύδατα τα οποία και τροφοδοτούν αυτή τη στιγμή μεγάλο μέρος του δικτύου ύδρευσης.

¹Ε.Σ.Υ.Ε. Συνοπτική Στατιστική επετηρίδα 2001, σ. 44. όπως και σε όλες τις σύγχρονες καταγραφές τις ΕΛΣΤΑΤ. Σε παλαιότερες αναφορές η επιφάνεια καταγράφεται στα 197,0 τ.χλμ. Στις περισσότερες περιπτώσεις όμως των τωρινών μετρήσεων όπως π.χ. η πυκνότητα του πληθυσμού ή, η καταγραφή των χρήσεων γης εξακολουθεί να υπολογίζεται με βάση την παλαιότερη αναφορά των 194 τ.χλμ.

²Σε διάφορες πηγές, αλλά και στην προφορική παράδοση αναφέρονται και τα Μέσα Μέρη χωρίς να έχουν όμως σαφή και διακριτή οριοθέτηση. Υπάρχουν δύο εκδοχές. Τα Μέσα Μέρη να είναι σε αντισιαστολή με τα Έξω Μέρη δηλαδή να περιλαμβάνουν όλο το νησί από την Καρδιανή ως την Καραμπούσα και ανατολικά. Η δεύτερη εκδοχή θέλει τα Μέσα Μέρη να αρχίζουν από την περιοχή της Αγίας Μαρίας (Ανεμογεννήτρια) να περιλαμβάνουν τους οικισμούς Ταραμπάδο Κάμπο, Κτικάδο Τριπόταμο και όλη την νότια ζώνη μέχρι και τον οικισμό της Τήνου. Ίσως η πρώτη διοικητική διαίρεση του νησιού σε Δήμους το 1833 – 1912 να ανταποκρίνεται σε αυτό τον καθιερωμένο από παλιά γεωγραφικό διαχωρισμό.

³Βλ. Γ. Στουρνάρας «Φυσικό περιβάλλον και ιστορία της Τήνου»(2001) και Μάρης Φώτιος, Μαρίνος Διονύσιος «Υδατικό δυναμικό και υδατικό ισοζύγιο των χειμαρρικών ρεμάτων της ν. Τήνου» (2004)

Το υπέδαφος είναι πλούσιο σε ορυκτά κυρίως τάλκη, χρώμιο και μάρμαρο. Ειδικά για το τελευταίο, αποτελεί σημαντικό πόρο του νησιού και η εξόρυξη του συνεχίζεται ως σήμερα.

Το κλίμα είναι εύκρατο μεσογειακό με ήπιους χειμώνες και δροσερά καλοκαίρια.

Διαθέτει ένα αστικό κέντρο 4.762 κατοίκων (Οικισμός 3ου επιπέδου) που είναι ταυτόχρονα το λιμάνι του Δήμου. Η πόλη της Τήνου (Χώρα) συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού και τη συντριπτική πλειοψηφία των διοικητικών αρμοδιοτήτων και λειτουργιών.

Η παρουσία ενός πανελληνίου - διεθνούς θρησκευτικού προσκυνήματος στην πόλη είναι αυτό που προσδιόριζε μέχρι και σήμερα την γενικότερη εικόνα - ταυτότητα του Δήμου, ακόμα και με αναπτυξιακούς όρους. Συνέπεια αυτού η σταθερή και μεγάλη τουριστική προσέλευση, η μονοδιάστατη επισκεψιμότητα, η οικονομική ανάπτυξη σε ένα περιορισμένο γεωγραφικά χώρο, η υπερσυγκέντρωση των οικονομικών πόρων και η εμφάνιση ενός διογκωμένου τριτογενούς τομέα βασισμένου στο εμπόριο και τον τουρισμό. Τα τελευταία έτη αρχίζει, χωρίς να απεκδύεται το θρησκευτικό του χαρακτήρα, το νησί να εκμεταλλεύεται και άλλους τομείς τουριστικής ανάπτυξης εμφανιζόμενο ως προορισμός εναλλακτικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος, με έμφαση στην πλούσια σε πολιτισμό και αρχιτεκτονική αισθητική ενδοχώρα του. Επιπλέον χει παρατηρηθεί τα τελευταία 20 χρόνια άνθηση της οικοδομικής δραστηριότητας και της ανάπτυξης κατοικιών και επαγγελματικών συγκροτημάτων.

Η υπόλοιπη Τήνος έχει διάσπαρτους μικρούς οικισμούς με σχετικά αυξημένο δημογραφικό πρόβλημα. Διαθέτει αξιόλογο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, μεγάλη πολιτιστική κληρονομιά και συνεχιζόμενη πολιτιστική δραστηριότητα. Οι υποδομές του νησιού βρίσκονται σε χαμηλό επίπεδο όσον αφορά την υγεία, και την επεξεργασία απορριμμάτων και την αποχέτευση, ενώ σε καλύτερη κατάσταση βρίσκεται η ύδρευση, και το οδικό δίκτυο και ο ηλεκτροφωτισμός, οι πολιτιστικές και αθλητικές δομές.

Σε γενικές γραμμές η Τήνος θεωρείται ως τοπικό κέντρο επιρροής σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας και Περιφέρειας με εξάρτηση από την πρωτεύουσα της Περιφέρειας και με προοπτικές τουριστικής, εμπορικής και οικιστικής ανάπτυξης.

Ιστορική Διοικητική εξέλιξη - συγκρότηση

Η Τήνος μαζί με τις υπόλοιπες Κυκλάδες ήταν από στις περιοχές που εντάχθηκαν στο Ελληνικό κράτος με την ιδρυτική πράξη ύπαρξής του, το 1830. Η πρώτη διοικητική οργάνωση επιχειρήθηκε από τον Καποδίστρια. Η Ελληνική επικράτεια διαιρέθηκε σε 13 τμήματα ⁴ που το καθένα περιελάμβανε Επαρχίες και με τη σειρά της η κάθε Επαρχία σε πόλεις, κώμες και χωριά. Η Τήνος συμπεριλήφθη στο Τμήμα Βορείων Κυκλάδων με έδρα τη Σύρο και αποτέλεσε χωριστή Επαρχία «Τήνου – Θερμίων». Προϊστάμενη αρχή ήταν η Επαρχιακή Δημογεροντία και μετέπειτα ο Έπαρχος. Στο κατώτερο επίπεδο προϊστάμενοι των πόλεων και χωριών ήταν οι δημογέροντες. Με την έλευση των Βαυαρών αλλάζει εκ νέου ο διοικητικός σχεδιασμός του Ελληνικού Βασιλείου. Με το πρώτο διάταγμα της Αντιβασιλείας στις 03-04-1833, η Επικράτεια διαιρείται σε Επαρχίες, Νομούς και Δήμους. Η Τήνος υπάγεται στο νομό Κυκλάδων και αποτελεί ομώνυμη Επαρχία μαζί με τα νησιά Μύκονο, Δήλο και Ρήνεια.

⁴ Αντίστοιχα των σημερινών νομών.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΟΤΑ ΤΗΝΟΥ 1830-2011

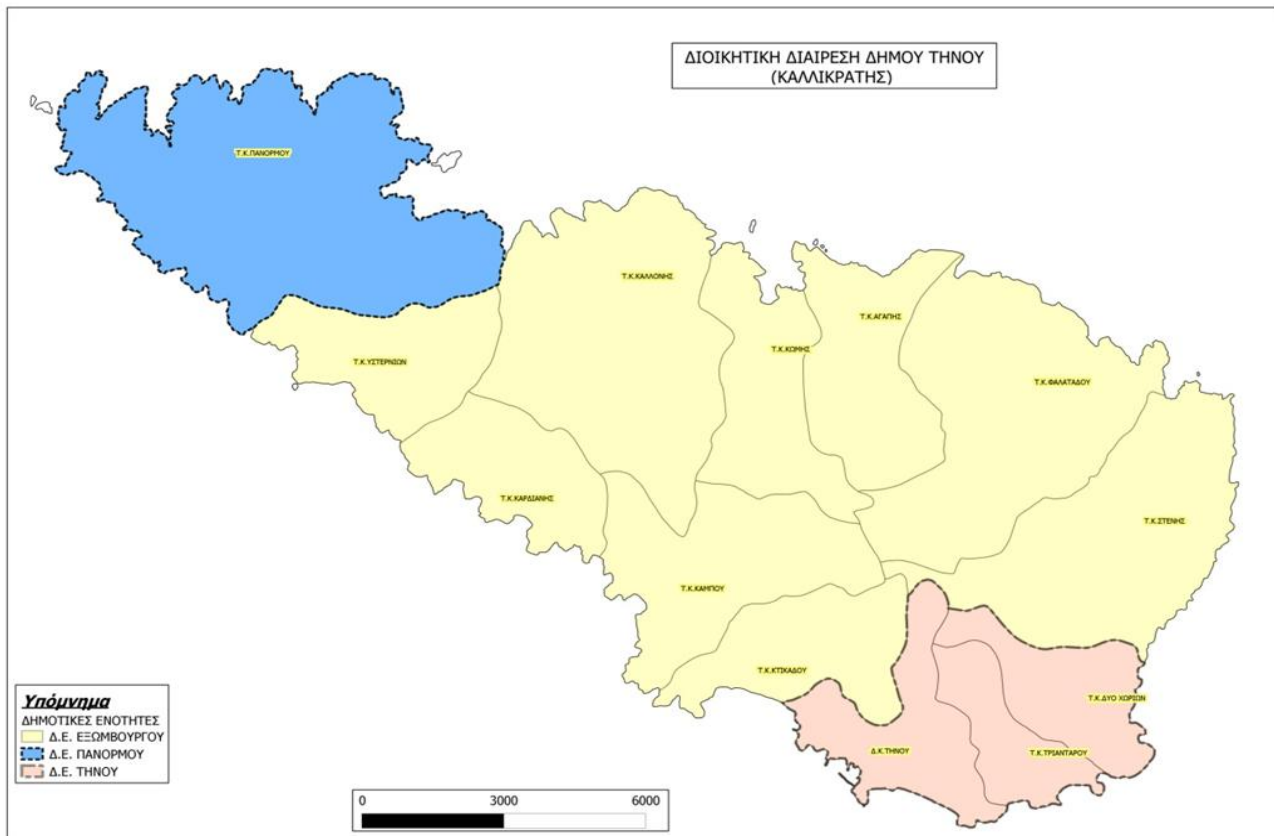
Η Επαρχία Τήνου είχε **5 Δήμους τους Τριποτάμου, Στενής, Περαιάς, Πανόρμου και Μυκόνου**⁵. Το 1838 οι Νομοί αντικαταστάθηκαν από 10 Διοικήσεις και υποδιοικήσεις αλλά επανήλθαν με την Πολιτειακή αλλαγή του 1843. Η Τήνος σε πρώτο επίπεδο έχει **τους Δήμους Τήνου, Περαιάς, Σωσθενείου και Πανόρμου**, αποτελεί ομώνυμη Επαρχία και υπάγεται στο νομό Κυκλάδων στο επόμενο επίπεδο. Η κατάσταση αυτή έμεινε αμετάβλητη μέχρι και το 1912, όπου με το νόμο *ΔΝΖ' (4057) «Περί συστάσεως Δήμων και Κοινοτήτων»* ανατρέπεται ριζικά το διοικητικό σύστημα της χώρας. Τους μεγάλους και διευρυμένους Δήμους διαδέχεται μεγάλος αριθμός κοινοτήτων, πλην των πρωτεύουσών των νομών και των πόλεων άνω των 10.000 κατοίκων. Οι τέσσερις Δήμοι της Τήνου διασπώνται σε **δώδεκα Κοινότητες**. Το 1929 η Κοινότητα της Τήνου θα αναγνωριστεί σε Δήμο με νομοθετικό διάταγμα μέχρι το 1934. Το 1942 ονομάστηκε πάλι σε Δήμο χαρακτηρισμός που δεν άλλαξε ως σήμερα. Το 1946 ιδρύεται η Κοινότητα του Κάμπου αποσπώμενη από αυτήν της Κώμης και έτσι η Τήνου έχει **1 Δήμο και δώδεκα Κοινότητες**. Οι επόμενες μεταβολές ήλθαν τη δεκαετία του 1990. Οι ν. 2218/1994 για την αιρετή Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, ο 2503/1997 για την Περιφερειακή Διοίκηση και κυρίως ο Ν. 2539/97 (Καποδίστριας) άλλαξαν εκ νέου το διοικητικό τοπίο. Οι Ο.Τ.Α της Τήνου διαμορφώθηκαν ως εξής :

- **Δήμος Τήνου**, με έδρα την Χώρα της Τήνου, αποτελούμενος από τα Δ.Δ. Τήνου, Δύο Χωριών και Τριαντάρου.
- **Δήμος Εξωμβούργου**, με έδρα την Ξινάρα αποτελούμενος από τα Δ.Δ. Αγάπης, Καλλονής, Κάμπου, Καρδιανής, Κτικιάδου, Κώμης, Στενής, Υστερνίων και Φαλατάδου.
- **Κοινότητα Πανόρμου**, με έδρα τον Πύργο.

Επιπλέον η Τήνος αποκτά Επαρχείο, ως αποκεντρωμένη μονάδα της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, διοικούμενο από αιρετό Επαρχιακό Συμβούλιο, με επιτελικό και συντονιστικό ρόλο και συγκεκριμένες αρμοδιότητες. Με το ν. 3852/2011 (Καλλικράτης) οι τρεις πρώην Ο.Τ.Α. συνενώνονται σε ένα με την ονομασία Δήμος Τήνου, με έδρα την Τήνο και ιστορική έδρα τον Πύργο. Η έδρα του μοναδικού πια Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α βαθμού είναι η πόλη της Τήνου, ενώ ιστορική του έδρα έχει οριστεί ο οικισμός του Πύργου.

Ο Δήμος Τήνου χωρίζεται σε τρεις Διοικητικές Ενότητες που αντιστοιχούν στους τρεις πρώην Ο.Τ.Α. τη *Δημοτική Ενότητα Τήνου* με έδρα την Τήνο, τη *Δημοτική Ενότητα Εξωμβούργου* με έδρα την Ξινάρα και τη *Δημοτική Ενότητα Πανόρμου* με έδρα τον Πύργο. Για κάθε ενότητα έχει οριστεί υπεύθυνος Αντιδήμαρχος, ο οποίος και ασκεί την εποπτεία και το συντονισμό των υπηρεσιών που εδρεύουν εκεί. Παράλληλα μέσω του νόμου του Καλλικράτη δημιουργήθηκαν στην Τήνο μία Δημοτική Κοινότητα και δώδεκα Τοπικές Κοινότητες. Με τον πρόσφατο ν. 4509/2019 οι χαρακτηρισμοί Τοπική και Δημοτική για τις Κοινότητες απαλείφονται.

⁵ Ο Δήμος Μυκόνου αποσπάστηκε από την Επαρχία Τήνου και εντάχθηκε σε αυτή της Σύρου.

Διοικητική διαίρεση Δήμου Τήνου

Η Δημοτική ενότητα Τήνου συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού και της οικονομικής ζωής του νησιού. Αποτελείται από ένα πυκνοκατοικημένο αστικό κέντρο και περιαστικές περιοχές με έως και πρόσφατα έντονη οικιστική δραστηριότητα, καθώς και 5 ορεινούς παραδοσιακούς οικισμούς με δημογραφικό πρόβλημα. Είναι η πύλη της Τήνου προς τους άλλους προορισμούς, κυρίως προς τα λιμάνια της Αττικής, το μοναδικό λιμάνι του νησιού με ανεπτυγμένες υποδομές και υπηρεσίες. Δέχεται το μεγαλύτερο μέρος των τουριστών – επισκεπτών του νησιού με μεγάλο πόλο έλξης το ναό της Ευαγγελίστριας και τη μονή Κεχροβουνίου. Αποτελεί την έδρα του νέου Δήμου σχεδόν όλων των διοικητικών υπηρεσιών της Τήνου.

Η Δημοτική Ενότητα Εξωμβούργου η μεγαλύτερη της Τήνου καταλαμβάνει το 70% της συνολικής έκτασης. Αποτελείται από περίπου 40 διάσπαρτους οικισμούς μικρού πληθυσμιακού μεγέθους, με έντονο δημογραφικό πρόβλημα και υψηλό ποσοστό μη οικονομικά ενεργού πληθυσμού (λόγω μεγάλης ηλικίας 65+). Η οικονομική δραστηριότητα των κατοίκων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το κέντρο του νησιού. Παρότι ο τριτογενής τομέας είναι κυρίαρχος εμφανίζει υψηλή ενασχόληση στον πρωτογενή τομέα. Διαθέτει περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και παραδοσιακούς οικισμούς που διατηρούν αναλλοίωτο το νησιωτικό χαρακτήρα και τα τοπικά παραδοσιακά πολιτιστικά στοιχεία. Παρουσιάζει μεγάλες δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης και αξιοποίησης του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος, αλλά και αγροτικής- κτηνοτροφικής δραστηριότητας σε συγκεκριμένα είδη της τοπικής παραγωγής.

Η Δημοτική Ενότητα Πανόρμου βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο της Τήνου και αποτελείται από 9 οικισμούς. Έδρα της είναι ο οικισμός του Πύργου που αποτελεί και την ιστορική έδρα του Δήμου Τήνου. Όλοι οι οικισμοί παρουσιάζουν δημογραφικό πρόβλημα, με μεγάλο δείκτη γήρανσης. Η περιοχή διαθέτει πλούσιο πολιτιστικό παρελθόν και μεγάλη παράδοση στην εξόρυξη και επεξεργασία του μαρμάρου η οποία συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Έχει αναδείξει σπουδαίους καλλιτέχνες παγκοσμίου εμβέλειας και διαθέτει τη μοναδική σχολή μαρμαροτεχνίας στην Ελλάδα. Μεγάλο μέρος του εισοδήματος του πληθυσμού εξακολουθεί να προέρχεται από την κατεργασία του μαρμάρου είτε στο δευτερογενή είτε στον τριτογενή τομέα. Αποτελεί το δεύτερο πόλο έλξης επισκεπτών μετά τη χώρα με μεγάλες προοπτικές τουριστικής ανάπτυξης.

Ιστορική πορεία⁶

Οι πρώτοι κάτοικοι του νησιού ανήκαν στα λεγόμενα προελληνικά φύλλα (Πελασγοί) ή σε λαούς οι οποίοι α-κόμα και μετά την έλευση των Ελλήνων συνέχισαν να έχουν παρουσία στον Αιγαϊακό χώρο (Κάρες Λέλεγες κ.α.) Για μια μεγάλη χρονική περίοδο η Τήνος υπαγόταν στη σφαίρα επιρροής των Μινωιτών και είχε συναλλα-

⁶Τα περισσότερα στοιχεία προέρχονται από το συλλογικό έργο «Τήνος Ιστορία και Πολιτισμός, τόμος Α» της Αναπτυξιακής Δημοτικής Επιχείρησης Εξωμβούργου, Τήνος 2006.

γές με τα υπόλοιπα νησιά όσο και με τις δύο πλευρές του Αιγαίου. Το νησί κατοικήθηκε και από τους Φοίνικες. Σύμφωνα με μία εκδοχή, το όνομά της σχετίζεται με τη Φοινικική λέξη TANNOTH που σημαίνει φίδι. Άλλη εκδοχή είναι ότι πήρε το όνομά της από τον πρώτο οικιστή του νησιού. Ονομασίες του νησιού κατά την αρχαιότητα ήταν Οφιούσα λόγω των πολλών ερπετών που υπήρχαν στο νησί και Υδρούσα είτε για τις πολλές πηγές υδάτων είτε κατά μία άλλη εκδοχή πάλι λόγω των ερπετών (Υδρα=φίδι) ⁷.

Οι Ίωνες ήταν αυτοί από τα Ελληνικά φύλα που κατοίκησαν το νησί. Από το 776 π.χ. εξουσιάζεται από τους Ερετριείς, τους οποίους διαδέχονται οι Αθηναίοι και από το 504 π.χ. μέχρι και τους Μηδικούς πολέμους ο τύραννος της Μιλήτου Αρισταγόρας. Μετά τα μηδικά (490-479 π.χ.) είναι μέλος της Αθηναϊκής Συμμαχίας και σταδιακά υποτάσσεται σε Μακεδόνες, Πτολεμαίους και Ρωμαίους. Δεν είναι γνωστό πότε δέχθηκε το Χριστιανισμό, ωστόσο από τον 8^ο αιώνα μ.Χ. και έπειτα αποτελούσε έδρα επισκόπου. Στα βυζαντινά χρόνια είναι μέρος του «Θέματος του Αιγαίου» και όπως όλα τα νησιά λεηλατήθηκε αρκετές φορές από Άραβες και πειρατές. Η παρουσία και κυριαρχία των Βενετών στο νησί αρχίζει από το 1204 με την κατάλυση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας από τους Φράγκους. Το 1206 οι αδελφοί Ανδρέας και Ιερεμίας Γκίζι γίνονται κύριοι της Τήνου ώστε να κυβερνήσουν σύμφωνα με τα Βενετικά συμφέροντα. Την ίδια περίοδο αρχίζει και η παρουσία της Καθολικής Εκκλησίας στην Τήνο, με την ίδρυση της Αρχιεπισκοπής που υπαγόταν στο Λατίνο Πατριάρχη Κωνσταντινούπολης. Το 1390 με το θάνατο του τελευταίου Γκίζι, οι ίδιοι κάτοικοι με διάβημά τους προς τη Βενετική Δημοκρατία ζητούν να υπαχθούν απ' ευθείας στην Βενετική Διοίκηση η οποία και αποδέχθηκε το αίτημα. Η Βενετική παρουσία στο νησί διήρκησε μέχρι το 1715, όπου και κατά τη διάρκεια του Βενετοτουρκικού πολέμου η πρωτεύουσα και κάστρο του νησιού παραδίδεται στους Οθωμανούς έπειτα από πολιορκία. Στους όρους παράδοσης συμπεριλήφθηκε η ευνοϊκή μεταχείριση των κατοίκων και αρκετά προνόμια. Μεσολάβησε ένα διάστημα Ρωσοκρατίας στην Τήνο (1770-74) με τα Ορλωφικά. Η νέα αλλαγή που επήλθε με την Ελληνική επανάσταση του 1821 οδήγησε το 1828 την Τήνο να αποτελεί ένα από τα εδάφη του νέου Ελληνικού κράτους την πορεία του οποίου ακολουθεί έως και σήμερα. «Μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας και τη σταδιακή καθιέρωση της πόλης ως πανελληνίου θρησκευτικού κέντρου, τα σπουδαιότερα γεγονότα της νεότερης τηνιακής ιστορίας είναι :

- ορόσημο στην ιστορία της Τήνου αποτέλεσε η Εύρεση της Εικόνας της Πανάγιας στις 30 Ιανουαρίου του 1823 η οποία σταδιακά καθιέρωσε το νησί ως Πανελλήνιο προσκύνημα. Από τους αλύτρωτους Έλληνες μέχρι το 1922 η Τήνος εθεωρείτο το πραγματικό εθνικό κέντρο και σ' αυτήν την ημέρα του Ευαγγελισμού συγκεντρώνονται πολλές χιλιάδες πιστών ιδίως από τη Μ.Ασία και τη νότια Βαλκανική.
- η μετανάστευση των Τηνιακών (μαστόρων, καλλιτεχνών κ.α.) ιδίως από τα μέσα του περασμένου αιώνα, στην Αθήνα, για την ανέργηση των δημοσίων κτιρίων της πρωτεύουσας της χώρας, ομοίως στην Ερμούπολη και στο εξωτερικό,
- η ίδρυση των Τηνιακών παροικιών στην Κωνσταντινούπολη και τη Σμύρνη, οι οποίες το 1885 αριθμούν αντίστοιχα 8.000 και 3.000 άτομα» ⁸
- Ο τορπιλισμός του καταδρομικού «Έλλη» στις 15 Αυγούστου του 1940 παραμονές του Ελληνοϊταλικού πολέμου στο λιμάνι της Τήνου ενίσχυσε επιπλέον τον εθνικό χαρακτήρα του προσκυνήματος. Από το τέλος του πολέμου και μέχρι σήμερα η Τήνος καθιερώνεται ως θρησκευτικό και πολιτιστικό κέντρο της Ελλάδας με εκατοντάδες χιλιάδες προσκυνητές – επισκέπτες κάθε χρόνο.
- η 2η μετανάστευση κυρίως προς το αστικό κέντρο της Αθήνας την εικοσαετία που ακολούθησε μετά το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου.

B.1.2.Πληθυσμιακά Χαρακτηριστικά

Στο παρόν τμήμα του Ε.Π., επιχειρείται η καταγραφή της υπάρχουσας δημογραφικής κατάστασης και η διερεύνηση της πληθυσμιακής μεταβολής του πληθυσμού της Τήνου κυρίως στο διάστημα 1981-2011. Με τη χρήση βασικών δεικτών και με την αποτύπωση σε διαγράμματα των βασικών συμπερασμάτων που προκύπτουν από την επεξεργασία των στοιχείων, απεικονίζονται οι σχετικές τάσεις τόσο του πληθυσμού στο σύνολο του όσο και των επιμέρους ηλικιακών ομάδων.

Πληθυσμιακή εξέλιξη

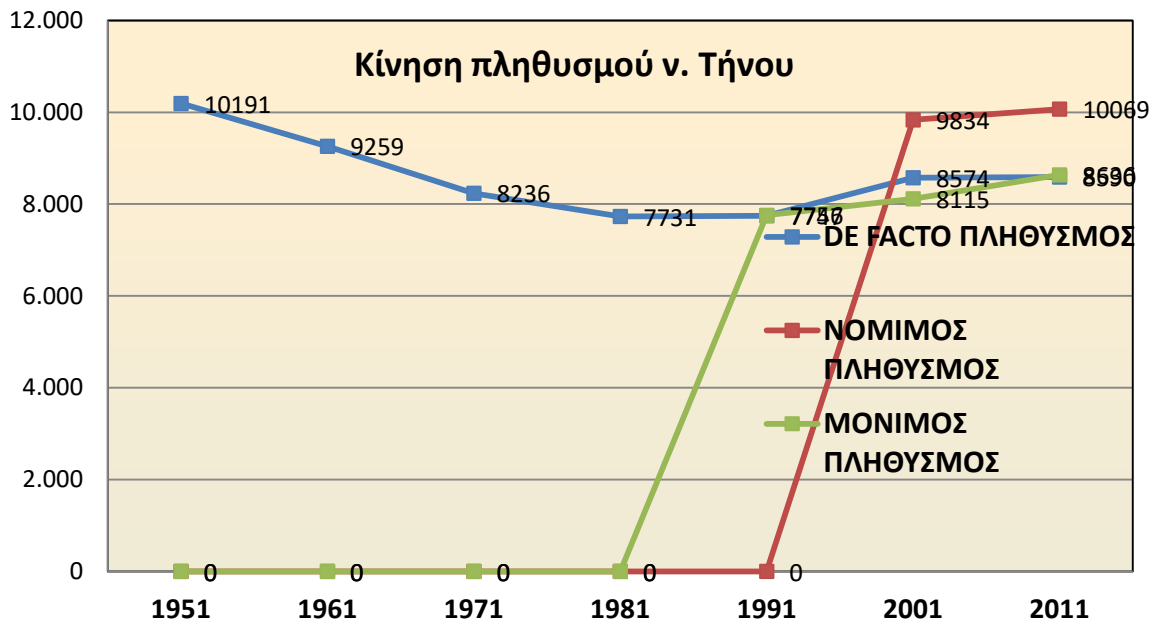
Ο πληθυσμός της Τήνου από το 1951 μέχρι και σήμερα ακολουθεί τη γενική τάση του πληθυσμού του Ελληνικού Κράτους. Η τάση αυτή χαρακτηρίζεται από αύξηση του αστικού πληθυσμού και των οικισμών αστικού τύπου, μείωση του αγροτικού πληθυσμού, συρρίκνωση των μικρών ορεινών οικισμών και την μετακίνηση του πληθυσμού προς πεδινές και παραθαλάσσιες περιοχές και προάστια πόλεων. Στην Τήνο μεταπολεμικά, παρατηρούμε μία μείωση πληθυσμού μέχρι και τις αρχές της δεκαετίας του 80, κυρίως λόγω εσωτερικής μετανάστευσης και στη συνέχεια σχετική σταθεροποίηση και μικρές ανοδικές τάσεις. Ο ντε φάκτο

⁷ Αναφορά από το Χάρη Κουτελάκη «Τήνος – Ιστορία – Τέχνη Αρχαιολογία», 1994

⁸ Στοιχεία από Επαμεινώνδας Γεωργαντόπουλος, «Τηνιακά. Ήτοι Αρχαία και νεωτέρα Γεωγραφία και Ιστορία της ν. Τήνου» Τυπογραφείον ο Παλαμήδης, Αθήνα 1889, φωτοτυπική ανατύπωση Αδελφότητα Τηνίων εν Αθήναις, Αθήνα 1971.

πληθυσμός⁹ σύμφωνα με τα στοιχεία της πρόσφατης απογραφής του 2011 ανέρχεται σε απόλυτους αριθμούς σε 8.590 κατοίκους, ενώ ο μόνιμος πληθυσμός μετρήθηκε στους 8.636 κατοίκους. Παρατηρούμε ότι υπάρχει μία διαφοροποίηση στην αυξητική τάση του μόνιμου πληθυσμού και τη στασιμότητα του de facto πληθυσμού για τη δεκαετία 2001-2011, η οποία λογικά οφείλεται στη μεθοδολογία για τη μέτρηση των μεγεθών του πληθυσμού, από τα οποία εκείνο του μόνιμου φαίνεται να αποτυπώνει πιο αξιόπιστα την υπάρχουσα κατάσταση.

Πληθυσμιακή εξέλιξη του πληθυσμού της Τήνου 1951-2011

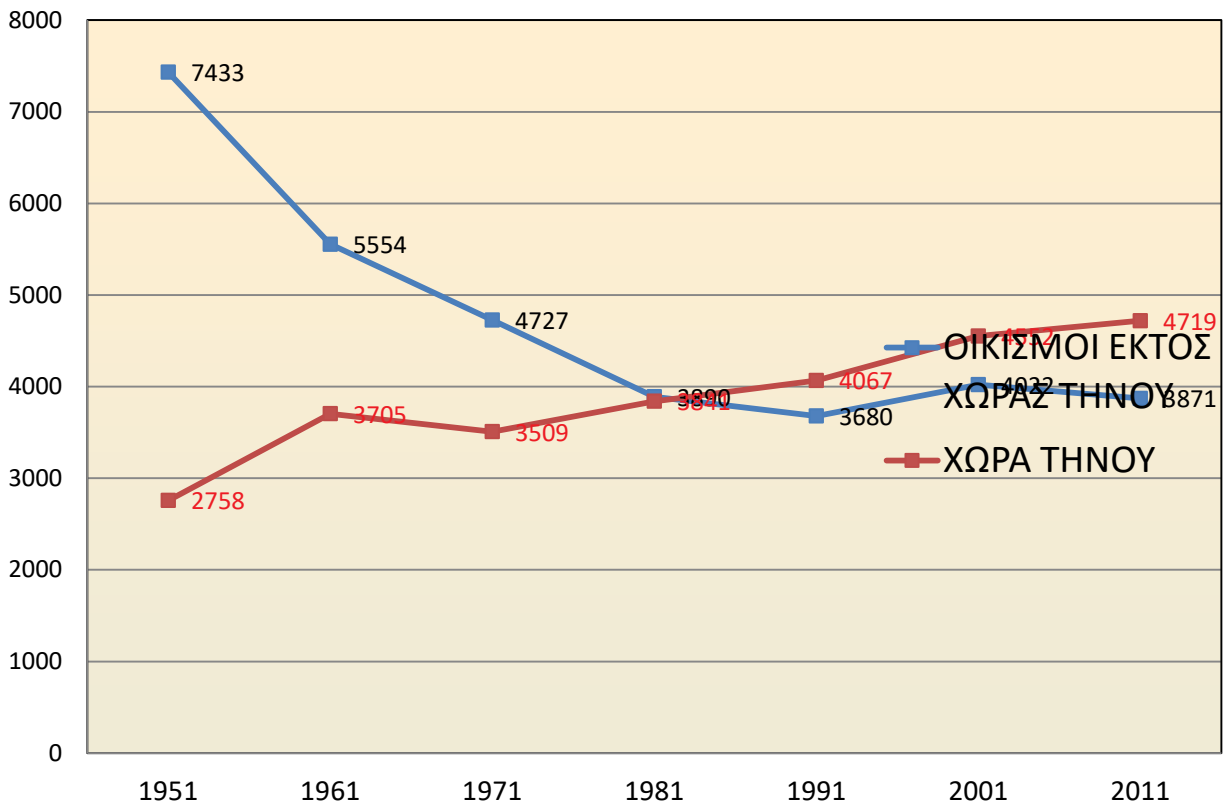

Πηγή :Ε.Σ.Υ.Ε., ίδια επεξεργασία

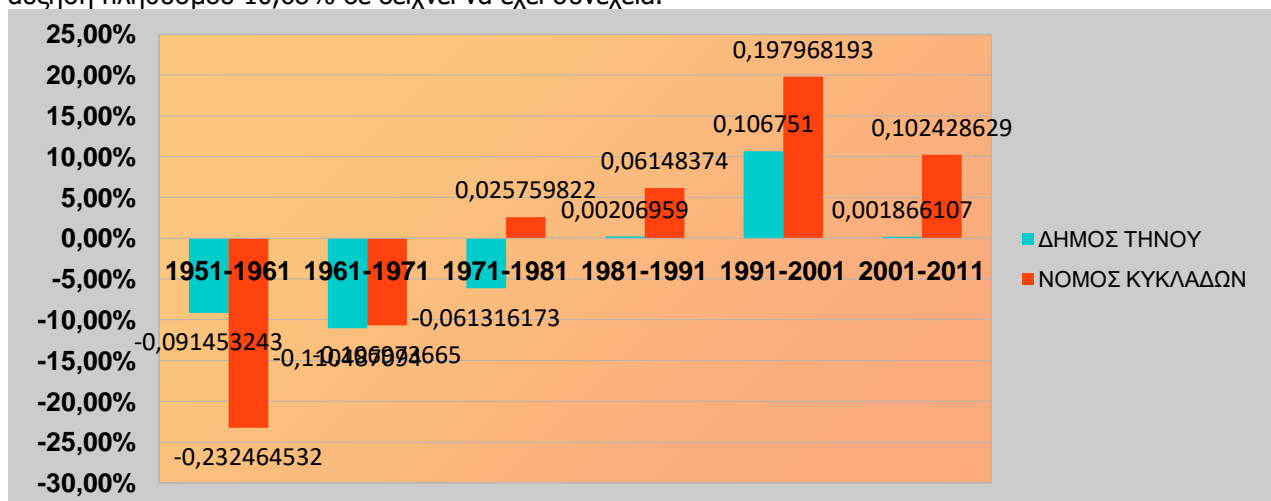
Εντός του νησιού η πορεία του πληθυσμού δεν είναι ενιαία αλλά κατανέμεται σε δύο κύριες ομάδες. Στην πρώτη ομάδα βρίσκεται ο πληθυσμός της πόλης της Τήνου & των οικισμών που υπάρχουν πέριξ αυτής, ο οποίος τα τελευταία 20 χρόνια παρουσιάζει συνεχή και σταθερή άνοδο και μπορούμε να πούμε ότι αντιπροσωπεύει τον αστικό πληθυσμό του νησιού. Στη δεύτερη ομάδα υπάγεται ο πληθυσμός των υπολοίπων μικρότερων οικισμών της Τήνου. Σε γενικές γραμμές εμφανίζουν κοινή πορεία, δηλαδή μια μεγάλη και συνεχή μείωση το διάστημα 1951-1981 μικρή μείωση – σταθεροποίηση τη δεκαετία 1981-1991 και κάποιοι μικρή αύξηση μετά το 1991, αν και οι περισσότεροι μικροί ορεινοί οικισμοί εμφανίζουν συνεχή φθίνουσα πορεία στη διάρκεια των ετών.

Εξέλιξη πληθυσμού Χώρας Τήνου και των υπολοίπων οικισμών (ντε φακτο πληθυσμός)

⁹Πραγματικός πληθυσμός de facto σύμφωνα με την Ε.Σ.Υ.Ε. είναι ο πληθυσμός που καταγράφεται την ημέρα της απογραφής στον τόπο απογραφής. Ως τόπος απογραφής του πραγματικού πληθυσμού θεωρείται ο τόπος της προηγούμενης διανυκτέρευσης. Διαφέρει από το **νόμιμο** που ορίζεται στη βάση του Δήμου η της Κοινότητας όπου κάποιος ανήκει καθώς και από το **μόνιμο** που ορίζεται στη βάση του τόπου μόνιμης ή συνήθους διαμονής του απογραφόμενου.

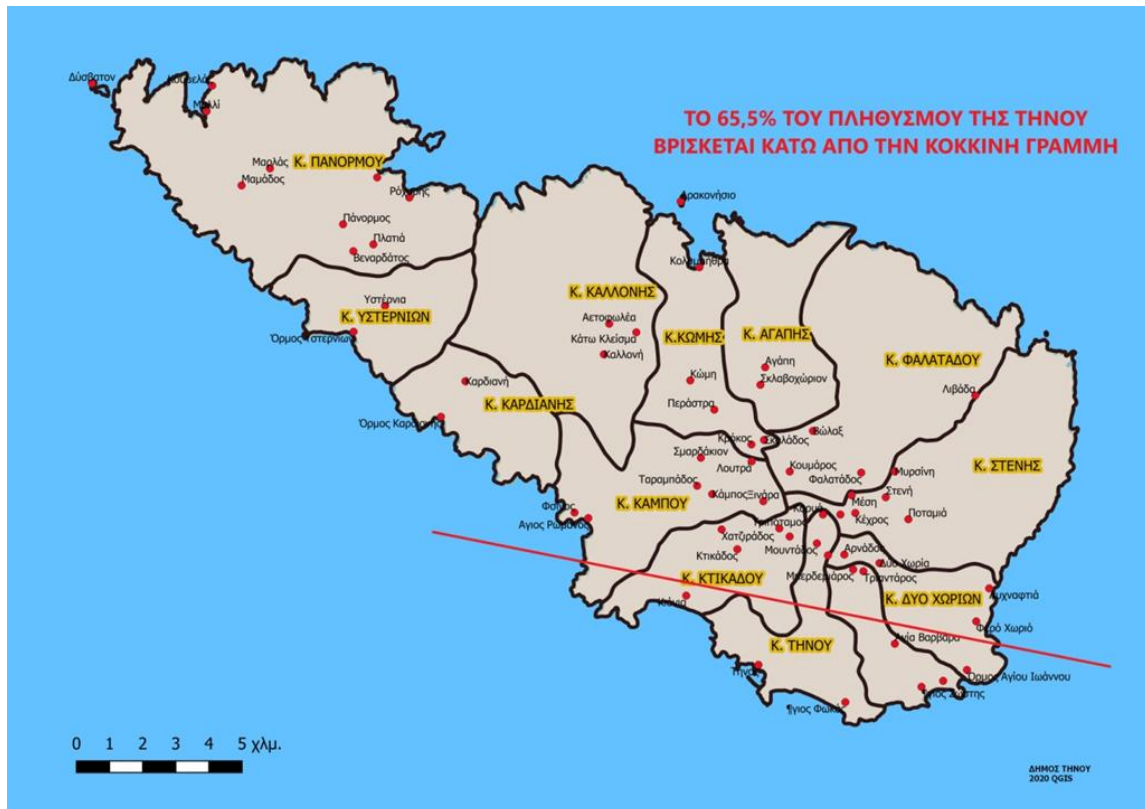
Η ποσοστιαία μεταβολή του πληθυσμού της Τήνου σε σχέση με τον πληθυσμό του ν. Κυκλάδων είναι περίπου παράλληλη, αλλά με τη διαφορά ότι οι μεταβολές είναι λιγότερο έντονες, ενώ η Τήνος εμφανίζεται σχετικά «καθυστερημένη» όσον αφορά τις πληθυσμιακές εξελίξεις. Το μεγάλο κύμα εσωτερικής μετανάστευσης το οποίο στον πληθυσμό των Κυκλάδων ήδη αρχίζει με μία μεγάλη μείωση 23,25% αντιστρέφεται από τη δεκαετία 1971-1981 και εμφανίζει αυξητικές τάσεις του πληθυσμού με υψηλά ποσοστά, ενώ την τελευταία δεκαετία η μεταβολή είναι ελάχιστη. Η Τήνος παρουσιάζει μείωση πληθυσμού σε μικρότερα ποσοστά αλλά με μεγαλύτερη διάρκεια -1951-1981- ενώ η ανάκαμψη που φαίνεται να υπάρχει τη δεκαετία 1991-2001 με αύξηση πληθυσμού 10,68% δε δείχνει να έχει συνέχεια.

Ποσοστιαία μεταβολή πληθυσμού Τήνου και ν. Κυκλάδων 1951-2011

- Κατανομή Πληθυσμού

Η Τήνος όσον αφορά την κατανομή του πληθυσμού, έχει κοινά χαρακτηριστικά με τον «υδροκεφαλισμό» που χαρακτηρίζει τον πληθυσμό του Ελληνικού κράτους δηλαδή υπερβολική συγκέντρωση πληθυσμού στην πρωτεύουσα και διεσπαρμένα πολύ μικρά πληθυσμιακά κέντρα στην περιφέρειά της. Πράγματι, στο αστικό κέντρο του νησιού συγκεντρώνεται, το 55,14% του συνολικού μόνιμου πληθυσμού ήτοι 4.762 κάτοικοι ενώ ο υπόλοιπος πληθυσμός παρουσιάζει μια περίπου ομαλή κατανομή σε μικρούς και πολύ μικρούς οικισμούς στην ενδοχώρα της Τήνου.

μών σε σχέση με τον πληθυσμό που φιλοξενούν. Εκτός της πόλης της Τήνου το 44,86% του πληθυσμού διαμένει σε 62 οικισμούς οι οποίοι είναι κάτω των 400 κατοίκων, ενώ οι 55 από αυτούς είναι οικισμοί με λιγότερους από 100 κατοίκους οι οποίοι έχουν μόνο το 22,27% του συνολικού πληθυσμού. Αξιοσημείωτο είναι ότι μετά την πόλη της Τήνου ο αμέσως επόμενος οικισμός έχει πληθυσμό κάτω από 400 κατοίκους.

Κατανομή του πληθυσμού σε μέγεθος, αριθμό οικισμών ποσοστό κατοίκων

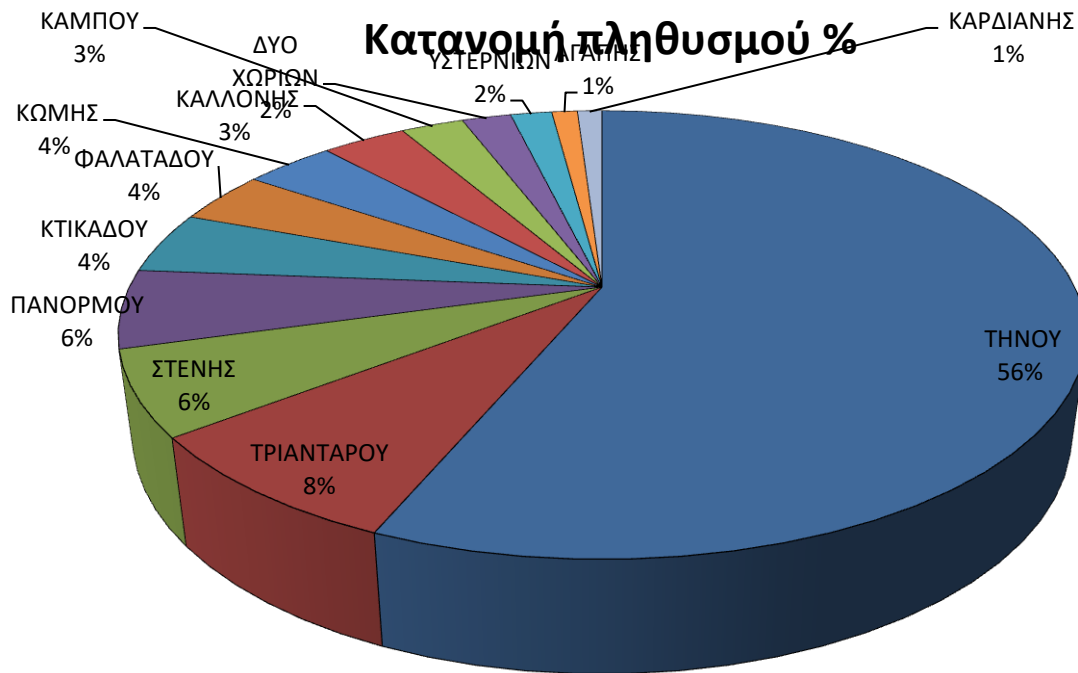
Μέγεθος σε κατοίκους	Αριθμός Οικισμών	Ποσοστό πληθυσμού επί του συνόλου
Άνω των 400	1	55,14 %
300 - 399	2	8,02%
200 - 299	4	10,68%
100 -199	2	3,86%
50-99	15	12,86%
0-49	38	9.41%
ΣΥΝΟΛΟ	62	100%

Πηγή ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2011 , Ιδία επεξεργασία.

Όμοια είναι η εικόνα του πληθυσμού ανά Τοπική και Δημοτική Κοινότητα στις οποίες η κυριαρχία της Δημοτικής Κοινότητας Τήνου είναι τεράστια καθώς συγκεντρώνει πάνω από το μισό του πληθυσμού. Αξιοσημείωτη είναι η άνοδος της Τοπικής Κοινότητας Τριαντάρου που οφείλεται στην αύξηση του πληθυσμού στις περιοχές της Αγίας Βαρβάρας, του Αγίου Σώστη και Αγ. Ιωάννη – Πόρτο.

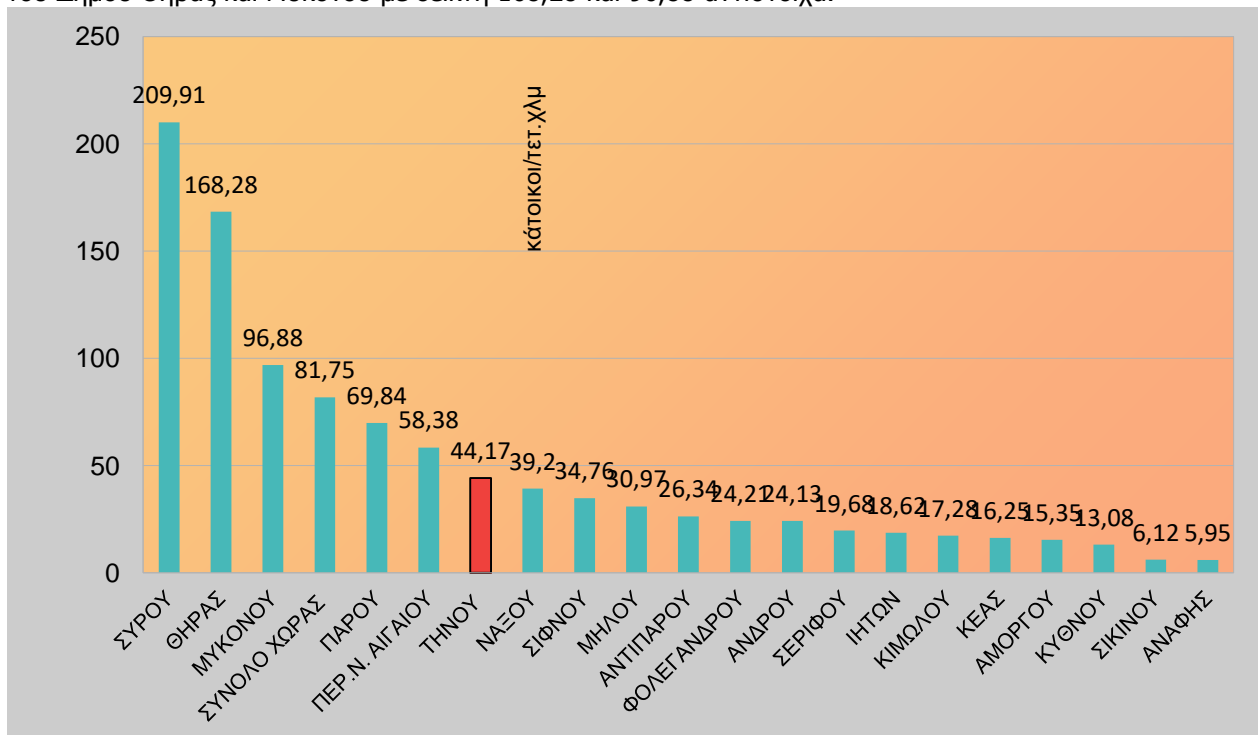
Κατανομή του πληθυσμού ανά Κοινότητα

Πηγή Ε.Σ.Υ.Ε., Ιδία επεξεργασία

Η πληθυσμιακή πυκνότητα της Τήνου εμφανίζεται σε υψηλή θέση όσον αφορά το νομό Κυκλάδων και συγκεκριμένα έρχεται στην πέμπτη θέση σε σύνολο 19 Δήμων. Ο δείκτης του νησιού 44,17 είναι ο μισός του συνόλου της χώρας 81,75, μικρότερος του δείκτη της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, ενώ υπολείπεται κατά πολύ του Δήμου της πρωτεύουσας του νομού που δείχνει εμφανώς πυκνοκατοικημένη με δείκτη 209,91 αλλά και του Δήμου Θήρας και Μυκόνου με δείκτη 168,28 και 96,88 αντίστοιχα.

Πυκνότητα Πληθυσμού στους Ο.Τ.Α. του ν. Κυκλάδων Πηγή Ε.Σ.Υ.Ε, Ιδία Επεξεργασία

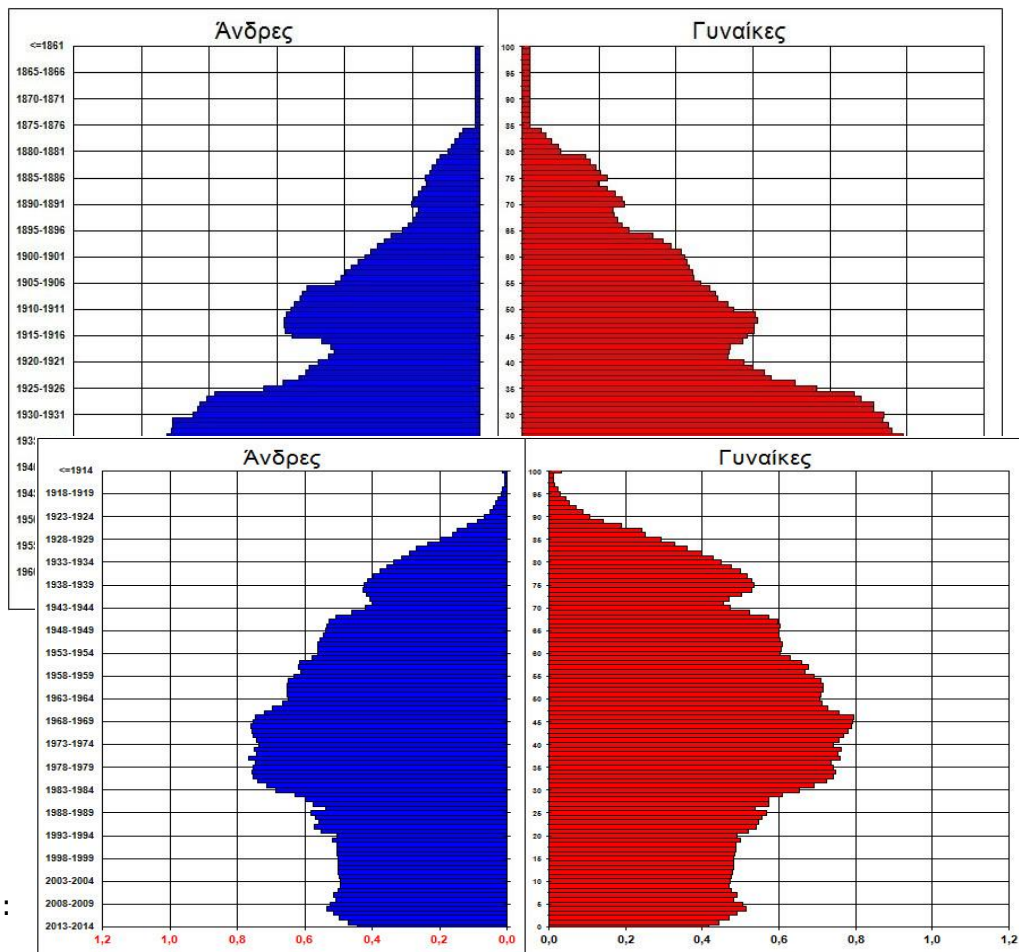
Εντός της Τήνου η πυκνότητα του πληθυσμού παρουσιάζει τον γνωστό « διπολισμό» , όπως τα περισσότερα μεγέθη που εμφανίζονται στο νησί. Ενώ το σύνολο του νησιού έχει μέσο όρο 44,17 κατοίκους ανά τετ. χιλιόμετρο, η Δημοτική Κοινότητα Τήνου εμφανίζει το δείκτη 504,38 τη στιγμή που το υπόλοιπο νησί φαίνεται εξαιρετικά αραιοκατοικημένο με μόλις 22,41 κατοίκους ανά τετ. χιλιόμετρο. Ενδεικτικά η Περιφέρεια Αττικής (η πιο πυκνοκατοικημένη Περιφέρεια της Ελλάδας) εμφανίζει πυκνότητα πληθυσμού 1000,11 κατ/τετ.χλμ..

- Σύνθεση Πληθυσμού

Η σύνθεση των ηλικιών του πληθυσμού της Τήνου εμφανίζει τα χαρακτηριστικά μιας κοινωνίας με σχετική στασιμότητα στην πληθυσμιακή της εξέλιξη ενώ η τάση είναι αρνητική για τις μικρές ηλικίες και εμφανίζει μικρή δυναμική προς τα πάνω για τις ηλικίες άνω των 65 ετών.

Η πληθυσμιακή πυραμίδα παρουσιάζει το σύνολο των ηλικιών αμφοτέρων των φύλων που κατοικούν στην Τήνο ομαδοποιημένα ανά ηλικιακή πενταετία. Σε μία κοινωνία όπου υπάρχει μεγάλο ποσοστό νεανικού πληθυσμού χωρίς πρόβλημα αναπλήρωσης των γενεών η βάση της είναι μεγάλη ενώ η κορυφή της μικρότερη. Για παράδειγμα η πυραμίδα της Ελλάδας το έτος 1961 εμφανίζει υψηλό νεανικό πληθυσμό και έχει διευρυμένη βάση. Το 1981 παρατηρούμε ότι, οι ηλικίες μεταξύ 0-14 που αποτελούν τη βάση της πληθυσμιακής πυραμίδας είναι περίπου στο ίδιο επίπεδο με τις ηλικίες άνω των 65 ενώ διογκωμένες εμφανίζονται οι λεγόμενες «παραγωγικές» ηλικίες ιδίως στις ομάδες μεταξύ 25-40 ετών.

Πληθυσμιακές πυραμίδες της Ελλάδας 1961, 1981 και 2014

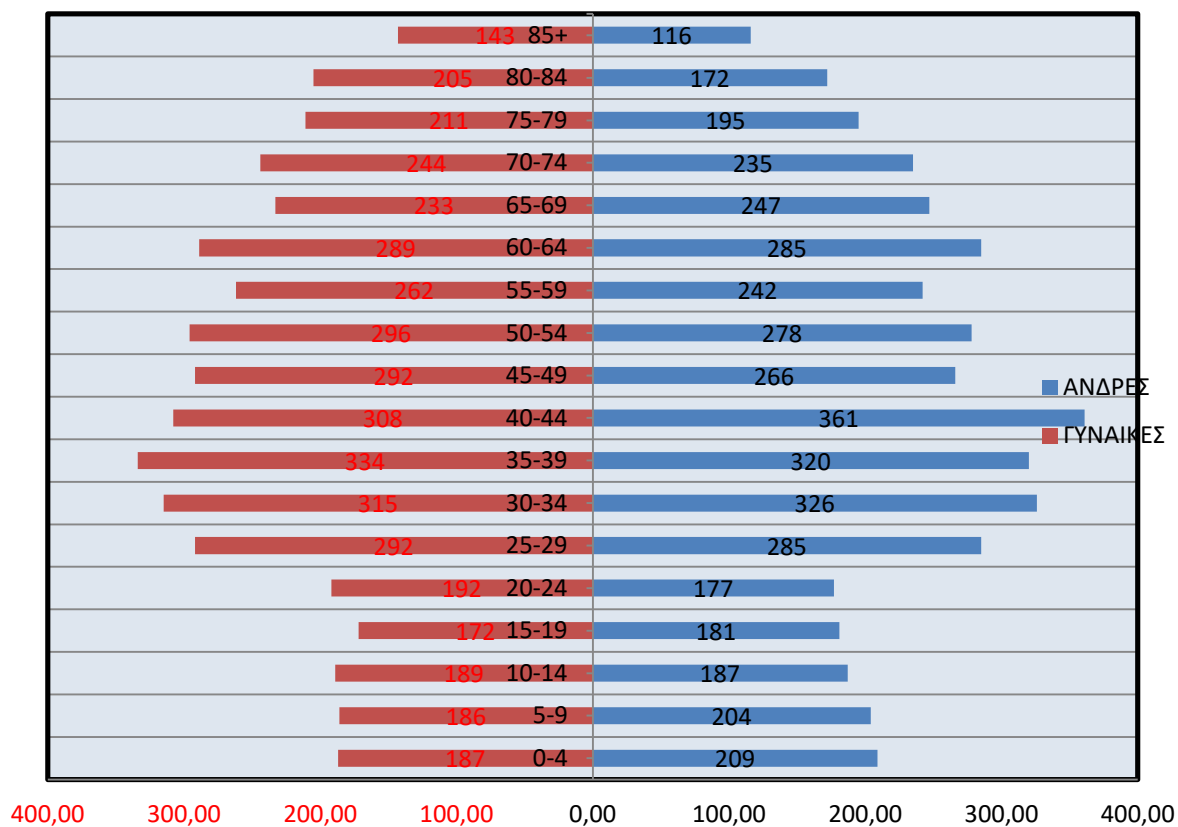
Πηγή :

Βύρων

Γκοτζαμάνης 2014

ίδια εικόνα επικρατεί στην πληθυσμιακή πυραμίδα του Δήμου Τήνου το 2011 όπως φαίνεται στον πίνακα 11. Οι πολυπληθέστερες ηλικιακές ομάδες στους άντρες είναι των 40-44, και στη συνέχεια οι ηλικίες 30-39 ετών, ενώ αρκετά διογκωμένη είναι η ομάδα των 60-64 ετών. Στις γυναίκες η μεγαλύτερη ηλικιακή ομάδα είναι αυτή των 35-39, ακολουθεί η ομάδα των 30-34 και η ομάδα των ηλικιών 50-54. Το ανησυχητικό είναι ότι ενώ οι παραγωγικές ηλικίες από κυρίως των 25-55 είναι αυτές που κυριαρχούν στην πληθυσμιακή πυραμίδα, την ίδια στιγμή οι ηλικίες κάτω των 14 ετών καταλαμβάνουν ιδιαίτερα μικρή θέση στο σύνολο των ηλικιακών ομάδων.

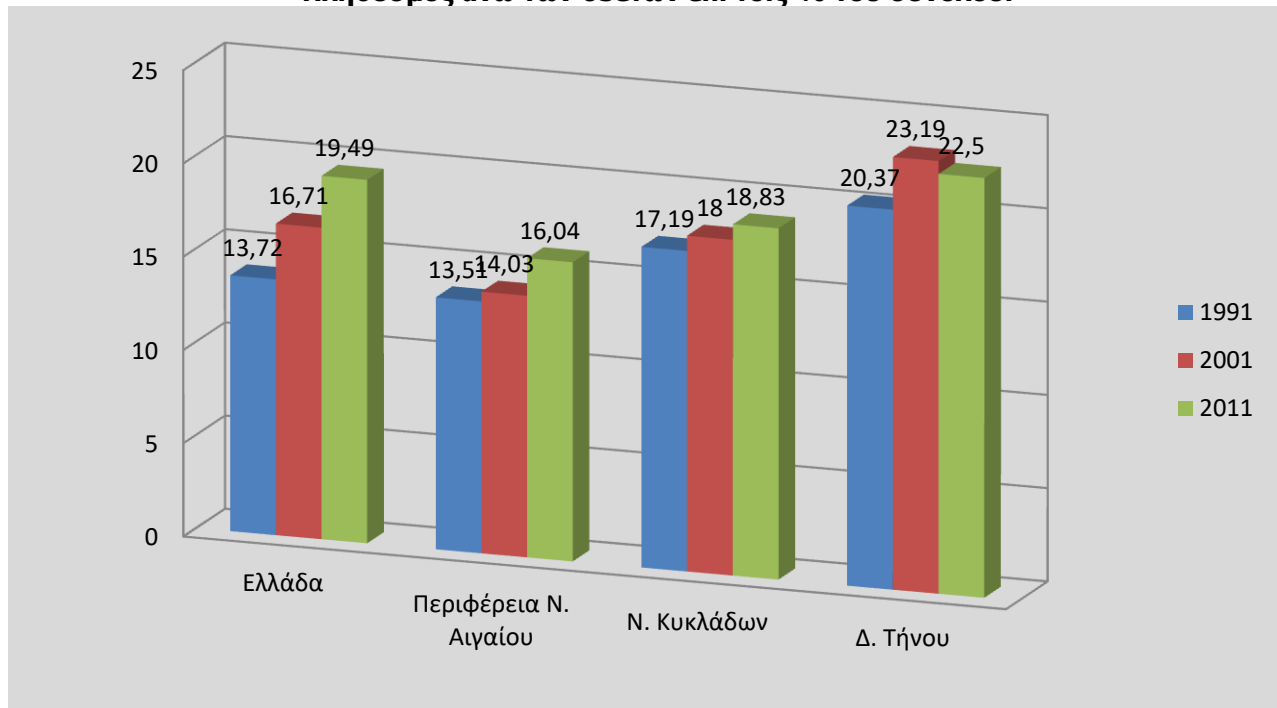
ΠΥΡΑΜΙΔΑ ΗΛΙΚΙΩΝ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2011

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε, Ίδια Επεξεργασία

Για τις τελευταίες ηλικίες δηλαδή άνω των 65 ετών, φαίνεται ότι είναι ιδιαίτερα αυξημένες ως ποσοστό επί του συνόλου του πληθυσμού το οποίο στην Τήνο με 22,5% είναι μεγαλύτερο από αυτό της χώρας 19,49% , της Περιφέρειας 16,04% και του ν. Κυκλάδων 18,83% . Αν και παραμένει σε υψηλά επίπεδα πάνω του εθνικού μέσου ποσοστού, η Τήνος εμφανίζει μείωση τη δεκαετία 2001-2011

Πληθυσμός άνω των 65ετών επί τοις % του συνόλου.

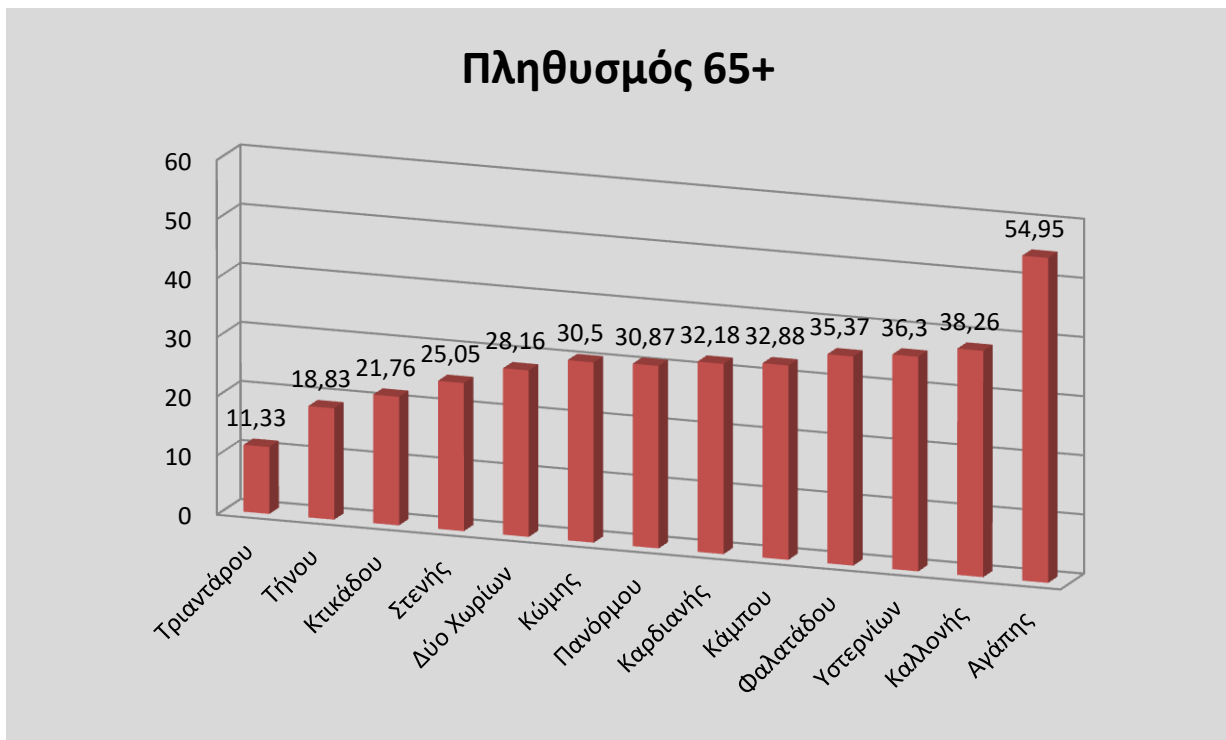

Πηγή Ε.Σ.Υ.Ε, Ιδία Επεξεργασία

Το ποσοστό αυτό όπως είναι αναμενόμενο εμφανίζεται σημαντικά διαφοροποιημένο μεταξύ της Δημοτικής Κοινότητας αλλά και μεταξύ των περισσότερων Τοπικών Κοινοτήτων. Η Δημοτική Κοινότητα Τήνου που αποτελείται ως επί το πλείστον από την πόλη της Τήνου¹⁰ έχει το 18,83% του πληθυσμού της σε ηλικίες άνω των 65 ετών, με τις περισσότερες Τοπικές Κοινότητες να εμφανίζουν ποσοστά άνω του 30% τα οποία ξεπερνούν το μισό του πληθυσμού στην Τ.Κ. Αγάπης και αγγίζουν το 40% σε Υστέρνια και Καλλονή, γεγονός που δείχνει ότι πολύ μεγάλο μέρος του πληθυσμού τους είναι στις αποκαλούμενες «μη παραγωγικές» ηλικίες. Στον αντίποδα η Τοπική Κοινότητα Τριαντάρου έχει μόλις το 11,33% του πληθυσμού της να είναι άνω των 65, που οφείλεται στη μετοίκηση οικονομικά ενεργού - νεανικού πληθυσμού στους οικισμούς Αγ. Βαρβάρας, Αγ. Σώστη και Αγ. Ιωάννη Πόρτο. Με ανάλογη επιρροή διαμορφώνονται οι δείκτες των κοινοτήτων που διαθέτουν παράλιους οικισμούς πλησίον της πρωτεύουσας, όπως τα Δυο Χωριά και ο Κτικάδος.

¹⁰Η Δημοτική Κοινότητα Τήνου εκτός της πόλης της Τήνου συμπεριλαμβάνει τους οικισμούς Μουντάδου, Καρυάς, και Αγίου Φωκά.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

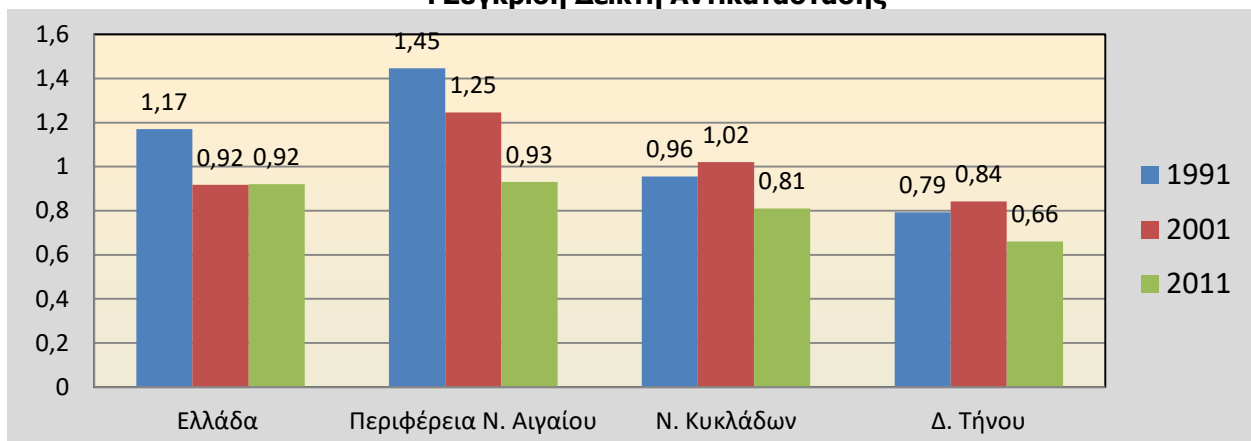

Πληθυσμός άνω των 65ετών επί τοις % του συνόλου ανά Κοινότητα.

Πηγή Eurostat, Ιδία Επεξεργασία

Η μακροχρόνια τάση προς γήρανση του πληθυσμού είναι πιο διακριτή με τους δείκτες γήρανσης και αντικατάστασης.¹¹ Ενδεικτικό είναι ότι τόσο για το ν. Κυκλάδων αλλά και για την Τήνο ο δείκτης αντικατάστασης εμφάνιζε βελτίωση τη δεκαετία 1991-2001 τη στιγμή που το σύνολο της χώρας και η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου μειωνόταν, αλλά για τα τελευταία δέκα χρόνια η τάση και στην Τήνο είναι μειωτική και μάλιστα χαμηλότερη του πανελλήνιο μέσου όρου που είναι 0,917 και του μέσου όρου της Περιφέρειας και του νομού Κυκλάδων με 0,93 και 0,81 αντίστοιχα.

· Σύγκριση Δείκτη Αντικατάστασης

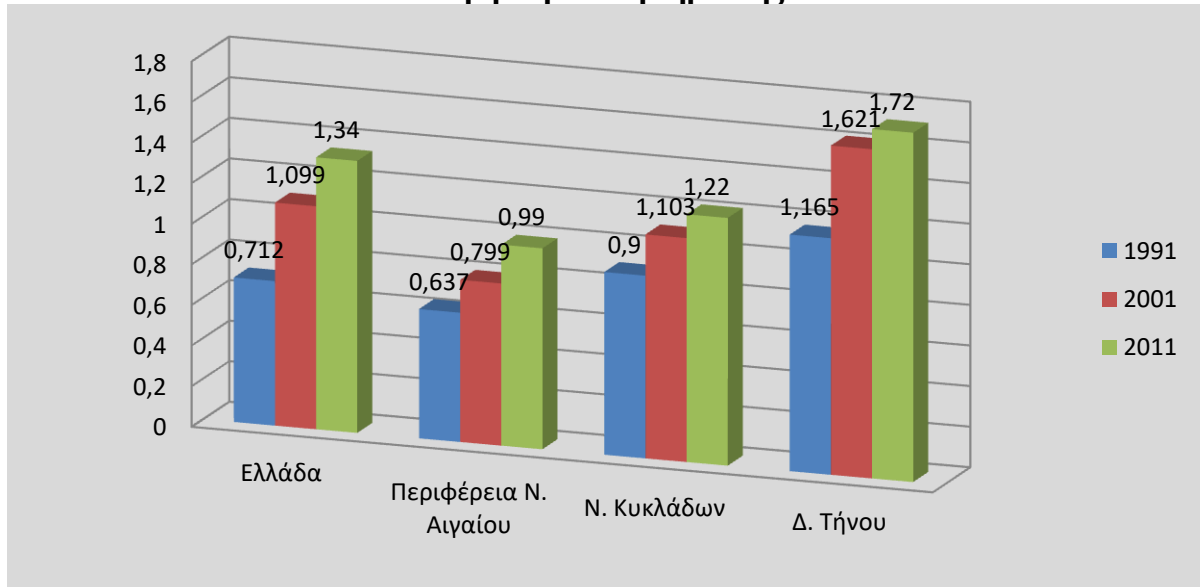
Πηγή Ε.Σ.Υ.Ε, Ιδία Επεξεργασία

¹¹Ο δείκτης Αντικατάστασης είναι ο λόγος του πληθυσμού μεταξύ 10-14 ετών προς τον πληθυσμό ηλικιών μεταξύ 60-64 ετών. Στην ουσία εκφράζει ένα δείκτη για το πόσα άτομα είναι έτοιμα να αντικαταστήσουν όσους θα φύγουν από την παραγωγική διαδικασία τα επόμενα 5 έτη. Όσο πιο μεγάλος είναι ο δείκτης τόσο περισσότεροι νέοι είναι «στα πρόθυρα» να αναπληρώσουν την έξοδο των παλαιών. Η τιμή του δείκτη κάτω της μονάδας δείχνει ότι υπάρχει έλλειμμα αναπλήρωσης, ενώ πάνω της μονάδας ότι η αναπλήρωση υπερκαλύπτεται.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Όπως φαίνεται στον επόμενο πίνακα ο δείκτης γήρανσης¹² του πληθυσμού εντός της τελευταίας δεκαετίας έχει αυξητική τάση στο σύνολο της χώρας. Ο Δήμος Τήνου ο οποίος ακολουθεί τη γενικότερη αυξητική τάση, παρουσιάζει την υψηλότερη τιμή 1,72 συγκρινόμενος με την τιμή του νομού Κυκλάδων 1,22 και της Ελλάδας που είναι 1,34. Στο επίπεδο της Περιφέρειας παρουσιάζεται διαφοροποίηση καθώς ο δείκτης εμφανίζεται κάτω της μονάδας δείγμα του ότι ο πληθυσμός μέχρι 14 ετών είναι μεγαλύτερος αριθμητικά από αυτόν των ατόμων άνω των 65 ετών.

Σύγκριση Δείκτη Γήρανσης

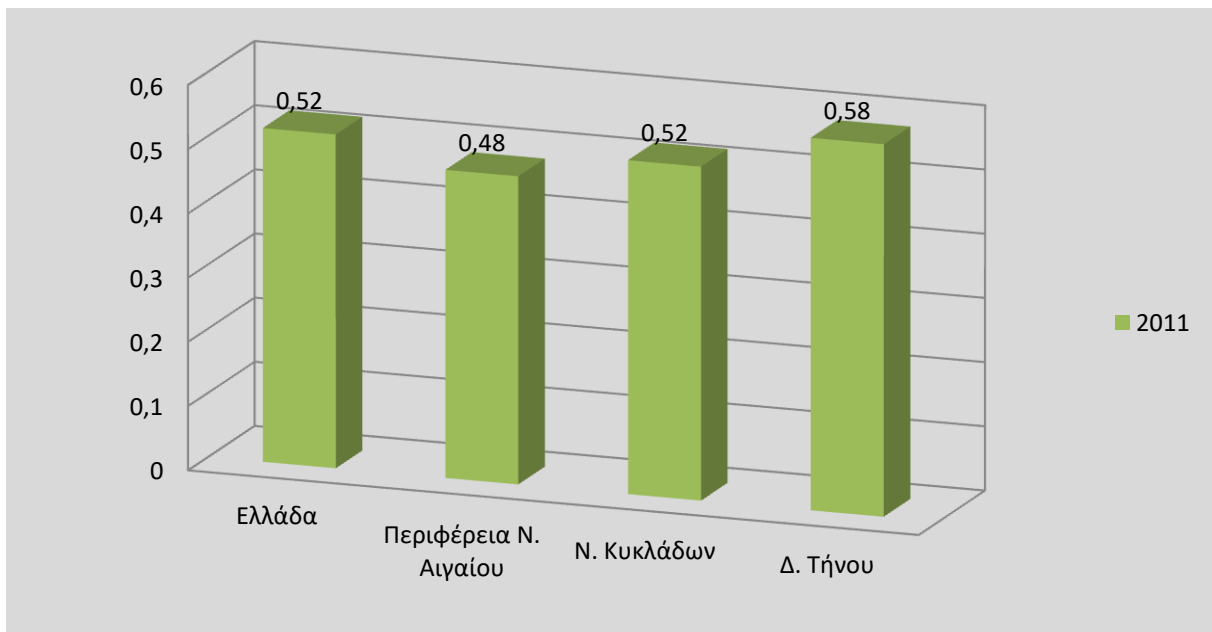
Πηγή Ε.Σ.Υ.Ε, Ιδία Επεξεργασία

Τέλος ο δείκτης εξάρτησης του πληθυσμού της Τήνου είναι πολύ μεγαλύτερος από τους αντίστοιχους εθνικούς και περιφερειακούς δείκτες καθώς εμφανίζεται με 0,58 σε σύγκριση με το 0,52 του εθνικού μέσου όρου και 0,48 και 0,52 της Περιφέρειας και του νομού. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι για κάθε 100 άτομα που είναι σε παραγωγική ηλικία 15-65 ετών αντιστοιχούν 58 άτομα ηλικίας 0-14 και 65+ τα οποία εξαρτώνται από τους πρώτους.

Σύγκριση Δείκτη Εξάρτησης

¹²Ο δείκτης Γήρανσης είναι ο λόγος του αριθμού των ατόμων της ηλικιακής ομάδας άνω των 65 ετών προς τον αριθμό των ατόμων της ηλικιακής ομάδας από 0-14. Όσο υψηλότερος είναι ο αριθμός που προκύπτει τόσο υψηλότερος είναι ο αριθμός των ηλικιωμένων σε σχέση με τον αριθμό του πληθυσμού μέχρι την ηλικία της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Όταν εμφανίζονται τιμές ανώτερες της μονάδας τότε ο αριθμός των ηλικιωμένων υπερβαίνει αυτόν των ατόμων νεαρής ηλικίας.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Πηγή Ε.Σ.Υ.Ε, Ιδία Επεξεργασία

Κρίσιμα Ζητήματα !

- Γερασμένος πληθυσμός σε μεγάλο ποσοστό στις περιοχές εκτός Χώρας
- Ανισοκατανομή πληθυσμού εντός του Δήμου
- Ανισοκατανομή της πληθυσμιακής πυκνότητας με μεγάλη διαφορά μεταξύ Χώρας και περιφέρειας του νησιού
- Μείωση των ρυθμών αύξησης του πληθυσμού με προοπτική στασιμότητας για την επόμενη δεκαετία, δεδομένης της οικονομικής κρίσης της περιόδου 2010-2019
- Δυσκολία συγκράτησης των νέων ηλικιών μεταξύ 19-30 ετών

B.1.1.3. Περιβάλλον – Ποιότητα Ζωής

Φυσικό Τοπίο.

Το φυσικό τοπίο της Τήνου είναι παρόμοιο με αυτό που απαντάται στα περισσότερα νησιά των Κυκλάδων. Ορεινό με σχετικά μεγάλες κλίσεις, υψόμετρο που δεν ξεπερνάει τα 723 μέτρα, και αρκετές απότομες βραχώδεις εξάρσεις του εδάφους και πολύ μικρό ποσοστό δασοκάλυψης Έχει λίγες πεδινές εκτάσεις και έντονους ανάγλυφους σχηματισμούς οι οποίοι έχουν δημιουργηθεί λόγω της συνεχούς διάβρωσης. Οι πεδινές εκτάσεις αποτελούν μόνο το 29% της επιφάνειας του νησιού και δημιουργούνται κυρίως στις εκβολές των μεγαλύτερων χειμάρρων. Το έδαφος είναι πετρώδες, με χαμηλή περιεκτικότητα σε οργανική ουσία. Στην υποβάθμιση του εδάφους συντελούν επίσης, τόσο το κλίμα της περιοχής με λιγοστές βροχές, όσο και η φτωχή βλάστηση, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να συγκρατηθεί το χώμα και το νερό. Μέσο για την αντιμετώπιση της διάβρωσης αλλά και πλέον χαρακτηριστικό του Τηνιακού τοπίου είναι οι αναβαθμίδες από ξερολιθιά, οι οποίες βρίσκονται σε όλο το νησί σε μια προσπάθεια αιώνων να συγκρατηθεί το λιγοστό χώμα στις απότομες κλίσεις των βουνών.

Το συνολικό μήκος της ακτογραμμής της ν. Τήνου φτάνει στα ~114 χλμ. Μετρήθηκαν περίπου 55 αμμώδεις ακτές στο σύνολο της ακτογραμμής του νησιού καθώς και το αντίστοιχο μήκος και μέσο πλάτος κάθε παραλίας. Τα υλικά των παραλιών περιέχουν χαλίκια και χοντρή άμμο. (Αναγνώστου Β. Κυριακίδου Χ. Δρακοπούλου Π. (2009) Από αυτές παρουσιάζονται οι σημαντικότερες:

Παραλίες ν. Τήνου

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΑΚΤΗΣ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΜΗΚΟΣ ΣΕ ΧΛΜ
----------------	-----------	------------------------------

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

ΑΓΙΟΣ ΡΩΜΑΝΟΣ	Τ.Κ. ΚΑΜΠΟΥ	0,09
ΑΠΟΘΗΚΕΣ	Τ.Κ. ΑΓΑΠΗΣ	0,2
ΒΑΘΥ	Τ.Κ. ΠΑΝΟΡΜΟΥ	0,3
ΚΑΛΥΒΙΑ	Τ.Κ. ΚΑΡΔΙΑΝΗΣ	0,16
ΟΡΜΟΣ ΓΙΑΝΝΑΚΗ	Τ.Κ. ΚΑΡΔΙΑΝΗΣ	0,1
ΑΓΙΟΣ ΠΕΤΡΟΣ	Τ.Κ. ΚΑΡΔΙΑΝΗΣ	0,34
ΚΙΟΝΙΑ	Τ.Κ. ΚΤΙΚΑΔΟΥ	0,55
ΑΓΙΟΣ ΜΑΡΚΟΣ	Δ.Κ. ΤΗΝΟΥ	0,05
ΜΙΚΡΗ ΚΟΛΥΜΠΗΘΡΑ	Τ.Κ. ΚΩΜΗΣ	0,09
ΜΕΓΑΛΗ ΚΟΛΥΜΠΗΘΡΑ	Τ.Κ.ΚΩΜΗΣ	0,35
ΣΑΝΤΑ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ	Τ.Κ. ΣΤΕΝΗΣ	0,2
ΛΕΙΒΑΔΑ	Τ.Κ. ΣΤΕΝΗΣ	0,15
ΛΥΧΝΑΦΤΙΑ	Τ.Κ. ΔΥΟ ΧΩΡΙΩΝ	0,3
ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	Τ.Κ. ΣΤΕΝΗΣ	0,6
ΟΡΜΟΣ ΥΣΤΕΡΝΙΩΝ	Τ.Κ. ΥΣΤΕΡΝΙΩΝ	0,32
ΑΓ. ΣΩΣΤΗΣ	Τ.Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΡΟΥ	1,5
ΑΓ. ΦΩΚΑΣ	Δ.Κ. ΤΗΝΟΥ	2
ΣΤΑΥΡΟΣ	Δ.Κ. ΤΗΝΟΥ	0,1
ΑΓ. ΙΩΑΝΝΗΣ	Τ.Κ. ΔΥΟ ΧΩΡΙΩΝ	0,4
ΑΓΚΑΛΗ	Δ.Κ. ΤΗΝΟΥ	0,4
ΑΓ. ΘΑΛΑΣΣΑ	Τ.Κ. ΠΑΝΟΡΜΟΥ	0,09
ΚΑΒΑΛΟΥΡΚΟ	Τ.Κ. ΠΑΝΟΡΜΟΥ	0,05
ΡΟΧΑΡΗ	Τ.Κ. ΠΑΝΟΡΜΟΥ	0,16
ΡΑΣ ΑΜΜΟΣ	Τ.Κ. ΠΑΝΟΡΜΟΥ	0,06
ΜΑΛΛΙ	Τ.Κ. ΠΑΝΟΡΜΟΥ	0,07
ΣΤΑΦΙΔΑ	Τ.Κ. ΠΑΝΟΡΜΟΥ	0,18

Χλωρίδα και Πανίδα

¹³Ως αποτέλεσμα των ανθρωπογενών δραστηριοτήτων (εκτεταμένη καλλιέργεια και κτηνοτροφία) αλλά και των ισχυρών ανέμων δεν υπάρχουν εκμεταλλεύσιμες δασικές εκτάσεις στο νησί. Η δενδρώδης βλάστηση που παρατηρείται σε μεγαλύτερη συχνότητα είναι οι βελανιδιές, οι ελιές και κυρίως σε ρεματιές και χαράδρες υδρόφιλα είδη όπως η πικροδάφνη, ο πλάτανος και είδη βάτου. Σε όλο το νησί οι χαρακτηρισμένες ως δασικές εκτάσεις ανέρχονται σε 74.300 στρέμματα. Από αυτά τα 8.100 στρέμματα αφορούν έκταση της Δημοτικής Ενότητας Πανόρμου καλυμμένη με θαμνώδη μορφή κέδρου (*juniperus phoenicea*) και τα 34.200 βρίσκονται σε 2 περιοχές της Δημοτικής Ενότητας Εξωμβούργου όπου επικρατεί θαμνώδης βλάστηση. Σε πολλές παραλίες και εκτάσεις δίπλα στη θάλασσα υπάρχουν συστάδες από αλμυρίκια. Σε γενικές γραμμές η βλάστηση δασι-

¹³Στοιχεία για την ενότητα αυτή αντλήθηκαν από το διαδίκτυο και το Πρόγραμμα LIFE+ ISWM-TINOS 2012. Παραδοτέο 1-1.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

κού χαρακτήρα είναι σπάνια στην Τήνο. Το μεγαλύτερο μέρος του μη καλλιεργήσιμου εδάφους καλύπτεται από χαμηλή και πυκνή βλάστηση φρυγάνων με είδη όπως η ασπιθή, και το θυμάρι και το ρέικι. Φρύγανα όμως συναντούμε και σε εκτάσεις όπου επανακάμπτονται, μετά την εγκατάλειψη των εδαφών στα οποία υπήρχε ανθρώπινη δραστηριότητα. . Μικρότερο μέρος καταλαμβάνει η μακία βλάστηση που εκπροσωπείται από τα είδη του θαμνώδους κέδρου, της κουμαριάς κ.α. Τη χλωρίδα της υπό μελέτη περιοχής απαρτίζουν ποικίλα θαμνώδη φυτά όπως κέδροι (*Cedrus*), μυρτιές (*Myrtus communis*), πουρνάρια (*Quercus coccifera L.*), σπάρτα (*Spartium junceum*) και διάφορα θαμνολιβαδικά φυτά κατάλληλα για αφέψημα και μαγειρική όπως φασκόμηλο (*Salvia officinalis*), τσάι βουνού (*Sideridis raeseri*), άγριο χαμομήλι (*Anthemis cotula*), μάραθος (*Foeniculum vulgare*), αγριομέντα (*Mentha spicata*), ρίγανη (*Origanum onites*), κάππαρη (*Capparis spinosa*), θυμάρι (*Thymus capitatus*) κ.ά.

Στην πανίδα της Τήνου περιλαμβάνονται πολλά θηλαστικά, όπως αγριοκούνελα (*Oryctolagus cuniculus*), ασβόι (*Meles meles*), λαγοί (*Lepus capensis*), σκαντζόχοιροι (*Erinaceus concolor*), μεσογειακή φώκια (*Monachus monachus**), διάφορα πτηνά, όπως αγριοπερίστερα (*Columba livia*), πέρδικες (*Alectoris chukar*), κοράκια (*Corvus corax*), γλάροι (*Larus cacchianans/audouinii*) καθώς και αμφίβια και ερπετά, όπως σαμιαμίδα (*Cyrtopodion kotschyi*), κροκοδειλάκια (*Agama stellio mykonensis**), σπιτόφιδα (*Elaphe situla**), νερόφιδα (*Natrix natrix*), νεροχελώνες (*Mauremys caspisa rivulata**) και οχιές (*Vipera ammadytes meridionallis**).

Υγρότοποι- Προστατευόμενες περιοχές

Βιότοποι CORINE

Το πρόγραμμα **CORINE** άρχισε να εκπονείται το 1985 στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας με στόχο την οργάνωση των πληροφοριών για την κατάσταση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων. Ένα από τα κύρια αντικείμενα του προγράμματος "Περιοχές **CORINE**" ήταν η κατάρτιση ενός καταλόγου βιοτόπων (CORINE, 1991) που έχουν ιδιαίτερη σημασία για την διατήρηση της φύσης στην Κοινότητα. Η προσπάθεια αυτή κατέληξε, σε ό,τι αφορά την Ελλάδα, σε ένα πρώτο αρχείο σχεδόν 300 βιοτόπων

Στο Δήμο Τήνου καθορίστηκε μια περιοχή που εντάσσεται στο πρόγραμμα **CORINE**, με κωδικό **AG0060031** και ονομασία «**Έξω Μεριά και Βορειοανατολική Τήνος**», έκτασης 5600 ha.

Βιότοπος CORINE Πηγή (Πρόγραμμα ISWM-TINOS 2012)

Ο κατάλογος αυτός ήταν η αρχή για να ενταχθούν οι σημαντικότερες οικολογικά περιοχές στο Δίκτυο Natura 2000

Δίκτυο NATURA

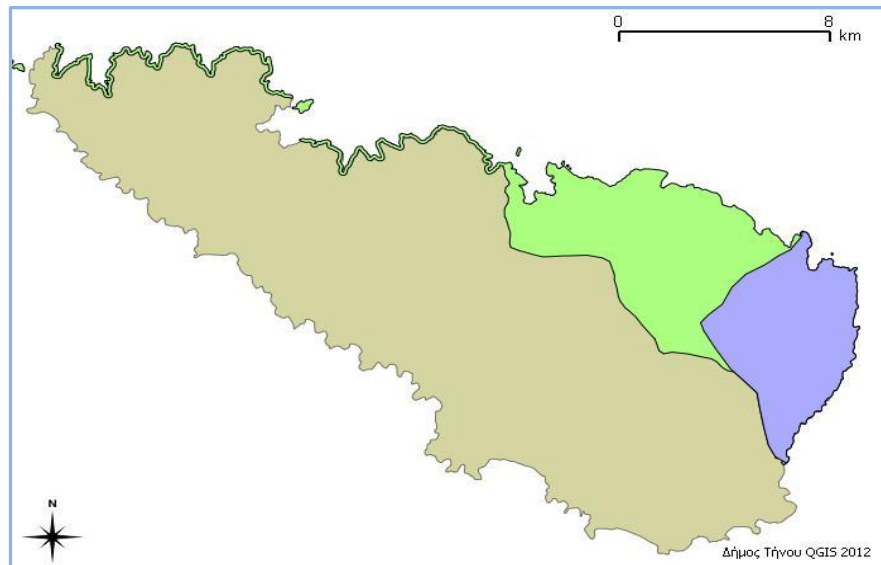
Το δίκτυο NATURA περιλαμβάνει συγκεκριμένους τύπους βιοτόπων και φυσικών οικοτόπων ορισμένων ειδών, θηλαστικών ή πτηνών, που είναι σημαντικά σε εθνικό ή πανευρωπαϊκό επίπεδο με σκοπό τη διασφάλιση της βιολογικής ποικιλομορφίας μέσω της προστασίας των φυσικών οικοτόπων. Τα κριτήρια βάσει των οποίων μια περιοχή θεωρείται ιδιαίτερης σημασίας ώστε να ενταχθεί στο δίκτυο "Natura 2000" ορίζονται από την Κοινοτική Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21^{ης} Μαΐου 1992. Στα ευρωπαϊκά εδάφη όπου εφαρμόζεται η συνθήκη, τα κράτη μέλη καλούνται να διαχειριστούν τις περιοχές αυτές ή/και να λάβουν μέτρα για την αποκατάστασή τους.

Το δίκτυο "Natura 2000" περιλαμβάνει δύο (2) κατηγορίες περιοχών (ΥΠΕΚΑ, 2011α):

- τις «Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)» (Special Protection Areas - SPA) για την Ορνιθοπανίδα, οι οποίες ορίζονται στην Οδηγία 79/409/ΕΚ «για τη διατήρηση των άγριων πτηνών» όπως αυτή κωδικοποιήθηκε με την Οδηγία 2009/147/ΕΚ.
- τους «Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ)» (Sites of Community Importance – SCI) όπως ορίζονται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ. Για τον προσδιορισμό των ΤΚΣ λαμβάνονται υπόψη οι τύποι οικοτόπων και τα είδη των Παραρτημάτων I και II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ καθώς και τα κριτήρια του Παραρτήματος III αυτής. Ο Κατάλογος ΤΚΣ για την περιοχή της Μεσογείου δημοσιεύτηκε στην Απόφαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2010/45.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Στην Τήνο υπάρχουν **δύο** περιοχές ενταγμένες στο Δίκτυο «NATURA» και βρίσκονται στο βορειοανατολικό άκρο του νησιού : Η πρώτη περιοχή με κωδικό *GR4220019 «ΤΗΝΟΣ: ΜΥΡΣΙΝΗ - ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΛΙΒΑΔΑ»* συνολικής έκτασης 1955,53 εκτάρια και περίμετρο 37 χλμ. Έχει πυρήνα της την λεκάνη της Λειβάδας και τα δυτικά πρανή του όρους Τσικνιάς κατηγορίας Τόπων Κοινοτικής Σημασίας . (στον χάρτη με μωβ σκιασμένο χρώμα)

Η δεύτερη με κωδικό *GR220031* με ονομασία «*ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΤΗΝΟΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ*» έκτασης 5055,95 εκτάρια, περίμετρο 129 χλμ κατηγορίας Ζώνης Ειδικής Προστασίας για την Οрниθοπανίδα. (στον χάρτη με πράσινο χρώμα και γραμμή οριοθέτησης)

Νησιωτικοί Υγρότοποι

Επίσης υπάρχουν ως χαρακτηρισμένοι υγρότοποι με τα Π.Δ. 13/2003 , της Κολυμπήθρας και του Πανόρμου έκτασης 100 και 7 στρεμμάτων αντίστοιχα.. Το 2011 επίσης χαρτογραφήθηκαν οι μικροί νησιωτικοί υγρότοποι που δεν εντάσσονται στο δίκτυο NATURA προκειμένου να θεσμοθετηθεί ειδικό καθεστώς προστασίας τους το οποίο και πραγματοποιήθηκε με Π.Δ. στις 01-02-2012 και εκδόθηκε με το ΦΕΚ 229/19-06-2012. Αυτοί είναι

1. Έλος Πανόρμου με έκταση 18στρ.
2. Κολυμπήθρα με έκταση 58 στρ.
3. Έλος Αγ. Ιωάννη Πόρτο με έκταση 11 στρ.
4. Ρύακας Λειβάδας με έκταση 6 στρ.

όπως απεικονίζονται στην εικόνα

Εικόνα 17 . Μικροί νησιωτικοί υγρότοποι Τήνου

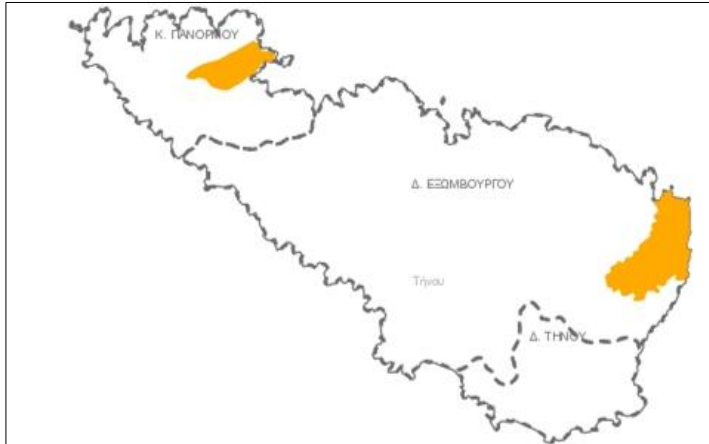
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Καταφύγια Άγριας Ζωής

Στην Τήνο υπάρχουν και δύο καταφύγια άγριας ζωής, στα οποία απαγορεύεται η θήρα και ένας αριθμός δραστηριοτήτων. Αυτά είναι του Τσικνιά με έκταση 7.444 στρ. (ΦΕΚ 546/Β/30-10-2007) και του Πανόρμου **έκτα-**

σης

Κατα-

Πηγή :

Περι-

υς

Δύο

Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΤΙΦΚ). Το 'Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους' (ΤΙΦΚ) είναι ως ένας τόπος διακεκριμένης αισθητικής αξίας, ο οποίος παραμένει σε αξιόλογο βαθμό φυσικός, αν και συχνά είναι δομημένος. Η έκτασή του ορίζεται με ανθρώπινα μέτρα και δεν υπερβαίνει τη δυνατότητα πεζοπορίας μιας μέρας, εκτός ειδικών εξαιρέσεων. Στα ΤΙΦΚ περιλαμβάνονται παραδοσιακοί οικισμοί και χώροι ιστορικής και αρχαιολογικής σημασίας. Επίσης, τα ΤΙΦΚ επιλέγονται και αξιολογούνται χρησιμοποιώντας κριτήρια που σχετίζονται με φυσικά και οικολογικά χαρακτηριστικά, όπως το ανάγλυφο, η βλάστηση και η χλωρίδα, η παρουσία πανίδας, τα νερά, οι μετεωρολογικές συνθήκες, η πανοραμική θέα καθώς και με ανθρωπογενή χαρακτηριστικά, όπως η ύπαρξη μνημείων, η ιστορική αναφορά, ο παραδοσιακός χαρακτήρας, οι χρήσεις γης. Άλλες παράμετροι – κριτήρια επιλογής είναι η διαχρονικότητα, η αίσθηση φυγής ή απομόνωσης, η δημιουργία συναισθημάτων, η επαφή με τη φύση, η δυνατότητα κατανόησης φυσικών διεργασιών

Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους

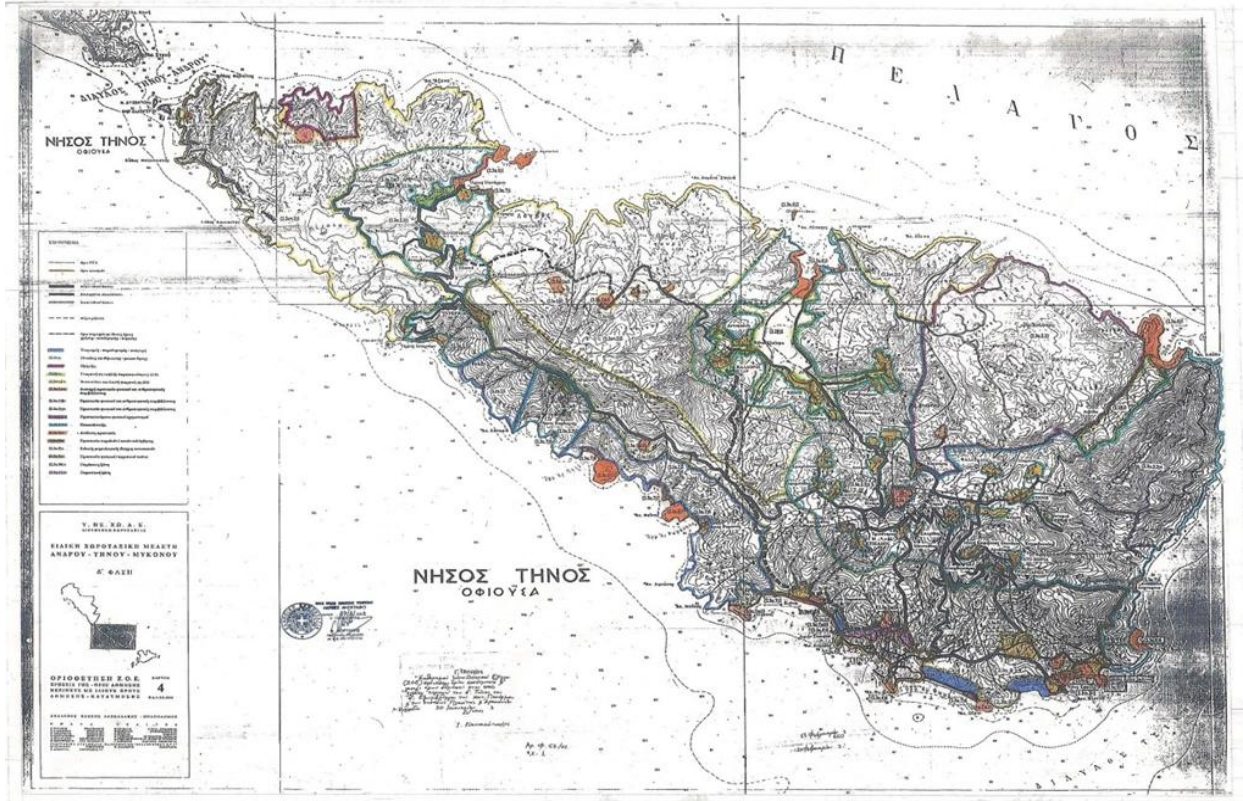

Πηγή (Πρόγραμμα ISWM-TINOS 2012)

Περιοχές περιβαλλοντικής προστασίας από την Ζ.Ο.Ε Τήνου

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Η Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου (Ζ.Ο.Ε), η οποία για την Νήσο Τήνο θεσπίστηκε με το Π.Δ.13-27.2.2003, (ΦΕΚ Δ 160) , καθόρισε στην περιοχή Δήμου Τήνου περιοχές προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος σε συνδυασμό με την προστασία του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος. Οι περιοχές αυτές φαίνονται παρακάτω και εμφανίζονται αντίστοιχα στο χάρτη που συντάξε με χρώμα πορτοκαλί

Πηγή: Τμήμα Δόμησης Δ. Τήνου

Περιοχές με στοιχεία 2.3α.6 που χαρακτηρίζονται ως περιοχές απολύτου προστασίας και οι οποίες περιλαμβάνουν παραλιακά τοπία, αμμουδιές ιδιαίτερης αισθητικής και περιβαλλοντικής αξίας καθώς και τους σημαντικότερους υγροβιότοπους του νησιού.

- 1. Περιοχή 2.3α.2.2**, Είναι περιοχή προστασίας των γρανιτικών ογκολίθων που αποτελούν διατηρητέα μνημεία της φύσης καθώς και του ευρύτερου περιβάλλοντος αυτών. Χαρακτηρίζονται ως προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί.
- 2. Περιοχές (2.3.α.1)α**, οι οποίες ανήκουν στις περιοχές που χαρακτηρίζονται ως περιοχές προστασίας φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.
- 3. Περιοχές με στοιχεία (2.3.α.1)β**, οι οποίες αποτελούν περιοχές προστασίας στις παραπάνω περιοχές (2.3.α.1)α

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

4. Περιοχές με στοιχεία 2.3α. 7 οι οποίες αποτελούν περιοχές διαφύλαξης των αξιόλογων παραλιών ακτών κολύμβησης του νησιού και αναψυχής

5. Περιοχές με στοιχεία 2.2β είναι περιοχές γεωργικής γής

Μετεωρολογικά Δεδομένα - Κλίμα

Στην Τήνο το κλίμα είναι γενικά εύκρατο μεσογειακό και χαρακτηρίζεται από δροσερά καλοκαίρια, με τη θερμοκρασία σπάνια να ξεπερνά τους 37°C και ήπιους χειμώνες, με το θερμόμετρο σπάνια να κατεβαίνει στο μηδέν. Από μετεωρολογικής και κλιματικής άποψης, το έτος διαχωρίζεται σε δύο εποχές: την ψυχρή, η οποία διαρκεί από τον Οκτώβριο μέχρι το Μάρτιο και τη θερμή, η οποία διαρκεί από τον Απρίλιο μέχρι το Σεπτέμβριο. Όσον αφορά τις μετρήσεις σχετικά με το κλίμα, παρατηρείται ότι επειδή δεν υπάρχει εγκατεστημένος σταθμός της Ε.Μ.Υ. επάνω στην Τήνο, τα στοιχεία των μελετών που σχετίζονται με, το νησί προέρχονται από τους μετεωρολογικούς σταθμούς της Ε.Μ.Υ. που βρίσκονται πλησιέστερα. Οι σταθμοί αυτοί είναι της Μυκόνου (128μ υψόμετρο) της Σύρου (11μ υψόμετρο) και της Άνδρου (10μ υψόμετρο). και τα όποια συμπεράσματα έχουν καταγραφεί στις μέχρι τώρα στις μελέτες που ελήφθησαν υπόψη, είναι από αυτούς τους σταθμούς. Θεωρούμε ότι παρά τα όμοια κλιματικά χαρακτηριστικά που μπορεί να έχει η Τήνος με τα γειτονικά νησιά, υπάρχουν επιμέρους διαφορές, τόσο λόγω θέσης, γεωγραφικών χαρακτηριστικών αλλά και την παρουσία μικροκλιμάτων εντός του νησιού που δυστυχώς δεν καταγράφονται πουθενά. (π.χ. υπάρχει μία απόκλιση θερμοκρασίας 4-5 βαθμών C⁰ και υψηλότερα ποσοστά υγρασίας σε σχέση με το επίπεδο της θάλασσας ιδίως για την περιοχή των Πάνω Μερών και σίγουρα υπάρχει σημαντική διαφοροποίηση στην πεδιάδα των Κάτω Μερών αλλά και στο οροπέδιο του Πολέμου τον Κάμπο.) Δυστυχώς μέχρι πρότινος δεν υπήρχε σταθερή καταγραφή των κλιματιστικών χαρακτηριστικών σε αυτές τις περιοχές και η όποια παρατήρηση έχει γίνει εμπειρικά και χωρίς μέθοδο. Τα στοιχεία λοιπόν που παρουσιάζονται είναι από το Μετεωρολογικό σταθμό Τήνου που έχει εγκατασταθεί από το Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών τον Αύγουστο του 2008 και είναι τα μόνα πρωτογενή που υπάρχουν και καταγράφονται πάνω στην Τήνο για μεγάλο χρονικό διάστημα Το Μάρτιο του 2016 ο Δήμος Τήνου εγκατέστησε τρεις μετεωρολογικούς σταθμούς στη Στενή, Κώμη και Πύργο, οι οποίοι έχουν αρχίσει και καταγράφουν δεδομένα.

Ο μετεωρολογικός σταθμός Τήνου τοποθετημένος στο Δημαρχείο

Στον πίνακα που ακολουθεί για τη θερμοκρασία του αέρα που αφορά το διάστημα 2009-2019 φαίνεται ότι η μέση θερμοκρασία δεν κατεβαίνει κάτω των 10 βαθμών για τη διάρκεια των χειμερινών μηνών, ενώ για το καλοκαίρι επικρατούν θερμοκρασίες μέχρι 27 βαθμούς. Η θερμοκρασία του αέρα έχει «τις χαμηλότερες τιμές στις Κυκλάδες κατά μήκος του άξονα Άνδρου – Τήνου- Μήλου – Νάξου αυξανόμενη ανατολικά και δυτικά αυτών» (Θεοχαράτος 1978)

Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και με τις μετρήσεις της δεκαετίας στο σταθμό της Τήνου, σύμφωνα με τις οποίες η μέση ετήσια θερμοκρασία είναι η οποία βρίσκεται πολύ κοντά στα συμπεράσματα που εμφάνισαν

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

από παλαιά έτη στην Ειδική Χωροταξική Μελέτη Άνδρου-Τήνου – Μυκόνου όπου η μέση ετήσια – μηνιαία θερμοκρασία εμφανίζεται στους 18,6 C⁰.

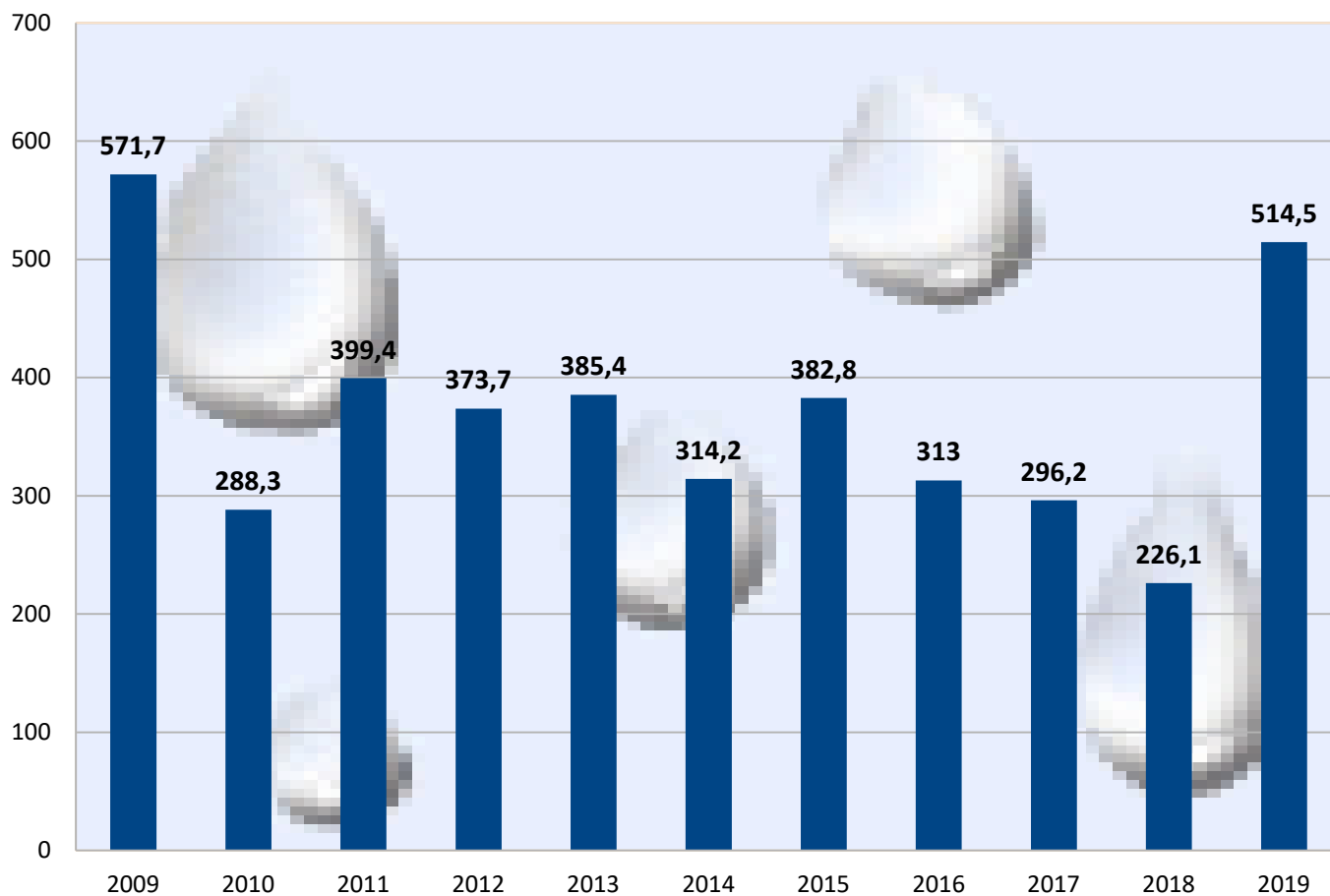
Οι χιονοπτώσεις σπάνιες, με συχνότητα μία φορά στα πέντε έτη περίπου, όπως σπάνια η μέση θερμοκρασία θα δείξει τιμές πλησίον του μηδενός. Με βάση τα στοιχεία της τελευταίας δεκαετίας η χαμηλότερη μέση ημερήσια θερμοκρασία που παρατηρήθηκε ήταν -1,3 C⁰ τον Ιανουάριο του 2017. Σε σημεία του νησιού όμως με υψηλότερο υψόμετρο συνήθως άνω των 350 -400 μέτρων π.χ. Αρνάδος – Δυο Χωριά, οροπέδιο Λειβαδερός, Πολέμου Κάμπος, Τσικινιάς οι θερμοκρασίες είναι χαμηλότερες από το επίπεδο της θάλασσας κατά 4-5 βαθμούς περίπου, με συνέπεια η χιονόπτωση να εμφανίζεται με μεγαλύτερη συχνότητα, περίπου δύο φορές κάθε έτος, χωρίς να διαρκεί παραπάνω από 1-2 ημέρες.

Μέση τιμή, μέγιστη και ελάχιστη θερμοκρασία ανά μήνα 2009-2019

2009-2019	ΜΕΣΗ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ	ΜΕΓΙΣΤΗ/ΕΤΟΣ	ΕΛΑΧΙΣΤΗ/ΕΤΟΣ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	12,04	20,2/2010	-1,3/2017
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	12,88	22,8/2019	0,3/2015
ΜΑΡΤΙΟΣ	14,01	25,2/2016	1,7/2011
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	16,73	26,9/2018	8,2/2015
ΜΑΙΟΣ	20,54	31,7/2010	11,6/2011
ΙΟΥΝΙΟΣ	24,62	35,4/2016	17,1/2010
ΙΟΥΛΙΟΣ	26,92	38,9/2017	20,8/2017
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	26,74	34,8/2008	19,9/2010
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	24,09	33,3/2011	16,6/2018
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	20,07	30,2/2012	9,9/2011
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	17,13	24,8/2012	8,3/2016
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	13,6	22,4/2010	2,2/2015

Πηγή :Μετεωρολογικός Σταθμός Τήνου, 2020 Ιδία Επεξεργασία

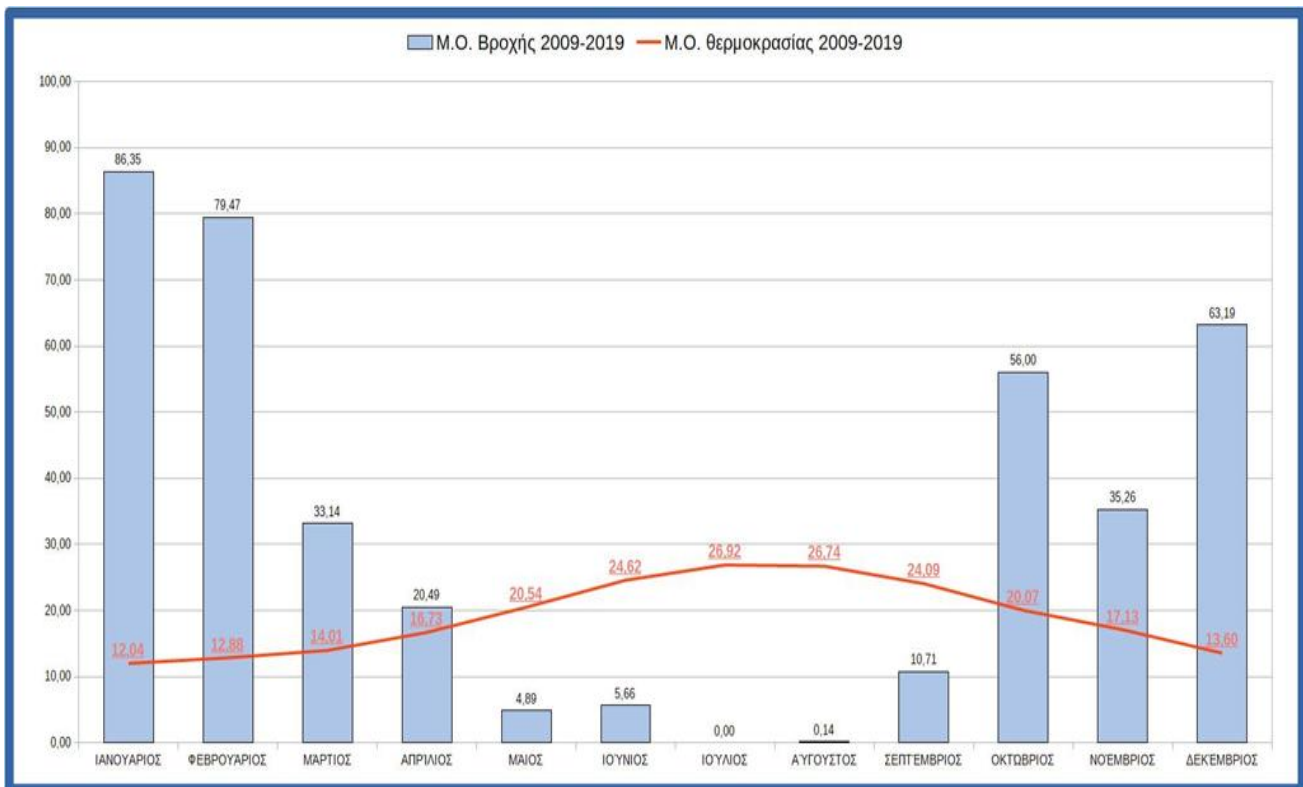
Οι βροχοπτώσεις στην Τήνο περιορίζονται στο διάστημα Οκτωβρίου-Μαρτίου, σπανιότερα δε, υπάρχουν μεμονωμένες βροχές τους Μήνες Απρίλιο Μάιο, Ιούνιο. Η γεωγραφική κατανομή των βροχών τόσο στην υγρή όσο και την θερμή περίοδο υπολείπεται κατά πολύ των περισσότερων περιοχών του ηπειρωτικού Ελλαδικού χώρου και κυρίως της Δυτικής Ελλάδας. Από τα νησιά των Κυκλάδων όμως η Άνδρος η Τήνος εμφανίζουν τη μεγαλύτερο ύψος βροχών. Τα στοιχεία του μετεωρολογικού σταθμού Τήνου έδειξαν τα παρακάτω αποτελέσματα για την τελευταία δεκαετία

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Πηγή :Μετεωρολογικός Σταθμός Τήνου, Ιδία Επεξεργασία 2020

Και σε συνδυασμό με τη θερμοκρασία το ομβροθερμικό διάγραμμα της Τήνου διαμορφώνεται ως εξής για την ίδια περίοδο:

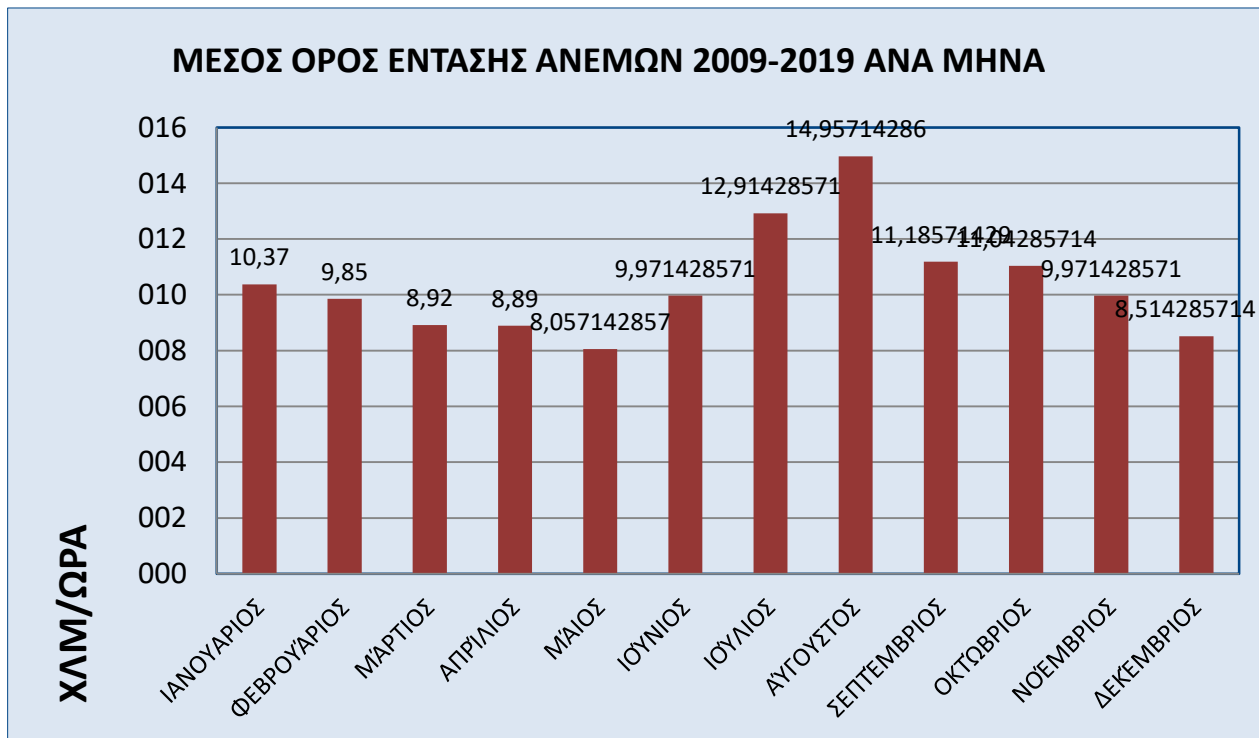
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Ομβροθερμικό διάγραμμα 2009-2019 Πηγή :Μετεωρολογικός Σταθμός Τήνου, Ιδία Επεξεργασία 2020

Ένα στοιχείο που χαρακτηρίζει τις Κυκλάδες και ιδιαίτερα την Τήνο είναι η ένταση των ανέμων. Δεν είναι υπερβολή να χαρακτηρίσουμε την περιοχή ως μία από τις πιο ανεμώδεις του Ελληνικού χώρου όπως φαίνεται και στον χάρτη του αιολικού δυναμικού της Ελλάδας παρακάτω . «Ο αέρας στο νησί της Τήνου είναι ξηρότερος με τιμές σχετικής υγρασίας της τάξης του 65-70% έναντι του 70-75% των υπολοίπων Κυκλάδων» (Πρόγραμμα LIFE+ISWM-TINOS, 2012). Χαρακτηριστικό είναι ότι στην Τήνο το έτος 2009 από τις 365 ημέρες του έτους οι 178 εμφάνισαν μέση ημερήσια ένταση ανέμων μεγαλύτερη των 12 χλμ/ώρα (3 μποφόρ). Με τα δεδομένα της πενταετίας ο άνεμος είναι ιδιαίτερα έντονος για τους μήνες Ιούλιο Αύγουστο κάτι που είναι φυσιολογικό λόγω των ετησίων ανέμων (μελέτμια) και στη συνέχεια ακολουθεί ο Σεπτέμβριος και ο Απρίλιος. Οι επικρατούντες άνεμοι στην Τήνο είναι οι Βορειοανατολικοί και στη συνέχεια ακολουθούν οι Βόρειοι, κυρίως τη θερμή περίοδο (μελέτμια) και λιγότερο το χειμώνα . Οι Νότιοι άνεμοι εμφανίζονται σπανιότερα τη θερμή περίοδο με μικρές ταχύτητες, συχνότερα τη χειμερινή με συνήθως μεγάλες εντάσεις οι οποίες συνοδεύονται από καταιγίδες. Πολύ μικρό μέρος του συνόλου καταλαμβάνουν οι άνεμοι με δυτική ή ανατολική κατεύθυνση. Στον παρακάτω χάρτη παρουσιάζονται οι περιοχές με έντονο σκούρο μπλε χρωματισμό ως την υψηλότερη τιμή εντάσεως των ανέμων καθόλη τη διάρκεια του έτους μέσα στις οποίες βρίσκεται και η Τήνος.

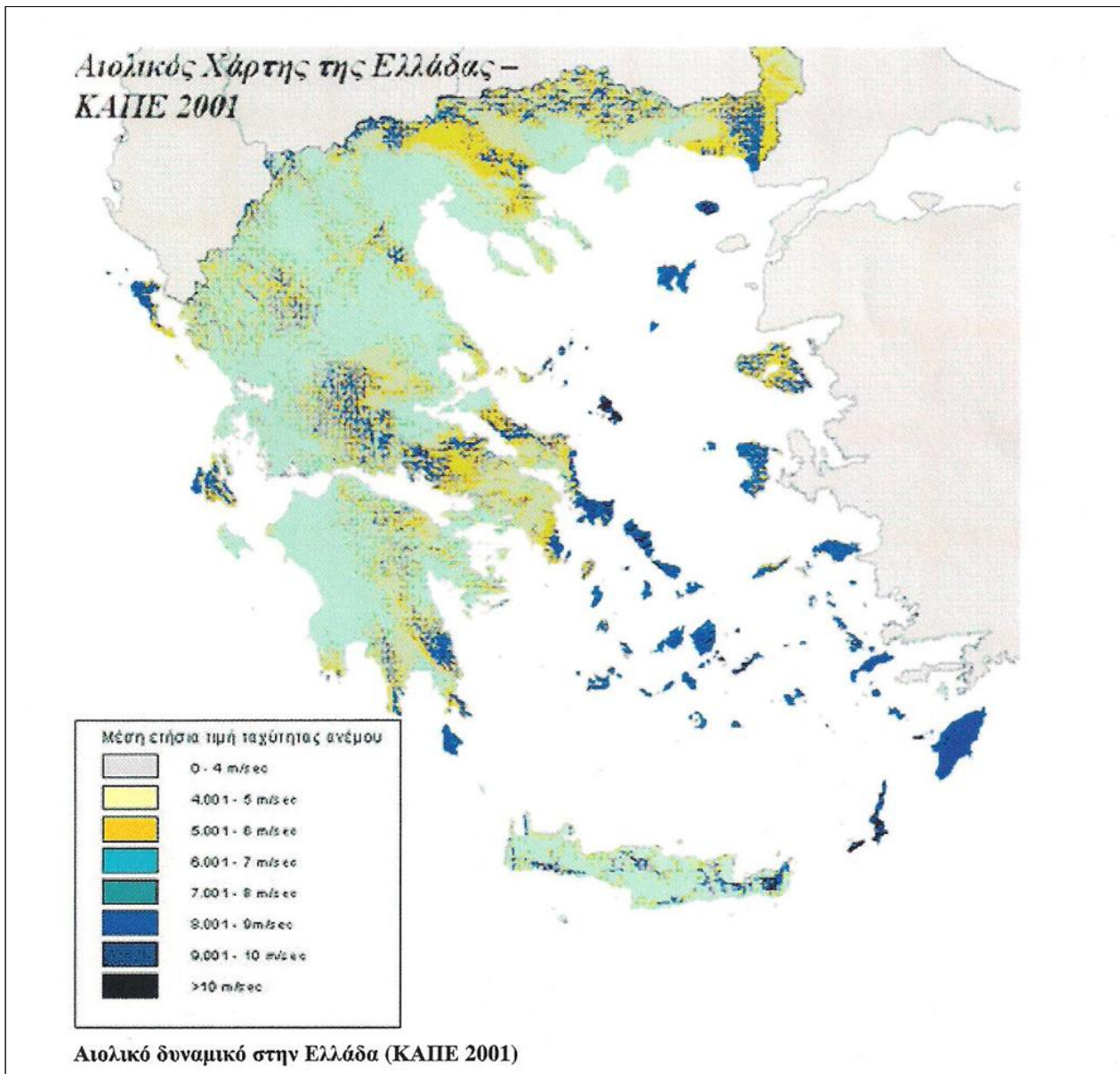
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Πηγή :Μετεωρολογικός Σταθμός Τήνου, Ιδία Επεξεργασία 2020

Αιολικός Χάρτης Ελλάδας

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Πηγή : ΚΑΠΕ 2001

Γεωμορφολογία -Γεωλογική Δομή – Ορυκτός Πλούτος

Η Τήνος εμφανίζει μια πολυσχιδή γεωμορφολογία με έδαφος ορεινό ξερό και βραχώδες (Αναγνώστου Β. Κυριακίδου Χ. Δρακοπούλου Π. (2009) Το υψηλότερο σημείο του νησιού είναι 727¹⁴ μέτρα περίπου, βρίσκεται στο ΒΑ άκρο και ταυτίζεται με την εμφάνιση της ανώτερης τεκτονικής ενότητας. Το μεγαλύτερο μέρος του νησιού παρουσιάζει μορφολογική ασυμμετρία από το ΒΔ άκρο μέχρι την περιοχή που εμφανίζεται ο γρανίτης. Ένας ορεινός άξονας κατά μήκος της νήσου την διαχωρίζει σε ένα βορειοανατολικό τμήμα σχετικά ομαλότερο σε σύγκριση με το νοτιοδυτικό. Τα δυο αυτά τμήματα στα οποία χωρίζεται η νήσος από την κεντρική κορυφογραμμή είναι άνισα, με μεγαλύτερης έκτασης το ΒΑ τμήμα. Χαρακτηριστικός είναι ο εγκάρσιος προς τον άξονα γεωμορφολογικός διαμελισμός της νήσου σε μικρές λεκάνες απορροής.

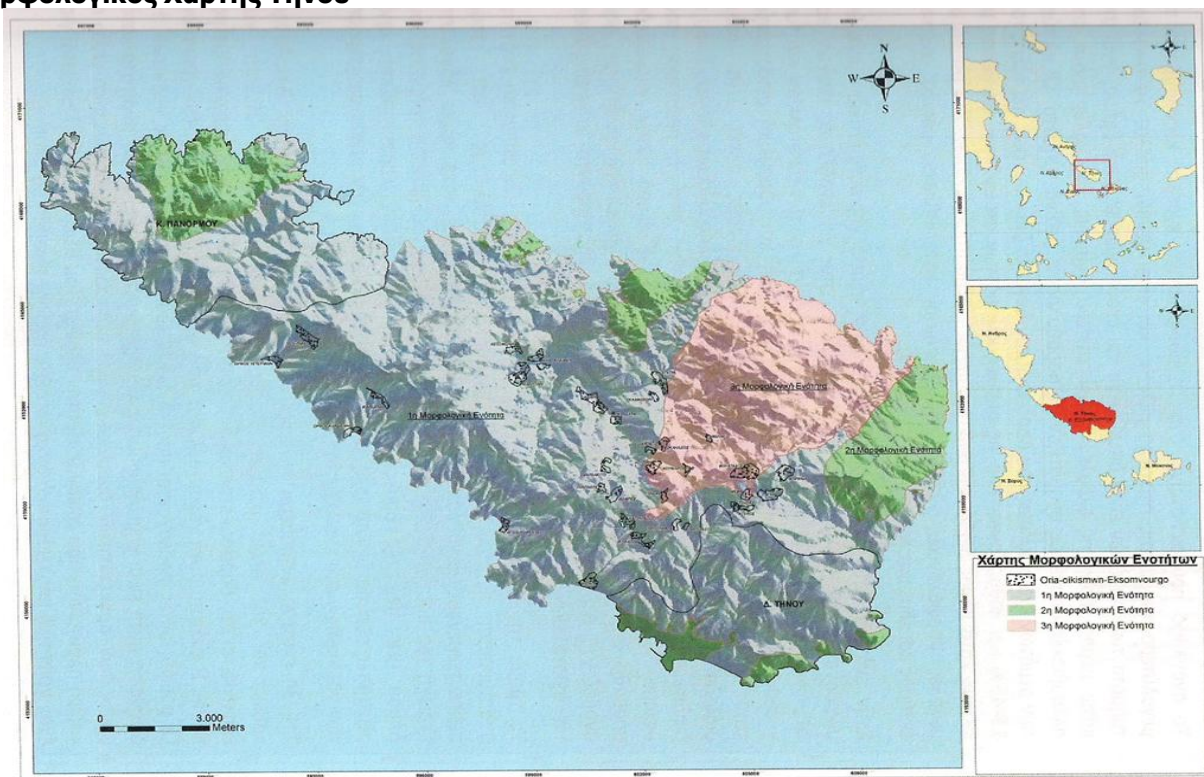
Η Τήνος χωρίζεται σε τρεις μορφολογικές ενότητες Η πρώτη καταλαμβάνει το μεγαλύτερο τμήμα του νησιού και περιλαμβάνει σχιστόλιθους με εναλλαγές μαρμάρων. Η δεύτερη αναπτύσσεται στα δύο άκρα του νησιού

¹⁴Βάσει του χάρτη της Γ.Υ.Σ. (1974)

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

και περιλαμβάνει ταλκικούς-χλωριτικούς σχιστόλιθους και σερπεντινωμένους υπερβασίτες, ενώ η τρίτη χαρακτηρίζεται από μορφές εξαλλοίωσης των γρανιτών. (Λειβαδίτης και Αλεξούλη – Λειβαδίτης 2001)

Μορφολογικός Χάρτης Τήνου

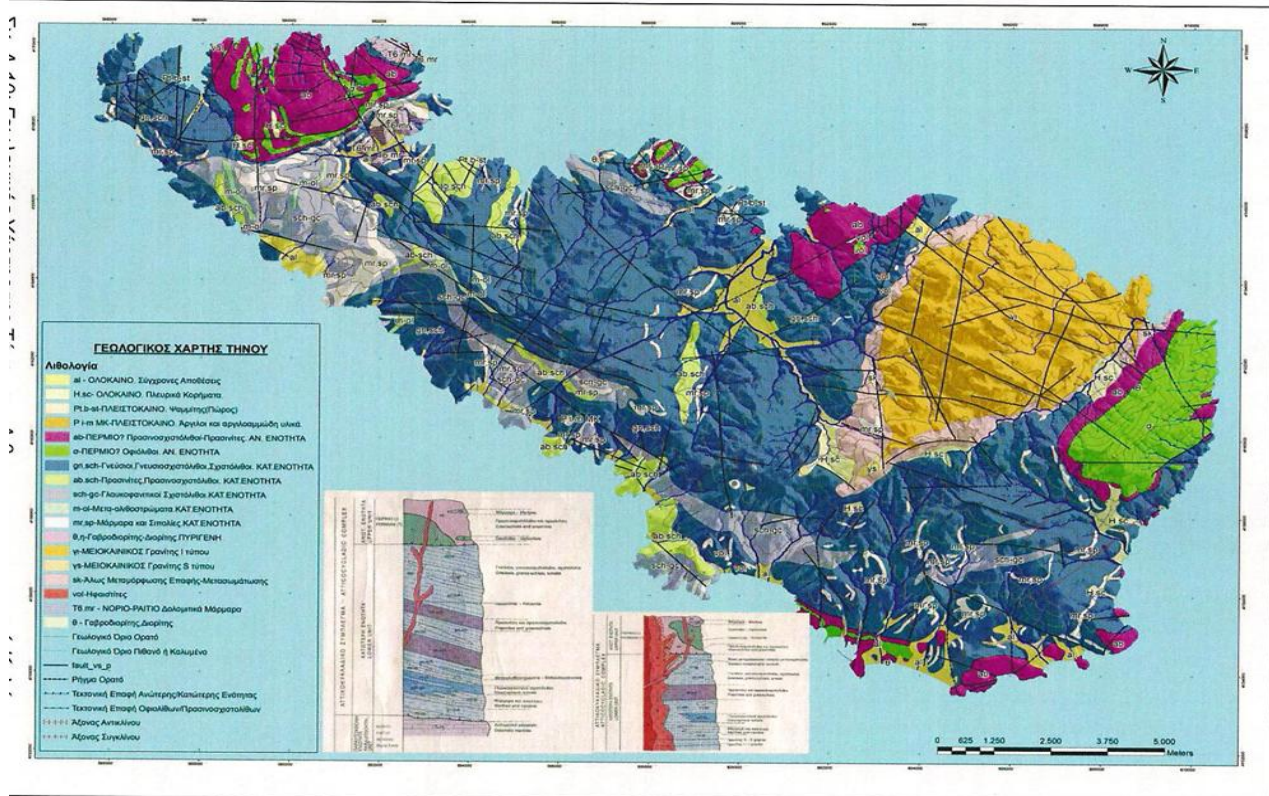

Πηγή : (Λύσιππος, Αθανασιάδης στο ΣΧΟΟΑΠ Εξωμβούργου 2010).

Η Ν. Τήνος, ως ένα νησί των Κυκλάδων εντάσσεται γεωτεκνικά στη μεταμορφωμένη Αττικό-Κυκλαδική ζώνη. Το νησί καλύπτεται από ανθρακικούς σχηματισμούς με εναλλαγές κρυσταλλοσχιστοδών και εκρηξιγενών πετρωμάτων, πυριγενών πετρωμάτων, Επίσης εμφανίζονται σύγχρονα ιζήματα, αλλουβιακές αποθέσεις και περιορισμένης έκτασης πλευρικά κορήματα, τα οποία είναι προϊόντα της διάβρωσης και αποσάθρωσης των άλλων γεωλογικών σχηματισμών. Από τα παραπάνω περισσότερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι γρανίτες σερπεντινίτες και γάβρος και οι μαρμαρυγιακοί σχιστόλιθοι, οι αμφιβολιτικοί σχιστόλιθοι και οι ταλκικοί σχιστόλιθοι.

Γεωλογικός Χάρτης Τήνου

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Πηγή : (Λύσιππος, Αθανασιάδης στο ΣΧΟΟΑΠ Εξωμβούργου 2010).

Ο ορυκτός πλούτος της Τήνου ήταν υπό έντονη εκμετάλλευση μέχρι και το πρόσφατο παρελθόν. Τα πράσινα και τα γκριζα – λευκά μάρμαρα, τα ανθρακικά αδρανή υλικά, οι σχιστολιθικές πλάκες, ο τάλκης το χρώμιο¹⁵ αλλά και ο χαλαζίας είναι ή ήταν τα κύρια αγαθά του Τηνιακού υπεδάφους. Η εξορυκτική δραστηριότητα συνεχίζεται έως και σήμερα αλλά πολύ μειωμένη σε σχέση με το παρελθόν και έχει να κάνει κυρίως με την εξόρυξη του πράσινου μαρμάρου στην περιοχή της Τ.Κ. Πανόρμου και αδρανών υλικών σε άλλα σημεία του νησιού.

Στην περιοχή υπάρχουν λατομικές επιχειρήσεις οι οποίες αδειοδοτούνται για χρόνο της τάξης 15-20 ετών και στη συνέχεια θα πρέπει να ανανεώσουν τις άδειές τους. Λατομικές ζώνες δεν επιτρέπονται από τη νομοθεσία.

Η εξορυκτική δραστηριότητα στην περιοχή μελέτης πραγματοποιείται κυρίως από μεσαίες - μικρές επιχειρήσεις, που εκτός από ορισμένες εξαιρέσεις καλύπτουν τις τοπικές ανάγκες και τις ανάγκες των γύρω νησιών. Η παραγωγή δεν χαρακτηρίζεται ως μικρή, όμως μικρή χαρακτηρίζεται η αξιοποίηση και εκμετάλλευση του μαρμάρου. Τα υπολείμματα της εξόρυξης του μαρμάρου και τα μη εκμεταλλεύσιμα τμήματα χρησιμοποιούνται για την παραγωγή αδρανών υλικών. Υπάρχουν σήμερα κοιτάσματα λευκού και γκριζου μαρμάρου, σε διάφορες θέσεις, όμως η εκμετάλλευσή τους περιορίζεται αφενός από τον ανταγωνισμό από άλλες περιοχές εντός και εκτός Ελλάδας όπου η εξόρυξη και η μεταφορά του μαρμάρου είναι πιο συμφέρουσα οικονομικά, αφετέρου από διάφορους απαγορευτικούς λόγους για την αδειοδότηση κάποιων θέσεων λόγω αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, δασικής περιοχής, χρήσεις γης από θεσμοθετημένη ΖΟΕ κλπ.

Γενικά τα ασβεσπιτικά μάρμαρα της Τήνου ανήκουν σε τρεις οριζόντες. Από αυτούς στον οριζοντα Πανόρμου m1, δεν γίνεται καμία εκμετάλλευση. Ο οριζοντας m2, των υπόλευκων μαρμάρων Πύργου, λατομεύθηκε εντατικά κατά το παρελθόν κυρίως στη περιοχή Πύργου και στο ύψωμα Πατέλες δυτικά των Υστερνίων. Οι εξορύξεις αυτές έχουν αφήσει έντονα σημάδια στη δυτική ακτή του νησιού. Σήμερα στην πλειοψηφία τους, τα λατομεία αυτά έχουν εγκαταλειφθεί.

¹⁵ Διδ. Διατριβή “Μελέτη της μεταλλοφορίας χρωμίτη της συνδεδεμένης με οφιόλιθους τύπου Ανατολικής και Δυτικής Μεσογείου. Οι χρωμίτες της Τήνου και των Γερανιών” Ιωσήφ Βακόνδιος, 1997

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Το γκριζοκυανόλευκο ζωνώδες μάρμαρο Μαρλά – Λυχναφτιά (ορίζοντας m3), είναι ένα σύνολο μαρμαροτραπεζών διαφόρων διαστάσεων που εναλλάσσεται με σχιστόλιθους.

Στην περιοχή μελέτης τα ενεργά σήμερα λατομεία εκμεταλλεύονται τα υπόλευκα και τα γκριζοκυανόλευκα ασβεστιτικά μάρμαρα.

Στην Τήνο υπάρχουν επίσης λατομεία εξόρυξης σχιστολιθικών πλακών και «μαυρόπλακας» οι οποίες χρησιμοποιούνται ως δομικά και διακοσμητικά υλικά.

Τα λατομεία σχιστολιθικών πλακών και μαυρόπετρας εξυπηρετούν κυρίως ανάγκες της τοπικής αγοράς.

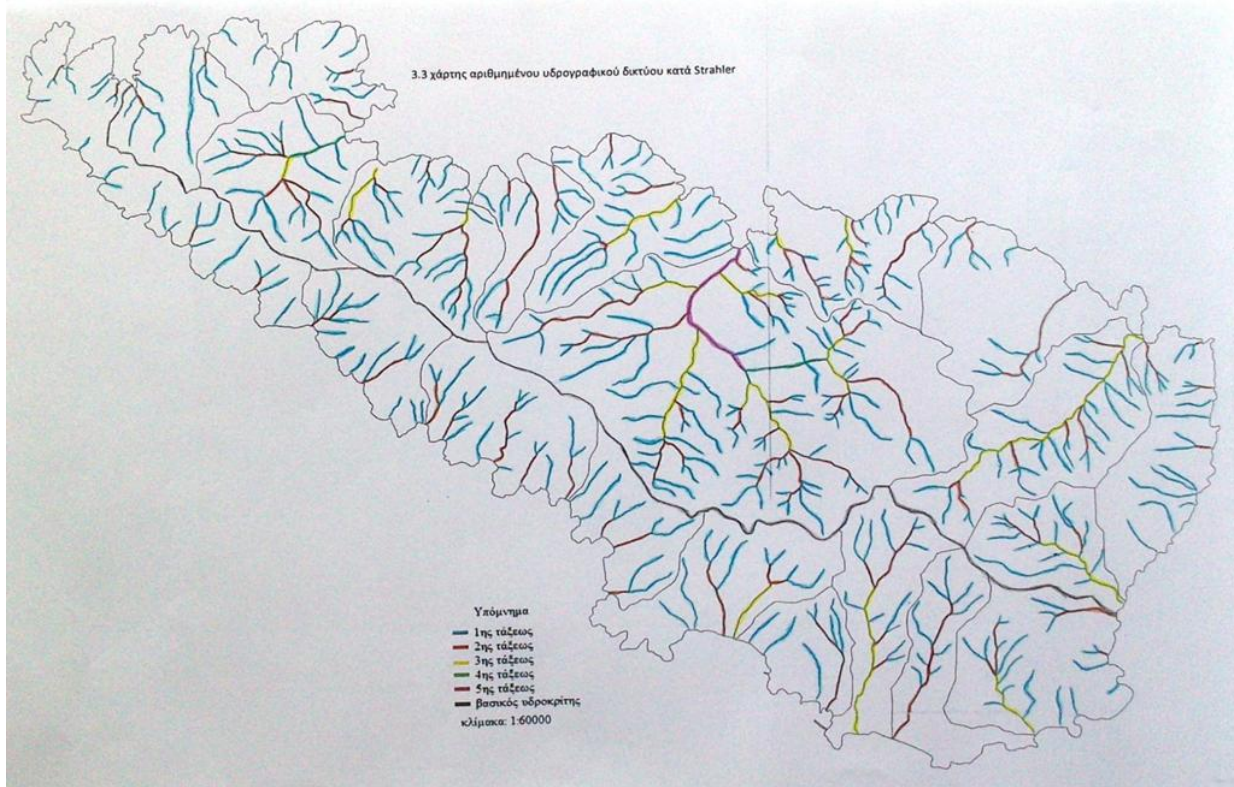
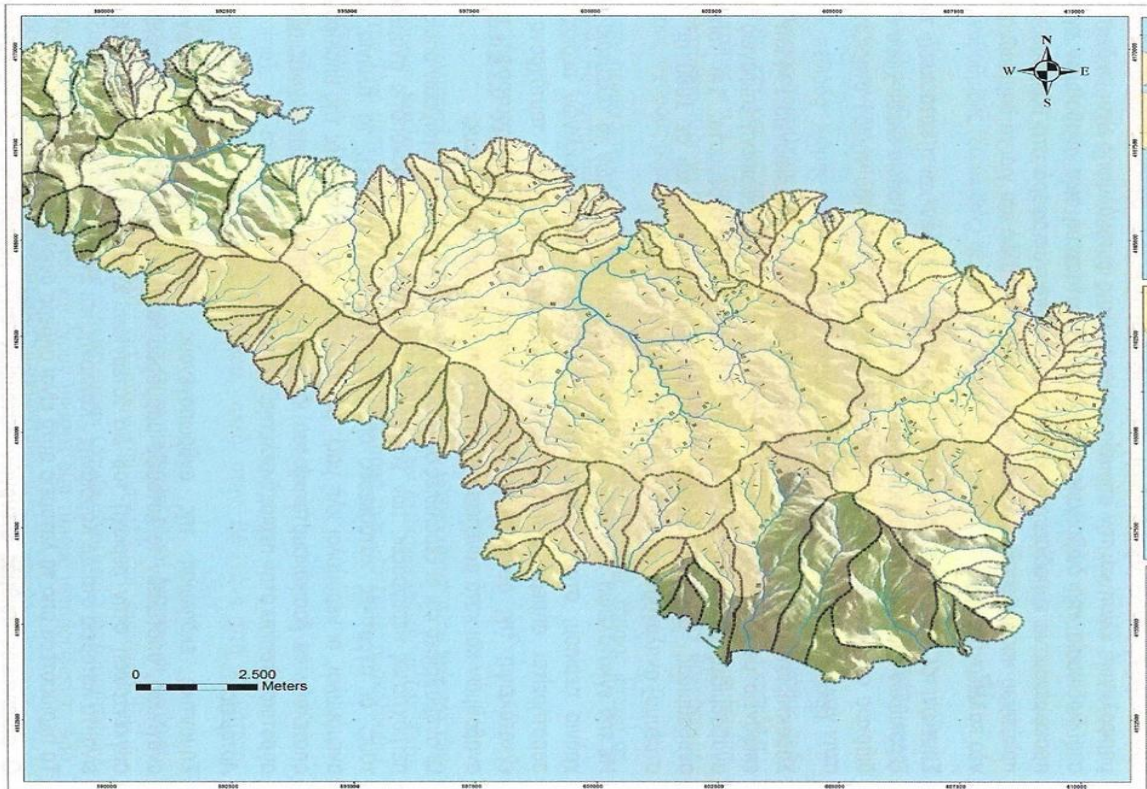
«Σύμφωνα και με τον Μελιδόνη οι χαλαζιακές φλέβες και κοίτες που απαντώνται κυρίως εντός της κατώτερης από τις δύο σειρές μεταμορφωμένων πετρωμάτων της Τήνου, είναι πολυάριθμες και σχετικά εκτεταμένες. Αναφέρεται ότι ο συνήθως γαλακτόχρωμος χαλαζιας, «άξαχας» κατά την τοπική ορολογία, ο οποίος μάλιστα πολλές φορές παρουσιάζει αξιόλογη καθαρότητα, αποτέλεσε για μεγάλα χρονικά διαστήματα αντικείμενο εντατικής εκμεταλλεύσεως και χρησιμοποιήθηκε σαν πρώτη ύλη στη βιομηχανία υαλουργίας. Χαρακτηριστικές της παρουσίας χαλαζιακών φλεβών αλλά και θέσεις εξόρυξής τους είναι οι τοποθεσίες που ονομάζονται «Άξαχας» ή «Άξαχωπό» ή «Άξαχάκια». (Λύσιππος, Αθανασιάδης, υπό έγκριση ΣΧΟΟΑΠ Εξωμβούργου 2010).

«Στην περιοχή του Τσικνιά Γλυκύ Νερό υπήρχαν στο παρελθόν μεταλλεία κοντά στη θέση του ΧΑΔΑ και βόρεια προς Λιβάδα (μεταλλεία χρωμίου κ.α.). Επίσης παλιά μεταλλεία υπήρχαν στις νότιες πλαγιές του Τσικνιά (περιοχή Κλοναρού-Καλαμίσι), στη περιοχή Χαλκοβούνη του ΔΔ Καλλονής, στη θέση Μεταλλεία ανάντη της παραλίας Καντάνη δυτικά της θέσης Βρυσί, στο ΔΔ Κάμπου Η εκμετάλλευση όμως σήμερα έχει σταματήσει λόγω εξάντλησης των αποθεμάτων. Γενικά μεταλλικά ορυκτά απαντούν στη περιοχή μελέτης και την Τήνο, όχι όμως σε εκμεταλλεύσιμες ποσότητες, όπως έχουν δείξει μελέτες και έρευνες του ΙΓΜΕ.»(Λύσιππος, Αθανασιάδης, υπό έγκριση ΣΧΟΟΑΠ Εξωμβούργου 2010).

Υδρογεωλογία

«Το υδρογραφικό δίκτυο το οποίο χαρακτηρίζεται από τη θέση στο χώρο, το μέγεθος και το σχήμα του υδάτινου ρεύματος εξαρτάται από τα φυσιογραφικά γνωρίσματα (μορφολογικά, εδαφολογικά, φυτοκάλυψης) της λεκάνης απορροής του. Το υδρογραφικό δίκτυο του Δήμου Τήνου είναι σύνθετο ως προς τη μορφή του γεγονός το οποίο αποδίδεται στις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζουν οι λεκάνες που αποστραγγίζει λόγω των γεωλογικών και τεκτονικών χαρακτηριστικών της περιοχής. Οι επικρατούσες κατευθύνσεις του υδρογραφικού δικτύου, όπως αυτό αποτυπώνεται για το Νησί της Τήνου, είναι ΒΑ-ΝΔ και αποτελείται από 314 τμήματα, τα οποία με τη σειρά τους αντιστοιχούν σε 16 ποτάμια – χείμαρρους,» (Πρόγραμμα ISWM-TINOS Παραδοτέο 1-1) **Υδρολογικός Χάρτης Τήνου** Πηγή : (Λύσιππος, Αθανασιάδης ΣΧΟΟΑΠ Εξωμβούργου 2010).

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

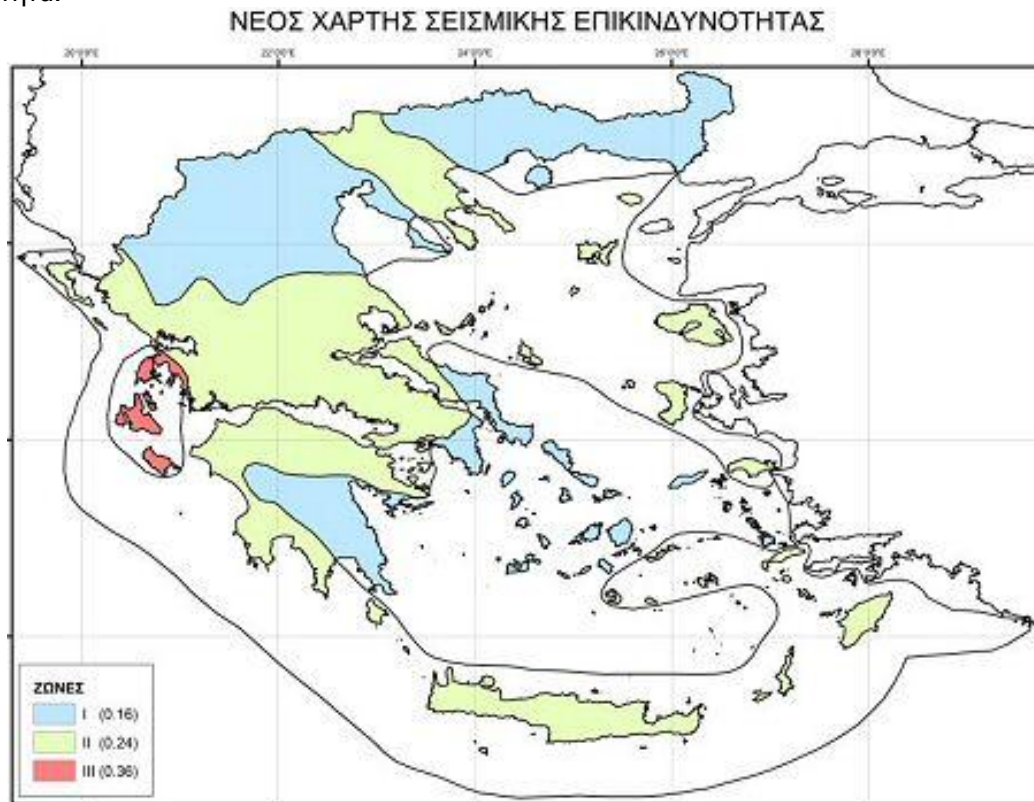

Πηγή Άννα Λαμανδρέα 2014

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Σεισμικότητα

Η Τήνος χαρακτηρίζεται από ασθενή σεισμικότητα, καθώς δεν έχουν σημειωθεί είτε πάνω είτε γύρω από το νησί επίκεντρα σεισμών μεγαλύτερα των τριών βαθμών της κλίμακας ρίχτερ. (παραπομπή). Όσον αφορά το νέο χάρτη Ζωνών σεισμικής επικινδυνότητας του έτους 1999 υπάγεται στην Ζώνη Ι με την πλέον χαμηλή επικινδυνότητα.

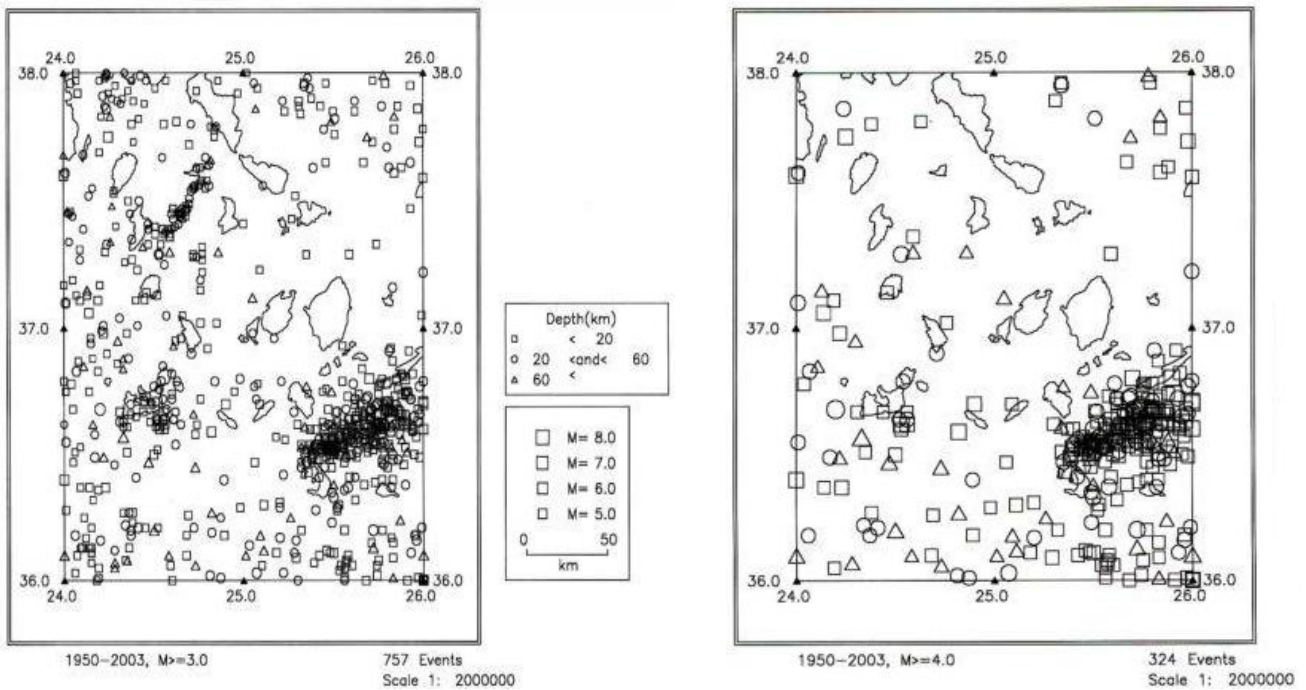

Πηγή Ο.Α.Σ.Π. 2003

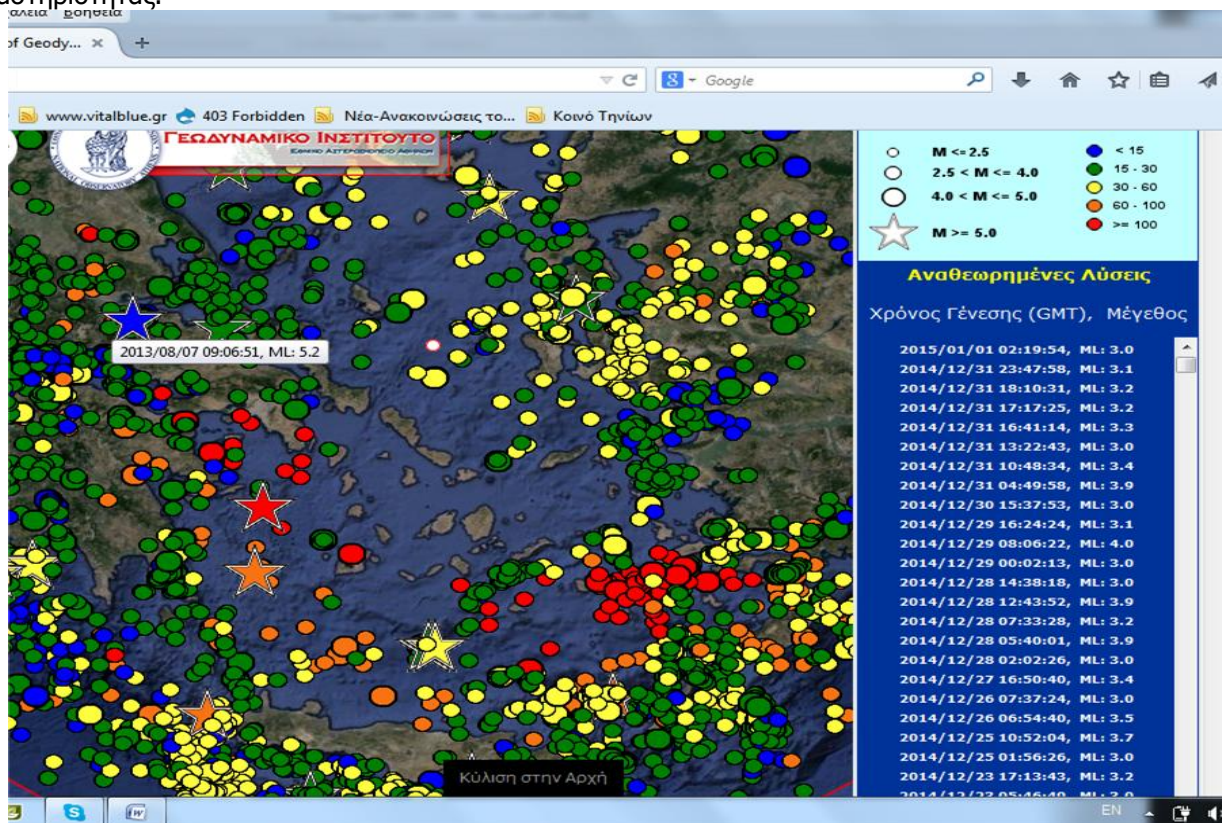
«Κατά την περίοδο 1950 – 2003, παρατηρήθηκαν πολυάριθμοι σεισμοί με μέγεθος άνω του 3,0 ανάμεσα από τη Σαντορίνη και την Αμοργό, πολλοί σεισμοί έχουν καταγραφεί στην περιοχή ανάμεσα στη Σύρο και την Κύθνο και λιγότεροι ανάμεσα στη Μήλο και την Κίμωλο (χάρτης στα αριστερά). Επιπλέον, η περιοχή μεταξύ Σαντορίνης και Αμοργού συγκέντρωσε επίκεντρα με μέγεθος άνω του 4,0. Τα καταγεγραμμένα επίκεντρα στο δεξιό χάρτη οφείλονται σε σεισμό μεγάλου μεγέθους (7,5 μονάδες της κλίμακας Richter) ο οποίος συνέβη στις 9 Ιουλίου 1956, στις 03.11. Πέραν τούτου, δεν έχει καταγραφεί έκτοτε άλλο γεγονός αξιοσημείωτης έντασης (Λεωνιδοπούλου, 2008)» (Πρόγραμμα ISWM-TINOS. Παραδοτέο 1-1)

Εικόνα 30.Χάρτης σεισμικότητας Κυκλάδων για την περίοδο 1950-2003, με μεγέθη άνω των 3.0 (αριστερά) και άνω των 4.0 (δεξιά) βαθμών της κλίμακας Richter (

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

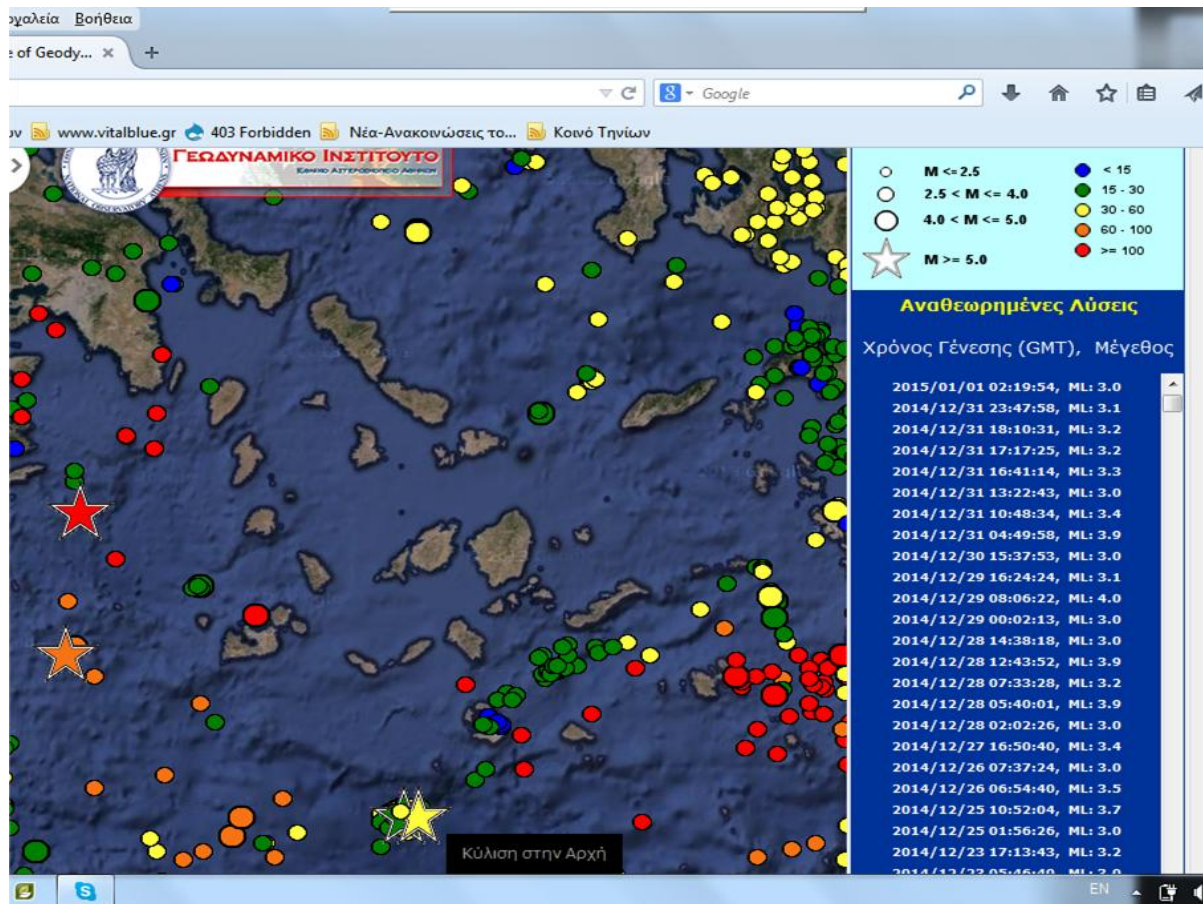

Πηγή (Λεωνιδοπούλου, 2008 από το Πρόγραμμα ISWM-TINOS. Παραδοτέο 1-1(2012) Το παραπάνω συμπέρασμα είναι περισσότερο διακριτό με τα στοιχεία από το Γεωδυναμικό Ινστιτούτο. Στο διαδραστικό χάρτη που απεικονίζει όλους τους σεισμούς για τα τελευταία 40 έτη είναι ξεκάθαρο ότι η πιο αδρανής περιοχή είναι αυτή στο κέντρο του χάρτη που περιλαμβάνει σε ένα νοητό κύκλο την Τήνο και όλα τα όμορα νησιά Άνδρο, Σύρο, Μύκονο, Πάρο Νάξο, εντός του οποίου δεν έχει σημειωθεί ούτε ένα επίκεντρο σεισμικής δραστηριότητας.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Πηγή : www.gein.noa.gr Γεωδυναμικό Ινστιτούτο, 2015

Ατμοσφαιρική Ρύπανση – Λύματα-Απορρίμματα

Η Τήνος χαρακτηρίζεται από μικρό βαθμό ρύπανσης και επιβάρυνσης του περιβάλλοντος. Δεν υπάρχουν μεγάλες βιομηχανικές μονάδες, η γεωργία και η κτηνοτροφία δεν έχουν πάρει τη μορφή εντατικών καλλιεργειών και εκμεταλλεύσεων. Ο κυκλοφοριακός φόρτος των οχημάτων δεν είναι τέτοιος ώστε να υπάρχει επιβάρυνση της ατμόσφαιρας με ρύπους, ακόμα και τη θερινή περίοδο. Οι πηγές της ρύπανσης είναι μεμονωμένες και οφείλονται κυρίως :

- Στην έλλειψη βιολογικού καθαρισμού σε όλους τους οικισμούς, πλην αυτών της Δ.Ε. Πανόρμου, αλλά και των παρακείμενων τουριστικών εγκαταστάσεων με αποτέλεσμα την ανεπεξέργαστη διάθεση των λυμάτων στο έδαφος ή στη θάλασσα. Δραστική η αλλαγή που αναμένεται με την ολοκλήρωση της Μονάδας Βιολογικού καθαρισμού Λυμάτων πόλεως Τήνου που υπολογίζεται στα τέλη του 2020.
- Στη μη ύπαρξη Χώρου Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων ή Υπολειμμάτων, την μέχρι το 2012 διάθεση τους σε Χ.Α.Δ.Α. και στη συνέχεια σε δεματοποίηση και "προσωρινή αποθήκευση" των απορριμμάτων που συνεχίζεται ως σήμερα.
- Στις λιγοστές μεταποιητικές μονάδες της Τήνου, (ελαιοτριβείο, σφαγείο, τυροκομείο, μονάδα έτοιμου σκυροδέματος κ.α.)
- Στα υπάρχοντα λατομεία και μονάδες εξόρυξης πετρωμάτων καθώς και τη μη αποκατάσταση των χώρων λατόμευσης οι οποίοι δεν είναι πια σε λειτουργία.

-Απορρίμματα - Καθαριότητα

Με βάση τους υπολογισμούς που έχουν γίνει την τελευταία πενταετία¹⁶ στην Τήνο παράγονται περίπου 4.600 τόνοι απορριμμάτων το έτος. Η συλλογή των απορριμμάτων γίνεται με τα απορριμματοφόρα τύπου «μύλου». Η συντριπτική πλειοψηφία των παραγόμενων απορριμμάτων εντοπίζεται στη ΔΕ Τήνου η οποία φιλοξενεί και το μεγαλύτερο κομμάτι του μόνιμου και εποχιακού πληθυσμού. Το 2017 συλλέγονταν:

¹⁶Τοπικό Σχέδιο Διαχείρισης Απορριμμάτων Δήμου Τήνου (2016), Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Απορριμμάτων (2016), Προμελέτη ΧΥΤΥ Δήμου Τήνου (2020)

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Στα όρια της Δ.Ε. Τήνου, την θερινή περίοδο 60 κυβικά ημερησίως από τα απορριμματοφόρα (5 δρομολόγια την ημέρα, 6 ημέρες την εβδομάδα) και 80 κυβικά από τα κοντέινερ εβδομαδιαίως. Τον χειμώνα συλλέγονται 30 κυβικά ημερησίως από τα απορριμματοφόρα (2 δρομολόγια την ημέρα 6 ημέρες την εβδομάδα) και 40 κυβικά από τα κοντέινερ εβδομαδιαίως.

Στα όρια της Δ.Ε. Εξωμβούργου και της Δ.Ε. Πανόρμου: Συλλέγονται την θερινή περίοδο 20 κυβικά ημερησίως από τα απορριμματοφόρα (4 δρομολόγια (2 στον Δ.Ε. και 2 στην Κ.Π.) την ημέρα 6 ημέρες την εβδομάδα) και τον χειμώνα συλλέγονται 12 κυβικά ημερησίως από τα απορριμματοφόρα (2 δρομολόγια (1 στον Δ.Ε. και 1 στην Κ.Π.) την ημέρα 6 ημέρες την εβδομάδα).

Στη ΔΕ Πανόρμου το χειμώνα συλλέγονται 10 κυβικά ανά δύο εβδομάδες και το καλοκαίρι 10 κυβικά ανά εβδομάδα (αρχικός χώρος διάθεσης κοντέινερ) .

Ο χώρος διάθεσης των απορριμμάτων στο Δήμο Τήνου μέχρι και το 2012 γινόταν σε ΧΑΔΑ στη βόρεια πλευρά του νησιού με ανεξέλεγκτη ταφή και καύση απορριμμάτων και αρκετές φορές με αποτέλεσμα την μόλυνση του περιβάλλοντος και πολλές φορές τον κίνδυνο επέκτασης πυρκαγιάς που προκαλείται από αυταναφλέξεις των απορριμμάτων. Από το 2014 τα απορρίμματα οδηγούνται σε μονάδα δεματοποίησης στην περιοχή Κοσίνοι με σκοπό την προσωρινή τους εναπόθεση μέχρι και τη δημιουργία Χώρου Υγειονομικής Ταφής.

Η κατασκευή Χώρου Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων έχει ξεκινήσει σε επίπεδο σχεδιασμού το 2014 και είναι ακόμα σε εκκρεμότητα. Έχει επιλεγεί η θέση του στην περιοχή Κοσίνοι της Κοινότητας Αγάπης και εφόσον λάβει χρηματοδότηση¹⁷ αναμένεται η έναρξη κατασκευής του. (πιθανότατα εντός του 2020 θα λάβει τη χρηματοδότηση περ. 7.500.000€, σύμφωνα με την προμελέτη που έχει συνταχθεί). Αυτή τη στιγμή η συσσώρευση δεμάτων σύμμεικτων απορριμμάτων σε ανοικτό χώρο πλησίον του δεματοποιητή, τα οποία έχουν ξεπεράσει τις 20.000 και αποτελεί μείζον πρόβλημα όχι μόνο για την περιοχή της Αγάπης αλλά για όλο το νησί. Για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος αναμένεται εντός του 2020 και για 2 έτη η έναρξη υπηρεσίας επεξεργασίας των νέων απορριμμάτων που καταλήγουν στο δεματοποιητή με διαχωρισμό οργανικών και ανακυκλώσιμων υλικών συσκευασίας, με στόχο τη μείωση του όγκου αυτών που προορίζονται για δεματοποίηση. Δεν υπάρχει μέχρι στιγμής προοπτική για την μεταφορά ή την αποκατάσταση των δεματοποιημένων απορριμμάτων.

Οι αναθέσεις για την αποκατάσταση των χώρων που λειτουργούσαν ως Χ.Α.Δ.Α. στα όρια των προηγούμενων Καποδιστριακών Ο.Τ.Α. είχαν ενταχθεί σε πρόγραμμα αποκατάστασης με ευρωπαϊκή χρηματοδότηση. Έχουν αποκατασταθεί όλοι οι πρώην Χ.Α.Δ.Α. εκτός από αυτόν στην περιοχή Μαρμαριές – Κόκκινα, οποίος είναι ανενεργός από το 2014.

Το Μάρτιο του 2016 ψηφίστηκε από το Δημοτικό Συμβούλιο το Τοπικό Σχέδιο Διαχείρισης Απορριμμάτων το οποίο θα έπρεπε να εφαρμοστεί πλήρως ως το 2020 σε ένα ολοκληρωμένο σχεδιασμό για τα θέματα των απορριμμάτων περιλαμβάνοντας την δημιουργία ΧΥΤΥ, Ανακύκλωση και Κομποστοποίηση σε όλο το Δήμο, δημιουργία Σημείου Μεταφόρτωσης Ανακυκλώσιμων Υλικών, Πράσινα σημεία και αγορά εξοπλισμού. Οι στόχοι που προβλέπονται για το Δήμο είναι οι εξής:

	Ποσότητα (t)	% επί του συνόλου των ΑΣΑ
Όλο ΑΣΑ (t)	4.601	100,00%
Συνολική χωριστή συλλογή (t)	2.736	59,47%
<i>Χωριστή συλλογή ανακυκλώσιμων (t)</i>	<i>1.964</i>	<i>42,69%</i>
<i>Χωριστή συλλογή βιοαποβλήτων (t)</i>	<i>570</i>	<i>12,39%</i>
<i>Χωριστή συλλογή λοιπών ρευμάτων (t)</i>	<i>202</i>	<i>4,39%</i>
Ταφή (t)	1.865	40,53%

¹⁷Έχει γίνει υποβολή χρηματοδότησης από το ΕΣΠΑ (ΥΠΕΚΑ)

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Περίπου από το 2010¹⁸, και μετά έχουν ξεκινήσει διάφορα προγράμματα ανακύκλωσης απορριμμάτων συσκευασιών (χαρτί, γυαλί, μέταλλο και πλαστικό), αδρανών υλικών, ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών συσκευών . Τα σημαντικότερα εξ' αυτών προγράμματα εκτελούνται :

- από διάφορους φορείς είτε ιδιώτες, (π.χ. αδρανή υλικά, λάστιχα , λάδια)
- το Δήμο Τήνου σε περιορισμένη κλίμακα για είδη ηλεκτρονικών ειδών ηλεκτρικών συσκευών
- σε τριμερή συνεργασία του Δήμου με τη Ελληνική Εταιρεία Αξιοποίησης Ανακύκλωσης και την Κοινωνική Συναιτεριστική Επιχείρηση "Καλλονή -Κελιά" για ανακύκλωση υλικών συσκευασίας (Γυαλί, χαρτί, μέταλλο πλαστικό) των οποίων τα προϊόντα ανακύκλωσης μεταφέρονται σε εργοστάσια επεξεργασίας στην Αθήνα.
- συνεργασία του Δήμου με την Ε.Α.Σ. Τήνου για απόβλητα πρασίνου και ελαιοτριβείου σε μονάδα κομποστοποίησης.

Ενδεικτικά το 2019 απεστάλησαν περίπου 1.000 τόνοι ανακυκλώσιμων υλικών συσκευασίας από την Τήνο προς Αθήνα ενώ επεξεργάστηκαν περίπου 250 τόνοι προϊόντων πρασίνου και κλαδέματος.

Πολοδομική Οργάνωση -Οικισμοί – Χρήσεις Γης

Πολοδομική Οργάνωση - Χωροταξία

Ο πολοδομικός σχεδιασμός της Τήνου ως νησί δεν έχει ακόμα υιοθετήσει τη διοικητική μορφή του νέου Δήμου και τις αλλαγές που επιφέρει η ενιαία διοίκηση σε όλο το νησί. Εξακολουθεί να διέπεται από τη λογική η οποία βασίζεται στην επί μέρους πολοδομική σχεδίαση στα προ 2010 επίπεδα αυτοδιοίκησης. Έτσι βλέπουμε ότι υπάρχουν τρεις κατηγορίες χωροταξικής σχεδίασης οι οποίες αφορούν τους τρεις πρώην Ο.Τ.Α. . Συγκεκριμένα, ο αστικός σχεδιασμός υπάρχει για την πόλη της Τήνου ήδη από το 1923 ενώ με την 3648/266/20-02-1986 (ΦΕΚ 120) Απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων εγκρίθηκε το Γενικό Πολοδομικό Σχέδιο της Χώρας Τήνου, το οποίο ισχύει ως σήμερα με τις τροποποιήσεις που έχουν γίνει μετέπειτα και περιελάμβανε :

- την πολοδομική οργάνωση του οικισμού
- τη λήψη μέτρων για την προστασία του περιβάλλοντος
- τις προτάσεις για τα απαραίτητα έργα και μελέτες δικτύων υποδομής
- τις προτάσεις για την αντιμετώπιση θεομηνιών και για την πυροπροστασία και ασφάλεια.
- τα απαραίτητα έργα για την ολοκλήρωση της εφαρμογής του

Όσον αφορά το υπόλοιπο κομμάτι του νησιού, είναι ακόμα σε εξέλιξη τα δύο Σχέδια Χωρική Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης (Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.) για την περιοχή του πρώην Δήμου Εξωμβούργου και της πρώην Κοινότητας Πανόρμου, τα οποία θα έπρεπε να λάβουν έγκριση από τα αντίστοιχα Δ.Σ. των τότε Ο.Τ.Α. Η διαδικασία έχει ξεκινήσει το 2008 και βρίσκεται σε πολύ αργή εξέλιξη στα πλαίσια του νέου Δήμου Τήνου Πριν δύο έτη ολοκληρώθηκε το Β2 στάδιο της μελέτης του Πανόρμου .

Για την εκτός σχεδίου δόμηση στην Τήνο η βασική νομοθετική ρύθμιση που καθορίζει τις χρήσεις είναι το ΦΕΚ160/2003 «Καθορισμός Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου (Ζ.Ο.Ε), κατωτάτου ορίου κατάτμησης και λοιπών όρων και περιορισμών δόμησης στην εκτός εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών προϋφιστάμενων του 1923 περιοχή του Δήμου Τήνου (τέως Δήμος Τήνου και τέως Κοινότητες Δύο χωριών και Τριαντάρου) του Δήμου Εξωμβούργου (τέως κοινότητες Αγάπης, Καλλονής, Κάμπου, Καρδιανής, Κώμης, Στενής, Υστερνίων, Φαλατάδου, Κτικιάδων) και της κοινότητας Πανόρμου της νήσου Τήνου και των νησίδων Πλανήτης και Δρακονήσι (Ν. Κυκλάδων)». Η χωροταξική μελέτη εκπονήθηκε με χρηματοδότηση του ΥΠΕΧΩΔΕ με την οποία καθορίστηκαν οι εξής ζώνες.

2.1α.1 : χρήσεις τουρισμού αναψυχής

2.1στ : εξόρυξη μαρμάρου

2.2β : γεωργική γη

2.2στ.2 : βιότοποι και λοιπή γεωργική γη

2.3^α.1.α : προστασία φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος

2.3^α.1β : προστασίας αρχαιολογικών χώρων

2.3^α.2.2. : προστασίας γρανιτικών ογκολίθων

2.3^α.2.3. : περιοχές οικοανάπτυξης

¹⁸ Η εφαρμογή από το 2013 – 2015 του πιλοτικού συγχρηματοδοτούμενου προγράμματος ISWM-TINOS από το εργαλείο LIFE της Ε.Ε. αφορούσε την ανακύκλωση και κομποστοποίηση στην Τοπική Κοινότητα Πανόρμου , από το οποίο εξήχθησαν χρήσιμα συμπεράσματα για την εφαρμογή της ανακύκλωσης σε όλο το νησί. Το 2019 ο Δήμος Τήνου εντάχθηκε σε νέο πιλοτικό πρόγραμμα χρηματοδοτούμενο από το εργαλείο της Ε.Ε. LIFE για την εφαρμογή της ανακύκλωσης και κομποστοποίησης.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

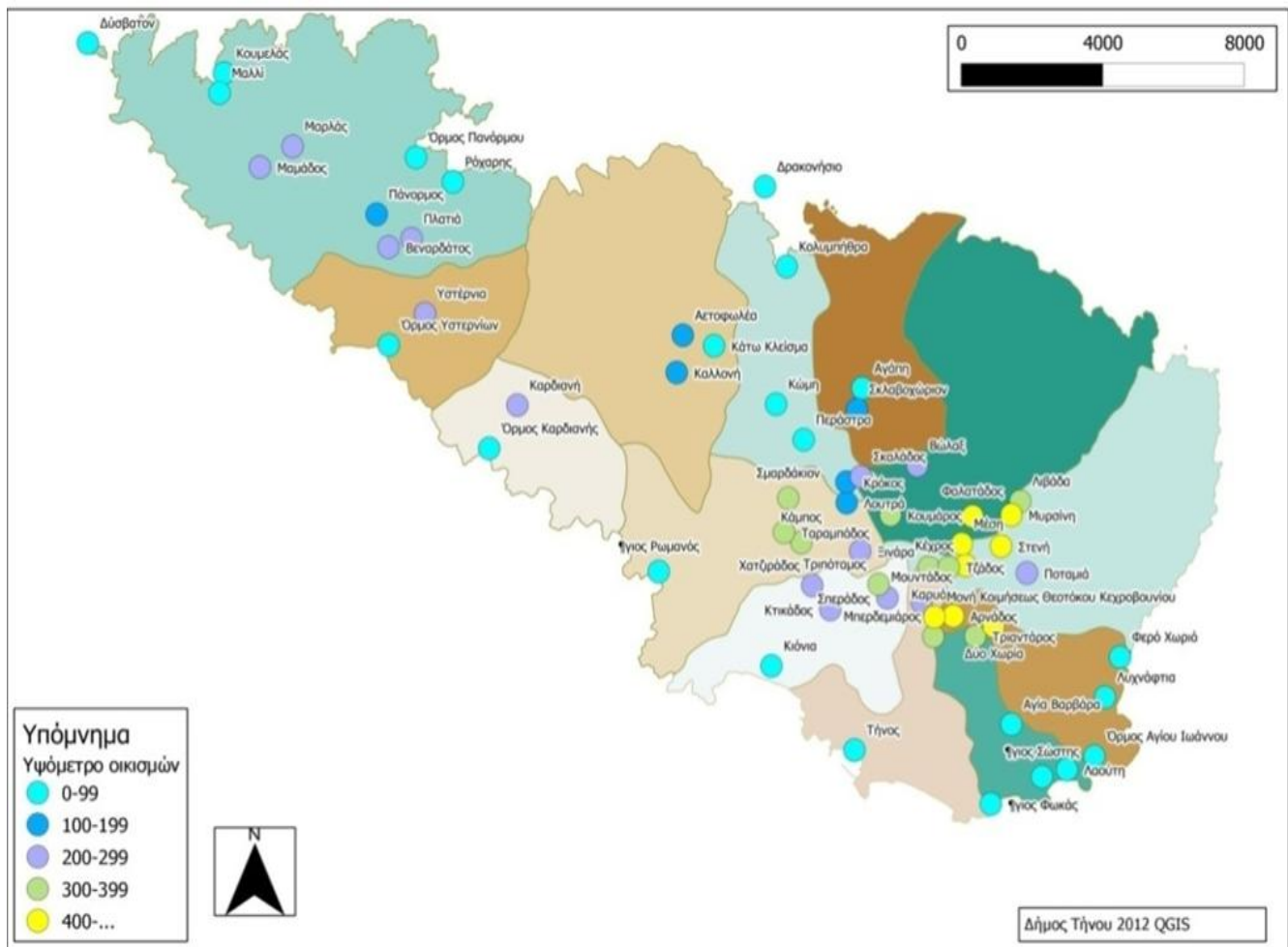
2.3^ο.6. : περιοχές απολύτου προστασίας

2.3^ο.11 : περιοχές προστασίας περιβαστικού χώρου οικισμού Χώρας Τήνου.

Αστικός Χώρος - Οικισμοί

Ο συνολικός αριθμός των οικισμών είναι 62 σύμφωνα με την καταχώρηση της ΕΛ.ΣΤΑΤ., η πλειοψηφία των οποίων βρίσκεται στην ενδοχώρα του νησιού και έχουν χαρακτηριστεί ως παραδοσιακοί. Από αυτούς παραλιακοί οικισμοί είναι οι 16, ενώ υπάρχουν και 8 ορεινοί οικισμοί σε υψόμετρο μεγαλύτερο των 400 μέτρων.

Υψόμετρο οικισμών Τήνου

Όλοι χαρακτηρίζονται ως αγροτικοί εκτός από την πόλη της Τήνου, που καταγράφεται ως αστικός οικισμός και συγκεντρώνει το ήμισυ του πληθυσμού. Από τους υπόλοιπους μικρούς οικισμούς, ο μεγαλύτερος δεν ξεπερνάει τους 350 κατοίκους και οι 55 έχουν κάτω από 100 μόνιμους κατοίκους. Επίσης αναπτύσσονται νέες οικιστικές περιοχές στα παράλια εκατέρωθεν της πόλης και στη ζώνη επιρροής των κεντρικών κυκλοφοριακών αξόνων – συγκοινωνιακών έργων. Μέχρι και σήμερα έχουν αραιό αστικό ιστό με προβλήματα συνοχής και οργάνωσης και χωρίς ρυμοτομικό σχέδιο.

Ο αριθμός των υφιστάμενων κατοικιών στο Δήμο ανέρχεται σε 10.559 (ΕΣΥΕ, 2011).¹⁹

ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ	ΚΑΤΟΙΚΟΥΜΕΝΕΣ	ΚΕΝΕΣ ΣΥΝΟΛΟ	ΚΕΝΕΣ ΓΙΑ ΕΝΟΙΚΙΑΣΗ	ΕΞΟΧΙΚΕΣ	ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ	ΓΙΑ ΑΛΛΟ ΛΟΓΟ
N		O				

¹⁹Εκτός από το συνολικό αριθμό κατοικιών τα υπόλοιπα στοιχεία είναι από την απογραφή του 2001, καθώς μέχρι και σήμερα δεν έχουμε στοιχεία για τις κατοικίες σε επίπεδο κατώτερο της Περιφερειακής Ενότητας

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

10.559	3624	6935	849	4602	911	573
--------	------	------	-----	------	-----	-----

Το μέσο στατιστικό μέγεθος οικοπέδου ανέρχεται σε 150 τ.μ. Τα υπάρχοντα κτίσματα είναι πραγματοποιημένα σε συνολική έκταση 294,40 Ha και καλύπτουν σε αυτήν 149,35 Ha. Επομένως παρουσιάζεται μέση πραγματοποιημένη κάλυψη ποσοστού . Τέλος, ανομοιογένεια καταγράφεται στις επιμέρους Π.Ε. σχετικά με τον κορεσμό δόμησής τους. Σύμφωνα με το ΓΠΣ, ο προβλεπόμενος πληθυσμός ανά Π.Ε θα αυξηθεί τα επόμενα χρόνια στις πολεοδομικές ενότητες

Οικισμοί / Πληθυσμός/Κατοικίες Δήμου Τήνου (2001)

Οικισμός	Κάτοικοι	Αριθμός Κατοικιών
Δ.Κ. Τήνου	4.552	3253
Τήνος,η	4.341	
Άγιος Φωκάς,ο	163	
Καρυά,η	8	
Μουντάδος,ο	40	
Τ.Κ.Τριαντάρου	297	625
Τριαντάρος,ο	38	
Αγία Βαρβάρα,η	197	
Άγιος Σώστης,ο	19	
Λαούτη,η	31	
Μπερδεμιάρος,ο	12	
Τ.Κ.Δύο Χωριών	239	527
Δύο Χωριά,τα	52	
Αρνάδος,ο	52	
Λυχνάφτια,τα	3	
Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου Κεχροβουνίου,η	35	
Όρμος Αγίου Ιωάννου,ο	93	
Φερό Χωριό,το	4	
Τ.Κ.Κάμπου	267	341
Ξινάρα,η	54	
Άγιος Ρωμανός,ο	20	
Κάμπος,ο	78	
Λουτρά,τα	22	
Σμαρδάκιον,το	54	
Ταραμπάδος,ο	39	
Τ.Κ.Αγάπης	172	175
Αγάπη,η	167	
Σκλαβοχώριον,το	5	
Τ.Κ.Καλλονής	319	393
Καλλονή,η	202	
Αετοφωλέα,η	49	
Κάτω Κλείσμα,το	68	
Τ.Κ.Καρδιανής	108	198
Καρδιανή,η	83	
Όρμος Καρδιανής,ο	25	
Τ.Κ.Κτικάδου	315	420
Κτικάδος,ο	79	
Κιόνια,τα	134	
Σπεράδος,ο	8	

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Τριπόταμος,ο	55	
Χατζιράδος,ο	39	
Τ.Κ.Κώμης	365	356
Κώμη,η	218	
Κολυμπήθρα,η	13	
Κρόκος,ο	36	
Περάστρα,η	18	
Σκαλάδος,ο	80	
Τ.Κ.Στενής	531	461
Στενή,η	271	
Κέχρος,ο	48	
Λιβάδα,η	14	
Μέση,η	39	
Μυρσίνη,η	54	
Ποταμιά,η	47	
Τζάδος,ο	58	
Τ.Κ.Υστερνίων (τ.Ιστερνίων)	122	338
Υστερνία,τα (τ.Ιστερνία,τα)	107	
Όρμος Υστερνίων,ο (τ.Όρμος Ιστερνίων,ο)	15	
Τ.Κ.Φαλατάδου	279	293
Φαλατάδος,ο	226	
Βώλαξ,ο	30	
Κουμάρος,ο	23	
Τ.Κ. Πανόρμου	549	929
Πάνορμος,ο	368	
Βεναρδάτος,ο	15	
Δύσβατον,το (νησίς)	0	
Κουμελάς,ο	0	
Μαλλί,το	0	
Μαμάδος,ο	9	
Μαρλάς,ο	28	
Όρμος Πανόρμου,ο	92	
Πλατιά,τα	31	
Ρόχαρης,ο	6	

Πηγή ΕΣΥΕ 2001, Ιδία επεξεργασία

Ο οικισμός της πόλης της Τήνου (Χώρα)

Ο οικισμός της πόλης Τήνου είναι η έδρα του ομώνυμου Δήμου και βρίσκεται στο νότιο άκρο του ομώνυμου νησιού. Είναι παραλιακός οικισμός με υψόμετρο που κυμαίνεται από 0,00 έως +40,00m. Με βάση τα στοιχεία της απογραφής 2011, ο μόνιμος πληθυσμός του οικισμού είναι 4.762 κάτοικοι και καταλαμβάνει στα διοικητικά του όρια περίπου 2 τ.χλμ.. Σχεδόν το σύνολο του οικιστικού ιστού που βρίσκεται εντός εγκεκριμένου σχεδίου και οργανώνεται σε Πολεοδομικές Ενότητες. Η χώρα της Τήνου προτείνεται ως τοπικό κέντρο επιρροής σε επίπεδο γειτονικών Δήμων ή νησιών ή λειτουργίας σε τοπικό επίπεδο (οικισμός 3ου ή 4ου επιπέδου) σύμφωνα με τον μέχρι πρότινος Περιφερειακό Σχεδιασμό Ανάπτυξης.

Πολεοδομικό σχέδιο πόλεως Τήνου

Παραδοσιακοί οικισμοί

Α. Πρόκειται για οικισμούς για τους οποίους τα Π.Δ. 19-10-1978 (ΦΕΚ 594/Δ), «Περί χαρακτηρισμού ως Παραδοσιακών Οικισμών τινών του Κράτους και καθορισμού των όρων και περιορισμών δομήσεως των οικοπέδων αυτών» , ΦΕΚ-594/Δ/78, 17-6-88 (ΦΕΚ 504/Δ/14-7-1988) χαρακτήρισαν ως παραδοσιακούς ήτοι **Υστέρνια, Καρδιανή, Κτικιάδος, Κώμη, Μουντάδος, Ξινάρα, Πάνορμος, (Πύργος) Πλατεία, Περάστρα, Τριαντάρος, Τριπόταμος και Χατζιράδος, Καρυά, Αγάπη, Δυο Χωριά, Καλλονή & Καρκιάδος, Κάτω Κλείσμα, Κάμπος, Λουτρά, Σμαρδάκιο, Ταραμπάδος, Κρόκος, Σκαλάδος, Βεναρδάτος, Μαργλάς, Στενή, Κέχρος, Μέση, Μυρσίνη, Ποταμιά, Τζάδος, Μπερδεμιάρος, Φαλατάδος, Βώλαξ και Κουμάρος**, των οποίων οι όροι δόμησης καθορίζονται σύμφωνα με επόμενα Π.Δ.²⁰ «Ιδιαίτερη σημασία έχει το γεγονός ότι τα θεσμοθετημένα αυτά όρια των οικισμών έχουν μεγάλη έκταση που τις περισσότερες φορές ξεπερνούν την έκταση του οικισμού. Το φαινόμενο αυτό εγκυμονεί κινδύνους για την ενδεχόμενη αλλοίωση του Πολεοδομικού και Αρχιτεκτονικού χαρακτήρα τους.» (Λύσιππος, Αθανασιάδης Υπό έγκριση ΣΧΟΟΑΠ Εξωμυθούργου 2010) Οι παραπάνω οικισμοί αποτελούν ιστορικούς οικισμούς της Τήνου καθώς αναφέρονται με σχεδόν την ίδια ονοματοθεσία σε πολύ παλαιές αναφορές και απόπειρες δημογραφικής καταγραφής (π. Μάρκος Φώσκολος, 2008) και συνεχίζουν οι περισσότεροι σήμερα να παρουσιάζουν μικρή ή μεγάλη πληθυσμιακή δραστηριότητα. Διατηρούν σχεδόν αυτούσια τη φυσιογνωμία τους καθώς οι οικιστικές μεταβολές είναι μέχρι τώρα περιορισμένες.

Κοινό χαρακτηριστικό τους ότι διασχίζονται από ένα κεντρικό άξονα πάνω στον οποίο βρίσκεται η εμπορική και κοινωνική δραστηριότητα του οικισμού. Η κεντρική οδός καταλήγει ή διασχίζει δημόσιο χώρο π.χ. πλατεία, όπου αυτός υπάρχει, δεδομένου ότι μεγάλες επίπεδες επιφάνειες, ελεύθερες από κτίσματα είναι δύσκολο να βρεθούν εντός των περισσότερων οικισμών. Είναι συνεκτικοί και πυκνοδομημένοι σύμφωνα με το παραδοσιακό κυκλαδίτικο τρόπο. Η είσοδος και στάθμευση των οχημάτων είναι δύσκολη μέχρι και αδύνατη,

²⁰Το ΦΕΚ 594/1978 συμπληρώνεται με το ΦΕΚ 345/1989 Περί παραδοσιακών οικισμών ν. Τήνου. Οι οικισμοί Μουντάδος, Σκλαβοχωριό, Μοναστήρια, Ποταμιά, Μαμάδος και Μαργλάς δεν είναι οριοθετημένοι. Οι οικισμοί Σπεράδος και Αετοφωλιά είναι οριοθετημένοι αλλά δεν έχουν ενταχθεί ως παραδοσιακοί.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

δεδομένου ότι οι οδοί είναι πολύ στενές αλλά και όπου το πλάτος τους επιτρέπει τη διέλευση, αυτή συνήθως απαγορεύεται για λόγους λειτουργικούς και αισθητικούς. Συνήθως στην είσοδο των οικισμών στο σημείο που τελειώνει ο δρόμος, έχουν διαμορφωθεί πλατείες – χώροι στάθμευσης. Στους μεγαλύτερους από αυτούς υπάρχουν οι βασικές λειτουργικές υπηρεσίες για την εξυπηρέτηση των κατοίκων (αγροτικό ιατρείο, μικρά εμπορικά καταστήματα, καφενεία, ταβέρνες κ.α.) αλλά στο σύνολό τους εξαρτώνται διοικητικά και λειτουργικά από την πρωτεύουσα του Δήμου.

Για την Τήνο, εκτός της Χώρας, προβλέπονταν επίσης δύο ακόμη κέντρα ΟΤΑ του Δήμου Εξώμβουργου (ή Ξινάρα) και της κοινότητας Πανόρμου (Πύργος). Τουλάχιστον όμως για το πρώτο η εκτίμηση πρέπει να αναθεωρηθεί διότι αν και τωρινή έδρα της Δημοτικής Ενότητας Εξωμβούργου δεν ασκεί ούτε διοικητική ούτε αναπτυξιακή επιρροή στους γειτονικούς οικισμούς και την ευρύτερη γεωγραφική περιοχή. Ο αναπτυξιακός σχεδιασμός του νησιού θα πρέπει να σχεδιαστεί εκ νέου, ίσως λαμβάνοντας υπόψη την τοπική σφαίρα επιρροής των μεγαλύτερων οικισμών στις δύο γεωγραφικές περιοχές των Πάνω και Κάτω Μερών.

Επιπλέον οι περιοχές των οικισμών Καρδιανή και Υστέρνια εντάσσονται στη σφαίρα επιρροής του οικισμού του Πύργου, κάτι που ιστορικά επιβεβαιώνεται για αυτά τα μέρη ως ενταγμένα στο σύνολο της Έξω Μεριάς, και που ίσως θα πρέπει να απεικονιστεί και για διοικητικούς – λειτουργικούς λόγους στα όρια των Δημοτικών Ενοτήτων.

Παραλιακοί και άλλοι οικισμοί

Οι παραλιακοί είναι σχετικά νέοι οικισμοί η πλειοψηφία των οποίων έχει δημιουργηθεί τα τελευταία 25 χρόνια λόγω της γενικότερης τουριστικής ανάπτυξης και της έντονης ζήτησης εξοχικής κατοικίας που αυτή επέφερε. Οι οικισμοί αυτοί αναπτύχθηκαν χωρίς χωροταξική πολεοδομική οργάνωση με αποτέλεσμα η οικιστική περιοχή που καταλαμβάνουν να εμφανίζει προβλήματα υποδομών (ηλεκτρισμός, αποχέτευση, ποιότητα δρόμων, αυθαίρετες κατοικίες κ.α.). Οι παλαιότεροι από αυτούς όπως ο Όρμος Πανόρμου, Όρμος Υστερινών, τα Κιόνια είναι σχετικά πυκνοκατοικημένοι, ενώ οι νεώτεροι π.χ. Άγιος Σώστης, Άγιος Ρωμανός, Κολυμπήθρα, εμφανίζουν πολλές διάσπαρτες κατοικίες. Οι περισσότεροι θεωρούνται θερινοί οικισμοί με ελάχιστο μόνιμο πληθυσμό και μηδανινές υπηρεσίες λειτουργικού ή διοικητικού χαρακτήρα.

Οικιστικές συγκεντρώσεις έχουν παρατηρηθεί σε συγκεκριμένες περιοχές του νησιού χωρίς αυτές να έχουν ακόμα αποτελέσει ξεχωριστό οικισμό με βάση τη μέτρηση της Ε.Σ.Υ.Ε. Τέτοιες περιπτώσεις υπάρχουν στην περιοχή της Πανούσας, στα όρια των οικισμών των Δυο Χωριών Τριαντάρου, στον Αγ. Νικόλαο της Βάνης, στο Όρος, στην περιοχή του Τυροκομείου και στην περιοχή μεταξύ Χώρας – Κιονίων. Οι κατοικίες αυτές συνήθως παρατηρούνται είτε πάνω στους κεντρικούς οδικούς άξονες, είτε με τη δημιουργία κάθετων δρόμων επί των κεντρικών οδών και είναι αμιγούς θερινής κατοικίας ως επί το πλείστον.

Χρήσεις Γης²¹

Η συνολική έκταση του Δήμου Τήνου ανέρχεται σε 197.044 τετραγωνικά χιλιόμετρα (ΕΣΥΕ 2001)²² Στην έκταση αυτή οι βασικές κατηγορίες χρήσης γης, σύμφωνα με στοιχεία της απογραφής γενικευμένων κατηγοριών χρήσεων γης που πραγματοποιήθηκε από την ΕΣΥΕ το 2001, κατανέμονται ως ακολούθως :

- Καλλιεργούμενες εκτάσεις και αγραναπαύσεις 93.500 στρ.
- Βοσκότοποι 51.500 στρ ή το
- Δάση 42.300 στρ
- Εκτάσεις Οικισμών 2.300 στρ
- Άλλες εκτάσεις 7.500 στρ.

Πίνακας 7 Χρήσεις Γης ανα Δ.Ε. Δήμου Τήνου

Είδος έκτασης	Δ.Ε. Τήνου	Δ.Ε. Εξωμβο- ύργου	Δ.Ε. Πα- νόρμου
Γεωργικές Περιοχές	Στρέμματα	Στρέμματα	Στρέμματα
Αρόσιμη γη	8.200	25.800	1.700
Μόνιμες Καλλιέργειες	2.200	4.900	1.200

²¹Τα περισσότερα στοιχεία σε αυτή την ενότητα είναι αυτά της απογραφής του 2001 και ότι νεότερο έχει εκδοθεί από αρμόδιες υπηρεσίες. Τα νέα στοιχεία που προκύπτουν από την απογραφή του 2011 δεν είναι διαθέσιμα στο επίπεδο των Δήμων και Κοινοτήτων

²²Για το θέμα των διαφορετικών καταγραφών στην έκταση της Τήνου βλ. σελ 13

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Ετερογενείς γεωργικές περιοχές	6.500	39.700	3.300
Βοσκότοποι			
Μεταβατικές δασώδεις/θαμνώδεις εκτάσεις	400	1.500	0
Συνδυασμοί θαμνώδους και ποώδους βλάστησης	4.800	29.000	14.800
Εκτάσεις με αραιή ή καθόλου βλάστηση	0	700	300
Δάση			
Συνδυασμοί θαμνώδους ή ποώδους βλάστησης	0	34.200	8.100
Εκτάσεις με αραιή ή καθόλου βλάστηση	0	2.000	5.100
Εκτάσεις οικισμών			
Αστική οικοδόμηση	1.000	1.100	100
Δίκτυα συγκοινωνιών	100	0	0
Ορυχεία, ΧΑΑ και εργοτάξια	0	400	0

Πηγή Ε.Σ.Υ.Ε. 2001 Ιδία επεξεργασία

Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος της γης. Από αυτές το σημαντικότερο κομμάτι γεωργικής γης έχει η Δημοτική Ενότητα Εξωμβούργου που είναι και η περιοχή με τη σημαντικότερη γεωργική παραγωγή στο νησί και με τις μεγαλύτερες εκτάσεις μόνιμων καλλιεργειών..Σημαντικό μέρος του νησιού καταλαμβάνουν και οι βοσκότοποι , μέρος των οποίων ανήκει στο Δήμο και μισθώνεται από κτηνοτρόφους. Δεν σημειώνονται μεγάλες και οργανωμένες μονάδες σταυλισμού και εκτροφής ζώων.

Δασικοί χάρτες για την Τήνο και τις Κυκλάδες γενικότερα δεν έχουν συνταχθεί ή κυρωθεί. Με βάση την μέτρηση της ΕΣΥΕ υπάρχουν εκτάσεις 49.400 στρ. που χαρακτηρίζονται ως δασικές και είναι περιοχές με θαμνώδη και μακία βλάστηση. Δύο τμήματα αυτών των εκτάσεων έχουν χαρακτηριστεί η 1^η με Απόφαση Γ.Γ.Περιφέρειας και η 2^η με Απόφαση της Αναπληρώτριας Περιφερειακού Διευθυντή Νομού Κυκλάδων ως αναδασωτές μετά από πυρκαγιά. Πρόκειται για έκταση 27.375 τ.μ. στην περιοχή Καλό Νερό της Τ.Κ. Φαλατάδου και έκταση 42.210,32 τ.μ. στην περιοχή Κάτω Μαρλάς της Τ.Κ. Πανόρμου.

Η γη που καταλαμβάνουν οι βιομηχανικές ή βιοτεχνικές δραστηριότητες είναι περιορισμένη στην Τήνο. Μεγάλη δραστηριότητα εμφανίζεται μόνο στην εκμετάλλευση του ορυκτού πλούτου όπου μόνο στις Δ.Ε. Εξωμβούργου και Δ.Ε. Πανόρμου είναι σημειωμένες περίπου 100 θέσεις παλαιάς και σύγχρονης λατόμευσης. (Λύσιππος, Αθανασιάδης Υπό έγκριση ΣΧΟΟΑΠ Εξωμβούργου 2010). Απόπειρα χαρτογράφησης των χρήσεων γης έγινε μέσω του Ευρωπαϊκού Προγράμματος CORINE: Καλύψεις γης για την Ελλάδα από τα έτη 1991 ως και σήμερα . Σύμφωνα με τα παραδοτέα του προγράμματος η απεικόνιση της Τήνου εμφανίζεται ως εξής :

Χρήσεις γης ν. Τήνου Πηγή : [European Environment Agency](#) Corine 2020, Ιδία επεξεργασία

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

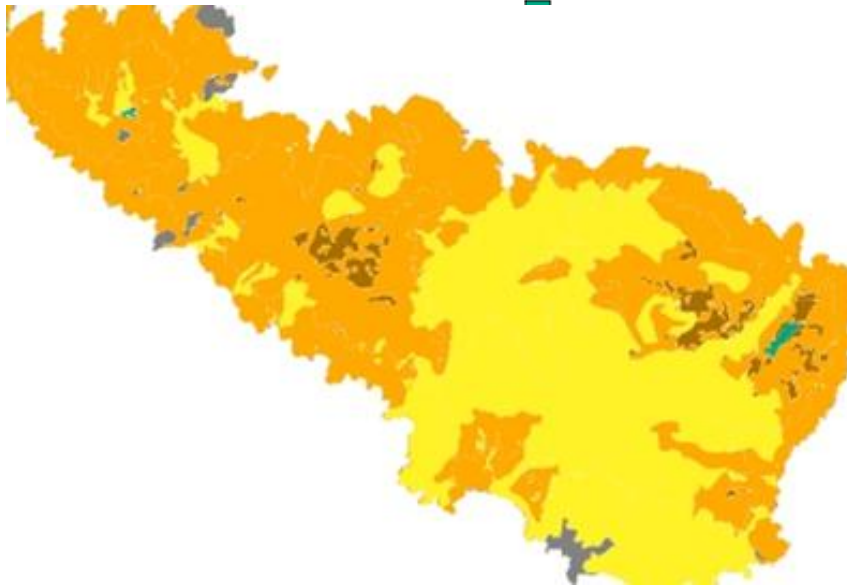
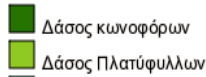
1.1 ΑΣΤΙΚΟΣ ΙΣΤΟΣ
1.1.1 Συνεχής αστικός ιστός
1.1.2 Ασυνεχής αστικός ιστός
1.2 ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ - ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΖΩΝΕΣ ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΑ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ
1.2.1 Βιομηχανικές και εμπορικές ζώνες
1.2.2 Οδικά και σιδηροδρομικά δίκτυα
2.1 ΑΡΟΣΙΜΗ ΓΗ
2.1.1 Μη αρδευόμενη αρόσιμη γη
2.1.2 Μόνιμα αρδευόμενη γη
2.1.3 Ορυζώνες
2.2 ΜΟΝΙΜΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ
2.2.1 Αμπελώνες
2.2.2 Οπωροφόρα δένδρα και φυτείες με σαρκώδεις καρπούς
2.2.3 Ελαιώνες
2.3 ΛΙΒΑΔΙΑ
2.3.1 Λιβάδια
2.4 ΕΤΕΡΟΓΕΝΕΙΣ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ
2.4.1 Ετήσιες καλλιέργειες που σχετίζονται με μόνιμες καλλιέργειες
2.4.2 Σύνθετες καλλιέργειες
2.4.3 Γη που χρησιμοποιείται κυρίως για γεωργία μαζί με σημαντικά τμήματα φυσικής βλάστησης
2.4.4 Γεωργο-δασικές περιοχές
3.1 ΔΑΣΗ
3.1.1 Δάσος πλατύφυλλων
3.1.2 Δάσος κωνοφόρων
3.1.3 Μικτό δάσος
3.2 ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΙ ΘΑΜΝΩΔΟΥΣ ΉΚΑΙ ΠΟΡΩΔΟΥΣ ΒΛΑΣΤΗΣΗΣ
3.2.1 Φυσικοί βοσκότοποι
3.2.2 Θάμνοι και χερσότοποι
3.2.3 Σκληροφυλλική βλάστηση
3.2.4 Μεταβατικές δασώδεις και θαμνώδεις εκτάσεις
3.3 ΑΝΟΙΧΤΟΙ ΧΩΡΟΙ ΜΕ ΛΙΓΗ Ή ΚΑΘΟΛΟΥ ΒΛΑΣΤΗΣΗ
3.3.1 Παραλίες, αμμόλοφοι, αμμουδιές
3.3.2 Απογυμνωμένοι βράχοι
3.3.3 Εκτάσεις με αραιή βλάστηση
3.3.4 Αποτεφρωμένες εκτάσεις
3.3.5 Παγετώνες και αέναο χιόνι
4.1 ΥΓΡΟΤΟΠΟΙ ΕΝΔΟΧΩΡΑΣ
4.1.1 Βάλτοι στην ενδοχώρα
4.1.2 Τυρφώνες
4.2 ΠΑΡΑΘΑΛΑΣΣΙΟΙ ΥΓΡΟΤΟΠΟΙ
4.2.1 Παραθαλάσσιοι βάλτοι
4.2.2 Αλυκές
4.2.3 Ζώνες που καλύπτονται από παλιρροιακά ύδατα
5.1 ΧΕΡΣΑΙΑ ΎΔΑΤΑ
5.1.1 Υδατορρέυματα
5.1.2 Επιφάνειες στάσιμου ύδατος
5.2 ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΎΔΑΤΑ
5.2.1 Παράκτιες λιμνοθάλασσες
5.2.2 Εκβολές ποταμών
5.2.3 Θάλασσες και ωκεανοί

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι βασικές κατηγορίες των καλύψεων γης το έτος 2007, όπως έχουν προκύψει από την Πανελλαδική χαρτογράφηση που εκπόνησε το Εργαστήριο Δασικής Διαχειριστικής και

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Τηλεπισκόπησης του ΑΠΘ και το WWF Ελλάς

Εικόνα 35. Κάλυψη γης ν. Τήνου

μεταβατική δασώδης περιοχή

εξάρσεις, λατομεία, εκτάσεις καλυμμένες από χιόνι

Πηγή : Oikoskopio.gr (2014)

Υποδομές - Δίκτυα

Δημόσιες Υπηρεσίες και παροχή υπηρεσιών

Οι Δημόσιες υπηρεσίες στα όρια του Δήμου είναι οι εξής : Η Περιφερειακή Ενότητα Τήνου – Επαρχείο Τήνου (αποκεντρωμένη υπηρεσία της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου), Αστυνομικό Τμήμα,

Λιμεναρχείο, Πυροσβεστικό Κλιμάκιο, Κέντρο Υγείας, Ειρηνοδικείο, Ι.Κ.Α. και το Γραφείο Εξυπηρέτησης Φορολογουμένων

Από τις λεγόμενες ΔΕΚΟ υπάρχει παράρτημα της ΔΕΔΗΕ, του Ο.Τ.Ε. και ΕΛΤΑ. Τα τελευταία χρόνια και ιδιαίτερα μετά τα μέτρα για την οικονομική κρίση από το 2010 και ύστερα παρατηρείται μία σταδιακή μείωση των υπηρεσιών που προσφέρονται από ΔΕΚΟ ή Δημόσιες υπηρεσίες και κλείσιμο γραφείων σε πολλά νησιά, κάτι που σαφώς επηρεάζει αρνητικά την ποιότητα ζωής στην Τήνο, π.χ. Το κλείσιμο της ΔΟΥ Τήνου, η μη δυνατότητα εξυπηρέτησης πελατών από τη ΔΕΔΗΕ και η μείωση προσωπικού στο ΙΚΑ και ΟΤΕ Τήνου. Επίσης υπάρχουν και δραστηριοποιούνται στην Τήνο υπηρεσίες όπως Υποθηκοφυλακείο, Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών, τέσσερις (4) τράπεζες, επτά (7) φαρμακεία και έξι (6) πρατήρια υγρών καυσίμων. Παράλληλα λειτουργεί παράρτημα του Επιμελητηρίου Κυκλάδων

-Οδικό δίκτυο

Το οδικό δίκτυο στο νησί διαχωρίζεται στο Περιφερειακό δίκτυο (πρώην Επαρχιακό Δίκτυο), το οποίο είναι υπό την ευθύνη της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου συνολικού μήκους 87 χλμ και αποτελείται από τις οδούς :

1. Λιμάνι Τήνου – Καρυά – Τριπόταμος, μέσω Μουντάδου.
2. Τριπόταμος – Κώμη – Καλλονή.
3. Τριπόταμος – Ιστέρνια – Όρμος Πανόρμου, μέσω Κάμπου, Καρδιανής και Πύργου.
4. Ιστέρνια – Όρμος Ιστερνίων.
5. Κόκκινες Εκκλησίες – Μονή Κεχροβουνίου.
6. Τριαντάρος – Δύο Χωριά – Στενή – Φαλατάδος μέσω Αρνάδου και Στενής.
7. Τήνος (πόλη) – Κιόνια – Αγ. Μαρίνα – Καλλονή.
8. Τήνος (πόλη) – Όρμος Αγ. Ιωάννη.
9. Μέση – Τριπόταμος. (μη κατασκευασμένη)
10. Η περιφερειακή οδός της πόλης της Τήνου (ενώνει την επαρχιακή οδό 7 με την επαρχιακή οδό 8.

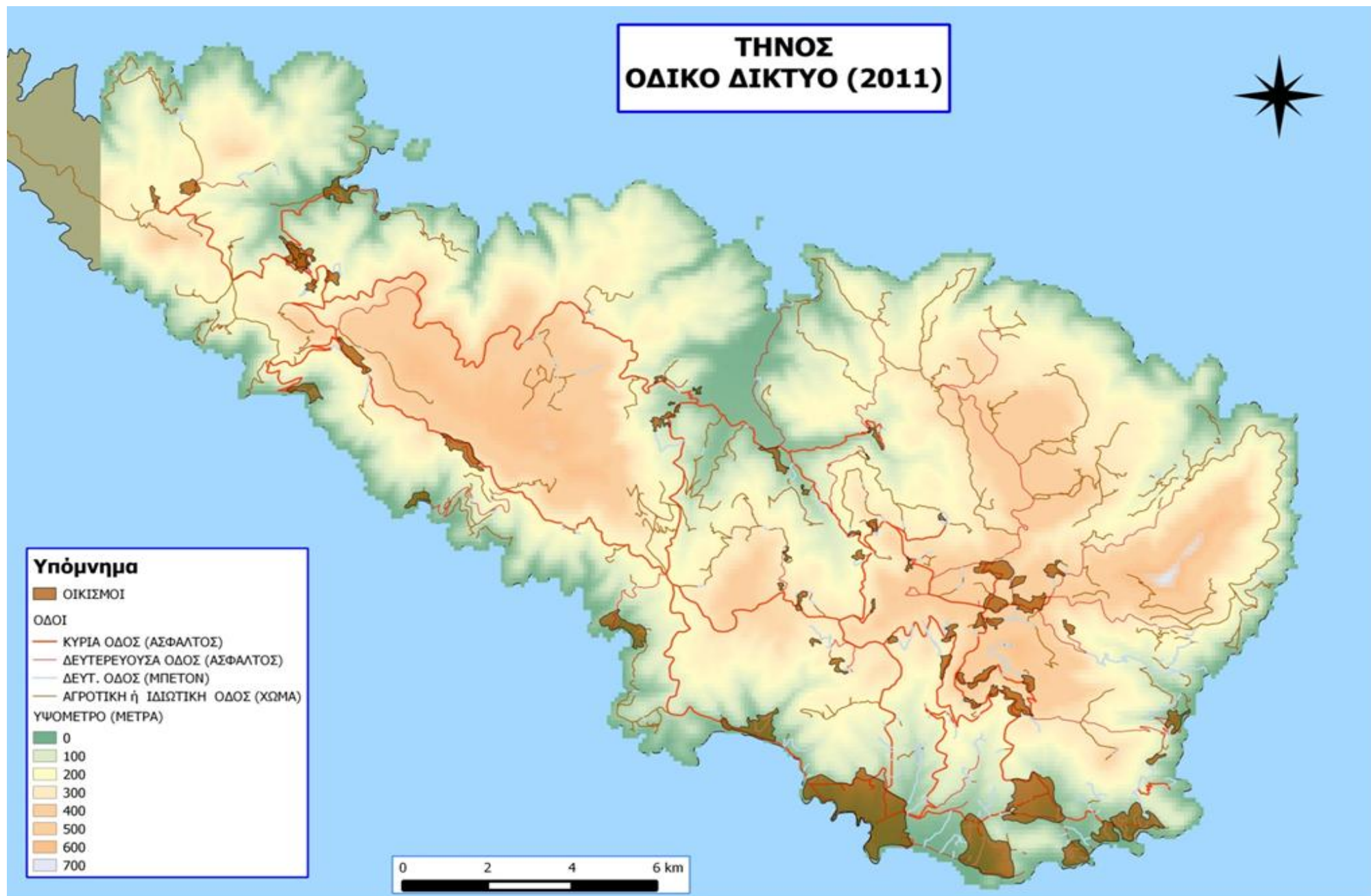
. Το συνολικό μήκος των δρόμων στο νησί όπως μετρήθηκε μέσω εφαρμογής γεωγραφικών πληροφοριών είναι περίπου 200 χλμ. Περίπου (2015) . Το εκτός ευθύνης Π.Ν.Α. δίκτυο θεωρείται δημοτικό και αγροτικό με πολλούς όμως δρόμους να είναι μη χαρακτηρισμένοι και επίσημα να μην έχουν υπόσταση. Από αυτούς ασφαλτοστρωμένοι είναι περίπου τα 90 χλμ. ενώ τα υπόλοιπα είναι αγροτικές οδοί με σκυρόδεμα ή χωμάτινες. Οι περισσότερες από τις τελευταίες είναι διανοιγμένες αυθαίρετα από ιδιώτες χωρίς εγκεκριμένες τεχνικές και περιβαλλοντικές μελέτες και γενικότερα χωρίς να ακολουθηθεί η νόμιμη προβλεπόμενη διαδικασία..

Σε γενικές γραμμές το οδικό δίκτυο είναι σε καλή κατάσταση, διαγραμματισμένο και επιτρέπει την πρόσβαση σχεδόν σε όλα τα σημεία του νησιού. Χαρακτηρίζεται όμως από ανομοιογένεια όσον αφορά το πλάτος, την

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

ποιότητα της επιφανείας και τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά με αποτέλεσμα πολλά σημεία να είναι προβληματικά. **Οδικό Επαρχιακό Δίκτυο** Πηγή : Τμήμα Τεχνικών έργων Δήμου Τήνου 2015

-Μεταφορές

Η συγκέντρωση της πλειοψηφίας των διοικητικών και οικονομικών και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και η ύπαρξη του μοναδικού λιμένα πρόσβασης στη Χώρα της Τήνου, υποχρεώνουν όλους τους υπόλοιπους κατοίκους σε καθημερινές μετακινήσεις από τους λοιπούς οικισμούς προς το κέντρο του νησιού. Μέρος αυτών των μεταφορών εξυπηρετούνται με το ΚΤΕΛ Τήνου και με ΤΑΞΙ. Το ΚΤΕΛ Τήνου εκτελεί καθ' όλη τη διάρκεια του έτους τέσσερα βασικά δρομολόγια που συνδέουν τον Πύργο, τη Στενή, την Καλλονή και τον Αγ. Ιωάννη Πόρτο με την Χώρα τουλάχιστον δύο φορές ημερησίως. Τους θερινούς μήνες τα δρομολόγια πολλαπλασιάζονται τόσο σε συχνότητα ημερησίως, όσο και σε ποσότητα δρομολογίων καθώς προστίθενται και τουριστικοί προορισμοί.

Επιπλέον, υπάρχει συνεταιρισμός ιδιοκτητών ΤΑΞΙ με έδρα την πόλη της Τήνου με είκοσι μέλη, ενώ μεμονωμένα ταξί υπάρχουν δύο με έδρα τον Πύργο, και από ένα στη Στενή, Καρδιανή, Φαλατάδο, και Καλλονή.

-Λιμενικές υποδομές

Το λιμάνι της Τήνου έχει μεγάλη επιβατική κίνηση λόγω του θρησκευτικού και περιηγητικού τουρισμού. Η διακίνηση από στατιστικά στοιχεία του Λιμεναρχείου , για το 2004, έφτασε τον αριθμό ρεκός των 1.232.615 επιβατών , με τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο και Σεπτέμβριο να συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο μέρος της κίνησης με 175.860 επιβάτες, 199.849 επιβάτες και 176.395 επιβάτες αντίστοιχα.²³

Η ακτοπλοϊκή συγκοινωνία , κυρίως τους θερινούς μήνες , είναι έντονη , αφού απαρτίζεται καθημερινά , από δύο Ε/Γ-Ο/Γ πλοία από Πειραιά , τρία Ε/Γ-Ο/Γ πλοία από Ραφήνα , δύο ταχύπλοα CATAMARAN από Ραφήνα, και δύο ενδοκυκλαδικά δρομολόγια.. Η κατάσταση των δρομολογίων είναι αρκετά ικανοποιητική στο διάστημα Απριλίου – Οκτωβρίου καθώς επιτρέπει τη συχνή και ταχεία σύνδεση της Τήνου με τα δύο βασικά λιμάνια Πειραιά και Ραφήνας, την πρωτεύουσα του νομού Ερμούπολη καθώς και άλλων γειτονικών νησιών, είτε απευθείας, είτε με ανταπόκριση. Σοβαρά προβλήματα παρουσιάζονται το χειμώνα με επίκεντρο την περίοδο Ιανουαρίου - Μαρτίου. Τα ταχύπλοα αποσύρονται, τα δρομολόγια των επιβατηγών είναι μειωμένα σε μεγάλο βαθμό και, σε συνδυασμό με τις ενίοτε άσχημες καιρικές συνθήκες, το νησί βιώνει καταστάσεις αποκλεισμού.

Σε γενικές γραμμές το λιμάνι της Τήνου θεωρείται ένα από τα δύσκολα λιμάνια των Κυκλάδων διότι είναι ευάλωτο στους νοτιοδυτικούς και νότιους ανέμους. Η υλοποίηση των έργων που προέβλεπαν μεταφορά και επέκταση του νέου λιμανιού δυτικά της πόλης, κατασκευή μαρίνας και αλιευτικού καταφυγίου στο παλιό λιμάνι, επέκταση της προβλήτας και κατασκευή νέων θέσεων πρόσδεσης και κατασκευή νέου μόλου δεν ολοκληρώθηκαν στο σύνολό τους, με μεγάλη εκκρεμότητα την κατασκευή του νέου μόλου και της κατασκευής του αλιευτικού καταφυγίου και μαρίνας. Μόνο και εφόσον ολοκληρωθούν τα παραπάνω έργα, το λιμάνι της Τήνου θα έχει αναβαθμιστεί σε μεγάλο βαθμό από άποψη ασφαλείας. Σημαντική είναι η οριοθέτηση της χερσαίας ζώνης εσωτερικού και εξωτερικού λιμανιού, η οποία συνετέλεσε στη μεταφορά του σταθμού των ΚΤΕΛ κοντά στην είσοδο των επιβατών, η διαγράμμιση και ρύθμιση της κυκλοφορίας εντός λιμένος, η δημιουργία λωρίδας αποκλειστικής για τους πεζούς από και προς την πόλη της Τήνου και η δυνατότητα αποφυγής των βαρέων οχημάτων από το κέντρο της Χώρας μέσω περιφερειακού παράγοντες που βελτίωσαν τη λειτουργικότητα του λιμένος.

-Αεροδρόμιο – ελικοδρόμιο- υδατοδρόμιο

Το ελικοδρόμιο, που βρίσκεται ανατολικά της πόλης, περιοχή Αγ. Φωκά (Βρέκαστρο), είναι σε καλή κατάσταση , ιδίως μετά τα τελευταία έργα που έγιναν για την βελτίωσή του, όπως : διαπλάτυνση πίστας και διαδρόμου που οδηγεί στην πίστα, επέκταση κτηρίου και τοποθέτηση ανεμόμετρων και μετάθεση στηλών ΔΕΗ από την περίμετρο , για ασφαλέστερη προσαρμογή των ελικοπτερίων .

Αεροδρόμιο δεν υπάρχει στην Τήνο και δεν προβλέπεται μέχρι τώρα κατασκευή του.

Σημαντική είναι η εξέλιξη για την κατασκευή του υδατοδρομίου το οποίο προβλέπεται στην περιοχή Βίντσι στο ανατολικό σημείο του παλαιού λιμένα της Τήνου η οποία έχει ξεκινήσει από το 2013. Μετά από επιτυχή αξιολόγηση από την επιτροπή διαγωνισμού που συστήθηκε από το Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο Τήνου και Άνδρου, έχει οριστεί ανάδοχος επενδυτής ο οποίος θα αναλάβει εξ αρχής την υποβολή αίτησης για αδειοδότηση, θα κατασκευάσει το υδατοδρόμιο και στη συνέχεια θα αναλάβει ως Φορέας Λειτουργίας. Η διαδικασία αδειοδότησης είναι ακόμα σε εξέλιξη.

Δίκτυα-Υδρευση

²³βλ. τον πίνακα στο κεφάλαιο Τοπική Οικονομία σελ.111

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

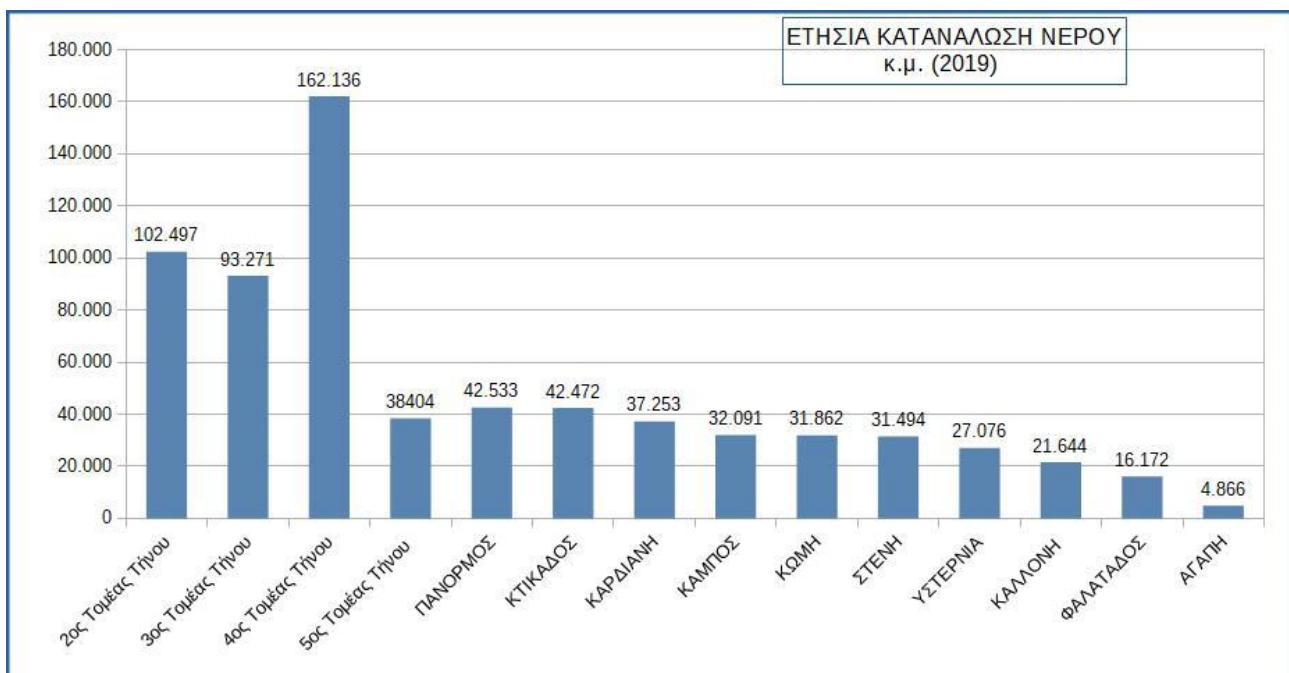
Η έκταση του δικτύου ύδρευσης είναι περίπου 220 χλμ. Από αυτό το 40% είναι κατασκευή της τελευταίας δεκαετίας, ενώ ένα αντίστοιχο ποσοστό είναι άνω των 25 ετών. Περίπου το 3% του δικτύου αντικαθίσταται και επεκτείνεται κάθε έτος. Το κομμάτι που έχει μεγάλη ηλικία εμφανίζει πολύ συχνά βλάβες και διαρροές και χρήζει άμεσης αντικατάστασης, βρίσκεται κυρίως εντός της πόλεως της Τήνου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα για το έτος 2013 η υπηρεσία Ύδρευσης είχε πάνω από 220 κλήσεις που αφορούσαν βλάβες του δικτύου ενώ για το 2014 ο αριθμός αυτός ανήλθε στις 280. Υπολογίζεται ότι το τηλεφωνικό κέντρο του Δήμου απασχολούν περίπου 10 περιπτώσεις βλαβών σχετικές με την ύδρευση κάθε εβδομάδα.

Το δίκτυο καλύπτει το 99% του πληθυσμού που βρίσκεται εντός των οικισμών και περίπου το 70% των κατοικιών που βρίσκονται εκτός σχεδίου πόλεως και εκτός ορίων οικισμών.²⁴ Η καταμέτρηση του νερού, που καταναλώνεται τόσο στην έδρα όσο και στους υπόλοιπους οικισμούς, γίνεται με υδρομετρητές.

Τα εγκατεστημένα ρολόγια ύδρευσης είναι **10.429** (2019) που κατανέμονται ως εξής

ΔΕ Τήνου	6.165 (Πόλη Τήνου και γειτονικοί οικισμοί 5.319, Λοιποί οικισμοί 846)
ΔΕ Εξωμβούργου	3.340
ΔΕ Πανόρμου	924

Η ετήσια συνολική καταγεγραμμένη κατανάλωση για το 2019 ήταν **683.501 κ.μ.**

Η κατανομή της κατανάλωσης για το έτος 2019 σε επίπεδο Κοινότητας έχει ως εξής :

Από τον συνολικό αυτό όγκο νερού που καταναλώνεται σε κάθε χρονική περίοδο, παραπάνω από το ήμισυ της κατανάλωσης αφορά την πρωτεύουσα του νησιού, τη Χώρα και τους παραλιακούς οικισμούς πέριξ αυτής (Αγ. Βαρβάρα, Αγ. Σώστης, Πόρτο κ.α.), ενώ το υπόλοιπο της κατανάλωσης αντιστοιχεί στους 48 μικρότερους οικισμούς που υπάρχουν στην ενδοχώρα του νησιού. Όπως είναι αναμενόμενο

είναι μεγάλη εξαιτίας της καλοκαιρινής περιόδου με την αύξηση του εποχιακού πληθυσμού και των επισκεπτών του νησιού. Χαρακτηριστικό είναι ότι από τα 396.038 κ.μ. της ΔΕ Τήνου για το 2019, τα 153.766 καταναλώθηκαν μέσα στο τρίμηνο Ιουνίου – Αυγούστου με μέσο όρο κατανάλωσης ημερησίως τα 1.708 κ.μ.

Η παροχή του νερού γίνεται με διάφορους τρόπους. Όσον αφορά στη Χώρα και τους γύρω οικισμούς η τροφοδοσία επιτυγχάνεται από:

²⁴ Στοιχεία Τμήματος Ύδρευσης και Αποχέτευσης 2020

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

- τέσσερις μονάδες αφαλάτωσης, ήτοι 2X1.000 m³, 700 m³, και 620 m³, (αναμένεται η προμήθεια ακόμα μίας μονάδας το 2021)

- Μία γεώτρηση στην περιοχή Γύρλα με δυναμικότητα 600 κ.μ ημερησίως,

- Τρεις γεωτρήσεις στην ευρύτερη περιοχή με δυναμικότητα 300 κ.μ. ημερησίως,

- Την εκμετάλλευση τριών πηγών στα ανατολικά πρανή του όρους Τσικνιάς (Λάζαρος, Γλυκύ Νερό και Ακέρατος) με δυναμικότητα 360 κ.μ. ημερησίως,

- Το φράγμα της Βακέτας χωρητικότητας 120.000 κ.μ. με δυναμικότητα 700 κ.μ. ημερησίως,

Χαρακτηριστικό είναι ότι σύμφωνα με τις μετρήσεις η ζήτηση τριπλασιάστηκε από το 2002 ως και το 2010, με μια σταθεροποίηση τα τελευταία έτη στα 6.000 κ.μ. Οι 48 οικισμοί της ενδοχώρας παρουσιάζουν λιγότερη ένταση στη ζήτησή κυρίως λόγω πληθυσμιακού μεγέθους (μόνο τέσσερις από αυτούς ξεπερνούν τους 200 κατοίκους, Πύργος, Στενή, Καλλονή, Φαλατάδος, με τον μεγαλύτερο από αυτούς να μην έχει πάνω από 340 κατοίκους) και υδροδοτούνται από γεωτρήσεις, ή από την εκμετάλλευση επιφανειακών υδάτων (πηγές).

Το πρόβλημα της υδροδότησης δύναται να ξεπεραστεί με :

- την ολοκλήρωση του έργου κατασκευής Λιμνοδεξαμενής Λειβάδας χωρητικότητας 300.000 κ.μ. και μεταφοράς του νερού με δίκτυο αγωγών 25 χλμ, (το οποίο κατασκευάστηκε το 2009) , στα Πάνω Μέρη και

στην πρωτεύουσα του νησιού.

Η αναμενόμενη η κατασκευή φράγματος στη θέση Γρίζα (έργο Π.Ν.Α.) , χωρητικότητας 387.000 κ.μ., το οποίο έχει ολοκληρώσει και το στάδιο των απαλλοτριώσεων. (αν και προορίζεται σύμφωνα με τις προδιαγραφές κατασκευής του για την ανάσχεση των νερών και τον εμπλουτισμό του υδροφόρου ορίζοντα) Το έργο έχει φτάσει μέχρι και τις απαλλοτριώσεις, αλλά έχει αδρανήσει και δεν υπάρχουν ενδείξεις για τη συνέχισή του.

Η ολοκλήρωση των παραπάνω έργων, συμπληρωματικά με την υπάρχουσα λειτουργία των τεσσάρων ενεργών αφαλατώσεων, αναμένεται να λύσει το πρόβλημα ύδρευσης χωρίς μεγάλη όμως

μείωση του κόστους υδροδότησης ανά κυβικό μέτρο δεδομένου ότι στηρίζεται στη λειτουργία αντλιών και φίλτρων με κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας . Επίσης απαιτείται αντικατάσταση μεγάλου τμήματος του εσωτερικού δικτύου ύδρευσης στην πόλη και τους οικισμούς της Τήνου , το οποίο είναι παλιό με σωλήνες αμιάντου, κάτι που αντιμετωπίζεται σταδιακά τα τελευταία έτη.

-Αποχέτευση

Η ηλικία του δικτύου αποχέτευσης στον Δήμο της Τήνου είναι περ. 25-30 ετών, με έκταση περίπου 100 χλμ. και καλύπτει το 85% του πληθυσμού. Το υπόλοιπο 25% καλύπτεται κυρίως από απορροφητικούς βόθρους, λιγότερο στεγανούς και βιολογικούς και βρίσκεται κυρίως σε παραλιακές και εποχιακά κατοικούμενες περιοχές. Κύριοι αποδέκτες των λυμάτων είναι το έδαφος, τα λαγκάδια και η θάλασσα. Μονάδα επεξεργασίας λυμάτων υπάρχει μόνο στη Δημοτική Ενότητα Πανόρμου δυναμικότητας 3.500 ατόμων. Για την πόλη της Τήνου έχει ξεκινήσει διαδικασία κατασκευής Μονάδας Επεξεργασίας Λυμάτων (ΜΕΛ) και βιολογικού καθαρισμού σε χώρο πλησίον της παλαιάς χωματερής (θέση Μαρμαριές) η οποία αναμένεται να εξυπηρετήσει το σύνολο της πόλης καθώς και τους οικισμούς πέριξ αυτής, με αναμενόμενη έναρξη λειτουργίας το 2021.

Το 2015 τοποθετήθηκε μονάδα επεξεργασίας λυμάτων τύπου κόμπακτ στην πεδινή περιοχή της Καλλονής η οποία υποδέχεται τα λύματα των οικισμών της Κοινότητας Καλλονής.

-Ηλεκτρισμός – Τηλεπικοινωνίες

Το δίκτυο της ΔΕΗ στην Τήνο είναι χαμηλής και μέσης τάσης. Η τροφοδοσία γίνεται μέσω υποθαλάσσιου καλωδίου 2 γραμμών από την Εύβοια διερχόμενο την Άνδρο με κατάληξη τους Αγίους Θεοδώρους στο Βορειοδυτικό Άκρο της Τήνου. Στη συνέχεια και μετά τον υποσταθμό στο Μαρλά υπάρχουν τρεις διακλαδώσεις οι οποίες ακολουθώντας διαφορετικές διαδρομές διατρέχουν το νησί και καταλήγουν στην πόλη της Τήνου. Η Τήνος φτάνει στην αιχμή της κατανάλωσης τη θερινή περίοδο με περίπου 11,5MW. Η ηλεκτροδότηση του νησιού είναι επισφαλής ιδιαίτερα σε περιόδους κακοκαιρίας καθώς εξαρτάται από τη μία και μοναδική όδευση της παροχής σε ρεύμα μέσω Εύβοιας και Άνδρου με αποτέλεσμα πολλές φορές οι βλάβες του δικτύου σε αυτές τις περιοχές να υποχρεώνουν και την Τήνο σε ανεπάρκεια. Οι εναλλακτικές λύσεις μέχρι στιγμής βρίσκονται στο εργοστάσιο της Άνδρου που τελεί σε ψυχρή εφεδρεία και το οποίο δεν μπορεί να στηρίξει και τα δύο νησιά ταυτόχρονα και η υπάρχουσα διασύνδεση μέσω Σύρου, που καταλήγει στην περιοχή της Πανούσας και υποστηρίζει περίπου 66.000kw. Από το Μάρτιο του 2013 έχει αρχίσει το έργο της

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Ηλεκτρικής διασύνδεσης των Κυκλάδων που μεταξύ άλλων περιλαμβάνει τη διασύνδεση Λαυρίου – Σύρου με μήκος 108 χλμ καλώδιο και τη διασύνδεση Σύρου – Τήνου με μήκος 33χλμ καλώδιο και την κατασκευή ενός τερματικού καλωδίων 150 kv στην Τήνο. Το έργο της διασύνδεσης όσον αφορά την Τήνο ολοκληρώθηκε το 2019 και αναμένεται να δώσει λύση στη μέχρι τώρα μονοδιάστατη εξάρτηση της ηλεκτρικής πρόσβασης της Τήνου. Όλοι οι οικισμοί ηλεκτροδοτούνται ενώ στους Πύργο, Υστέρνια, Αγάπη και έχει προχωρήσει η υπογειοποίηση του δικτύου σε μέρος του οικισμού.

Εγκατάσταση σταθερής τηλεφωνίας υπάρχει σε όλους τους οικισμούς, οι οποίοι καλύπτονται στο μεγαλύτερο ποσοστό από δίκτυο οπτικών ινών, το οποίο εξασφαλίζει και παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών υψηλής ταχύτητας.

Σταδιακά επεκτείνεται και η παροχή υπηρεσιών ασύρματης παροχής ίντερνετ. Μέσω του προγράμματος WIF4EU εγκαταστάθηκαν 11 σημεία σε διάφορους οικισμούς του νησιού, ενώ η παραλιακή ζώνη της πόλης καλύπτεται σχεδόν στον σύνολό της από σημεία που έχει εγκαταστήσει το Λιμενικό Ταμείο Τήνου – Άνδρου.

Αξιολόγηση Γενικών χαρακτηριστικών - Περιβάλλοντος του Δήμου. SWOT Analysis

ΦΥΣΙΚΟ ΚΑΙ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	
Αδυναμίες - Μειονεκτήματα	Δυνατότητες-πλεονεκτήματα
<ol style="list-style-type: none"> 1. Προβληματική διαχείριση απορριμμάτων 2. Διάβρωση από την εγκατάλειψη των καλλιεργειών στα επικλινή ορεινά εδάφη. 3. Ανεξέλεγκτη δημιουργία αγροτικών δρόμων 4. Μη αποκατεστημένα λατομεία 5. Έντονη οικιστική ανάπτυξη παραθεριστικής κατοικίας χωρίς κεντρικό σχεδιασμό υποδομών ιδιαίτερα σε παραλιακές περιοχές πλησίον της πόλης. 6. Μη αποκατάσταση πρώην ΧΑΔΑ (Μαρμαριές) 7. Μόλυνση επιφανειακών και υπόγειων υδάτων από ανεξέλεγκτη διάθεση οικιακών λυμάτων 8. Ρύπανση από απόβλητα βιοτεχνικών μονάδων και μονάδων επεξεργασίας γεωργικών προϊόντων. 9. Μη ουσιαστική προστασία χαρακτηρισμένων περιοχών (NATURA , καταφύγια άγριας ζωής, οικότοποι). 10.Υπερβόσκηση από μεγάλο αριθμό αιγοπροβάτων σε ημιάγρια κατάσταση. 11. Υψηλό κόστος απομάκρυνσης ανακυκλώσιμων υλικών από την Τήνο. 12. Μεγάλη αύξηση αναγκών καθαριότητας τη θερινή περίοδο, για την εξυπηρέτηση επισκεπτών - εποχιακού πληθυσμού 13. Μη ύπαρξη ΧΥΤΑ- ΧΥΤΥ και γενικότερα τρό- 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ειδικό χωροταξικό για τον έλεγχο της δόμησης και των κτισμάτων 2. Επαρκή ύδατα για την κάλυψη των αναγκών ύδρευσης και άρδευσης 3. Οικολογική αξία φυσικού περιβάλλοντος με σημαντικά οικοσυστήματα. 4. Μοναδικής αισθητικής αξίας παραδοσιακό δομημένο περιβάλλον ενταγμένο αρμονικά στη φύση του νησιού. 5.Ιδιαίτερης αξίας παραδοσιακά και ιστορικά κτίσματα (περιστεριώνες εκκλησίες, κελιά κ.α.) 6. Παραδοσιακοί οικισμοί με ιδιαίτερη αρχιτεκτονική. 7. Μεγάλος πλούτος αρχαιοτήτων και μνημείων 8. Μεγάλος ορυκτός πλούτος 9. Αυξανόμενη ευαισθητοποίηση φορέων και πολιτών σε θέματα περιβάλλοντος. 10. Ελάχιστη σεισμικότητα 11.Ανάπτυξη οικοτουριστικών δραστηριοτήτων και ήπιων μορφών τουρισμού 12. Ενεργός συμμετοχή των κατοίκων στη διατήρηση της καθαριότητας του περιβάλλοντος.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

<p>που διάθεσης απορριμμάτων</p> <p>14. Δυσκολία αντιμετώπισης ειδικών κατηγοριών απορριμμάτων απορριμμάτων π.χ. οικοδομικών (μπάζα) χωματουργικών εργασιών, ογκώδη κ.α.</p> <p>15. Εφαρμογή προγράμματος ανακύκλωσης σε περιορισμένο κομμάτι πληθυσμού.</p> <p>16. Εγκατάσταση Ανεμογεννητριών</p>	
Περιορισμοί	Ευκαιρίες
<p>1. Μη εφαρμογή θεσμικού πλαισίου προστασίας οικοσυστημάτων κανονισμών δόμησης</p> <p>2. Προβληματικός μηχανισμός καταγραφής και αντιμετώπισης περιβαλλοντικών παραβάσεων</p> <p>3.Ελλιπής στελέχωση υπηρεσιών δόμησης - περιβάλλοντος</p> <p>4. Καθυστέρηση ολοκλήρωσης Πολεοδομικού και Χωροταξικού Σχεδιασμού στην Τήνο</p> <p>5. Οι περιορισμένοι οικονομικοί πόροι για το περιβάλλον .</p> <p>6. Μεγάλη διασπορά οικισμών και θέσεων συγκέντρωσης οικιακών απορριμμάτων που δυσχεραίνει την αποκομιδή.</p>	<p>1. Νέος χωροταξικός σχεδιασμός</p> <p>2. Άσκηση περιβαλλοντικής πολιτικής με τις νέες αρμοδιότητες του Καλλικράτη.</p> <p>3. Κατασκευή ΒΙΟΚΑ πόλης Τήνου.</p> <p>4. Κατασκευή ΧΥΤΥ και εφαρμογή εναλλακτικής διαχείρισης των απορριμμάτων μέσω προγραμμάτων ανακύκλωσης και διαλογής στην πηγή εφαρμογή προγράμματος ανακύκλωσης</p> <p>5. Ενιαίος σχεδιασμός περιβαλλοντικής πολιτικής για την Τήνο μέσω Τ.Σ.Δ.Α και Π.Ε.Σ.Δ.Α. .</p> <p>6. Ανανέωση του εξοπλισμού και του στόλου οχημάτων με ευρωπαϊκή χρηματοδότηση.</p> <p>7. Έσοδα και θέσεις εργασίας από την εφαρμογή ολοκληρωμένης ανακύκλωσης.</p>

ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ - ΔΙΚΤΥΑ	
Αδυναμίες	Δυνατότητες
<p>1. Προβλήματα στην παροχή ηλεκτρικής ενέργειας</p> <p>2. Ανάγκη περιφερειακών οδών σε οικισμούς</p> <p>3. Μη ύπαρξη αρκετών χώρων στάθμευσης στην πόλη και τους μεγάλους οικισμούς .</p> <p>4. Μη επαρκής λιμενική υποδομή</p> <p>5. Μη ολοκληρωμένες υποδομές θαλάσσιου τουρισμού (π.χ. μαρίνα σκαφών)</p> <p>6. Περιορισμένη συχνότητα υπεραστικών δρομολογίων μεταξύ οικισμών κατά τη διάρκεια του χειμώνα</p> <p>7. Περιορισμένη συχνότητα πλοίων κατά τη διάρκεια του χειμώνα.</p> <p>8. Χαμηλές ταχύτητες ηλεκτρονικού δικτύου</p>	<p>1. Ύπαρξη περιφερειακού και Δημοτικού οδικού δικτύου σε καλή κατάσταση.</p> <p>2. Επαρκές δίκτυο συλλογής και διάθεσης ομβρίων εντός οικισμών</p> <p>3. Ικανοποιητικό τηλεπικοινωνιακό δίκτυο</p> <p>4. Ικανοποιητικό δίκτυο ηλεκτροφωτισμού</p> <p>5. Ικανοποιητική παροχή ύδατος σε μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού</p>

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Περιορισμοί	Ευκαιρίες
<ol style="list-style-type: none"> 1. Προβληματική προσπελασιμότητα της πόλης τη θερινή περίοδο για πεζούς και οχήματα. 2. Προβληματικές θαλάσσιες μεταφορές (νησιωτικότητα) τόσο με την πρωτεύουσα του νομού όσο και με τους λιμένες της Αττικής. 3. Η μη ύπαρξη δικτύου αποχέτευσης σε όλους τους οικισμούς. 4. Η παλαιότητα του δικτύου ύδρευσης και η δυσκολία τροφοδότησης των οικισμών τους καλοκαιρινούς μήνες. 5. Η υπογειοποίηση του δικτύου ηλεκτροφωτισμού σε πολύ λίγες περιοχές οικισμών. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κατασκευή φράγματος Γρίζας (400.000 κ.μ.) 2. Κατασκευή λιμνοδεξαμενής Λειβάδας (300.000 κ.μ.) 3. Εκμετάλλευση υδάτων φράγματος Βακέτας 4. Ολοκλήρωση της διασύνδεσης του δικτύου ηλεκτρισμού με την ηπειρωτική χώρα 5. Η αξιοποίηση πόρων από το ΕΣΠΑ σε θέματα υποδομών ύδρευσης 6. Κατασκευή υδατοδρόμιου 7. Ολοκλήρωση έργων Λιμένα Τήνου

ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ – ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ - ΔΟΜΗΣΗ	
Προβλήματα/ανάγκες	Δυνατότητες
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ταχύτατη οικιστική ανάπτυξη και αστικοποίηση ιδιαίτερα πέριξ της πόλεως Τήνου την τελευταία δεκαετία . 2. Έλλειψη ελεύθερων χώρων στην πόλη της Τήνου. 3. Δυσκολία ελέγχου των αυθαίρετων κτισμάτων 4. Αριθμός οικισμών χωρίς οριοθέτηση. 5. Προβληματικές παράλιες περιοχές με τοπικά προβλήματα χωροθέτησης κυρίως στο νότιο κομμάτι του νησιού 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ύπαρξη Ειδικού χωροταξικού για την Τήνο 2. Ύπαρξη ΣΧΟΟΑΠ για τις Δ.Ε. Εξωμβούργου και Πανόρμου 3. Ύπαρξη Τμήματος Δόμησης στο Δήμο Τήνου 4. Οικιστικό περιβάλλον χωρίς πίεση χώρων (πλην πόλης) και σχετικά ανεπτυγμένων υποδομών.
Περιορισμοί	Ευκαιρίες
<ol style="list-style-type: none"> 1. Η νέα διοικητική μεταρρύθμιση και οι επικείμενες αλλαγές στο Γ.Ο.Κ. 2. Η πρακτική της επέκτασης των χρήσεων γης οι οποίες ασκούν έντονες πιέσεις στο φυσικό περιβάλλον. 3. Μη χαρακτηρισμένοι οικισμοί 4. Μη οριοθετημένοι οικισμοί 5. Καθυστέρηση ολοκλήρωσης ΓΠΣ Τήνου και ΣΧΟΑΠ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Η προοπτική ύπαρξης ΣΧΟΟΑΠ - ΓΠΣ για όλο το Δήμο Τήνου. 2. Εκσυγχρονισμός Ειδικού Χωροταξικού. 3. Ύπαρξη πολλών κατοικιών προς διάθεση - πώληση. 4. Πρόσφατες αλλαγές των πολεοδομικών ρυθμίσεων μπορεί να επιτελέσει στον εξορθολογισμό και την τήρηση των κανόνων της οικιστικής πολιτικής προς όφελος της αστικής ανάπτυξης. 5. Εφαρμογή Κτηματολογίου

Κρίσιμα Ζητήματα !

- Η συνεχής συντήρηση, αποκατάσταση και βελτίωση του οδικού δικτύου της περιοχής

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

- Η βελτίωση του δικτύου ύδρευσης σε ποσότητα και ποιότητα.
- Η αποτύπωση του δικτύου ηλεκτροφωτισμού.
- Διασύνδεση με το ηπειρωτικό δίκτυο -εξασφάλιση επάρκειας ηλεκτρικού ρεύματος.
- Η δημιουργία αποχετευτικού δικτύου ακαθάρτων και ομβρίων υδάτων όπου δεν υπάρχει.
- Η εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου συστήματος εναλλακτικής διαχείρισης των στερεών αποβλήτων.
- Σχεδιασμός και οργάνωση της Πολιτικής Προστασίας
- Η περιβαλλοντική αξιοποίηση των αγροτικών υποπροϊόντων.
- Η βελτίωση της συγκοινωνίας μεταξύ οικισμών.
- Βελτίωση συγκοινωνίας και θαλάσσιων μεταφορών με τα νησιά του νομού.
- Βελτίωση λιμενικών υποδομών
- Η αξιοποίηση - ανάπλαση των κοινόχρηστων χώρων και κτιρίων στους οικισμούς.
- Η αυξανόμενη ρύπανση του φυσικού περιβάλλοντος λόγω της ανεξέλεγκτης διάθεσης των απορριμμάτων.
- Ρύπανση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων από τα αστικά και γεωργικά λύματα.
- Ενημέρωσης σε αγρότες και κτηνοτρόφους του Δήμου σχετικά με ζητήματα ορθής διαχείρισης των αποβλήτων τους,
- Ενημέρωση των πολιτών για θέματα διαχείρισης αστικών απορριμμάτων και ανακύκλωσης.
- Οικιστικά ζητήματα λόγω μη οριοθέτησης οικισμών.
- Επικαιροποίηση του χωροταξικού σχεδιασμού στην Τήνο.
- Περιορισμός αυθαίρετης δόμησης στους οικισμούς και τήρηση των χρήσεων γης.
- Ολοκληρωμένος έλεγχος και εφαρμογή των γενικών και ειδικών πολεοδομικών κανόνων από τις πολεοδομικές υπηρεσίες.

B.1.1.4. Κοινωνική Πολιτική , Παιδεία, Πολιτισμός, Αθλητισμός

Το παρόν κεφάλαιο επιδιώκει να παρουσιάσει μια σειρά από κοινωνικούς δείκτες, να καταδείξει τις πιθανές μεταβολές τους τις δεκαετίες 1991-2001-2011 καθώς και να εντοπίσει ομοιότητες και διαφορές του Δήμου με τα αντίστοιχα στοιχεία του πληθυσμού ευρύτερων χωρικών επιπέδων, όπως της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου αλλά και του συνόλου της Χώρας. Η καταγραφή περιλαμβάνει το κοινωνικό προφίλ των κατοίκων του Δήμου με σκοπό να εντοπισθούν κοινωνικές ομάδες- στόχοι οι οποίες απαιτούν ειδική κοινωνική μέριμνα, καθώς και τις υπάρχουσες κοινωνικές δομές (πρόνοια, υγεία, εκπαίδευση, πολιτισμός κ.λπ.) Τα στοιχεία που παρουσιάζονται παρακάτω είναι αποτέλεσμα της επεξεργασίας των στατιστικών στοιχείων της ΕΣΥΕ του 2001, και αυτών που υπάρχουν στο Τμήμα Κοινωνικής Προστασίας Παιδείας και Πολιτισμού του Δήμου.

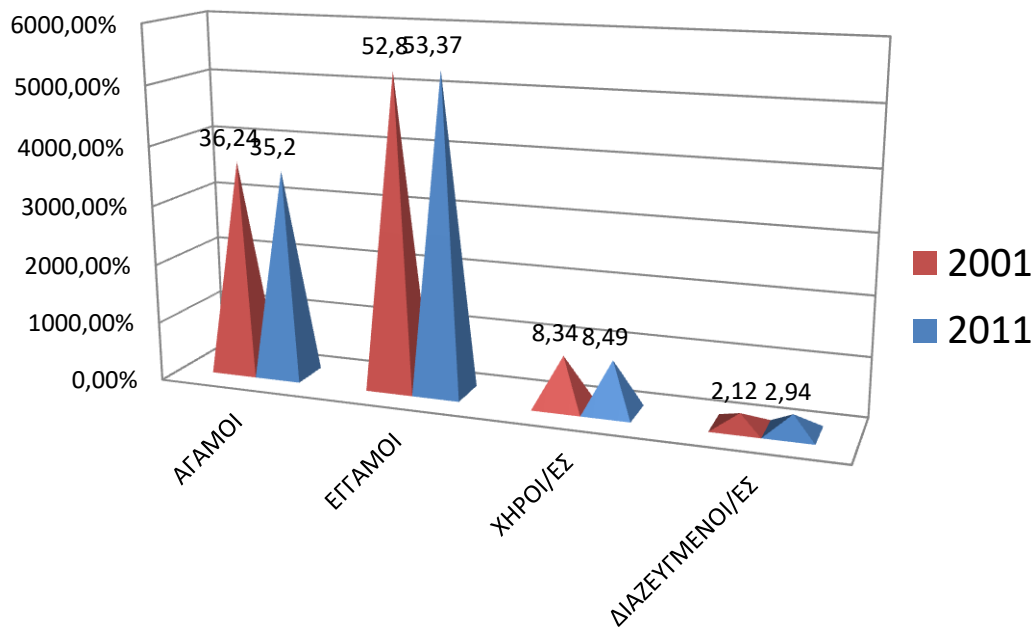
Κοινωνική Σύνθεση

Με βάση τα στοιχεία της απογραφής του 2011 της Ε.Σ.Υ.Ε., το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού κατατάσσεται στην κατηγορία των έγγαμων, καταλαμβάνοντας ένα ποσοστό της τάξης του 53% επί του συνολικού πληθυσμού, ακολουθεί η κατηγορία των άγαμων που αποτελεί το 35% του πληθυσμού και έπεται η

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

κατηγορία των χήρων με 8%, των διαζευγμένων με σχεδόν 3%. Τα αντίστοιχα ποσοστά του συνόλου της Ελληνικής Επικράτειας για την ίδια περίοδο είναι 50,26% έγγαμοι, 39,08% άγαμοι, 7,59% για τους χήρους και 3,07 για τους διαζευγμένους. Σε απόλυτες τιμές οι έγγαμοι αριθμούν 4.609 άτομα, οι άγαμοι 3.040 άτομα ενώ οι χήροι-διαζευγμένοι και σε διάσταση είναι 733 και 254 άτομα αντίστοιχα..

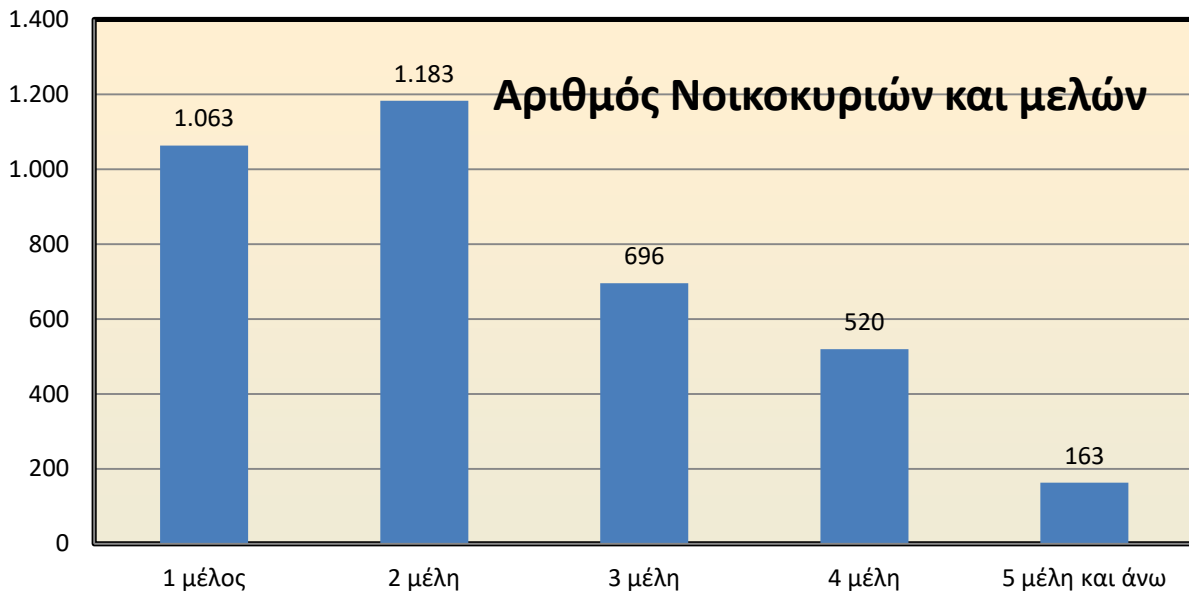
Εξέλιξη οικογενειακής κατάστασης πληθυσμού Δ. Τήνου

Πηγή ΕΣΥΕ 2011, Ιδία επεξεργασία

Στην εξέλιξη της οικογενειακής κατάστασης του πληθυσμού αυτή την δεκαετία παρατηρούμε ότι δεν υπάρχουν μεγάλες αλλαγές ως προς την κατανομή του πληθυσμού σχετικά με την οικογενειακή του κατάσταση. Μικρή είναι η αύξηση του ποσοστού του πληθυσμού που είναι διαζευγμένοι αλλά είναι μικρότερο του εθνικού μέσου όρου. Στις επιμέρους Δημοτικές Ενότητες η ενότητα με το μεγαλύτερο ποσοστό των αγάμων είναι αυτή της Τήνου με 38,66% επί του συνόλου με μεγάλη διαφορά από τις άλλες Δ.Ε., η ενότητα με το μεγαλύτερο ποσοστό έγγαμων είναι του Πανόρμου με 56,47%. Η ίδια ενότητα εμφανίζει τα μεγαλύτερα ποσοστά σε χήρους και διαζευγμένους με 3,1% και 0,36% αντίστοιχα. Τέλος η Δ.Ε. Τήνου έχει το μεγαλύτερο ποσοστό κατοίκων σε διάσταση με 0,9% στο σύνολο του πληθυσμού.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

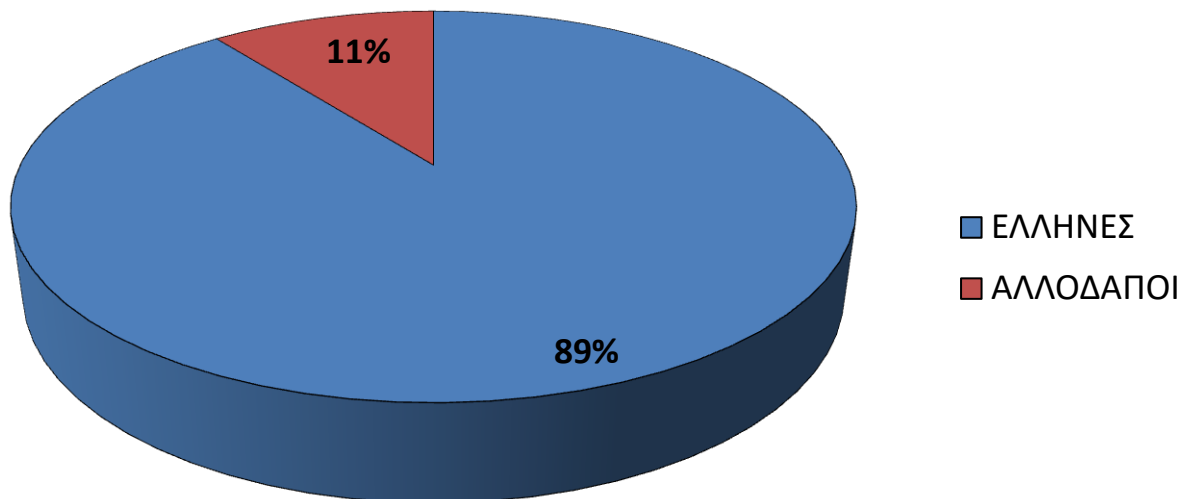

Ο αριθμός των νοικοκυριών στο Δήμο Τήνου φτάνει τον αριθμό των 3.625. Από αυτά υπερिशύει η ομάδα με τα δύο μέλη ανά νοικοκυριό με 1.183 και ακολουθεί η ομάδα του ενός ατόμου ανά νοικοκυριό με 1.063 νοικοκυριά. Το μέσο μέγεθος νοικοκυριού στο Δήμο είναι 2,34 άτομα. Γεγονός προς προβληματισμό είναι ότι το 12,30% από τα συνολικά 8.636 άτομα του πληθυσμού του νησιού ζούνε μόνοι τους και είναι κυρίως ηλικιωμένοι τόσο σε αγροτικές περιοχές όσο και στην πόλη του νησιού.

Υπηκοότητα

Όσον αφορά τη σύνθεση του πληθυσμού παρατηρούμε ότι στο Δήμο Τήνου 7.728 κάτοικοι (89,49%), είναι ελληνικής υπηκοότητας με 908 κατοίκους να είναι αλλοδαποί ήτοι το 10,51%

Κάτοικοι Δήμου Τήνου υπηκοότητα

Πηγή ΕΣΥΕ 2011, Ιδία επεξεργασία

Εκπαιδευτικό Επίπεδο Πληθυσμού του Δήμου -Υποδομές Εκπαίδευσης

Από αυτά τα στοιχεία του επιπέδου εκπαίδευσης προκύπτει ότι απόφοιτοι πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης συνιστούν τον κύριο κορμό του εκπαιδευτικού πληθυσμού και ανέρχονται σε 2.953 άτομα ενώ η Δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι 2.890 άτομα. Τέλος απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι 988 και 857 άτομα να εντάσσονται σε λοιπές εκπαιδευτικές κατηγορίες, χωρίς διευκρίνηση. Η κατάσταση του εκπαιδευτικού επιπέδου το 2011 συνολικά είναι η εξής

Επίπεδο εκπαίδευσης ανά Δ.Ε. (2011)

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΤΗΝΟΥ
Κάτοχοι διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου / Πτυχιούχοι Παν/μίου - Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, ανώτερων επαγγελματικών και ισότιμων σχολών	988
Πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολλέγια κλπ.)	442
Απόφοιτοι Λυκείου (Γενικού, Εκκλησιαστικού, Επαγγελματικού κλπ.)	1.701
Απόφοιτοι τριτάξιου Γυμνασίου και πτυχιούχοι Επαγγελματικών Σχολών	1.189
Απόφοιτοι Δημοτικού	2.953
Εγκατέλειψαν το Δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση / Ολοκλήρωσαν την προσχολική αγωγή / Δε γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	857
Μη κατατασσόμενοι (άτομα γεννηθέντα μετά την 1/1/2005)	506
ΣΥΝΟΛΟ	8.636

Πηγή ΕΣΥΕ 2011, Ίδια επεξεργασία

Όσον αφορά τις εκπαιδευτικές υποδομές, στο Δήμο Τήνου :

Προσχολική Εκπαίδευση

ένας (1) Δημοτικός Παιδικός Σταθμός καθώς και ένας (1) ιδιωτικός. Ο Δημοτικός Παιδικός Σταθμός έχει 42 παιδιά με 5 εκπαιδευτικούς και ο Ιδιωτικός Παιδικός Σταθμός έχει 50 παιδιά με 5 εκπαιδευτικούς

Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Έξι (6) νηπιαγωγεία από τα οποία, τα τρία (3) στην πόλη της Τήνου, ένα (1) στη Στενή, ένα (1) στην Καλλονή και ένα (1) στον Πύργο.

Τρία εξαθέσια δημοτικά σχολεία στη Χώρα, ένα εξαθέσιο στην Τ.Κ. Κώμης (Λουτρά) και ένα διθέσιο στην Τ.Κ. Πανόρμου (Πύργος). Ο συνολικός αριθμός των μαθητών στα νηπιαγωγεία είναι 163 και στα Δημοτικά σχολεία

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση διαθέτει ένα Γυμνάσιο, ένα Γενικό Λύκειο και ένα Επαγγελματικό Λύκειο, όλα ευρισκόμενα στη Χώρα της Τήνου. Στο Γυμνάσιο υπάρχουν 256 μαθητές, στο Γενικό Λύκειο 124 μαθητές και το Επαγγελματικό Λύκειο έχει 128. (Στοιχεία εκπαιδευτικού έτους 2020-21)

Στον Πύργο το «Προπαρασκευαστικό και Επαγγελματικό Σχολείο Καλών Τεχνών Πανόρμου», το οποίο υπάγεται στο Υπουργείο Πολιτισμού²⁵ με αντικείμενο τις Καλές Τέχνες και ειδικότερα το μάρμαρο, στο οποίο φοιτούν

περίπου 30 σπουδαστές.

Το 2013 ο Δήμος Τήνου ίδρυσε Κέντρο Δια Βίου Μάθησης το οποίο έχει έδρα το πρώην Δημοτικό

Εκπαίδευση Δια Βίου Μάθησης από την Π.Ν.Α. (2014)

Σχολείο της Στενής και απευθύνεται σε ενήλικους που επιθυμούν να επιμορφωθούν σε προγράμματα σχετικά με Ξένες Γλώσσες, Νέες Τεχνολογίες, Κοινωνικές δεξιότητες κ.α. Μέχρι τον Ιανουάριο του 2015 είχαν πραγματοποιηθεί 6 προγράμματα στις ενότητες Αγγλικών και των Νέων Τεχνολογιών, και 3 τμήματα στις

²⁵ Βλ. το κεφάλαιο «Πολιτισμός» σελ 89

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

ενότητες Ξένων Γλωσσών (Γερμανικά) και τις Κοινωνικές Δεξιότητες και Δράσεις. Το πρόγραμμα αναμένεται να επανεκινήσει το 2021.

Ανάλογα προγράμματα υλοποιούνται από την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου σε συνεργασία με το ΚΕΚ Γεννηματάς καθώς και από το Εμπορικό Επιμελητήριο Κυκλάδων .

Παράλληλα η Κοινωφελής Δημοτική Επιχείρηση Τήνου έχει να επιδείξει πολλά προγράμματα επιμόρφωσης τα οποία υλοποιούνται σε οικισμούς του νησιού και σχετίζονται με την πολιτιστική παράδοση και τις καλές τέχνες όπως η καλαθοπλεκτική, αγγειοπλαστική, ζωγραφική κ.α.

Ειδικές Πληθυσμιακές Ομάδες

Μέχρι το 2010 δεν υπήρχε σαφής εικόνα για τον ακριβή αριθμό των ειδικών ομάδων πληθυσμού που διαμένουν στο Δήμο Τήνου, δεδομένου ότι το μεγαλύτερο μέρος των υπηρεσιών κοινωνικής μέριμνας ήταν στις αρμοδιότητες της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και από το γεγονός ότι η δεν έχει ολοκληρωθεί κάποια συγκεκριμένη με το θέμα κοινωνική έρευνα. Με την έλευση των αρμοδιοτήτων της Υγείας και Πρόνοιας στο νέο Δήμο Τήνου και με τη χορήγηση των επιδομάτων το 2011 εγκαινιάστηκε ταυτόχρονα και η κοινωνική έρευνα στους εν δυνάμει δικαιούχους αυτών. Αποτέλεσμα ήταν να έχουμε κάθε έτος καταγραφή, η οποία δείχνει ότι από τα περίπου 110 επιδόματα 2014 χαρακτηρίστηκαν ως

Πίνακας 8. Ειδικές Ομάδες Πληθυσμού Δ. Τήνου

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ 2011-2014	ΑΜΕΑ
Βαριά Αναπηρία	53-32	Ναι
Βαρεία Νοητική Καθυστέρηση	8-8	Ναι
Απροσάτευτα παιδιά	3-5	Όχι
Ομογενείς	1-2	Όχι
Παραπληγικοί	2-3	Ναι
Τυφλότητα	26-20	Ναι
Επίδομα κίνησης	5-8	Ναι
Κωφάλαλοι	6-6	Ναι
Αιματολογικά	2-3	Ναι

Πηγή Τμήμα Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας και Πολιτισμού (2015) , Ίδια επεξεργασία
Επίσης εκδόθηκαν για το 2014, 195 πιστοποιητικά οικονομικής αδυναμίας και έγινε η καταβολή 70 επιδομάτων σε άτομα δικαιούμενα παροχής κοινωνικής προστασίας. (έκτακτη οικονομική ενίσχυση) και σε 1 άτομο επίδομα στεγαστικής συνδρομής. Στοιχεία για την τρέχουσα περίοδο έχουν δοθεί από το Κέντρο Κοινότητας βλ. επόμενο κεφάλαιο.

Υγεία – Πρόνοια

Οι υπηρεσίες υγείας στο Δήμο της Τήνου αποτελούνται από ένα Κέντρο Υγείας, ενώ υπάρχουν και πέντε (5) περιφερειακά ιατρεία στις Τοπικές Κοινότητες Στενής Κώμης, Πανόρμου και Υστερνίων τα οποία καλύπτουν μόνο άμεσες ανάγκες. Τα περισσότερα περιστατικά μεταβιβάζονται στο Νοσοκομείο Σύρου ή στην Αθήνα. Στους περισσότερους οικισμούς (εξαιρουμένων των παραλιακών) υπάρχουν χώροι κυρίως στα παλιά κοινοτικά καταστήματα που λειτουργούν περιοδικά ως ιατρεία από επισκέπτες ιατρούς, από το Κέντρο Υγείας. Θέματα άμεσης περίθαλψης καλύπτονται και από το πρόγραμμα βοήθεια στο σπίτι του Δήμου. Στην Κώμη υπάρχει υποδομή λειτουργίας Πολυδύναμου ιατρείου που καλύπτει τις ανάγκες πρωτοβάθμιας περίθαλψης των Τ.Κ.. Κώμης Κάμπου – Καλλονής – Αγάπης (14 οικισμοί).

Αναφορικά με την κοινωνική πρόνοια στο νησί της Τήνου υπάρχουν το ΚΑΠΗ στη Χώρα Τήνου, το Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) στη Μέση της Δ.Ε. Εξωμβούργου, και το Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) που λειτουργεί στην Κώμη. Στη Χώρα της Τήνου λειτουργεί η Μονάδα φροντίδας Ηλικιωμένων συντηρούμενη από το Π.Ι.Ι.Ε.Τ.

Το 2017 ιδρύθηκε και στελεχώθηκε σαν αυτόνομη μονάδα εξυπηρέτησης των πολιτών το Κέντρο Κοινότητας του Δήμου Τήνου. ο Κέντρο Κοινότητας είναι μια νέα δομή που θεσμοθετήθηκε με το Ν. 4368 (ΦΕΚ 21 Α' /21.02.2016) και την Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ) που ορίζει τις ελάχιστες προδιαγραφές λειτουργίας του (Δ23/ΟΙΚ.14435-1135 /ΦΕΚ 854 Β' /30.03.2016). Με τη λειτουργία του επιδιώκεται η περαιτέρω υποστήριξη των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης α' βαθμού στην εφαρμογή πολιτικών κοινωνικής προστασίας και η ανάπτυξη ενός τοπικού σημείου αναφοράς για την υποδοχή, εξυπηρέτηση, την παροχή υπηρεσιών και τη διασύνδεση των πολιτών με όλους τους φορείς, δομές, Υπηρεσίες και τα Κοινωνικά Προγράμματα κοινωνικής προστασίας που αναπτύσσονται, είτε στην περιοχή είτε στην Περιφέρεια, είτε σε εθνικό επίπεδο, με ιδιαίτερη στόχευση στα προγράμματα και στις δράσεις που αποσκοπούν στην κοινωνική ένταξη και την ένταξη στην αγορά εργασίας.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Το Κέντρο Κοινότητας Δήμου Τήνου λειτουργεί ως δομή συμπληρωματική της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου και εποπτεύεται από αυτή. Η λειτουργία του Κέντρου εστιάζει αφενός στην υποδοχή και στην ενημέρωση των πολιτών, ειδικότερα όσων ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, και αφετέρου στην υποστήριξη τους με σκοπό τη βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου παράλληλα με τη συνεργασία που αναπτύσσει με τις λοιπές κοινωνικές δομές και υπηρεσίες του δήμου.

Οι Υπηρεσίες που παρέχει το Κέντρο Κοινότητας κινούνται σε τρεις (3) κεντρικούς άξονες:

A) Υποδοχή - Ενημέρωση - Υποστήριξη των πολιτών

B) Συνεργασία με Υπηρεσίες, Φορείς και Δομές παροχής υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας

Γ) Παροχή Υπηρεσιών. που θα αποσκοπούν στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών και θα διασφαλίζουν την κοινωνική ένταξη των ωφελουμένων.

Ειδικότερα, το Κέντρο Κοινότητας :

- να πληροφορεί και να διασυνδέει τους πολίτες με φορείς και προγράμματα κοινωνικής προστασίας, αλληλεγγύης και κοινωνικής ένταξης που υλοποιούνται σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο,

- να υποστηρίζει τους πολίτες για την ένταξή τους στα προγράμματα κοινωνικής προστασίας και στη διαδικασία υποβολής αιτήσεων,

- να παρέχει ολοκληρωμένη υποστήριξη στους ωφελούμενους του Προγράμματος «Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης» (πρώην «Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα»), από τη διαδικασία της υποβολής της αίτησης και την ορθή συμπλήρωσή της έως τις απαραίτητες οδηγίες για την προσκόμιση και παραλαβή των απαραίτητων δικαιολογητικών.

- να συνεργάζεται και παραπέμπει αιτήματα σε άλλες δομές καθώς και σε υπηρεσίες απασχόλησης, που παρέχονται στα γεωγραφικά όρια της περιοχής λειτουργίας του

- να παρέχει συμβουλευτική υποστήριξη,

- να αναπτύσσει δράσεις δημιουργικής απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης,

- να συγκεντρώνει και διανέμει βασικά αγαθά,

- να συμπεράττει στην ανάπτυξη Δικτύου Εθελοντισμού

- να διοργανώνει εκδηλώσεις πολιτισμικού, επιμορφωτικού, κοινωνικού περιεχομένου.

Από την έναρξη του Κέντρου Κοινότητας μέχρι σήμερα οι καταγεγραμμένοι ωφελούμενοι είναι **545** και αφορούν στις εξής κατηγορίες:

1) Άτομα με πιστοποιημένη αναπηρία,

2) Άνεργοι,

3) Άποροι (με απόφαση ανασφαλιστού),

4) Μονογονεϊκές οικογένειες,

5) Τρίτεκνες ή πολύτεκνες οικογένειες ,

6) Χαμηλοσυνταξιούχοι

7) Χαμηλόμισθοι

Επίσης στο διάστημα αυτό έχουν πραγματοποιηθεί οι εξής δράσεις-εκδηλώσεις:

1) Συλλογή ειδών πρώτης ανάγκης για τους πληγέντες του Δήμου Μάνδρας (2017)

2) Συλλογή ειδών προσωπικής υγιεινής & παιχνιδιών για το Πρότυπο Νηπιοτροφείο Καλλιθέας (2018)

3) Συλλογή ειδών πρώτης ανάγκης για τους Πυρόπληκτους της Ανατ.Αττικής (2018)

4) Χριστουγεννιάτικη εκδήλωση για παιδιά (Δεκέμβριος 2018)

5) Οργάνωση 42ης Εθελοντικής Αιμοδοσίας του Δήμου (2020)

6) Ημερίδα με θέμα "Γονείς & σχολείο" Φεβρουάριος 2020

7) Κοινωνικό Φροντιστήριο 2019-2020 & 2020-2021

Πολιτισμός

Ο Πολιτισμός ήταν και παραμένει ένα μεγάλο κεφάλαιο για την Τήνο. Ο τρόπος ζωής, το φυσικό περιβάλλον, και οι κοινωνικές συνθήκες ανέπτυξαν ένα είδος πολυδιάστατου πολιτισμού που συνδύαζε την καθημερινότητα, τη χρήση και την πρακτική, με την παράδοση, την αρχιτεκτονική και τις καλές τέχνες. Στην Τήνο οι ιδιαίτεροι παράγοντες που διαμόρφωσαν την ξεχωριστή πολιτιστική ταυτότητα του τόπου είναι το φυσικό και οικιστικό περιβάλλον, η γλώσσα, η θρησκεία και η ιδιαίτερη ιστορία από την άποψη των επαφών και ανταλλαγών σε πολιτιστικό και κοινωνικό επίπεδο. Δε θα ήταν υπερβολή να μιλήσουμε για ένα νησιωτικό Τηνιακό πολιτισμό με μοναδικά διακριτά στοιχεία στο είδος του, που στην ακμή του γέννησε δημιουργούς διεθνούς εμβέλειας. Παράδοση και τοπική αρχιτεκτονική, διαμόρφωσαν τον αστικό και φυσικό χώρο με δείγματα που παραμένουν και σήμερα ζωντανά, σαν αποτέλεσμα συλλογικής ένταξης για το περιβάλλον και αρμονικής αισθητικής αντίληψης. Η θρησκεία, τόσο με την έντονη θρησκευτικότητα του πληθυσμού και το

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

σήμα κατατεθέν του νησιού ως το πιο μεγάλο πανελλήνιο προσκύνημα, αλλά και με την συνύπαρξη ορθόδοξων και καθολικών που δίνει ένα ιδιαίτερο χρώμα στον πολιτισμό του νησιού. Παράλληλα, αναπτύχθηκαν οι τέχνες της γλυπτικής και της ζωγραφικής. Η γλυπτική αναπτύχθηκε κυρίως με την επεξεργασία του μαρμάρου η οποία ήταν ιδιαίτερα έντονη στην περιοχή της Έξω Μεριά. Οι ενδεικτικοί και σπουδαιότεροι προσδιοριστικοί παράγοντες του πολιτισμού της Τήνου είναι και ταυτόχρονα τα θεμέλια της οικονομικής ανάπτυξης. Ο πολιτισμός ως συνδετικό κομμάτι του τουρισμού αυτή τη στιγμή αποτελεί πολύ σημαντικό οικονομικό παράγοντα στο νησί και γίνονται προσπάθειες ολοκληρωμένης αξιοποίησής του. Οι κυριότερες υποδομές πολιτιστικού ενδιαφέροντος είναι οι κάτωθι:

Αρχαιολογικοί χώροι :

Κιόνια: Πρόκειται για έναν από τους σημαντικότερους τόπους λατρείας των αρχαίων Ελλήνων. Αποτελεί το μοναδικό ιερό στις Κυκλάδες που είναι αφιερωμένο εξολοκλήρου στον Ποσειδώνα, ο οποίος λατρευόταν και ως γιατρός.. Η λατρεία του Ιερού διήρκεσε ως τον 4ο αι μ.Χ., οπότε και διαδόθηκε ο Χριστιανισμός. Από τις ανασκαφές των Βέλγων αρχαιολόγων Η. Demoulin και Ρ. Graindor στις αρχές του περασμένου αιώνα (1903 και 1905) ανακαλύφθηκαν τα κατάλοιπα του ναού, η κρήνη, τα αγάλματα, τα ψηφιδωτά, το περίφημο ηλιακό ρολόι του Ανδρόνικου από την Κύρηναια και άλλα. Μερικά από αυτά τα ευρήματα εκτίθενται σήμερα στο Αρχαιολογικό Μουσείο Τήνου.

Ξώμπουργο Ο βράχος του Ξωμβούργου βρίσκεται σε υψόμετρο 640 μ. και δεσπόζει στο μέσο του νότιου τμήματος του νησιού. Αποτελεί σήμα κατατεθέν της Τήνου. Λόγω της φυσικής οχύρωσής του είναι άμεσα συνδεδεμένο με τη ζωή των κατοίκων της Τήνου και με την ασφάλή τους διαμονή. Τα πρώτα ίχνη κατοίκησης ανάγονται στην εποχή του Χαλκού, όταν κτίζεται το Κυκλώπειο τείχος. Το 1715, το Ενετικό κάστρο που κτίστηκε για την άμυνα της πόλης παραδόθηκε στους πολιορκητές του, οι κάτοικοι του αναγκάστηκαν να το εγκαταλείψουν και οι Τούρκοι ανατίναξαν τους πύργους, τις επάλξεις και τα κτίριά του. Λιγότεροι κάτοικοι συνέχισαν να κατοικούν εκεί μέχρι το τέλος του 19^{ου} αι. Το έτος 1900 στήθηκε στην κορυφή, εκεί όπου υπήρχε παλιά το εκκλησάκι της Αγ. Ελένης, ο μεγάλος μαρμαρινός Σταυρός, για να δεσπόζει σε όλο το νησί.

Βρέκαστρο: Ο παλαιότερος οικισμός που υπάρχει στο νησί είναι στη θέση «Βρυόκαστρο» ή «Βρέκαστρο». Από τα όστρακα που έχουν βρεθεί στην περιοχή, μαρτυρείται κατοίκηση που ανάγεται στην Εποχή του Χαλκού ή Πρώτο-Κυκλαδική Εποχή (3000-2300 π.Χ.), ενώ ο οικισμός οχυρώνεται κατά τη Μέση Εποχή του Χαλκού ή Μέσο-Κυκλαδική (2300-1600 π.Χ.). Γενικότερα, την περίοδο εκείνη απαντάται συχνά το φαινόμενο συγκέντρωσης πληθυσμού σε στρατηγικές θέσεις (όπως είναι και το Βρυόκαστρο).

Μυκηναϊκός Θολωτός τάφος στην Αγία Θέκλα: Κοντά στο χωριό Πύργος χρονολογείται στον 13^ο αιώνα π.Χ., κατά τη Μυκηναϊκή Εποχή.

Πόλες: Κατά τους Ύστερους Αρχαϊκούς Χρόνους (6ος αιώνας π.Χ.), αναπτύσσονται στενές σχέσεις με τους Αθηναίους, με συνέπεια το αυξημένο ενδιαφέρον για δραστηριότητες συσχετισμένες με την θάλασσα και την ανάπτυξη οικισμών γύρω από το λόφο **Πόλες** (περιοχή του Ναού της Παναγίας).

Στο νησί υπάρχουν και άλλες σημαντικές αρχαιολογικές θέσεις όπως στη **Μονή της Κυράς Ξένης** και το **Κάτω Μοναστήρι** όπου υπάρχουν ενδείξεις και ευρήματα από την προϊστορική εποχή, στην περιοχή της **Ευαγγελιστράς - Γραμματικού** όπου βρέθηκε επιγραφή του 4ου αιώνα π. Χ., η οποία αναφέρει ένα Ιερό της Γης και που, όπως διαπιστώθηκε, υπήρχε οικισμός από τα Ρωμαϊκά χρόνια, αλλά και πολλές άλλες που χρήζουν περαιτέρω έρευνας.

Ναοί - Μοναστήρια

Η Τήνος είναι αναμφισβήτητα ένας από τους σημαντικότερους Ορθόδοξους θρησκευτικούς προορισμούς της χώρας μας, λόγω του Ιερού Ναού της Ευαγγελιστριάς. Ωστόσο, το ενδιαφέρον δεν περιορίζεται μόνο σε αυτό το γεγονός. Περίπου 750 εκκλησίες, εξωκλήσια και μοναστήρια, Ανατολικού και Δυτικού δόγματος, στολίζουν κάθε σπιθαμή γης του νησιού. Ενδεικτικό είναι το γεγονός πως, σε κάθε ένα από τα 54 κατοικημένα και εγκαταλελειμμένα χωριά της νήσου, υπάρχει τουλάχιστον μία εκκλησία. Ταυτόχρονα, η Τήνος αποτελεί σπουδαίο Θεομη-

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

τορικό κέντρο του Καθολικισμού. Η εύρεση της θαυματουργής εικόνας της Μεγαλόχαρης με το Βρέφος ήταν η αφορμή για την ανέγερση του μεγαλοπρεπούς προσκυνήματος της Παναγίας του Βρυσίου.

Ναός Ευαγγελιστρίας: Η Παναγία της Τήνου είναι ένα εντυπωσιακό επιβλητικό οικοδόμημα, φτιαγμένο όλο από λευκό μάρμαρο που στεγάζει τον κυρίως ναό στον άνω όροφο αφιερωμένο στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου και πολλά άλλα βοηθητικά κτίσματα ενσωματωμένα στον περίβολό της. Χτίστηκε το 1823 στο σημείο όπου βρέθηκε η εικόνα της Παναγίας, η οποία θεωρείται έργο του Ευαγγελιστή Λουκά. Όπως έδειξαν οι ανασκαφές, στην ίδια θέση βρισκόταν ιερό του Διανύσου με θέατρο, στο οποίο γίνονταν γιορτές και αγώνες προς τιμή του Διανύσου και του Ποσειδώνα. Στο πλάι της εκκλησίας ορθώνεται το επιβλητικό καμπαναριό. Λίθινο στη βάση του, υψώνεται στα 30 μέτρα με τρία μαρμάρινα φανάρια, φιλοτεχνημένα από τον Ιωάννη Φιλιππότη, πάνω σε μελέτες

Ιερά Μονή

ντόπια παράδοση, τρεις Τριπόταμος είδαν το ίδιο (η Παναγία) τους υποδεικνυε μονάσουν σε συγκεκριμένο Κεχροβούνι, εκεί όπου περίεργο φως. Λόγω επιβεβαιώνουν τις ότι η Μονή χτίστηκε γύρω και το πρώτο έγγραφο που αιώνα (πιθανότατα το 1614).

φωτο: Στέφη Πατήρη

μόνασε και η μοναχή Πελαγία, η οποία είδε όραμα την Παναγία να της υποδεικνύει το μέρος, όπου τελικά βρέθηκε η εικόνα της, αυτή του Ευαγγελισμού. Αξίζει να αναφερθεί ότι στη Μονή υπάρχει βιβλιοθήκη που αριθμεί πάνω από 2000 τίτλους, οι οποίοι χρονολογούνται εδώ και πολλούς αιώνες.

Το Μοναστήρι της Ιεράς Καρδιάς του Ιησού στο Ξώμπουργο: Το Μοναστήρι της Ιεράς Καρδιάς του Ιησού θεωρείται από τα μεγαλύτερα προσκυνήματα της Ελλαδικής Καθολικής Εκκλησίας. Ιδρύθηκε από τους Ιησουΐτες μοναχούς, οι οποίοι ήλθαν στην Τήνο στο β' μισό του 17ου αιώνα και εγκαταστάθηκαν σε σπίτι που τους παραχωρήθηκε μέσα στο Κάστρο που το μετέτρεψαν σε εκκλησία της Αγίας Σοφίας. Μετά την παράδοση του Κάστρου στους Τούρκους και την καταστροφή του, οι Ιησουΐτες εγκαθίστανται στο Μπόργκο, όπου χτίζουν μεγάλο ναό το 1720-25 περίπου, δίπλα στο εκκλησάκι της Αγίας Αικατερίνης, το ναό της Αγίας Σοφίας, σε ανάμνηση του πρώτου ναού του Κάστρου. Στο τέλος του 19ου αιώνα, όμως, με τη μεσολάβηση του ηγουμένου της Μονής Λουτρών και την προσφορά των χωριανών ανακαινίζεται εξολοκλήρου η ετοιμόρροπη εκκλησία της Αγίας Σοφίας, η οποία μετονομάστηκε σε εκκλησία της Ιεράς Καρδιάς του Ιησού. Κάθε δεύτερη Κυριακή του Ιουλίου εορτάζει πανηγυρικά με την προσέλευση πολυπληθών πιστών από όλη την Ελλάδα.

Η Παναγία στο Βρυσί : αποτελεί το μεγαλύτερο καθολικό προσκυνήμα του νησιού. Η εκκλησία και το κτιριακό της συγκρότημα βρίσκονται στο δρόμο προς τα «Έξω Μέρη» της Τήνου, κοντά στο σταυροδρόμι της Αγίας Μαρίας, προς τη θάλασσα. Η εικόνα της Παναγίας του Βρυσίου (Παναγία Βρεφοκρατούσα) ανακαλύφθηκε στις αρχές του 17ου αιώνα, αλλά η ίδια η εικόνα χρονολογείται στις αρχές του 15ου αι. Σήμερα η εικόνα φυλάσσεται στο χρόνο στην καθέδρα του Ταραμπάδου και την παραμονή της εορτής της 15 Αυγούστου μεταφέρεται στο Βρυσί. Τότε τελείται μεγάλο πανηγύρι με τη συγκέντρωση καθολικών ιερέων και πιστών από την Τήνο και αλλού. Η δεύτερη μεγάλη γιορτή γίνεται στο Βρυσί την πρώτη Κυριακή του Μαΐου.

Μουσεία Εκθέσεις – Αίθουσες Τέχνης

Αρχαιολογικό Μουσείο : Το αρχαιολογικό μουσείο της Τήνου βρίσκεται στην Λεωφ. Μεγαλόχαρης, τον κεντρικό δρόμο που οδηγεί στο ναό της Παναγίας. Χτίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1960 με πρωτοβουλία της Αρχαιολογικής Εταιρείας. Στο μουσείο αυτό φυλάσσονται αξιόλογες συλλογές αρχαιολογικών ευρημάτων από όλο το νησί. Πρωτοβουλίες έχουν παρθεί ώστε να επεκταθεί το κτίριο, για να εκτεθούν και άλλα σημαντικά ευρήματα που τώρα φυλάσσονται στις αποθήκες του μουσείου, πράγμα

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

που θα το καταστήσει ακόμη πιο αξιόλογο.

Μουσείο Μαρμαροτεχνίας : Το μουσείο, που το δημιούργησε το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς το 2007,

αποτελεί το πιο σύγχρονο μουσείο του νησιού και

το πρώτο του είδους του στην Ελλάδα. Βρίσκεται στο χωριό Πύργος, δίπλα στην Σχολή Καλών Τεχνών Πανόρμου, και στεγάζεται σε ένα μοντέρνο και εναρμονισμένο με το τηνιακό τοπίο κτήριο. Εδώ, ο επισκέπτης μπορεί να περιηγηθεί και να ξεναγηθεί στον κύκλο της τεχνικής ζωής του μαρμάρου.

Πινακοθήκη: Στεγάζεται στο εσωτερικό του περιβόλου της εκκλησίας της Μεγαλόχαρης. Περιέχει περισσότερους από 100 πίνακες, αυθεντικούς και αντίγραφα, πολλών διάσημων ζωγράφων, Τηνίων και μη, όπως: Ν. Λύτρα, Γ. Ιακωβίδη, Ν. Γύζη, Κ. Παρθένη, Ι. Αλταμούρα, Κ. Βολονάκη, Γ. Ροΐλου. Επίσης, στο χώρο αυτό, εκτίθενται αναγεννησιακοί πίνακες από την Ιταλία και τα Ιόνια νησιά.

Μουσείο Τηνίων Καλλιτεχνών: Βρίσκεται στον προαύλιο χώρο του Ναού της Ευαγγελίστριας. Περιέχει πολλά αντιπροσωπευτικά δείγματα έργων καλλιτεχνών που κατάγονται από την Τήνο. Υπάρχουν αξιόλογα έργα ζωγραφικής και γλυπτικής, αυθεντικά καθώς και αντίγραφα. Πίνακες των Ν. Γύζη, Νικηφόρου, Νικόλαου και Περικλή Λύτρα, Γ. Ροΐλου, Μ. Ρενιέρη, Γ. Γαϊτή, ενώ υπάρχουν επίσης γλυπτά και ανάγλυφα του Γ. Χαλεπά, Λ. Σώχου, Δ. Φιλιππότη, Γ. Βιτάλη, Λάζαρου και Μάρκου Φυτάλη και του Ιωάννη Βούλγαρη.

Έκθεση Εκκλησιαστικών κειμηλίων και εικόνων Στον προαύλιο χώρο της Παναγίας. Περιέχει πολλά εκκλησιαστικά αντικείμενα του νησιού, κυρίως εικόνες από το 14ο-19ο αιώνα, όπως επίσης τη Χάρτα του Ρήγα Φεραίου (μια από τις τρεις αυθεντικές που έχουν διασωθεί) και το δαχτυλίδι του Κολοκοτρώνη. Υπάρχουν επίσης ξυλόγλυπτα του Τηνίου καλλιτέχνη Ιωάννη Πλατή. Η συλλογή περιέχει, τέλος, και πίνακες από διάσημους καλλιτέχνες όπως Φ. Κόντογλου και Νικ. Λύτρα.

Σκευοφυλάκιο: Στην ανατολική πλευρά του ναού της Παναγίας, Περιλαμβάνει σημαντικά θρησκευτικά εκθέματα, όπως πολύτιμα Ευαγγέλια, εικόνες, σταυρούς, δισκοπότηρα, άμφια ιερωμένων, ακόμα και φιλντισένιους χαυλιόδοντες ελεφάντων.

Μαυσωλείο Έλλης: Δίπλα στο ναό της Ευρέσεως του Ευαγγελισμού. Εδώ, μαζί με τη μαρμαρινή ανάγλυφη μορφή της Νίκης, φυλάσσονται τμήμα της ιταλικής τορπίλης που χτύπησε το ελληνικό καταδρομικό «Έλλη», αντικείμενα του πλοίου και οστά των θυμάτων.

Μουσείο Αντωνίου Σώχου: Στεγάζεται στον περίβολο της Παναγίας. Εδώ βρίσκονται διάφορα έργα σε ξύλο και προπλάσματα σε γύψο έργων του Τήνιου Ακαδημαϊκού.

Μουσείο Πανορμιτών και Καλλιτεχνών: Στην είσοδο του χωριού Πύργος, δίπλα στο σπίτι του Γ. Χαλεπά. Εδώ εκτίθενται γλυπτά και ανάγλυφα έργα καλλιτεχνών της περιοχής του Πανόρμου, (Γ. Χαλεπά, Δ. Φιλιππότη, Ευρ. Λαμπαδίτη, Ι. Βούλγαρη, Λ. Δούκα, Γ. Βιτάλη, Λ. Σώχου και άλλων).

Σπίτι- Μουσείο Γιαννούλη Χαλεπά: Το πατρικό σπίτι του διάσημου Τήνιου γλύπτη, στο χωριό Πύργος, έχει μετατραπεί σε μουσείο. Εδώ, εκτός από το χώρο όπου έζησε και δημιούργησε ο καλλιτέχνης, τις οικογενειακές φωτογραφίες, τα έπιπλα και οικιακά σκεύη που χρησιμοποίησε, ο επισκέπτης μπορεί ακόμα να δει και να θαυμάσει σχέδια και γλυπτά του.

Μουσείο Υστερνιωτών Καλλιτεχνών: Στο μουσείο αυτό, που βρίσκεται στο χωριό Υστέρνια, εκτίθενται έργα ντόπιων καλλιτεχνών, όπως των αδελφών Φυτάλη, Μαλακατέ, του Γεωργ. Βιτάλη, του Λάζαρου και Αντωνίου Σώχου, του Λάζαρου Λαμέρα και άλλων.

Μουσείο Κώστα Τσόκλη: Στο χωριό Κάμπος. Είναι το μοναδικό μουσείο του καλλιτέχνη και αποτελεί έναν ακόμη πόλο έλξης των επισκεπτών στο χωριό και την Τήνο γενικότερα.

Εκκλησιαστικό Μουσείο Αρνάδου: Λειτουργεί από το καλοκαίρι του 1987 στο χωριό του Αρνάδου δίπλα στην ενοριακή εκκλησία. Περιέχει παλιές εικόνες από εκκλησίες της περιοχής, εκκλησιαστικά αντικείμενα, παλιά βιβλία και άμφια.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Μουσείο Γυναικείας Μονής Κεχροβουνίου: Το μουσείο περιέχει παλιές εικόνες (κυρίως από το 18ο και 19ο αιώνα) και ποικίλα πολύτιμα εκκλησιαστικά αντικείμενα, όπως επίσης χώρος έκθεσης των χειροποίητων αντικειμένων που δημιουργούν οι καλόγριες.

Αγροτικό Μουσείο της Μονής Ιησουιτών στα Λουτρά : Στο Μουσείο μπορεί να θαυμάσει κανείς εκτός από κειμήλια της Μονής, αγροτικά και άλλων επαγγελματιών εργαλεία του 19ου και 20ού αιώνα, λιοτριβί, πατητήρι, ρακιζό, το φαρκακείο της σχολής, αλλά και μια ενδιαφέρουσα συλλογή μηχανών προβολής, από τις ζωγραφισμένες γυάλινες πλάκες μέχρι τα σύγχρονα σλάιτς κινηματογραφικής προβολής. Εδώ υπάρχει και ο αξιόλογος Ναός του Αγίου Ιωσήφ (μέσα 19ου αιώνα) χτισμένος σε νεοκλασικό μπαρόκ, με εξαιρετικό εσωτερικό διάκοσμο (γίνονται προσπάθειες να βρεθούν τα χρήματα για τη συντήρησή του).

Μουσείο Μονής Ουρσουλινών Εδώ εκτίθενται εργόχειρα, βιβλία παλαιών μαθητριών, πιάνο και άλλα μουσικά όργανα, κ.ά.

Μουσείο Παραδοσιακής Κεραμικής στην Αετοφωλιά Τήνου: Ιδρύθηκε από τον Πολιτιστικό Σύλλογο Αετοφωλιανών, με τη συμπαράσταση του Κέντρου Μελέτης Νεώτερης Κεραμικής. Τον πυρήνα της συλλογής των διαφόρων αγγείων, δώρισαν κάτοικοι του χωριού και φίλοι από τα γύρω χωριά.

Αρχειο Καθολικής Αρχιεπισκοπής και Μουσείο Εκκλησιαστικών Κειμηλίων στο χωριό Ξινάρα: Το αρχειο είναι κυρίως εκκλησιαστικό, αλλά περιλαμβάνει και έγγραφα σχετικά με τη ζωή των χωριών της Τήνου κατά τη διάρκεια των περασμένων αιώνων. Το παλαιότερο έγγραφο, που χρονολογείται το 1390, αφορά την καθολική κοινότητα. Το αρχειο λόγω της φύσης του αυξάνεται συνεχώς. Περιλαμβάνει τρεις τομείς: **α) Το επισκοπικό αρχειο**, που αφορά κυρίως στη σχέση της επισκοπής της Τήνου με τη Ρώμη, τις τοπικές αρχές, την ελληνική κυβέρνηση, άλλες επισκοπές, την αλληλογραφία μεταξύ επισκόπων κ.λ.π., **β) Ενοριακά αρχεια**, όπου περιλαμβάνονται κώδικες και φάκελοι από χωριά της Τήνου, πρωτότυπα έγγραφα οικογενειών, τα οποία εμπιστεύονταν στον εφημέριο προς φύλαξη, ληξιαρχικά βιβλία, ιστορία εκκλησιών και των περιουσιών τους, εκκλησιαστικά βιβλία κ.λπ. **γ) Έγγραφα του εκκλησιαστικού δικαστηρίου** που αφορούν κυρίως στη ζωή των κατοίκων και στις μεταξύ τους διαφορές και άλλα δικαιοπρακτικά έγγραφα από την περίοδο Βενε-

τοκρατίας και Τουρκοκρατίας. Εκτός αυτών φυλάσσονται τα αρχεια των καθολικών εκκλησιών Μυκόνου, Άνδρου, αλλά και Χίου, Μυτιλήνης και Σάμου. Επίσης, διάσπαρτα έγγραφα, όπως ο κώδικας του εκκλησιαστικού δικαστηρίου Κρήτης (1580-1610), φερμάνια σουλτάνων και Τούρκων αξιωματούχων κ.ά.

Επίσης λειτουργούν και τα μουσεία **λαϊκής τέχνης** στη Μονή Αγίας Τριάδας της Γύρλας, το μουσείο γεωργικών εργαλείων στη Μονή Αγ. Φραγκίσκου στο χωριό Μέση και λαογραφικά μουσεία στα χωριά Στενή, Βωλάξ, Φαλατάδος, Σμαρδάκιτο και Καρυά .

Ίδρυμα Τηνιακού Πολιτισμού: Ιδρύθηκε το 2002 και

στεγάζεται σε ένα νεοκλασικό κτίριο (Πολυμέρειο) από τα πιο ιστορικά του νησιού (αρχές 20ού αι), που υπήρξε κάποτε ξενοδοχείο αλλά και νοσοκομείο. Αγοράστηκε το 1977 και αναπαλαιώθηκε πρόσφατα από το Πανελλήνιο Ιερό Ίδρυμα Ευαγγελιστρίας. Σκοπός του ιδρύματος είναι να μελετά και να προβάλλει την ιστορία, τον πολιτισμό και την παράδοση του νησιού. Διαθέτει σύγχρονους συνεδριακούς και εκθεσιακούς χώρους, αλλά και βιβλιοθήκη με τίτλους που αφορούν στην Τήνο και τις Κυκλάδες γενικότερα. Εδώ γίνονται κατά καιρούς εκθέσεις και μάλιστα στεγάζεται και η μόνιμη έκθεση του μεγάλου Τήνιου γλύπτη Γιαννούλη Χαλεπά.

Προπαρασκευαστικό και Επαγγελματικό Σχολείο Καλών Τεχνών Πανόρμου Τήνου στον Πύργο: Ιδρύεται με το Ν.3136/1955 στον Πύργο, την ιδιαίτερη πατρίδα πολλών καλλιτεχνών, με μακράιων παράδοση στις καλές τέχνες και ειδικότερα στο μάρμαρο. Η Πολιτεία για να τιμήσει και να κρατήσει ζωντανή αυτήν την παράδοση ιδρύει τη Σχολή με σκοπό την επαγγελματική κατάρτιση των μαθητών στην καλλιτεχνική μαρμαροτεχνία. Παράλληλα με τον Ίδρυτικό Νόμο παρέχεται η δυνατότητα στους "προικισμένους με καλλιτεχνική ιδιοφυΐα" μαθητές να συνεχίζουν τις σπουδές τους στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών, επιτρέποντας στους δύο πρώτους στη βαθμολογία αποφοίτους να εγγράφονται χωρίς εξετάσεις σε αυτήν. Από την ίδρυση του Υπουργείου Πολιτισμού (ΥΠ.ΠΟ.) η Σχολή υπάγεται διοικητικά σε αυτό και η εποπτεία της περιέρχεται στη Δ /ση Καλών Τεχνών του ΥΠ.ΠΟ. με το Π.Δ 941/77 και στη συνέχεια με το Π.Δ 191/2003.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Στο Δήμο Τήνου έχουν γίνει επενδύσεις σε πολιτιστικές υποδομές και παράλληλα κάθε χρόνο υπάρχει μια σειρά εκδηλώσεων και ενεργειών οι σημαντικότερες των οποίων είναι :

Πίνακας 10. Πολιτιστικές Εκδηλώσεις στην Τήνου

1. Φεστιβάλ Δήμου Τήνου
2. Διεθνές Τζαζ Φεστιβάλ από το Ίδρυμα Τηνιακού Πολιτισμού
3. Διεθνές Λογοτεχνικό Φεστιβάλ
4. Εκδηλώσεις που διοργανώνονται στα πλαίσια της λειτουργίας των μουσείων Τσόκλη και Μαρμαροτεχνίας
5. Εκδηλώσεις (πανηγύρια, χοροί, εκθέσεις) από τους συλλόγους των χωριών, κυρίως το καλοκαίρι
6. Παραστάσεις Θεατρικής ομάδας Τήνου (~3 φορές το χρόνο)
7. Εκδηλώσεις Τριημέρου Αποκριών από το Δήμο
8. Χριστουγεννιάτικες εκδηλώσεις Δήμου σε όλους τους οικισμούς

Πηγή :Ιδία επεξεργασία

1.Φεστιβάλ Δήμου Τήνου

Διοργανώνεται από την Κ.ΕΠΙ.ΔΗ.Τ. κάθε έτος. Πρόκειται για την εξέλιξη του Φεστιβάλ του Δήμου Εξωμβούργου με μεγάλη διάρκεια (Μάϊος - Οκτώβριος) και με μια πλειάδα πολιτιστικών εκδηλώσεων οι οποίες σε γενικές γραμμές περιλαμβάνουν

-Εκδηλώσεις αφιερωμένες σε τοπικά προϊόντα (γιορτή αγκινάρας, γιορτή κάρπας, γιορτή μελιού, γιορτή ρακιού κλπ)

-Μουσικές συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις

-Εκθέσεις εικαστικών τεχνών, ομιλίες διαλέξεις.

Αρκετές από τις εκδηλώσεις είναι σε συνεργασία με τους τοπικούς συλλόγους των χωριών και άλλους πολιτιστικούς φορείς του νησιού.

2.Τinos Jazz Festival

Το Φεστιβάλ Τζαζ της Τήνου οργανώνεται κάθε χρόνο από το [Ίδρυμα Τηνιακού Πολιτισμού](#). Η μουσική παρουσία των τεχνών από πολλά μέρη του κόσμου κινείται από τα ραδιοσιακά στοιχεία της jazz, μέχρι τις πιο σύγχρο- και μοντέρνες μορφές της.

3.Διεθνές Λογοτεχνικό Φεστιβάλ Τήνου

Το Διεθνές Λογοτεχνικό Φεστιβάλ Τήνου, νεται από την «Κοινωνία των (δε)κάτων» και το οδικό «(δέ)κατά». Αντικείμενο του φεστιβάλ είναι η τεχνία, με εισηγήσεις, αναγνώσεις, απαγγελίες, συ- τηση του κοινού με τους συγγραφείς, σε συνδυασ- την ανάδειξη τοπικών στοιχείων, όπως η μουσική χορός της Τήνου.

Μεγάλο μέρος της πολιτιστικής δραστηριότητας του νησιού εκπονείται μέσω των τοπικών πολιτιστικών συλλόγων και τις περισσότερες φορές είναι σε αγαστή συνεργασία με το Δήμο Τήνου. Οι περισσότεροι από αυτούς του φορείς είναι τοπικοί σύλλογοι ή σύλλογοι των αποδήμων Τηνίων, πολιτιστικοί φορείς, θρησκευτικά ιδρύματα, ΜΚΟ κ.α. Το έργο που αναπτύσσουν είναι σημαντικό και έχει να κάνει με τη διατήρηση των εθίμων και των παραδόσεων του νησιού και η προστασία του οικιστικού και φυσικού περιβάλλοντος και της τοπικής αρχιτεκτονικής. Πέρα από την προσφορά τους σε έργα κοινής ωφελείας αξίζει να σημειωθεί η σημαντική συμβολή τους στη διατήρηση περιστεριώνων, μονοπατιών, μύλων, αλωνιών, καθώς και της ξερολιθιάς. Αξιοσημείωτη είναι, ακόμα, η παρουσίαση από αυτούς πολιτιστικών εκδηλώσεων με ομιλητές καταξιωμένους επιστήμονες πάνω σε θέματα παιδείας, θρησκείας, παράδοσης, πολιτισμού κ.ά. Οι υφιστάμενοι σύλλογοι είναι περίπου 60 όπως παρουσιάζονται παρακάτω και οι μισοί από αυτούς έχουν έδρα την Αθήνα.

Πίνακας 11. Πολιτιστικοί Σύλλογοι Τήνου

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Τηνιακοί Σύλλογοι στην Αθήνα	
1	Εκπολιτιστικός Σύλλογος Στενιανών "Ο Τσικνιάς"
2	Σύλλογος των εν Αθήναις Τηνίων Χωραϊτών
3	Εκπολιτιστικός Σύλλογος Ποταμιάς "Παναγία των Αγγέλων Κιουράς"
4	Εκπολιτιστικός Σύλλογος Τζάδου "Η Αγία Άννα"
5	Σύνδεσμος των Απανταχού εκ Μουντάδου Τήνου καταγομένων
6	Εξωραϊστικός, Φιλανθρωπικός και Μορφωτικός Σύλλογος των Απανταχού Μυρσινιωτών Τήνου "Η Μυρσίνη Τήνου"
7	Αδελφότης Τηνίων Καρδιανωτών
8	Αδελφότητα Καρδιανωτών "Αγία Τριάς"
9	Πολιτιστικός - Εξωραϊστικός Σύλλογος Απανταχού Βωλαξανών "Η ΒΩΛΑΞ"
10	Σύλλογος Κουμάρου
11	Σύλλογος των Απανταχού Φαλαταδιανών Τήνου
12	Εκπολιτιστικός Σύλλογος Αδελφότητας Υστερνιωτών Τήνου "Αγία Παρασκευή"
13	Οικολογικός Σύλλογος Υστερνίων
14	Εκπολιτιστικός Σύλλογος Κτικάδου- Καλουμενάδου - Χατζηράδου - Κιονίων
15	Σύλλογος Κιονίων " Ο Ποσειδών"
16	Σύλλογος Τριποταμιτών & Σπεραδιανών "Η Γέννησις"
17	Σύλλογος Απανταχού Αγαπιανών
18	Εξωραϊστικός Πολιτιστικός Σύλλογος "Οι Φίλοι του Κρόκου"
19	Προδρομικός Σύλλογος Σκαλάδου
20	Εξωραϊστικός Εκπολιτιστικός Σύλλογος Κοινότητας Καλλονής
21	Πολιτιστικός Σύλλογος Αετοφωλιανών Τήνου "Η Αετοφωλιά"
22	Πολιτιστικό Κέντρο Κατω Κλείσματος
23	Σύλλογος Βεναρδιανών Τήνου
24	Εκπολιτιστικός Σύλλογος Πλατιανών
25	Προοδευτικός Σύλλογος Μαρλά - Μαμάδου
26	Σύλλογος Καρυάς
27	Αδελφότητα των Τηνίων εν Αθήναις
Πολιτιστικού ενδιαφέροντος Σύλλογοι στην Τήνο	

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

1	Εξωραϊστικός Πολιτιστικός Σύλλογος Ταραμπάδου
2	Εξωραϊστικός Σύλλογος Σμαρδακίτου
3	Εκπολιτιστικός Σύλλογος Κάμπου
4	Εκπολιτιστικός Σύλλογος Ξυναριανών
5	Εκπολιτιστικός Σύλλογος Αγίου Ρωμανού
6	Σύλλογος Λουτριανών "Παναγία η Πηγαδιώτισσα"
7	Εκπολιτιστικός Σύλλογος Απανταχού Κεχριανών "Παναγία η Ξεσκαβώτρα"
8	Εξωραϊστικός Εκπολιτιστικός Φιλανθρωπικός & Μορφωτικός Σύλλογος Βόλακα
9	Σύλλογος Φιλοπροόδων Φαλατάδου
10	Σύλλογος Κουμάρου
11	Εξωραϊστικός Σύλλογος Κακιάς Σκάλας - Φαλατάδου
12	Σύλλογος Τριποταμιτών "Ο Κάβος"
13	Σύλλογος Απανταχού Χατζηραδιανών "Το Ξυνάρι"
14	Πολιτιστικό Σύλλογο Συμπυράδου Τήνου " Ο Άγιος Στέφανος"
15	Ενωτικός Σύλλογος "Κώμη - Περάστρα -Μοναστήρια"
16	Σύλλογος Απανταχού Τριανταριτών Τήνου "Οι Άγιοι Απόστολοι"
17	Σύλλογος Αγ. Βαρβάρας - Αγ. Ιωάννη - Αγ. Σώστη
18	Σύλλογος της Λιχναφτιάς
19	Σύλλογος Δυο Χωριών "Το Γλυστερνι"
20	Εξωραϊστικός Εκπολιτιστικός Σύλλογος Αρνάδιωτών Τήνου
21	Σύλλογος Πανορμιτών
22	Φιλοθηραματικός Εκπολιτιστικός Σύλλογος Πανορμιτών Τήνου
23	Πολιτιστικός Σύλλογος Στενής "Άγιος Αντώνιος"
24	Θρησκευτικό Σύλλογο Βουρνιώτισσας
25	Εξωραϊστικός Εκπολιτιστικός & Φιλανθρωπικός Σύλλογος Μέσης "Το Ξυνάρι"
26	Σύλλογο Κυριών Τήνου "Ο Ευαγγελισμός"
27	Σωματείο Μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα "Οι Φίλοι της Τήνου"
28	Σύλλογος Γυναίκων Τήνου

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

29	Φιλανθρωπικό Σωματείο "Έχουμε Δικαίωμα"
30	Μ.Κ. Πολιτιστική Εταιρεία "Θεατροποιείο"
31	Συλλόγος Φίλοι Κέντρου Υγείας Τήνου «Νικόλαος Κόγκος»
32	Κινηματογραφική Λέσχη Τήνου
33	Πολιτιστικός Σύλλογος Πύργου -Πανόρμου

Πηγή :Ιδία επεξεργασία 2019

Όσον αφορά τις κτιριακές υποδομές πολιτιστικού χαρακτήρα αυτές ομαδοποιούνται ως εξής :

Πίνακας 12. Υποδομές Πολιτισμού ν. Τήνου

Πολιτιστικές Υποδομές	Πλήθος			
	Σύνολο	Δ.Ε. Τήνου	Δ.Ε. Εξωμβούργου	Δ.Ε. Πανόρμου
Αρχαιολογικοί Χώροι	17	2	11	4
Μουσεία	24	8	10	6
Μνημεία Σύγχρονου Πολιτισμού	5	2	0	3
Πολιτιστικά Κέντρα	6	1	4	1
Δημοτικές Βιβλιοθήκες	0	0	0	0
Βιβλιοθήκες άλλων φορέων (ΠΙΙΕΤ, ΙΔΙΩΤΕΣ)	2	1	1	0
Φιλαρμονική	1	1	0	0
Ερασιτεχνικοί Θίασοι	1	1	0	0
Δημοτικοί Κινηματογράφοι	0	0	0	0
Σχολές Χορού	1	1		0
Εργαστήρι Τέχνης	2	1	1	0
Ωδεία	1	1	0	0
Λοιπές Πολιτιστικές Υποδομές	1	1	0	0
Υπαιθριο Θέατρο	5	0	4	1

Αθλητισμός

Η γενικότερη αθλητική υποδομή του Δήμου Τήνου είναι φτωχή αν και τα τελευταία χρόνια έγιναν πολλές προσπάθειες σε θέματα κατασκευής εγκαταστάσεων και υποδομών από τους Ο.Τ.Α. της Τήνου. Στα όρια του σημερινού Δήμου Τήνου υπάρχουν :

- α) Δύο γήπεδα ποδοσφαίρου με συνθετικό χλοοτάπητα.
- β) Τρία γήπεδα μίνι – ποδοσφαίρου με συνθετικό χλοοτάπητα.
- γ) Ένα κλειστό γήπεδο το οποίο προορίζεται για τα αθλήματα της καλαθοσφαίρισης και της πετοσφαίρισης αλλά μπορεί να στεγάσει και άλλα είδη αθλητικών δραστηριοτήτων.
- δ) Τέσσερα δημοτικά ανοικτά γήπεδα καλαθοσφαίρισης και δύο επίσης ανοικτά γήπεδα που έχουν φτιαχτεί από συλλόγους χωριών.
- ε) Δύο ανοικτά γήπεδα πετοσφαίρισης (βόλει).
- στ) ένα ανοικτό γήπεδο αντισφαίρισης (τένις) (ιδιωτικό)

Οι συνολικές υποδομές του Δήμου στον αθλητισμό παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα

Πίνακας 13. Αθλητικές υποδομές - Φορείς

Αθλητικοί Χώροι

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

	<i>Πλήθος</i>	<i>ΤΗΝΟΣ</i>	<i>ΕΞΩΜΒΟΥΡΓΟ</i>	<i>ΠΑΝΟΡΜΟΣ</i>
Γήπεδα Ποδοσφαίρου	2	1	1	
Γήπεδα 5Χ5	2	1	1	1
Γήπεδα Καλαθοσφαίρισης ανοικτά	5	1	3	1
Κλειστά Γυμναστήρια	1	1	0	0
Γήπεδα Πετοσφαίρισης ανοικτά	1	1	0	0
Γήπεδα Αντισφαίρισης	1	1	0	0
Ιδιωτικοί αθλητικοί χώροι (Γυμναστήρια)	4	3	0	0
Αθλητικοί Φορείς και Σωματεία				
1.	Π.Α.Σ ΤΗΝΟΥ			
2.	Τ.Α.Κ. ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΩΝΑΣ			
3.	Α.Ο. ΠΟΣΕΙΔΩΝΑΣ			
4.	ΝΑΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΤΗΝΟΥ			
5.	ΝΑΥΤΑΘΛΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΑΝΟΡΜΟΥ			
6.	Α.Σ. ΑΙΝΕΙΑΣ			
7.	Α.Σ. ΕΝΤΕΛΕΧΕΙΑ			
8.	Α.Σ. ΑΙΑΝΤΑΣ			

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στην Τήνο δραστηριοποιούνται 8 αθλητικοί σύλλογοι . Από αυτούς ένας έχει αντικείμενο, το ποδόσφαιρο, ένας την καλαθοσφαίριση , ένας την πετοσφαίριση και την επιτραπέζια αντισφαίριση (πινγκ πονγκ), δύο την ιστιοπλοΐα, δύο το Τάε Κβον Ντο και ένας το στίβο. Εκτός από τις τακτικές ετήσιες συμμετοχές των συλλόγων της Τήνου στα πρωταθλήματα των Κυκλάδων, διοργανώνονται και άλλες αθλητικές εκδηλώσεις. Οι κυριότερες από αυτές είναι :

Οι Αθλητικοί αγώνες «Τήνια» κάθε τέσσερα έτη.

Τουρνουά καλαθοσφαίρισης από το Σύλλογο Κέχρου κάθε Αύγουστο.

Τουρνουά Μπιτς Βόλεϊ από το σύλλογο Σκαλάδου κάθε Αύγουστο

Τουρνουά Επιτραπέζιας Αντισφαίρισης από το σύλλογο «Ποσειδώνας»

Τα τελευταία έτη εμφανίζει μεγάλη ανάπτυξη η διοργάνωση αγώνων δρόμου με μεγάλη συμμετοχή κόσμου και εθελοντών, κυριότερη από αυτές το "Tinos Running Experience" με διοργανωτή τον Εμποροεπαγγελματικό Σύλλογο Τήνου. Κατά το παρελθόν έγιναν διοργανώσεις αγώνων δρόμου όπως το "Exo Meria Trail Race" με κύριο διοργανωτή τον Πολιτιστικό Σύλλογο Πανόρμου και το "Tinos Challenge" από ιδιωτική εταιρεία. Όπως έχει αναφερθεί από τους διοργανωτές στόχος είναι να καθιερωθούν αθλητικές εκδηλώσεις τέτοιου τύπου και να πραγματοποιούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

ΤΟΜΕΑΣ	ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ & ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ & ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ
Δημόσια Υγεία Κοινωνική Πρόνοια - Μέριμνα	<p>Προβλήματα/μειονεκτήματα</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Ανυπαρξία υποδομών δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας Υγείας 2. Έλλειψη ειδικοτήτων ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού στο Κέντρο Υγείας 3.Προβληματική λειτουργία Περιφερειακών Ιατρείων 4. Μεγάλη εξάρτηση περιθαλψης από την πρωτεύουσα του νομού και την Αθήνα. 5. Δυσκολία άμεσης μετάβασης στο πλησιέστερο νοσοκομείο 	<p>Δυνατότητες/πλεονεκτήματα</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Η συνεχιζόμενη υλοποίηση προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας από την Κοινωφελή Επιχείρηση του Δήμου και το Δήμο 2. Η διατήρηση σε μεγάλο βαθμό του παραδοσιακού τρόπου ζωής από άποψη διατροφής και ρυθμών διαβίωσης . 3. Η διαμονή σε ένα φυσικού και κάλλους περιβάλλον, με υψηλό επίπεδο διαβίωσης. 4. Ύπαρξη δομών κοινωνικής φροντίδας εκτός του Δήμου (π.χ. γηροκομείο, κοινωνική κουζίνα, κοινωνικό φαρμακείο κ.λ.π.) 5. Αυξημένη ευαισθητοποίηση των πολιτών και στήριξη σε θέματα υγείας και πρόνοιας (Κοινωνική κουζίνα)
	<p>Περιορισμοί</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Η γήρανση του πληθυσμού της ενδοχώρας. 2. Οι περιορισμένοι οικονομικοί πόροι για την υλοποίηση δράσεων κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης. 3. Η υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων λόγω της υφιστάμενης οικονομικής κρίσης και κοινωνικής κρίσης (αύξησης της φτωχοποίησης ανεργία, παρακμή συστήματος υγείας κλπ) 4. Μικρός αριθμός εξειδικευμένων ιδιωτικών ιατρικών υπηρεσιών ανά κάτοικο. 5. Νομοθετικό πλαίσιο χωρίς κίνητρα για την εγκατάσταση ιατρών και νοσηλευτικού προσωπικού 	<p>Ευκαιρίες</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Νέες αρμοδιότητες υγείας και πρόνοιας με το ν. 3852/2010 (Καλικράτης) 2. Συνέχιση προγραμμάτων Κοινωνικής Πρόνοιας μέσω ΕΣΠΑ 3.Δυνατότητα άσκησης νέων δομών κοινωνικής πολιτικής μέσω ΕΣΠΑ (π.χ. Κέντρα Κοινότητας) 4. Κατασκευή Κέντρου Σίτισης
Πολιτισμός	<p>Προβλήματα/μειονεκτήματα</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Η δυσκολία επισκευής και συντήρησης μεγάλου αριθμού πολιτιστικών, θρησκευτικών και αρχιτεκτονικών μνημείων. 2. Υψηλό κόστος, συντήρησης και αξιοποίησης των πολιτιστικών κέντρων, μουσείων και αίθουσών εκδηλώσεων. 3. Συγκέντρωση του μεγάλου αριθμού πολιτιστικών δραστηριοτήτων σε περιορισμένο χρονικό διάστημα τριών μηνών 4. Μη ενιαία άσκηση πολιτιστικής πολιτικής. 5. Πολυδιάσπαση του πολιτιστικού προϊόντος και απουσία "ταυτότητας" 6. Μειωμένη παρουσία πολιτιστικών υποδομών και εκδηλώσεων για τη χειμερινή περίοδο. 	<p>Δυνατότητες/πλεονεκτήματα</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Η πλούσια αρχιτεκτονική και πολιτιστική κληρονομιά. 2. Η υπάρχουσα πολιτιστική υποδομή. 3. Το μεγάλης αισθητικής σημασίας ανθρωπογενές και δομημένο περιβάλλον 4. Η ύπαρξη ισχυρής κοινωνικής ταυτότητας και πλούσιων ηθών και εθίμων. 5. Η δραστηριοποίηση μεγάλου αριθμού πολιτιστικών συλλόγων και εθελοντών 6. Η ύπαρξη χαρακτηρισμένων παραδοσιακών οικισμών. 7. Η οικονομική ενίσχυση από διάφορα κληροδοτήματα για την συντήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. 8. Η μεγάλη εμπειρία του Δήμου σε θέματα πολιτιστικής διαχείρισης.
	<p>Περιορισμοί</p>	<p>Ευκαιρίες</p>

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Παρουσία πολλών ομοειδών φορέων με όμοια άσκηση πολιτιστικών δράσεων. 2. Εποχιακός πληθυσμός μικρής διάρκειας. 3. Αντικατάσταση της εφαρμοσμένης παράδοσης στην καθημερινή ζωή από δράσεις "εκ των άνω" 4. Μικρός πληθυσμός για δράσεις μεγάλης κλίμακας 5. Ανακατεύθυνση των κονδυλίων σε άλλους τομείς από τον πολιτισμό λόγω οικονομικής κρίσης. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Η συνεργασία μεταξύ των πολιτιστικών συλλόγων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή, των κληροδοτημάτων και του Δήμου για την υλοποίηση έργων ανάδειξης, αξιοποίησης και προβολής της πολιτιστικής και πολιτισμικής κληρονομιάς. 2. Διασύνδεση με τον τουρισμό για την ανάπτυξη και των δύο τομέων. 3. Άσκηση ενιαίου σχεδιασμού για τον πολιτισμό σε επίπεδο νησιού. 4. Υψηλό επίπεδο εθελοντισμού μέσω των τοπικών συλλόγων
Αθλητισμός	Προβλήματα/ανάγκες	Δυνατότητες
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Προβλήματα υποδομών και συντήρησης των υπάρχοντων αθλητικών εγκαταστάσεων. 2. Απουσία μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων εθνικού επιπέδου. 3. Απουσία και αδυναμία διοργάνωσης τακτικών αθλητικών εκδηλώσεων μέχρι πρόσφατα 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Δυναμική παρουσία των υπάρχοντων αθλητικών συλλόγων με υψηλό βαθμό συμμετοχής αθλητών. 2. Δεν υπάρχει πρόβλημα εξεύρεσης χώρων για την κατασκευή αθλητικών εγκαταστάσεων. 3. Σημαντικές επενδύσεις σε αθλητικές υποδομές την τελευταία δεκαετία.
	Περιορισμοί	Ευκαιρίες
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Δυσκολία μετακίνησης και υψηλό κόστος μεταφοράς και μετακίνησης αθλητών - ομάδων από και προς την Τήνο. 2. Μικρός νεανικός πληθυσμός στους οικισμούς πλην Χώρας. 3. Πενιχρή οικονομική ενίσχυση από τη ΓΓΑ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Άνοδος του μαζικού αθλητισμού σε συνδυασμό με το φυσικό περιβάλλον – τρέξιμο βουνού, τρίαθλο κλπ 2. Εκμετάλλευση χρηματοδοτικών εργαλείων για επενδύσεις στον αθλητισμό
Παιδεία	Προβλήματα/ανάγκες	Δυνατότητες
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Οι σχολικές υποδομές χρήζουν σε πολλές περιπτώσεις άμεσης συντήρησης. 2. Προβληματικές υποδομές για εκπαίδευση και τεχνική κατάρτιση ενηλίκων. 3. Μεγάλο κόστος μεταφοράς μαθητών. 4. Απουσία μεταδευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Συνεργασίες με φορείς εκπαίδευσης γειτονικών δήμων και της περιφέρειας για προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης των πολιτών.
	Περιορισμοί	Ευκαιρίες
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Μείωση του μαθητικού πληθυσμού στην ενδοχώρα και τους μικρούς οικισμούς και αντίστοιχη υπερσυγκέντρωσή του στην πόλη της Τήνου. 2. Πεπαλαιωμένα κτήρια στην ενδοχώρα της Τήνου για εκπαιδευτικές δραστηριότητες 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ολοήμερα τμήματα σε όλα τα σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης 2. Αναβάθμιση του Σχολείου Κανών Τεχνών Πανόρμου 3. Η ανακατασκευή του 3^{ου} και 1^{ου} Δημοτικού

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

- Ενίσχυση μαζικού και σωματειακού αθλητισμού
- Εκμετάλλευση των πολλών οργανωμένων χώρων πολιτιστικής υποδομής
- Εξασφάλιση υψηλού επιπέδου πρωτοβάθμιας υγείας
- Εξασφάλιση άμεσης πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας εντός και εκτός Τήνου
- Εντοπισμός ειδικών κοινωνικών ομάδων
- Εξασφάλιση υπηρεσιών πρόνοιας προς όλους τους κατοίκους
- Βελτίωση των απαραίτητων κοινωνικών υποδομών.
- Στέγαση όλων των μαθητών σε σύγχρονες σχολικές μονάδες
- Συντήρηση και αναβάθμιση πολιτιστικών και αθλητικών υποδομών
- Συνεργασία με τοπικούς φορείς για την ανάδειξη και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς
- Καθορισμός της Πολιτιστικής Ταυτότητας του νησιού
- Συντήρηση Σχολικών μονάδων

B.1.1.5. Τοπική Οικονομία και Απασχόληση

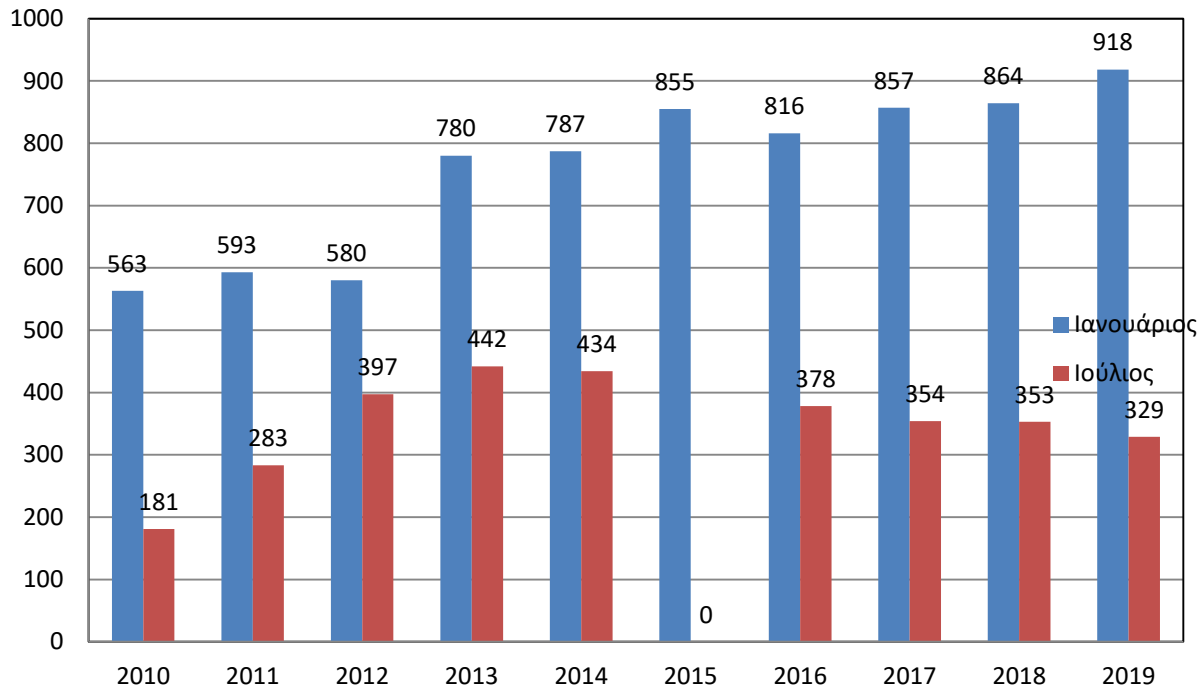
Στο παρόν τμήμα του επιχειρησιακού σχεδίου επιδιώκεται μια πρώτη προσπάθεια ανάλυσης της Τοπικής Οικονομίας και των οικονομικών χαρακτηριστικών του πληθυσμού. Συγκεκριμένα αναλύονται στοιχεία όπως ο Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός στο σύνολο του Δήμου κατά τομέα απασχόλησης και κατά θέση στο επάγγελμα, η ανεργία, οι τομείς απασχόλησης και οι κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας.

Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός, Απασχόληση - Ανεργία

Ο Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός του Δήμου Τήνου σύμφωνα με τα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. (2011) είναι 3.164 άτομα ήτοι 36,64 % του συνολικού μόνιμου πληθυσμού. Ο Οικονομικά Μη Ενεργός πληθυσμός είναι 5.472 άτομα με ποσοστό 63,36%. Ο Δείκτης δραστηριότητας (το ποσοστό του αθροίσματος του Ο.Ε.Π. και Μη Ο.Ε.Π. δηλαδή του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας διαιρούμενο με τον Ο.Ε.Π.) στην Τήνο το 2001 ήταν 42,12%. Ένας άλλος καίριος δείκτης που αναλύεται στη συνέχεια, μέσω του οποίου αναδεικνύονται οι τάσεις της τοπικής οικονομίας, είναι ο δείκτης της ανεργίας. Η ανεργία στο Δήμο Τήνου εμφανίζει μία τάση ανοδική, η οποία ακολουθεί τη γενικότερη τάση του συνόλου της χώρας. Τα στοιχεία που διαθέτουμε για το Δήμο Τήνου για το 2020 προέρχονται από δύο πηγές. Στην απογραφή της ΕΛΣΤΑΤ το Μάιο του 2011 καταγράφονται 500 άτομα τα οποία χαρακτηρίζονται ότι αναζητούν εργασία ενώ με τα στοιχεία του ΟΑΕΔ τον Ιανουάριο του 2015 οι εγγεγραμμένοι άνεργοι του Δήμου Τήνου ήταν 855 ξεπερνώντας κατά πολύ τους 563 εγγεγραμμένους του έτους 2010. Στα ίδια στοιχεία για το έτος 2019 εμφανίζονται 918 άνεργοι τον Ιανουάριο και 329 τον Ιούνιο. Το μέγεθος της ανεργίας στο Δήμο διαφέρει ανάλογα με την εποχή διότι τη θερινή περίοδο παρατηρείται μείωση του ποσοστού σε μεγάλο βαθμό λόγω της έναρξης της τουριστικής περιόδου. Για παράδειγμα τον Ιούνιο του 2014 οι 787 άνεργοι του Ιανουαρίου μειώνονται σε 464.

Εγγεγραμμένοι Άνεργοι στην Τήνο σε απόλυτες τιμές

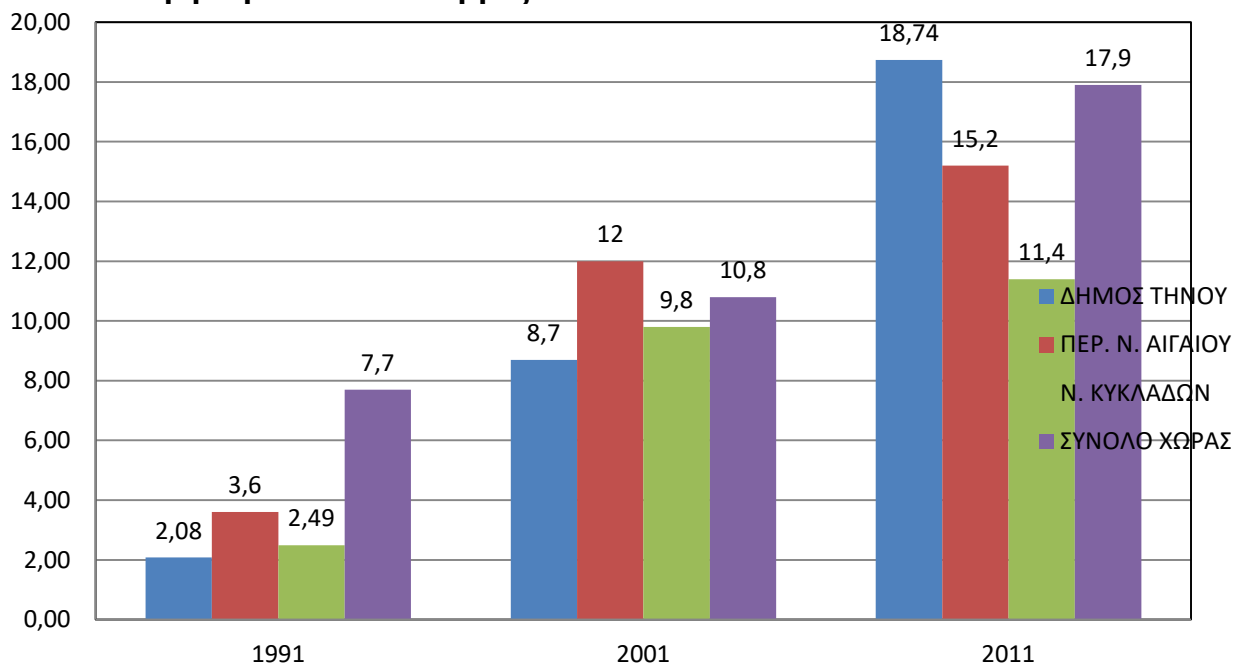
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Πηγή ΟΑΕΔ Σύρου 2020 , Ιδία επεξεργασία.

Κρίνοντας από τις ανοδικές τάσεις της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου και του συνόλου της Χώρας και το γεγονός ότι ο Ο.Ε.Π. μειώνεται σε ένα στάσιμο πληθυσμό, παρατηρούμε ότι το ποσοστό της ανεργίας σε όλη την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου αλλά και στο Δήμο Τήνου βάνει συνεχώς αυξανόμενο.

Εικόνα 42. Σύγκριση Ποσοστού Ανεργίας 1991-2011

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ (2011), Ο.Α.Ε.Δ. (2015) Ιδία επεξεργασία

Η Διάρθρωση του ΟΕΠ κατά Τομέα και Κλάδο Οικονομικής Δραστηριότητας

Το κύριο χαρακτηριστικό της οικονομίας του ν. Κυκλάδων είναι η "τριτογεννοποίηση" της οικονομίας καθώς από το 1981 και μετά, σε όλη την επικράτεια, το μεγαλύτερο μέρος των απασχολούμενων συγκεντρώνεται στον τριτογενή τομέα παραγωγής. Ανάλογη εξέλιξη παρουσιάζεται και στο Δήμο Τήνου όπου η απασχόληση

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

στο Δήμο συγκεντρώνεται πλέον στον τριτογενή τομέα παραγωγής ενώ ο πρωτογενής και ο δευτερογενής παρουσιάζουν διαχρονικά συνεχιζόμενη κάμψη.

Πίνακας 15. Τομεακή διάρθρωση απασχόλησης ανά νησί 2001

ΠΕΡΙΟΧΗ	Οικ. Ενεργ. Σύνολο	Απασχ ο- λούμε νοι Σύνολο	Α' γενής	Β' γενής	Γ' γενής	Δεν Δήλω σαν	% Α' γενής	% Β' γενής	% Γ' γενής
ΣΥΡΟΣ	7,852	7,089	295	2,008	4,320	466	4.2	28.3	60.9
ΑΜΟΡΓΟΣ	644	591	159	160	253	19	26.9	27.1	42.8
ΝΑΞΟΣ	6,721	5,895	1,330	1,324	2,923	318	22.6	22.5	49.6
ΑΝΔΡΟΣ	3,166	2,802	513	722	1,285	282	18.3	25.8	45.9
ΤΗΝΟΣ	3,102	2,832	362	872	1,517	81	12.8	30.8	53.6
ΘΗΡΑ	6,101	5,262	301	1,396	3,341	224	5.7	26.5	63.5
ΙΟΣ	800	726	129	165	404	28	17.8	22.7	55.6
ΚΕΑ	900	879	231	333	298	17	26.3	37.9	33.9
ΚΥΘΝΟΣ	613	571	214	125	216	16	37.5	21.9	37.8

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

ΜΗΛΟΣ	1,846	1,711	95	629	898	89	5.6	36.8	52.5
ΜΥΚΟΝΟΣ	4,577	4,238	184	1,373	2,525	156	4.3	32.4	59.6
ΠΑΡΟΣ	5,228	4,712	569	1,359	2,586	198	12.1	28.8	54.9
ΣΕΡΙΦΟΣ	433	404	54	135	202	13	13.4	33.4	50.0
ΣΙΦΝΟΣ	960	905	149	289	434	33	16.5	31.9	48.0
ΑΝΑΦΗ	107	105	46	24	33	2	43.8	22.9	31.4
ΑΝΤΙΠΑΡΟΣ	368	333	94	92	134	13	28.2	27.6	40.2
ΔΟΝΟΥΣΑ	21	21	1	5	13	2	4.8	23.8	61.9
ΗΡΑΚΛΕΙΑ	56	56	24	4	25	3	42.9	7.1	44.6
ΚΙΜΩΛΟΣ	200	181	30	61	85	5	16.6	33.7	47.0
ΚΟΥΦΟΝΗΣΙΑ	168	142	85	18	33	6	59.9	12.7	23.2

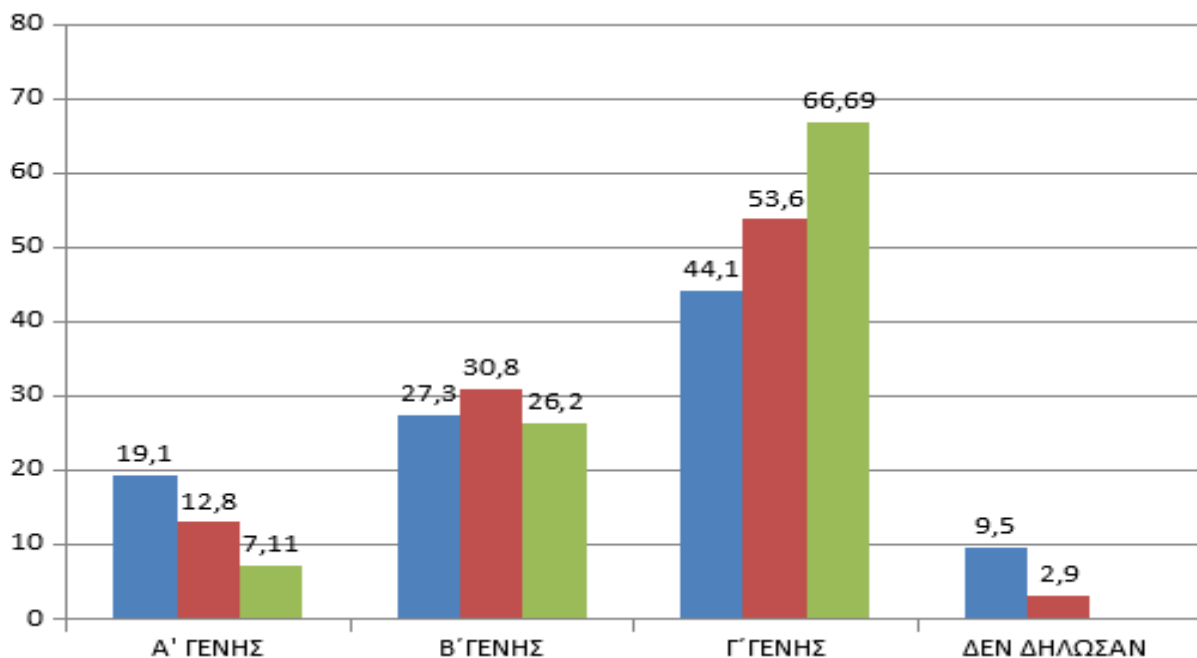
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

ΣΙΚΙΝΟΣ	77	74	20	15	37	2	27.0	20.3	50.0
ΣΧΟΙΝΟΥΣΑ	77	74	20	23	27	4	27.0	31.1	36.5
ΦΟΛΕΓΑΝΔΡΟΣ	263	245	77	68	90	10	31.4	27.8	36.7
ΣΥΝΟΛΟ	44,280	39,848	4,982	11,200	21,679	1,987	12,5	28,1	54,4

Πηγή «Τοπικό Σχέδιο Δράσης για την Απασχόληση του ν. Κυκλάδων»

Σε σύγκριση με το 1991 η εξέλιξη των τριών τομέων οικονομικής δραστηριότητας δείχνει μια υποχώρηση του Α' γενούς τομέα που έχει να κάνει κυρίως με την εγκατάλειψη των αγροτικών και κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων και την αντικατάστασή τους από επαγγέλματα του τριτογενούς τομέα που έχουν να κάνουν με τον τουρισμό και τις υπηρεσίες. Αξιοσημείωτη είναι η αύξηση του δευτερογενούς τομέα σε μια γενικότερη περίοδο αποβιομηχάνισης, η οποία οφείλεται κυρίως στην άνοδο των επαγγελμάτων που σχετίζονται με τις οικοδομικές κατασκευές, την εξόρυξη αδρανών υλικών, ορυκτών κ.α. η οποία όμως φαίνεται ότι έχει αναστραφεί την τελευταία δεκαετία.

Τομείς Οικονομικής Δραστηριότητας Δ. Τήνου 1991-2011

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Πηγή ΕΣΥΕ 2001, ΕΛΣΤΑΤ 2011 Ιδία επεξεργασία

Η Επιχειρηματική Δραστηριότητα στην Περιοχή του Δήμου

Με βάση τα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. το 2005 μετρήθηκαν 1095 επιχειρήσεις στην Τήνο, οι οποίες κατανέμονται με βάση τη Στατιστική Ταξινόμηση Κλάδων Οικονομικής Δραστηριότητας (ΣΤΑΚΟΔ 08) σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα στον οποίο ταξινομούνται ανά Δημοτική Ενότητα. Αξιοσημείωτο είναι ότι 105 επιχειρήσεις έχουν δηλωθεί με στην κατηγορία της άγνωστης δραστηριότητας, πιθανόν λόγω αδυναμίας καταγραφής τους.

Πίνακας 16. Αριθμός επιχειρήσεων ανά Δημοτική Ενότητα σε διψήφια ανάλυση ΣΤΑΚΟΔ08

ΔΗΜΟΣ	ΣΤΑΚΟΔ08	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΑΡ. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
Δ.Ε. ΕΞΩΜΒΟΥΡ-ΓΟΥ	0	Άγνωστη Δραστηριότητα	1
Δ.Ε. ΕΞΩΜΒΟΥΡ-ΓΟΥ	1	Φυτική και ζωική παραγωγή, θήρα και συναφείς δραστηριότητες	2
Δ.Ε. ΕΞΩΜΒΟΥΡ-ΓΟΥ	10	Βιομηχανία τροφίμων	4
Δ.Ε. ΕΞΩΜΒΟΥΡ-ΓΟΥ	11	Ποτοποιία	1
Δ.Ε. ΕΞΩΜΒΟΥΡ-ΓΟΥ	16	Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από έπιπλα· κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής	1
Δ.Ε. ΕΞΩΜΒΟΥΡ-ΓΟΥ	23	Παραγωγή άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων	3
Δ.Ε. ΕΞΩΜΒΟΥΡ-ΓΟΥ	41	Κατασκευές κτιρίων	10
Δ.Ε. ΕΞΩΜΒΟΥΡ-ΓΟΥ	43	Εξειδικευμένες κατασκευαστικές δραστηριότητες	11
Δ.Ε. ΕΞΩΜΒΟΥΡ-ΓΟΥ	46	Χονδρικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	3
Δ.Ε. ΕΞΩΜΒΟΥΡ-ΓΟΥ	47	Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	11
Δ.Ε. ΕΞΩΜΒΟΥΡ-ΓΟΥ	49	Χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών	1
Δ.Ε. ΕΞΩΜΒΟΥΡ-ΓΟΥ	55	Καταλύματα	4
Δ.Ε. ΕΞΩΜΒΟΥΡ-ΓΟΥ	56	Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	13
Δ.Ε. ΕΞΩΜΒΟΥΡ-ΓΟΥ	58	Εκδοτικές δραστηριότητες	1
Δ.Ε. ΕΞΩΜΒΟΥΡ-ΓΟΥ	71	Αρχιτεκτονικές δραστηριότητες και δραστηριότητες μηχανικών· τεχνικές δοκιμές και αναλύσεις	1
Δ.Ε. ΕΞΩΜΒΟΥΡ-ΓΟΥ	77	Δραστηριότητες ενοικίασης και εκμίσθωσης	1
Δ.Ε. ΠΑΝΟΡΜΟΥ	0	Άγνωστη Δραστηριότητα	3
Δ.Ε. ΠΑΝΟΡΜΟΥ	8	Λοιπά ορυχεία και λατομεία	1
Δ.Ε. ΠΑΝΟΡΜΟΥ	23	Παραγωγή άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων	5

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Δ.Ε. ΠΑΝΟΡΜΟΥ	32	Άλλες μεταποιητικές δραστηριότητες	2
Δ.Ε. ΠΑΝΟΡΜΟΥ	43	Εξειδικευμένες κατασκευαστικές δραστηριότητες	2
Δ.Ε. ΠΑΝΟΡΜΟΥ	47	Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	4
Δ.Ε. ΠΑΝΟΡΜΟΥ	49	Χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών	1
Δ.Ε. ΠΑΝΟΡΜΟΥ	56	Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	7
Δ.Ε. ΠΑΝΟΡΜΟΥ	85	Εκπαίδευση	1
Δ.Ε. ΠΑΝΟΡΜΟΥ	95	Επισκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών και ειδών ατομικής ή οικιακής χρήσης	1
Δ.Ε. ΠΑΝΟΡΜΟΥ	96	Άλλες δραστηριότητες παροχής προσωπικών υπηρεσιών	1
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	0	Αγγνωστη Δραστηριότητα	101
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	1	Φυτική και ζωική παραγωγή, θήρα και συναφείς δραστηριότητες	3
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	8	Λοιπά ορυχεία και λατομεία	1
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	10	Βιομηχανία τροφίμων	16
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	11	Ποτοποιία	1
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	13	Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών	2
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	15	Βιομηχανία δέρματος και δερμάτινων ειδών	1
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	16	Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από έπιπλα· κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής	19
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	18	Εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγραμμένων μέσων	3
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	20	Παραγωγή χημικών ουσιών και προϊόντων	3
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	23	Παραγωγή άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων	19
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	25	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού	7
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	32	Άλλες μεταποιητικές δραστηριότητες	6
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	36	Συλλογή, επεξεργασία και παροχή νερού	2
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	41	Κατασκευές κτιρίων	81
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	42	Έργα πολιτικού μηχανικού	5
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	43	Εξειδικευμένες κατασκευαστικές δραστηριότητες	93
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	45	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο· επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	21
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	46	Χονδρικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	23
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	47	Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	218

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	49	Χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών	42
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	50	Πλωτές μεταφορές	2
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	51	Αεροπορικές μεταφορές	1
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	52	Αποθήκευση και υποστηρικτικές προς τη μεταφορά δραστηριότητες	2
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	53	Ταχυδρομικές και ταχυμεταφορικές δραστηριότητες	3
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	55	Καταλύματα	54
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	56	Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	128
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	58	Εκδοτικές δραστηριότητες	2
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	59	Παραγωγή κινηματογραφικών ταινιών, βίντεο και τηλεοπτικών προγραμμάτων, ηχογραφήσεις και μουσικές εκδόσεις	1
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	61	Τηλεπικοινωνίες	3
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	62	Δραστηριότητες προγραμματισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών, παροχής συμβουλών και συναφείς δραστηριότητες	1
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	65	Ασφαλιστικά, αντασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ταμεία, εκτός από την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	1
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	66	Δραστηριότητες συναφείς προς τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και τις ασφαλιστικές δραστηριότητες	4
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	68	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	3
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	69	Νομικές και λογιστικές δραστηριότητες	8
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	70	Δραστηριότητες κεντρικών γραφείων· δραστηριότητες παροχής συμβουλών διαχείρισης	1
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	71	Αρχιτεκτονικές δραστηριότητες και δραστηριότητες μηχανικών· τεχνικές δοκιμές και αναλύσεις	22
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	73	Διαφήμιση και έρευνα αγοράς	1
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	74	Άλλες επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	11
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	75	Κτηνιατρικές δραστηριότητες	1
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	77	Δραστηριότητες ενοικίασης και εκμίσθωσης	9
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	79	Δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων, γραφείων οργανωμένων ταξιδιών και υπηρεσιών κρατήσεων και συναφείς δραστηριότητες	11
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	81	Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών σε κτίρια και εξωτερικούς χώρους	3
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	84	Δημόσια διοίκηση και άμυνα· υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	3
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	85	Εκπαίδευση	6
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	86	Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας	1
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	88	Δραστηριότητες κοινωνικής μέριμνας χωρίς παροχή καταλύματος	2
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	90	Δημιουργικές δραστηριότητες, τέχνες και διασκέδαση	18

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	92	Τυχερά παιχνίδια και στοιχήματα	1
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	93	Αθλητικές δραστηριότητες και δραστηριότητες διασκέδασης και ψυχαγωγίας	2
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	94	Δραστηριότητες οργανώσεων	2
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	95	Επισκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών και ειδών ατομικής ή οικιακής χρήσης	4
Δ.Ε. ΤΗΝΟΥ	96	Άλλες δραστηριότητες παροχής προσωπικών υπηρεσιών	17

Πηγή ΕΣΥΕ 2005, Ιδία επεξεργασία

Όπως είναι κατανοητό η μεγάλη πλειοψηφία των επιχειρήσεων βρίσκεται στη Δ.Ε. Τήνου που συγκεντρώνει συνολικά 995 επιχειρήσεις με προεξάρχουσα την κατηγορία του Λιανικού εμπορίου , 218 επιχειρήσεις και στη συνέχεια τους κλάδους των κατασκευών με 174 επιχειρήσεις και των υπηρεσιών εστίασης με 128 επιχειρήσεις . Στη Δ.Ε. Εξωμβούργου καταγράφονται 68 επιχειρήσεις με κυρίαρχη τον κλάδο κατασκευών, 21 επιχειρήσεις και των υπηρεσιών εστίασης με 13 επιχειρήσεις. Στη Δ.Ε. Πανόρμου καταγράφονται 28 επιχειρήσεις, από τις οποίες 7 στον κλάδο των υπηρεσιών εστίασης και 5 στον κλάδο της παραγωγής μη μεταλλικών ορυκτών πόρων.

Στο Μητρώο του Επιμελητηρίου Κυκλάδων η καταγεγραμμένη επαγγελματική δραστηριότητα στην Τήνο καταγράφεται ως εξής :

Πίνακας 17. Επαγγελματική Δραστηριότητα Δ. Τήνου

ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΓΓΡΑΦΕΣ 2011	ΕΓΓΡΑΦΕΣ 2015	ΕΓΓΡΑΦΕΣ 2020
Εμπόριο	392	363	364
Βιοτεχνία - Μεταποίηση	301	261	255
Επαγγελματίες	528	506	555
Τουρισμός	203	212	231

Πηγή Εμπορικό Επιμελητήριο Κυκλάδων 2020, Ιδία επεξεργασία

Για το 2001 η κατανομή του πληθυσμού σε ομάδες ατομικών επαγγελμάτων ανά Δημοτική Ενότητα εμφανίζει το μεγαλύτερο ποσοστό του ενεργού πληθυσμού στη Δ.Ε. Τήνου να απασχολείται στην ομάδα των ανώτερων διοικητικών και διευθυντικών στελεχών του Ιδιωτικού και Δημοσίου Τομέα. Χαρακτηριστικό της Δ.Ε. Εξωμβούργου είναι το μεγάλο ποσοστό των απασχολούμενων στη γεωργία – κτηνοτροφία με 29,48% αλλά και στα τεχνικά επαγγέλματα με 25,66%, η οποία εμφανίζεται να υπερέχει και στη Δ.Ε. Πανόρμου με 29,14%.

Γενικά Στοιχεία και Διάρθρωση ανά Τομέα Παραγωγής στο Δήμο

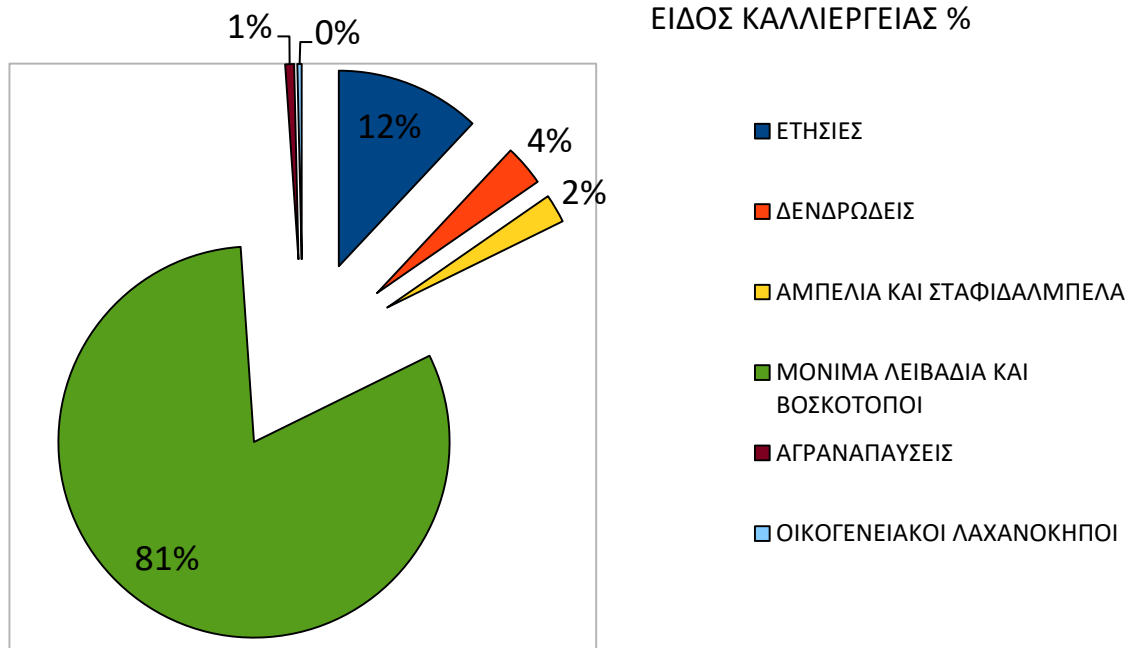
Πρωτογενής Τομέας

Ο πρωτογενής Τομέας σχετίζεται με τις δραστηριότητες της κατανάλωσης άμεσης ή έμμεσης των αγροτικών προϊόντων, της κτηνοτροφίας, των καλλιεργειών, της αλιείας, της θήρας της εξόρυξης μεταλλευμάτων κ.α. . Επομένως, στην πρώτη φάση της παραγωγικής διαδικασίας, τα προϊόντα πρωτογενούς παραγωγής καταναλώνονται από τους ανθρώπους, όπως έχουν, χωρίς να υποστούν καμία επεξεργασία, ή μεταποίηση - μετασχηματισμό όπως π.χ. αυγά, γάλα, χόρτα, φρούτα, μέλι, καρποί, ψάρια, κ.λπ. Ο πρωτογενής Τομέας εμφανίζει το μικρότερο ποσοστό απασχολούμενων στο Δήμο Τήνου και αφορά κυρίως την παραγωγή κηπευτικών προϊόντων, κτηνοτροφικών προϊόντων, μελιού, κρασιού και παλαιότερα προϊόντων λατόμευσης (πέτρες, αδρανή υλικά κ.λ.π.). Αν και διαφαίνεται μία γενική τάση επιστροφής προς την καλλιέργεια των εδαφών, ακόμα δεν έχει επιβεβαιωθεί από στοιχεία ή πρόσφατη έρευνα από επίσημο φορέα.

Η κατανομή σε γενικευμένες κατηγορίες χρήσης του Δήμου Τήνου για το 2001 είχε ως εξής Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις στην Τήνο (Αρόσιμη γη, Μόνιμες καλλιέργειες και Ετερογενή γεωργικά εδάφη)είναι συνολικά 93.500 στρέμματα από τα οποία 16.900 στη Δ.Ε. Τήνου, 70.400 στη Δ.Ε. Εξωμβούργου και 6.200 στη Δ.Ε. Πανόρμου. Η χρησιμοποιούμενη γεωργική γη (καλλιεργούμενες εκτάσεις και βοσκοτόπια) στην Τήνο αποτελεί το 85% των συνολικών εδαφών του νησιού και σε απόλυτους αριθμούς μετριέται σε 167.900 στρέμματα. Από αυτά η συντριπτική πλειοψηφία χρησιμοποιείται ως μόνιμα λιβάδια και βοσκότοποι και σε πολύ μικρότερο ποσοστό ακολουθούν οι ετήσιες καλλιέργειες και οι υπόλοιπες κατηγορίες.

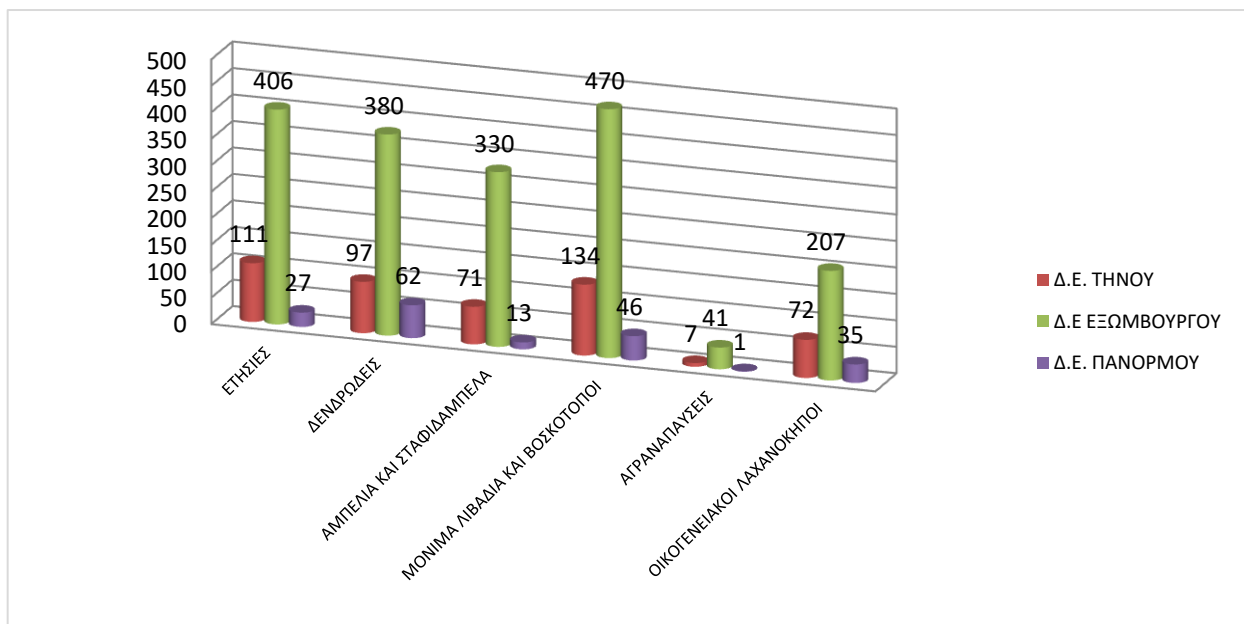
Εικόνα 44. Εκτάσεις ανά είδος καλλιέργειας

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Πηγή ΕΣΥΕ 2001, Ιδία επεξεργασία
 Ο συνολικός αριθμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην Τήνο είναι 2.510. Οι περισσότερες βρίσκονται στη Δ.Ε. Εξαμβούργου και αφορούν λιβάδια και βοσκότοπους. Αξιοσημείωτο είναι ότι στη Δ.Ε. Πανόρμου πλειοψηφούν οι δενδρώδεις εκμεταλλεύσεις.

Εικόνα 45. Αριθμός Εκμεταλλεύσεων ανά είδος και Δ.Ε.

Πηγή ΕΣΥΕ 2001, Ιδία επεξεργασία
 Ο γεωργικός κλήρος εμφανίζεται μεγάλος σε σχέση με το επίπεδο της χώρας αλλά και της Περιφέρειας. Στο Δήμο Τήνου η μέση έκταση ανά αγροτεμάχιο εμφανίζεται στα 8,59 στρέμματα με 4,68 του ν. Κυκλάδων, 4,69 της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου και 6,98 του συνόλου της χώρας.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Τα εδάφη της Τήνου δεν θεωρούνται πλούσια σε θρεπτικά υλικά και γι' αυτό το λόγο λίγες καλλιέργειες έχουν εντατική εκμετάλλευση για εμπορική χρήση, με εξαίρεση αυτών στην πεδιάδα της Κώμης. Το μεγαλύτερο ποσοστό του εδάφους χαρακτηρίζεται άγονο και επικλινές. Η κατασκευή των ξερολιθιών που διατρέχει όλο το νησί έχει καταφέρει να συγκρατήσει το λιγοστό χώμα και να δημιουργήσει μικρές λωρίδες εδάφους για καλλιέργεια ή και κτηνοτροφία. Το επίπεδο της βροχόπτωσης όπως έχει ήδη αναφερθεί είναι πολύ κατώτερο του ελληνικού μέσου όρου και θεωρείται ανεπαρκές για να στηρίξει μεγάλες καλλιέργειες. Επιπλέον οι έντονοι κυρίως βόρειοι άνεμοι που πνέουν καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, δυσχεραίνουν την ανάπτυξη των φυτών και της απόδοσης των αγροτεμαχίων, τα περισσότερα των οποίων προφυλάσσονται με φυτικούς ή τεχνητούς ανεμοφράκτες. Τα χαρακτηριστικά της Τηνιακής γεωργίας είναι η ²⁶

«η εκτατική εκτροφή αιγοπροβάτων για κρέας, η εκτατική εκτροφή βοοειδών για κρέας και γάλα (και η τυροκόμηση του αγελαδινού κυρίως γάλακτος), η καλλιέργεια κηπευτικών με σημαντικότερη την αγκινάρα, την πατάτα και την τομάτα, η μελισσοκομία, η αμπελοργία και η ελαιοκαλλιέργεια, η καλλιέργεια εσπεριδοειδών, η συλλογή (και η καλλιέργεια;) κάπαρης και η μικρής έκτασης τηνιακή αλιεία. ...Περίπου 50 δηλώνουν επαγγελματίες αγρότες, ενώ 500 περιλαμβάνονται στο καθεστώς της Ενιαίας Ενίσχυσης σε σύνολο πληθυσμού 8.636 κατοίκων (από αυτούς οι 4.864 κάτοικοι της Χώρας, που με τις κοντινές περιοχές φθάνουν τους 5.500). Έτσι έχουμε σε ένα νησί με πολύ έντονο γεωργικό παρελθόν (ιστορικές αναφορές άλλων εποχών μιλάνε για 25 000 αυτάρχεις κατοίκους) των 195 τετρ. χιλιομέτρων με 30 (40 με την σύγχρονη οικιστική εξέλιξη) χωριά-οικισμούς 3000 περίπου κατοίκων, μόνο 50 επαγγελματίες αγρότες. Το πολύ μικρό ποσοστό επαγγελματιών γεωργών έρχεται σε αντίθεση με το πολύ μεγάλο πλήθος των ενταγμένων στην ενιαία ενίσχυση.»

Τα είδη που καλλιεργούνται περισσότερο στην Τήνο είναι

η αγκινάρα

Πρόκειται για ήμερη ποικιλία αγκινάρας, που εισήχθη στο νησί την δεκαετία του '50. Η αγκινάρα αυτή συλλέγεται και εξάγεται κυρίως στην Λαχαναγορά της Αθήνας και πετυχαίνει καλές τιμές, κυρίως όταν στην Αργολίδα πέφτει παγετός. Αντέχει το συχνά υψηλής αγωγιμότητας νερό του Λιβαδιού.

Η πατάτα

*Η πατάτα καλλιεργείται στην Τήνο κύρια στο Λιβάδι των Κάτω Μερών (Κώμη, Καλλονή, Κ. Κλείσμα) και στο οροπέδιο των Άνω Μερών, τον Άγιο Σώστη και σε άλλες περιοχές για οικιακή χρήση και διάθεση, στα εστιατόρια και τα σουπερμάρκετ του νησιού (ενίοτε και της κοντινής Μυκόνου). Παραδοσιακά φυτεύεται σε φυτώριο και μεταφυτεύεται στο χωράφι μετά έχοντας έτσι ένα προβάδισμα έναντι των ζιζανίων. Οι εκτάσεις που δηλώθηκαν στον ΟΠΕΚΕΠΕ για το καθεστώς της ενίσχυσης των Μικρών Νησιών του Αιγαίου ήταν για το 2012 η ανοιξιάτικη **47,4** στρέμματα και η φθινοπωρινή **15,5** στρέμματα. Με το δεδομένο όμως, ότι στο νησί διατίθενται 30 τόνοι (δηλαδή **600** στρέμματα ανοιξιάτικης καλλιέργειας) πιστοποιημένου πατατοσπόρου σε επαγγελματίες και ερασιτέχνες η συνολική απόδοση υπολογίζεται στους **1200** τόνους η ανοιξιάτικη και **400** τόνους η φθινοπωρινή (υπολογίζονται 2 τόνοι/στρέμμα για την ανοιξιάτικη και 1 τόνος/στρέμμα για την φθινοπωρινή). Η φθινοπωρινή φυτεύεται με πατατόσπορο που κρατάνε οι καλλιεργητές από την ανοιξιάτικη σπορά.*

Διάφορα καλοκαιρινά και χειμωνιάτικα κηπευτικά

Ο μεγάλος όγκος των κηπευτικών, που διατίθενται στην ντόπια αγορά είναι υπαίθριες καλλιέργειες. Υπάρχουν δύο δικτυοκήπια (4 και 2 στρεμμάτων), με τομάτα που φτιάχτηκαν τελευταία (2012, 2013) και μερικά μικρής έκτασης θερμοκήπια με διάφορα κηπευτικά που υπολειτουργούν. Η άρδευση στις περισσότερες περιπτώσεις γίνεται με στάγδην

Αμπελοργία

Η αμπελοκαλλιέργεια στην Τήνο είναι διαδεδομένη αρκετά στην παραδοσιακή της μορφή: αυτόριζα πρέμνα φυτεμένα στην βάση της αναβαθμίδας και διαμορφωμένα σαν έρπουσα στο έδαφος κρεβατίνα 1-2-3 κεντρικών βραχιόνων. Αυτό το σχήμα διαμορφώθηκε ιστορικά για την εκμετάλλευση της εδαφικής υγρασίας εκεί που διατηρείται ακόμη και τους άνυδρους μήνες και την προστασία από τους ισχυρούς βοριάδες του καλοκαιριού, αλλά και τον ήλιο. Αυτός ο τρόπος φύτευσης και μόρφωσης δεν επιτρέπει την εκτίμηση της έκτασης του αμπελώνα με σημερινά κριτήρια. Έτσι έχουμε σε ένα τυπικό δείγμα αμπελώνα 4 στρεμμάτων πλαγιάς με περίπου 10 σκαλιά (αναβαθμίδες) μόνο 90 ρίζες (γιατί ο όρος πρέμνο αναφέρεται σε άλλη μόρφωση). Τα αμπέλια αυτά συναντώνται σε όλη την έκταση του νησιού, ενώ η κύρια αμπελοργική περιοχή του νησιού είναι το οροπέδιο των Άνω Μερών και τα περί αυτό. Στον επαγγελματικό τομέα υπάρχουν δύο οινοποιεία, που οινοποιούν οίνους Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης «Κυκλάδες» (ΠΓΕ) καλλιεργώντας

²⁶Στοιχεία από το Επαρχείο Τήνου 2014.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

την παραγωγή τους. Το ένα καλλιεργώντας 104 στρέμματα οινοποιεί κυρίως ερυθρούς οίνους και εξάγει κυρίως στο εξωτερικό την ετήσια παραγωγή, που ανέρχεται στα 12800 λίτρα (τα ερυθρά αφού παλαιωθούν). Ο αμπελώνας του είναι φυτεμένος με έρριζα μοσχεύματα Αυγουσιάτη, Μαυροτράγανου, Ασύρτικου και Μαλαγουζιάς. Το άλλο οινοποιείο παράγει κυρίως λευκό από 8 παραγωγικά στρέμματα (φυτεμένα με έρριζα μοσχεύματα τα δύο, τα άλλα αυτορίζα) με τις τηνιακές ποικιλίες άσπρο ποταμίσι και κουμαριανό με ετήσια παραγωγή 1500 λίτρα. Το κρασί αυτό διατίθεται εμφιαλωμένο στην αγορά της Τήνου

Ελαιοκομία

Οι ελαιώνες στην Τήνο είναι και αυτοί δύο ειδών όπως και τα αμπέλια: οι παλαιοί -εγκατεστημένοι κύρια μέσα σε λαγκαδιές για το νερό και το προσήνεμο- των «ντόπιων» ποικιλιών και οι νέοι. Οι παλαιοί ελαιώνες περιλαμβάνουν ποικιλίες μικρόκαρπες και μεγαλόκαρπες.

Εσπεριδοειδή

Στο Λιβάδι των Κάτω Μερών υπάρχουν από δεκαετίες οπωρώνες βασικά με λεμονιές, λιγότερες πορτοκαλιές και ακόμη λιγότερες μανταρινιές ή κλημεντίνες. Τα δένδρα προστατεύονται από τον βοριά με ανεμοφράκτες καλαμιών. Τα περισσότερα κτήματα έχουν έκταση 1 έως 2 στρέμματα και **δεν καλλιεργούνται με επιμέλεια**. Τους καλοκαιρινούς μήνες όταν το νερό λιγοστεύει τα δένδρα υποφέρουν. Υπάρχει διαδεδομένη μια ποικιλία λεμονιού με πολύ μεγάλους καρπούς (συχνά γύρω στα 500 γρ.) χωρίς κουκούτσια, που το λένε **γλυκολέμονο**.

Στα υπόλοιπα καρποφόρα αναφέρονται οι διάσπαρτες διαφορετικές ντόπιες ποικιλίες **σουκιάς**, που ευδοκούν χωρίς να φροντίζονται και δείχνοντας έτσι την δυνατότητα για μια ενδεχόμενη δυναμική καλλιέργεια

Κτηνοτροφία

Η κτηνοτροφία είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένη στην Τήνο, αν και απουσιάζουν οι μεγάλες οργανωμένες μονάδες ζωικής εκμετάλλευσης. Το 50% του αγροτικού εισοδήματος των αγροτών της Τήνου προέρχεται από την κτηνοτροφική παραγωγή. (ΣΧΟΟΑΠ Εξωμβούργου)

«Επίσημα στην Τήνο υπάρχουν 515 ενεργοί αιγοπροβατοτρόφοι και 149 ενεργοί βοοτρόφοι με 16.699 πρόβατα και 9.616 κατσίκια, 568 ενήλικα θηλυκά και 701 μοσχάρια. (Πηγή: Κτηνιατρείο Τήνου). Δεν υπάρχει ακόμη αδειοδοτημένη κτηνοτροφική εκμετάλλευση. Οι αντίστοιχοι μέσοι όροι για αυτά τα νούμερα είναι ανά εκμετάλλευση 32 πρόβατα, 18 κατσίκια, 4(3,81) ενήλικες αγελάδες και 5 (4,7) μοσχάρια. Οι περισσότεροι διαθέτουν 30 έως 50 αιγοπρόβατα, ή/και 3 έως 8 αγελάδες με τα αντίστοιχα μοσχάρια. Ανεπίσημα από την εμπειρία μας μπορούμε να πούμε, ότι τα κατσίκια είναι περισσότερα από τα πρόβατα, ενώ υπάρχουν αρκετά (γύρω στα 300) αδήλωτα οικόσιτα χοιρινά, για τα παραδοσιακά χοιροσφάγια του νησιού. Ομοίως μερικές χιλιάδες οικόσιτα ορνιθοειδή, ενώ σε μερικούς από τους γνωστούς παραδοσιακούς περιστεριώνες της Τήνου φωλιάζουν ακόμη περιστέρια. Τα ιπποειδή (γάϊδαροι, μουλάρια και λίγα άλογα) πρέπει να είναι γύρω στα 100. Αρκετοί διατηρούν οικόσιτα κουνέλια.»

Με στοιχεία του Τμήματος Κτηνιατρείου της Περιφερειακής Ενότητας Τήνου (Ιανουάριος 2012) βλέπουμε ότι στην Τήνο εκτρέφονται 1.201 βοοειδή σε 203 εκμεταλλεύσεις, 19.961 πρόβατα σε 156 εκμεταλλεύσεις, 11.412 αίγες σε 47 εκμεταλλεύσεις ενώ 538 εκμεταλλεύσεις είναι μικτές, Επίσης μετρήθηκαν και 13 εκμεταλλεύσεις χοίρων. Για τα ιπποειδή, τα πουλερικά και κουνέλια τα στοιχεία προέρχονται από την ΕΣΥΕ (2000). Συνολικά όλα τα στοιχεία του ζωικού κεφαλαίου και η μεταβολή τους την τελευταία δεκαετία παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 19. Ζωικό κεφάλαιο

		2000	2012	Μεταβολή
Βοοειδή	Εκμ	261	203	-58
	Αριθμός	1.710	1.201	-509
Προβατοειδή	Εκμ	562	504	-58
	Αριθμός	17.833	19.961	2.128
Αίγες	Εκμ	460	395	-65
	Αριθμός	16.173	11.412	-4.761
Χοίροι	Εκμ	202	13	-189
	Αριθμός	1.134	-	-
Ιπποειδή και Όνοι	Εκμ	215	-	-
	Αριθμός	274	-	-
Κουνέλια	Εκμ	61	-	-
	Αριθμός	1.340	-	-
Πουλερικά	Εκμ	962	-	-

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

	Αριθμός	11.360	-	-
--	----------------	--------	---	---

Πηγή : Τμήμα Κτηνιατρείου Περιφερειακής Ενότητας Τήνου, ΕΣΥΕ 2000, Ιδία Επεξεργασία

Αλιεία

Παρά το γεγονός ότι ο Δήμος Τήνου είναι αμιγώς νησιωτικός Δήμος ο τομέας της Αλιείας είναι πολύ λίγο ανεπτυγμένος. Εξακολουθεί να βρίσκεται στο επίπεδο της παραδοσιακής μορφής αλιείας. Με βάση τα στοιχεία του Λιμεναρχείου Τήνου εμφανίζονται 40 κάτοχοι επαγγελματικών αδειών αλιείας με 30 από αυτούς στη Δ.Ε. Τήνου και περίπου 10 στη Δ.Ε. Πανόρμου, συνοδευόμενοι από ένα αντίστοιχο αριθμό ερασιτεχνών. Υποδομές ελλιμενισμού και τροφοδοσίας των επαγγελματικών σκαφών υπάρχουν στο λιμάνι της Χώρας και στο λιμένα του Πανόρμου. Προβλήτες ελλιμενισμού για μικρά σκάφη βρίσκονται στον όρμο του Αγ. Ρωμανού, στον όρμο Υστερνίων και στον Αγ. Ιωάννη Πόρτο.

Μελισσοκομία

Ο κλάδος της μελισσοκομίας είναι ένας ταχύτατα αναπτυσσόμενος κλάδος στην Τήνο, λόγω της άκρως ικανοποιητικής σχέσης κόστους – κέρδους που εμφανίζει η παραγωγή των προϊόντων της. Οι μελισσοκόμοι της Τήνου είναι οργανωμένοι σε συνεταιρισμό ο οποίος εμφανίζει 80 μέλη με 3 εξ' αυτών από τη Μύκονο. Οι καταγεγραμμένες επιδοτούμενες κυψέλες είναι 2.678 (Ιανουάριος 2012) με 5 μέλη να κατέχουν περίπου το 30% του συνόλου. Επίσης υπάρχουν και ανεξάρτητοι παραγωγοί που υπολογίζονται περίπου στο 5% των μελών του συνεταιρισμού. Η παραγωγή κυμαίνεται από 15-20 τόνους μελιού σε όλο το νησί, με αναλογία σε κάθε κυψέλη τα 8-10 κιλά.

Δευτερογενής Τομέας

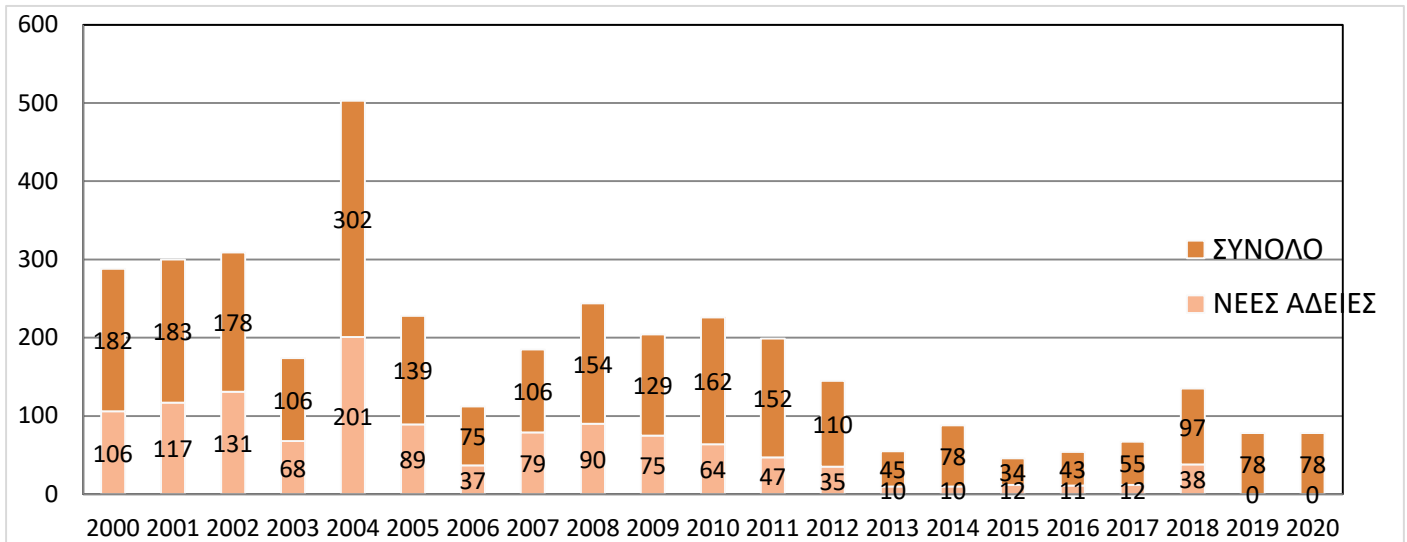
Ο Δευτερογενής τομέας αναφέρεται στην μεταποίηση των πρώτων υλών (στη μορφή, στη χρησιμότητα, τις ιδιότητες). Ανάλογα με τα μέσα και τον τρόπο που χρησιμοποιείται για την μεταποίηση των αγαθών, έχουμε τους κλάδους της χειροτεχνίας, της βιοτεχνίας και της βιομηχανίας. Ο δευτερογενής τομέας περιλαμβάνει τις δραστηριότητες επεξεργασίας και μεταποίησης των προϊόντων. Στο δευτερογενή τομέα περιλαμβάνονται οι παραγωγικές μονάδες παστεριωμένου γάλακτος, τοματοπολτού, πλαστικών, επίπλων, ενδυμάτων, χαρτιού κ.τ.λ.

Στην Τήνο το ποσοστό που καταλαμβάνει ο δευτερογενής τομέας από το κομμάτι του ενεργού πληθυσμού είναι 26,2 % το οποίο θεωρείται αρκετά μεγάλο σε σχέση με το σύνολο της χώρας αλλά και της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου. Σημαντικότερος κλάδος του τομέα θεωρείται αυτός των κατασκευών που όπως προαναφέρθηκε απασχολούσε επιχειρήσεις και τουλάχιστον μέχρι και το 2019 είχε να παρουσιάσει αξιόλογη δραστηριότητα όπως φαίνεται και από τον αριθμό των οικοδομικών αδειών που έχει εκδώσει το Τμήμα Δόμησης.²⁷

Εικόνα 46. Εκδοθείσες Άδειες

²⁷Μέχρι το 2006 που ιδρύθηκε στην Τήνο Τμήμα Πολεοδομίας στο Επαρχείο Τήνου, οι άδειες εκδίδονταν, από τη δ/ση Πολεοδομίας στη Σύρο της Νομαρχίας Κυκλάδων, Το 2011 η αρμοδιότητα και το Τμήμα Πολεοδομίας μεταφέρθηκε στο Δήμο Τήνου. Από τις 01-03-2012 μετονομάζεται σε Τμήμα Δόμησης (βλ. σελ.)

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Πηγή ΕΣΥΕ 2015 και Τμήμα Δόμησης Δήμου Τήνου 2020, Ιδία επεξεργασία

Σημαντικό κομμάτι καταλαμβάνουν οι βιοτεχνικές μονάδες μικρού μεγέθους. Από αυτές αξιόλογη παρουσία έχουν στην Δ.Ε Πανόρμου αυτές της επεξεργασίας του μαρμάρου, αλλά και με την παρουσία 9 λατομείων πράσινου και λευκού μαρμάρου. (ΣΧΟΟΑΠ Πανόρμου 2010). Ακολουθούν οι επιχειρήσεις μεταποίησης οχημάτων επισκευών κ.λ.π. επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων και παραδοσιακών εδεσμάτων που εδρεύουν κυρίως στις Δ.Ε. Εξωμβούργου και Δ.Ε. Τήνου.

Από τα μητρώα του Εμπορικού Επιμελητηρίου Κυκλάδων για τη μεταποίηση εμφανίζονται 255 επιχειρήσεις στην Τήνο που κατανέμονται ως εξής

Πίνακας 20. Κατανομή Επιχειρήσεων μεταποίησης

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	2015	2020
Τρόφιμα - Ποτά	28	38
Προϊόντα Λατομείου - Οικοδομικά υλικά	38	35
Ξυλεία Χαρτί - Εκτυπωτικές Τέχνες	52	53
Μεταλλουργεία	14	21
Ύφασμα - Δέρμα- Είδη Αμφίεσης και Ρουχισμού	31	43
Μηχανήματα - Εργαλεία - Πλαστικά είδη Ηλεκτρικές/Υδραυλικές εφαρμογές	86	94
Προϊόντα Υαλουργείας και Κεραμικής	5	14
Λοιπές Δραστηριότητες (Βιοτεχνίες)	23	27

Πηγή Εμπορικό Επιμελητήριο 2020, Ιδία επεξεργασία

Μεταξύ αυτών είναι και οι μονάδες που λειτουργούν από τα Ν.Π.Ι.Δ. του Δήμου Τήνου, το Σφαγείο στην Τ.Κ. Στενής δυναμικότητας 1000 ΜΜΖ (Μονάδες Μεγάλων Ζώων), το Ελαιοτριβείο στην Τ.Κ. Κτικάδου (πρώτη χρονιά λειτουργίας το 2011 με παραγωγή 76,7 τόνους λάδι), το τυροκομείο του Αγροτικού Συνεταιρισμού και μονάδες μεταποίησης ιδιωτών π.χ. οινοποιεία, ποτοποιεία, συσκευασίας τροφίμων.

Γενικά οι μεταποιητικές μονάδες της Τήνου είναι μικρές σε μέγεθος με προσωπικό που συνήθως δεν ξεπερνάει τα 5 άτομα, με ελάχιστες εξαιρέσεις π.χ. η βιομηχανία ετοιμού σκυροδέματος στην Δ.Κ. Τήνου και κάποιες κατασκευαστικές επιχειρήσεις. Ο νησιωτικός χαρακτήρας της Τήνου δεν ευνοεί την ανάπτυξη των οικονομιών κλίμακας, με την ανάλογη επίπτωση στο μέγεθος και τον κύκλο εργασιών του τομέα της μεταποίησης.

Τριτογενής Τομέας

Ο τριτογενής τομέας είναι ο πλέον ανεπτυγμένος και καταλαμβάνει κυρίαρχη θέση τόσο στο επίπεδο του Δήμου αλλά και σε επίπεδο Περιφέρειας και χώρας. Συνίσταται κυρίως στο εμπόριο και στις υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένου και του τουρισμού. Είναι δηλαδή, ο τομέας που παρέχει υπηρεσίες και εξασφαλίζει το όλο σύστημα διακίνησης και ανταλλαγών των πρώτων υλών και των αγαθών.

Ο τριτογενής τομέας σημειώνει συνεχή ανοδική πορεία τις δύο τελευταίες δεκαετίες, αποτελώντας το 2008 το εντυπωσιακό 80,8% του ΑΕΠ του ν. Κυκλάδων. Στην Τήνο απασχολεί το 66,69 % του Ο.Ε.Π. με τον κλάδο του τουρισμού και εμπορίου να αναπτύσσονται δυναμικά. Οι λιανικές επιχειρήσεις εμπορίου κυριαρχούν στον κλάδο και ακολουθούν οι επιχειρήσεις εστίασης μαζί με αυτές της επισκευής οχημάτων και ειδών οικιακής

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

χρήσης, και οι ξενοδοχειακές. Ακόμα όμως και στο λιανικό εμπόριο πολλές επιχειρήσεις έχουν αμιγείς τουριστικές δραστηριότητες, αναδεικνύοντας τον τουρισμό το ως τον κλάδο που υπερέχει έναντι όλων των υπολοίπων.

Ο Δήμος Τήνου το 2010 διέθετε 41 ξενοδοχειακές μονάδες, οι οποίες προσέφεραν 2.237 κλίνες, μέγεθος που αντιπροσωπεύει το 4,84% περίπου του συνόλου των ξενοδοχειακών κλινών στο ν. Κυκλάδων και το 1,22% της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου. Η υποδομή σε κλίνες κατατάσσει την Τήνο στην 6^η θέση μεταξύ των 22 νησιών των Κυκλάδων και στην 9^η μεταξύ των 36 νησιών της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου.

Πίνακας 21. Ξενοδοχεία/κλίνες/δωμάτια Π. Κρήτης και Ν. Αιγαίου

Πηγή ΕΣΥΕ 2008

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ (ΕΛ.ΣΤΑΤ.)
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΠΕΡΙΟΧΗ	5****			4****			3***			2**			1*			ΣΥΝΟΛΟ		
	Ξενοδοχ.	Δωμάτια	Κλίνες	Ξενοδοχ.	Δωμάτια	Κλίνες	Ξενοδοχ.	Δωμάτια	Κλίνες	Ξενοδοχ.	Δωμάτια	Κλίνες	Ξενοδοχ.	Δωμάτια	Κλίνες	Ξενοδοχ.	Δωμάτια	Κλίνες
ΚΡΗΤΗ	76	15.626	31.265	232	24.209	46.766	335	15.540	29.278	696	24.546	44.202	210	5.486	10.067	1.549	85.407	161.578
ΗΡΑΚΛΕΙΟ	26	7.150	14.374	103	12.695	24.473	100	5.239	9.944	176	6.355	11.830	96	3.148	5.732	501	34.587	66.353
ΛΑΣΗΘΙ	24	4.383	8.730	34	3.194	6.127	33	1.586	3.024	84	2.706	4.939	33	484	907	208	12.353	23.727
ΡΕΘΥΜΝΟ	10	2.157	4.286	47	4.584	8.844	92	4.114	7.742	139	4.824	8.811	26	545	1.020	314	16.224	30.703
ΧΑΝΙΑ	16	1.936	3.875	48	3.736	7.322	110	4.601	8.588	297	10.661	18.622	55	1.309	2.408	526	22.243	40.795
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ	49	10.910	22.224	166	29.133	56.501	249	13.412	25.768	492	16.136	30.194	77	1.282	2.471	1.033	70.873	137.158
ΑΣΤΥΠΑΛΛΙΑ	0	0	0	1	14	25	4	95	196	10	109	209	1	17	29	16	235	459
ΚΑΛΥΜΝΟΣ	0	0	0	1	10	20	5	187	351	32	636	1.203	1	14	29	39	847	1.603
ΚΑΡΠΑΘΟΣ	1	139	300	8	225	432	30	960	1.792	71	1.483	2.741	4	41	72	114	2.848	5.337
ΚΑΣΟΣ	0	0	0	0	0	0	1	13	25	3	22	41	0	0	0	4	35	66
ΚΑΣΤΕΛΟΡΙΖΟ	0	0	0	1	19	39	1	3	8	3	29	49	0	0	0	5	51	96
ΚΩΣ	17	3.144	6.679	43	9.803	19.426	50	3.131	6.119	148	5.759	10.764	7	107	205	265	21.944	43.193
ΛΕΙΨΟΙ	0	0	0	0	0	0	2	58	104	0	0	0	1	10	21	3	68	125
ΛΕΡΟΣ	0	0	0	2	132	260	1	31	56	19	487	885	4	43	84	26	693	1.285
ΝΙΣΥΡΟΣ	0	0	0	0	0	0	1	20	37	3	53	105	0	0	0	4	73	142
ΠΑΤΜΟΣ	0	0	0	1	4	9	5	224	422	31	614	1.152	5	86	175	42	928	1.758
ΡΟΔΟΣ	31	7.627	15.245	105	18.867	36.171	132	8.404	16.102	165	6.824	12.820	54	964	1.856	487	42.686	82.194
ΣΥΜΗ	0	0	0	4	59	119	6	103	202	4	82	152	0	0	0	14	244	473
ΤΗΛΟΣ	0	0	0	0	0	0	7	152	279	2	35	67	0	0	0	9	187	346
ΧΑΛΚΗ	0	0	0	0	0	0	4	31	75	1	3	6	0	0	0	5	34	81
ΚΥΚΛΑΔΕΣ	31	1.417	2.818	162	5.377	10.250	193	5.094	9.832	436	9.549	18.334	174	2.532	4.951	996	23.969	46.185
ΑΜΟΡΓΟΣ	0	0	0	0	0	0	3	94	187	8	103	208	0	0	0	11	197	395
ΑΝΑΦΗ	0	0	0	0	0	0	1	12	24	0	0	0	0	0	0	1	12	24
ΑΝΔΡΟΣ	1	9	21	3	68	96	10	282	539	10	317	577	5	89	148	29	765	1.381
ΑΝΤΙΠΑΡΟΣ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	96	183	5	81	160	9	177	343
ΘΗΡΑ	12	341	668	74	1.865	3.516	56	1.001	1.905	78	1.905	3.663	49	772	1.544	269	5.884	11.296
ΘΗΡΑΣΙΑ	1	2	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	6
ΙΟΣ	0	0	0	2	84	166	6	191	388	27	609	1.186	9	150	298	44	1.034	2.038
ΚΕΑ	0	0	0	1	35	68	1	20	34	3	78	148	1	16	32	6	149	282
ΚΙΜΩΛΟΣ	0	0	0	0	0	0	1	5	8	0	0	0	0	0	0	1	5	8
ΚΟΥΦΟΝΗΣΙ	0	0	0	1	2	4	3	78	153	4	52	104	0	0	0	8	132	261
ΚΥΘΝΟΣ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	82	163	0	0	0	3	82	163
ΜΗΛΟΣ	0	0	0	1	29	58	2	23	46	21	444	858	7	96	183	31	592	1.145
ΜΥΚΟΝΟΣ	11	899	1.800	44	1.625	3.199	30	1.082	2.119	39	1.015	1.992	40	557	1.091	164	5.178	10.201
ΝΑΞΟΣ	1	42	87	6	192	399	15	739	1.447	74	1.356	2.602	28	364	719	124	2.693	5.254
ΠΑΡΟΣ	2	96	180	14	714	1.331	20	656	1.229	83	1.729	3.308	18	250	502	137	3.445	6.550
ΣΕΡΙΦΟΣ	0	0	0	0	0	0	3	33	60	5	103	196	3	47	84	11	183	340
ΣΙΚΙΝΟΣ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	18	37	0	0	0	1	18	37
ΣΙΦΝΟΣ	0	0	0	2	61	100	7	123	243	18	294	570	2	25	53	29	503	966
ΣΥΡΟΣ	3	28	56	8	355	671	11	299	566	23	515	969	2	23	39	47	1.220	2.301
ΣΧΟΙΝΟΥΣΑ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	46	93	0	0	0	2	46	93
ΤΗΝΟΣ	0	0	0	3	261	491	14	331	640	19	541	1.006	5	62	98	41	1.195	2.237
ΦΟΛΕΓΑΝΔΡΟΣ	0	0	0	3	86	151	10	125	244	14	246	469	0	0	0	27	457	864

Εδώ βέβαια θα πρέπει να σημειωθεί ότι λείπουν από την Τήνο τα μεγάλης κατηγορίας ξενοδοχεία πέντε αστέρων και άνω. Από στοιχεία που υπάρχουν στην ιστοσελίδα τουριστικών επιχειρήσεων Τήνου καταγράφονται 36 ξενοδοχειακές μονάδες, ο κατάλογος όμως δεν είναι πλήρης.

Εκτός από τις ξενοδοχειακές μονάδες μεγάλο μέρος του τουρισμού της Τήνου διαμένει σε ενοικιαζόμενα δωμάτια, από τα οποία καταγεγραμμένα στο σύλλογο ενοικιαζομένων δωματίων είναι 172 σε όλο το νησί. Πιστεύεται όμως ότι υπάρχει και αριθμός ο οποίος λειτουργεί χωρίς να καταγράφεται. Η χωροταξική κατανομή των καταλυμάτων στην Τήνο δεν είναι ομοιόμορφη. Όπως φαίνεται παρακάτω η περιοχή της Χώρας εμφανίζει πολύ μεγαλύτερη συγκέντρωση, κυρίως λόγω της ιδιαίτερης ανάπτυξης του θρησκευτικού τουρισμού και λόγω λειτουργίας του λιμανιού ως μοναδική πύλη των επισκεπτών. Από τη Δ.Ε. Εξωμβούργου συγκέντρωση παρατηρείται στην περιοχή των Κιονίων, ενώ από τη Δ.Ε. Πανόρμου ο Πύργος συγκεντρώνει τα περισσότερα ενοικιαζόμενα. Από τα στοιχεία της ιστοσελίδα τουριστικών επιχειρήσεων Τήνου οι μονάδες με ενοικιαζόμενα δωμάτια κατανέμονται ως εξής :

Πίνακας 22. Ενοικιαζόμενα Δωμάτια Δ. Τήνου ανά Δ.Ε.

ΔΕ ΤΗΝΟΥ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

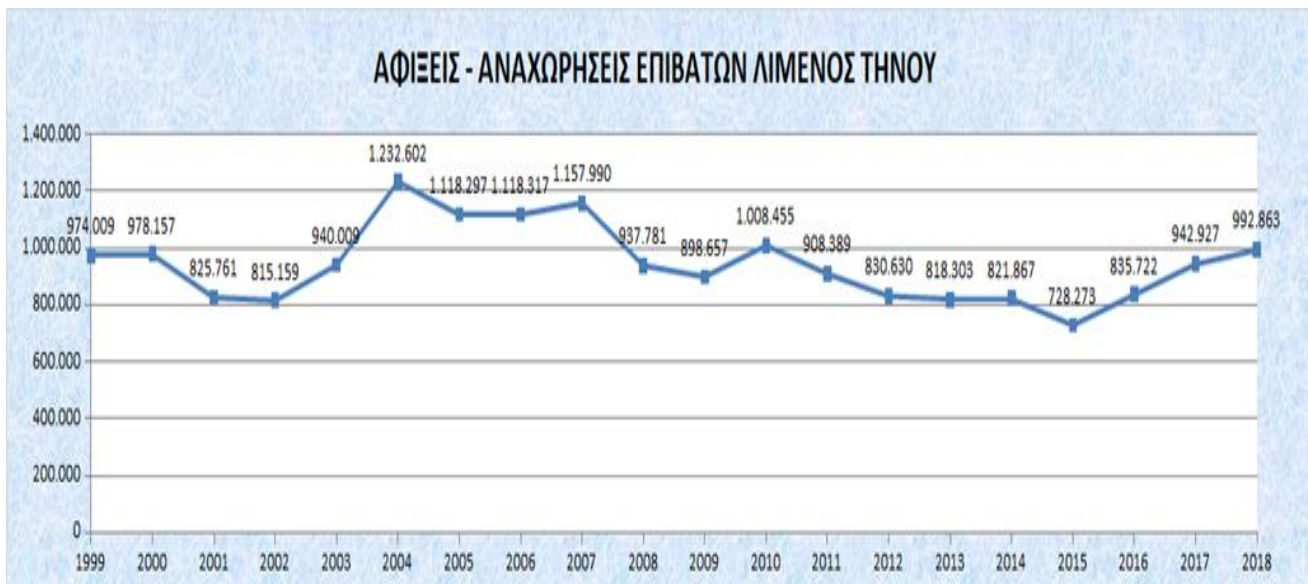
Χώρα Τήνου	73
Αγία Βαρβάρα	1
Γύρλα	4
Άγιος Σώστης	5
Αγ. Ιωάννης Πόρτο	29
Άγιος Φωκάς	6
Καρυά	1
Κεραμωτή	1
Λαγκάδες	2
Άγιος Μάρκος – Σταυρός	2
ΔΕ ΕΞΟΜΒΟΥΡΓΟΥ	
Κιόνια	21
Τριπόταμος	1
Στενή	1
Φαλατάδος	2
Κολυμπήθρα	1
Άγιος Ρωμανός	5
Καρδιανή	1
Λουτρά	1
Γιαννάκη	1
ΔΕ ΠΑΝΟΡΜΟΥ	
Υστέρνια	2
Πύργος	5
Όρμος Πανόρμου	6
Πατέλες	1
Σύνολο	172

Πηγή : Ιστοσελίδα Συλλόγου ενοικιαζομένων διαμερισμάτων (2020) "www.xenia-tinos.gr"

Στο Μητρώο του Εμπορικού Επιμελητηρίου Κυκλάδων βρίσκονται καταγεγραμμένες 365 επιχειρήσεις στον κλάδο του εμπορίου και 225 επιχειρήσεις με αντικείμενο τον τουρισμό.

Η Τήνος χαρακτηρίζεται ως νησί με μεγάλη επισκεψιμότητα γεγονός που επιβεβαιώνεται από τα στοιχεία αφίξεων και αναχωρήσεων από το λιμάνι της Τήνου, τα οποία για το έτος 2010 το κατατάσσουν στην 3^η θέση ανάμεσα στα νησιά των Κυκλάδων, με μόνο την Πάρο και τη Μύκονο να προηγούνται. Η πορεία των αφίξεων και αναχωρήσεων στην Τήνο δείχνει συνεχή άνοδο μέχρι το 2004 που άγγιξε και το μεγαλύτερο αριθμό αφίξεων αναχωρήσεων επιβατών δηλαδή τα 1.232.602 άτομα. Από το 2004 μέχρι και το 2015 εμφανίζει σταδιακή πτώση που είναι συνεχής από το 2010 και ύστερα. Αξιοσημείωτο είναι ότι το 2015 εμφανίζει αρνητικό ρεκόρ 15ετίας με 728.273 αφίξεις-αναχωρήσεις.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Εικόνα 47. Αφίξεις και αναχωρήσεις επιβατών λιμένος Τήνου

Πηγή : Λιμεναρχείο Τήνου 2019, Ιδία Επεξεργασία

B.1.2. Εντοπισμός κρίσιμων ζητημάτων τοπικής ανάπτυξης

ΤΟΜΕΑΣ	ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ & ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ	
Αγροτική Παραγωγή	Προβλήματα/μειονεκτήματα	Δυνατότητες/πλεονεκτήματα
	<ol style="list-style-type: none"> 1.Ο κατακερματισμός του αγροτικού κλήρου. 2. Οι παρωχημένες και ανεπαρκείς υποδομές (εγγειοβελτιωτικά έργα, αγροτικός εξηλεκτρισμός) και οι πεπαλαιωμένες σταυλικές εγκαταστάσεις. 3. Οι ελλείψεις στον τομέα της άρδευσης. 4. Η μικρή δραστηριοποίηση στην περιοχή επιχειρήσεων επεξεργασίας αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων. 5. Οι συγκρούσεις και οι αδυναμίες σχεδιασμού χρήσεων γης. 6. Η μη ορθολογική διαχείριση των εκτάσεων. 7. Το προβληματικό πλαίσιο αδειοδοτήσεων, λόγω νομοθετικής πολυπλοκότητας και διοικητικών καθυστερήσεων. 8. Η εσωστρέφεια και η μικρή ανταγωνιστική ικανότητα των αγροτικών προϊόντων λόγω αδυναμίας συσκευασίας και τυποποίησής τους και κόστους μεταφορών. 9. Το χαμηλό επίπεδο κατάρτισης των απασχολουμένων στην γεωργία και η αδυναμία συγχρονισμού τους με τις εξελίξεις που συν- 	<ol style="list-style-type: none"> 1.Η ισχυρή κτηνοτροφία της περιοχής. 2. Η ύπαρξη τοπικών προϊόντων και κυρίως η παραγωγή κτηνοτροφικών προϊόντων υψηλής διατροφικής αξίας. 4. Η ύπαρξη ποιοτικών φυτικών προϊόντων, διαφόρων ποικιλιών θεραπευτικών βοτάνων και ειδών φυτών με αρωματικές ή φαρμακευτικές ιδιότητες που ευδοκιμούν στην περιοχή. 5. Η εμπειρίας – τεχνογνωσία από την παραδοσιακή ενασχόληση των κατοίκων με την κτηνοτροφία. 6. Το πλούσιο φυσικό απόθεμα. 7. Η κατασκευή αγροτικών υποδομών από το Δήμο (Σφαγείο Ελαιοτριβείο)

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

	τελούνται στον τομέα.	
	Περιορισμοί	Ευκαιρίες
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Η επιφυλακτικότητα των νέων για το επάγγελμα του αγρότη. 2. Η χαμηλή αποδοτικότητα του κλάδου της γεωργίας λόγω των κλιματολογικών συνθηκών, του έντονου ορεινού χαρακτήρα της περιοχής και τη νησιωτικότητα. 3. Η σταδιακή εγκατάλειψη του πρωτογενή τομέα και η αύξηση της απασχόλησης στον τριτογενή. 4. Η αύξηση του δείκτη γήρανσης στην περιοχή και η μείωση του παραγωγικού δυναμικού. 5. Τα περιορισμένα επενδυτικά κίνητρα για την ανάπτυξη του Πρωτογενή τομέα και οι περιορισμένοι οικονομικοί πόροι. 6. Η αλλαγή της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής αναμένεται να επιφέρει σημαντικές αλλαγές στην τοπική παραγωγή που χαρακτηρίζεται από παραδοσιακές καλλιέργειες και σημαντικό προστατευτισμό. 7. Η καθυστέρηση των αναγκαίων διαρθρωτικών αλλαγών στην αγροτική παραγωγή που μπορεί να επιφέρει συρρίκνωση. 8. Η υποβάθμιση των εδαφών (διάβρωση υπερβόσκηση κ.α.). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Οι μεγάλες δυνατότητες για την ανάπτυξη πιστοποιημένης βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας. 2. Η ανάδειξη των παραδοσιακών χαρακτηριστικών της τοπικής κτηνοτροφίας για την παραγωγή καινοτόμων προϊόντων υψηλής διατροφικής αξίας (βιολογικά, ελευθέρας βοσκής). 3. Η μετεξέλιξη του παραδοσιακού αγρότη σε σύγχρονο επιχειρηματία με διάρκρη εκπαίδευση και κατάρτιση. 4. Η υποκατάσταση εισοδημάτων με ενίσχυση του εισοδήματος των αγροτών μέσω ειδικών μορφών τουρισμού. 5. Η προώθηση και πιστοποίηση τοπικών προϊόντων/ καλάθι τοπικών προϊόντων. 6. Η αξιοποίηση της βιομάζας (από δάση και απόβλητα ζώων και ανθρώπων) και η αξιοποίηση των ΑΠΕ. 7. Η αξιοποίηση πόρων από την 4η Προγραμματική Περίοδο (ΕΣΠΑ). 8. Η αξιοποίηση των περιφερειακών επιχειρησιακών προγραμμάτων και άλλων Εθνικών και Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων. 9. Η σταδιακά αυξανόμενη επιστροφή στα επαγγέλματα του αγροτικού κλάδου λόγω οικονομικής κρίσης των υπηρεσιών και εμπορίου.
	Προβλήματα/μειονεκτήματα	Δυνατότητες/πλεονεκτήματα
Τουρισμός	<ol style="list-style-type: none"> 1. Η έλλειψη προσανατολισμού και εξειδίκευσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας σε κλάδους με συγκριτικά πλεονεκτήματα για την περιοχή. 2. Η μικρή μεταποιητική δραστηριότητα και το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων που τις καθιστά ευάλωτες στις μεταβολές του ανταγωνισμού. 3. Το μικρό μέγεθος των τοπικών αγορών. 4. Το υψηλό μεταφορικό κόστος. 5. Η προβληματική ποιότητα στην τουριστική υποδομή. 6. Η έλλειψη σύνδεσης του κλάδου του τουρισμού με τα τοπικά - παραδοσιακά προϊόντα καθώς και με τα άλλα τουριστικά κέντρα της ευρύτερης περιοχής. 7. Η μη οργανωμένη προβολή και διαφήμιση της περιοχής μέσω διοργάνωσης προγραμμάτων εναλλακτικών ειδών τουρισμού, σε όλη τη διάρκεια 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Η ύπαρξη βασικών προϋποθέσεων ανάπτυξης του τουρισμού καθώς και εναλλακτικών μορφών τουρισμού. 2. Η παραγωγή αξιόλογων τοπικών προϊόντων. 3. Ο πλούσιος φυσικός πλούτος της περιοχής. 4. Η διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς. 6. Τα νέα αναπτυξιακά δεδομένα που δημιουργούνται από την βελτίωση της προσβασιμότητας στην περιοχή μέσω της ολοκλήρωσης του λιμανιού και του εκσυγχρονισμού των πλοίων. 8. Η γειτνίαση της περιοχής του Δήμου με άλλους τουριστικούς προορισμούς παγκόσμιου βεληνεκούς π.χ. Μύκονος 9. Η δυνατότητα ενεργοποίησης των καταγόμενων από την περιοχή, οι οποίοι έχουν μεταναστεύσει στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό για την προβολή και προώθηση της περιοχής.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

	<p>του έτους.</p> <p>8. Οι υψηλοί δείκτες γήρανσης και η μείωση του παραγωγικού πληθυσμού.</p> <p>9. Η καθυστέρηση στην υλοποίηση των υποδομών (λιμενικές εγκαταστάσεις, ύδρευση ΒΙΟΚΑ).</p> <p>10. Έλλειψη συντονισμού τουριστικής πολιτικής</p>	
	Περιορισμοί	Ευκαιρίες
	<p>1. Η οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της στην τουριστική κίνηση</p> <p>2. Η αστάθεια στην επισκεψιμότητα λόγω κοινωνικών ή οικονομικών παραγόντων (οικονομική κρίση, πανδημία κ.α.) .</p> <p>3. Η διάσπαση στις υποδομές σε μικρές μονάδες μικρής δυναμικότητας.</p>	<p>1. Οι δυνατότητες ανάπτυξης του τουρισμού με τη δημιουργία ή τον εκσυγχρονισμό των υποδομών και την αξιοποίηση των εφαρμογών διαδικτύου.</p> <p>2. Η εμπέδωση νοοτροπίας συνεργατικών συμπράξεων .</p> <p>3. Οι δυνατότητες ανάπτυξης του εναλλακτικού τουρισμού καθώς και των υπηρεσιών υποστήριξής του.</p> <p>4. Η αξιοποίηση πόρων από την επόμενη Προγραμματική Περίοδο (ΕΣΠΑ).για δράσεις τουρισμού – πολιτισμού.</p> <p>5. Η δημιουργία δομών για την προώθηση της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας, για τη δημιουργία τοπικού κεφαλαίου, για την ισχυροποίηση των σχέσεων έρευνας και παραγωγής κ.ά.</p> <p>6. Η σύζευξη του αγροτικού τομέα με δευτερογενή και τριτογενή τομέα σε γεωργικά προϊόντα προστιθέμενης αξίας.</p> <p>7. Ο ενιαίος σχεδιασμός σε επίπεδο νησιού από τη Δημοτική Επιτροπή Τουρισμού</p>
Α πα σχ όλ η σ η	Προβλήματα/μειονεκτήματα	Δυνατότητες/πλεονεκτήματα
	<p>1. Η γήρανση του πληθυσμού.</p> <p>2. Η υπεροχή του μη οικονομικά ενεργού πληθυσμού έναντι του οικονομικά ενεργού.</p> <p>3. Η αδυναμία συγκράτησης των νέων και παραγωγικών ηλικιών. 4. Η διόγκωση του τριτογενή τομέα σε βάρος των άλλων δύο παραγωγικών τομέων.</p> <p>5. Ο χαμηλός βαθμός επιχειρηματικότητας στην περιοχή και η έλλειψη ευκαιριών απασχόλησης.</p> <p>6. Η αδυναμία αφομοίωσης των μεγάλων αλλαγών που συντελούνται στους κλάδους παραγωγής.</p> <p>7. Το υψηλό ποσοστό ανεργίας.</p> <p>8. Η διατήρηση της χαμηλής ανταγωνιστικότητας του δευτερογενή τομέα και η αδυναμία διασύνδεσης της έρευνας και της καινοτομίας με την παραγωγή</p>	<p>1. Οι ευνοϊκές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη συμπληρωματικής απασχόλησης και την διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας (μεταποίηση, εναλλακτικός τουρισμός).</p> <p>2. Υψηλή αυτάρκεια νοικοκυριού σε βασικά αγαθά</p>
	Περιορισμοί	Ευκαιρίες
	<p>1. Η μη αξιοποίηση των διαφόρων προγραμμάτων για την υποστήριξη των ευπαθών κοινωνικών ομάδων π.χ. προγράμματα ενθάρυνσης της ενεργούς γήρανσης, προγράμματα δια βίου μάθησης.</p> <p>2. Η αδυναμία ανάσχεσης της πληθυσμιακής ερήμω-</p>	<p>1. Η ολοκλήρωση των έργων υποδομής που θα βελτιώσουν την φυσιογνωμία της περιοχής κάνοντας την πιο ελκυστική.</p> <p>2. Η υποστήριξη της γυναικείας και νεανικής επιχειρηματικότητας.</p>

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

σης της περιοχής και η διατήρηση της αστικοποίησης. 3. Τα προβλήματα κοινωνικής συνοχής. 4. Η οικονομική κρίση.	3. Η αξιοποίηση πόρων από την 4η Προγραμματική Περίοδο (ΕΣΠΑ) για επανεγκατάσταση στον αγροτικό χώρο και ανάληψη επιχειρηματικής δραστηριότητας.
---	--

	Προβλήματα/ανάγκες	Δυνατότητες	
	Εμπορική και Επιχειρηματική Δραστηριότητα	1. Μεγάλη διαφοροποίηση μεταξύ των περιοχών του Δήμου στην εμπορική κίνηση 2. Υποστελέχωση υπηρεσίας που είναι αρμόδιο για τα καταστήματα ελέγχων εφαρμογής της νομοθεσίας καταστημάτων και επαγγελματιών 4. Έλλειψη μηχανογραφημένης βάσης δεδομένων για τα καταστήματα 5. Έλλειψη χωροθέτησης εμπορικών δραστηριοτήτων 6. Ανεπαρκείς λιμενικές υποδομές	1. Κομβική θέση Δήμου στο κέντρο του Αιγαίου θαλάσσιου γεωγραφικού χώρου. 1. Παρά την κρίση η τουριστική προσέλευση θεωρείται μεγάλη. 2. Δικτύωση με προγράμματα της Περιφέρειας 3. Συνδυασμός πρωτογενούς με τριτογενή τομέα (π.χ. αγροτική παραγωγή – εστίαση) 4. Δικτύωση και συντονισμός κλάδων επιχειρηματιών (σύλλογοι, κοινές πρωτοβουλίες κλπ)
Περιορισμοί		Ευκαιρίες	
	1. Μικρό μέγεθος αγοράς 2. Μεγάλη εποχικότητα σε όλα τα είδη του εμπορίου 3. Προβληματική και δαιδαλώδης νομοθεσία περί αδειοδοτήσεων 4. Ασάφεια ως προς τις συγκεκριμένες αρμοδιότητες των φορέων 5. Νησιωτικότητα - προβληματικές μεταφορές 6. Περιοδική πτώση του κλάδου των κατασκευών 7. Αύξηση της εποχικότητας 8. Ανεργία νέων	1. Ύπαρξη παραρτήματος του Επιμελητηρίου Κυκλάδων 2. Ολοκλήρωση των έργων του λιμανιού 3. Στροφή προς ποιοτικά προϊόντα πρωτογενούς τομέα.	

Κρίσιμα Ζητήματα

1. Η εφαρμογή συστημάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης στην παραγωγή αγροτικών προϊόντων για την παραγωγή ποιοτικών, τυποποιημένων και πιστοποιημένων προϊόντων.
2. Η αξιοποίηση των επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων για την παραγωγή τοπικών προϊόντων ποιότητας, ΠΟΠ ή ΠΓΕ.
3. Η ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας και η ενθάρρυνση της μεταποίησης-τυποποίησης στο χώρο της βιολογικής γεωργίας δεδομένης της αυξημένης ζήτησης για βιολογικά προϊόντα.
4. Ο εκσυγχρονισμός του τομέα της κτηνοτροφίας και η βελτίωση των υποδομών και των συνθηκών εργασίας.
5. Η προβολή των τοπικών παραδοσιακών προϊόντων.
6. Η υλοποίηση υποδομών υποστήριξης και ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας και της ανταγωνιστικότητας και στους τρεις παραγωγικούς τομείς.
7. Η επιδίωξη διασύνδεσης τουρισμού πολιτισμού και πρωτογενή τομέα
8. Η υλοποίηση προγραμμάτων ενημέρωσης και περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης των επιχειρήσεων για την υιοθέτηση πρακτικών περιβαλλοντικής διαχείρισης.
9. Η βελτίωση των υπηρεσιών του τουρισμού μέσω της προώθησης της καινοτομίας και της προσφοράς διαφοροποιημένου τουριστικού προϊόντος λόγω της αυξημένης ζήτησης για εναλλακτικό τουρισμό
10. Η αυξημένη ανεργία
11. Στήριξη των τοπικών επιχειρήσεων
12. Ανάγκη ενίσχυσης επιχειρηματικότητας συνεργατικού επιπέδου κυρίως στον πρωτογενή τομέα

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

13. Εκμετάλλευση των φυσικών αποθεμάτων προς όφελος της τοπικής οικιακής οικονομίας

Β.1.3. Περιγραφή και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης του Δήμου Τήνου

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ο Δήμος Τήνου προήλθε από τη συνένωση των τριών Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης που υπήρχαν στο νησί της Τήνου, του Δήμου Τήνου, του Δήμου Εξωμβούργου και της Κοινότητας Πανόρμου. Η αρμοδιότητα του Δήμου Τήνου ασκείται πλέον σε όλο το νησί της Τήνου. Ο συνολικός ωφελούμενος πληθυσμός είναι περί τους 8.636 χιλιάδες κατοίκους, μαζί με περίπου τριπλάσιους επισκέπτες κατά τη θερινή περίοδο. Για την βελτίωση της διοίκησης νέα εκτελεστικά όργανα δημιουργήθηκαν όπως η Εκτελεστική Επιτροπή, η Οικονομική Επιτροπή αλλά και συμβουλευτικά όπως η Επιτροπή Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής, το Συμβούλιο Μεταναστών, το Συντονιστικό Τοπικό Όργανο Πολιτικής Προστασίας κ.α. Το Δημοτικό Συμβούλιο αποτελείται από 21 συμβούλους και παράλληλα υπάρχουν 31 Τοπικοί Σύμβουλοι. Το Δήμαρχο συνεπικουρούν 4 αντιδήμαρχοι με χωρικά και τομεακά καθήκοντα.

Η συνένωση που έγινε στα πλαίσια του ν. 3852/ 2010 (Καλλικράτης) συνοδεύτηκε από τη μεταφορά πολλών αρμοδιοτήτων στο νέο νησιωτικό Δήμο. Συνολικά μεταφέρθηκαν περίπου 210 νέες αρμοδιότητες, οι οποίες δεν συνοδεύτηκαν όμως από αντίστοιχη μεταφορά πόρων. Οι αρμοδιότητες αυτές έχουν να κάνουν με τις πολεοδομικές εφαρμογές, την έκδοση σειράς επαγγελματικών αδειών, κοινωνικής πρόνοιας, αγροτικής ανάπτυξης, εκτέλεσης έργων και υποδομών, δημόσιας υγείας, παιδείας και αθλητισμού πολιτισμού. Ειδικά στην Τήνο ως νησιωτικός Δήμος μεταφέρονται επιπλέον και αρμοδιότητες από τις Περιφέρειες σχετικές με την Ενέργεια, Γεωργία, Κτηνοτροφία, Εμπορίου, Τουρισμού, Απασχόλησης, Χωροταξίας, Μεταφορών και Επικοινωνιών, συνεργασίας με το ΕΚΑΒ κ.α.

Για το επίπεδο του νησιού ο Δήμος Τήνου αποτελεί ένα μεγάλο οργανισμό για την Τήνο. Απασχολεί με 77 εργαζόμενους (υποστηριζόμενους από περίπου 10-15 εποχιακούς κάθε έτος), κατανεμημένους σε 3 Διευθύνσεις, 13 Τμήματα και 16 Γραφεία, 7 Νομικά πρόσωπα και περί τα 10-12 εκατομμύρια ευρώ ετήσιο προϋπολογισμό. Η κατάταξη των υπαλλήλων αρχικά είχε γίνει σε προσωποπαγείς θέσεις με διαπιστωτική πράξη Δημάρχου.²⁸ Στη συνέχεια απέκτησε Οργανισμό Εσωτερικών Υπηρεσιών (ΦΕΚ 1256/ΤΒ/2012, που τροποποιήθηκε με τις ακόλουθες αποφάσεις α) 20711/5342/11-06-2013 (ΦΕΚ Β/1531) β) 50882/06-09-2017 (ΦΕΚ Β/3076), γ) 10733/04-03-2019 (ΦΕΚ Β/725) δ) 12801/03-04-2020 (ΦΕΚ Β /1154).

Για τις θέσεις του υπηρετούντος προσωπικού λήφθηκε υπόψη η με αριθ. 3/3-1-2011 απόφαση Δημάρχου Τήνου (ΦΕΚ 437/τ.Β/17-3-2011, όπως διορθώθηκε με το ΦΕΚ 400/τ.Β/22.02.2012), με την οποία διαπιστώθηκε ως προσωπικό του νέου Δήμου Τήνου, με την ίδια σχέση εργασίας που κατείχε και κατατάχθηκε σε αντίστοιχες συνιστώμενες προσωποπαγείς θέσεις, κατά κατηγορία, κλάδο ή ειδικότητα με το βαθμό που κατείχε, το προσωπικό των συνενούμενων Δήμων Τήνου, Εξωμβούργου Τήνου, Κοινότητας Πανόρμου Τήνου, το προσωπικό του Επαρχείου Τήνου / Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Κυκλάδων που υποχρεωτικά μετατάχθηκε στον Δήμο Τήνου σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 257 παρ. 2^ο του ν. 3852/2010, καθώς και το προσωπικό ΙΔΑΧ καθαριστριών σχολικών μονάδων, το οποίο αυτοδίκαια μεταφέρθηκε στο Δήμο τις διατάξεις του Ν. 3870/2010 (ΦΕΚ 138/τΑ/9-9-2010).

Με το ΦΕΚ 1531/ΤΒ/21.06.2013 ο Δήμος προέβη στην τροποποίηση του ΟΕΥ έτσι ώστε να προσαρμοστεί με την ΚΥΑ 14167/11-4-2012 (ΦΕΚ 1237/Β/11-3-2012), σύμφωνα με την οποία διατηρήθηκαν εικοσιπέντε (25) συνολικά κενές οργανικές θέσεις μόνιμου προσωπικού στο Δήμο Τήνου, οι οποίες προστέθηκαν στις αρχικές οργανικές θέσεις. Επιπλέον με την προσθήκη των 25 αυτών νέων θέσεων επήλθε και αλλαγή / τροποποίηση στην διάρθρωση των υπηρεσιών του Δήμου ως προς τις οργανικές μονάδες τους.

Όσον αφορά το οικονομικό κομμάτι, ο νέος Δήμος ιδρύθηκε σε μία δυσμενή συνθήκη για τα δημόσια οικονομικά που αντικατοπτρίζεται και στα μειωμένα έσοδα που λαμβάνει από τους Κ.Α.Π. και τις άλλες πηγές κρατικής χρηματοδότησης (ΣΑΤΑ, ΘΗΣΕΑΣ κ.α.) Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι θα πρέπει να επιδείξει εξορθολογισμό στη διαχείριση και κατανομή των δαπανών του και προγραμματισμό και συνέπεια στην αύξηση των εσόδων του, προκειμένου να μπορέσει να συνεχίσει να προσφέρει τις υπηρεσίες σε υψηλό επίπεδο προς τους δημότες και ιδιαίτερα αυτές της Πρόνοιας και των κοινωνικών αναγκών. Θέματα όπως ο έλεγχος των ελαστικών δαπανών (αναλώσιμα, προμήθειες υλικών, κ.λ.π) η μείωση του κόστους των κτιριακών εγκαταστάσεων (ενοίκια, ηλεκτρισμός, ενέργεια κ.λ.π), και η δίκαιη κατανομή των δημοτικών τελών-εισφορών μπορούν να επιφέρουν θετική προσαρμογή οικονομικού συσχετισμού εσόδων εξόδων, χωρίς αυτή να επιφέρει κοινωνική επιβάρυνση και κατ' επέκταση κοινωνική ανισότητα. Κρίσιμη είναι και η εφαρμογή σύγχρονου λογισμικού και συστημάτων πληροφορικής για τη διαφάνεια την ταχύτητα και σαφώς την αμφίδρομη επικοινωνία με τους δημότες. Η αξιο-

²⁸ Στοιχεία από το Τμήμα Ανθρώπινου Δυναμικού και Διοικητικής Μέριμνας (2020)

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

ποίηση των νέων τεχνολογιών μπορεί να μειώσει και το κόστος αλλά και τον τρόπο παροχής υπηρεσιών προς την τοπική κοινωνία.

Πρωταρχικής σημασίας κρίνεται η ύπαρξη στρατηγικού σχεδίου, με ιεράρχηση στόχων και χρονοδιάγραμμα υλοποίησής τους, από συγκεκριμένα μέτρα και δράσεις με ρεαλιστικούς στόχους προσαρμοσμένους στη χρυσή τομή μεταξύ οράματος της πολιτικής ηγεσίας και των αναγκών των πολιτών. Ο Δήμος Τήνου παρ' ότι είναι ένας από τους μικρούς Δήμους της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, μπορεί να εκμεταλλευτεί τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα και να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο ως ένα νέο υπερτοπικό κέντρο ανάπτυξης

Δημοτική Αρχή, Αιρετά όργανα, Επιτροπές

Βάσει του ιδρυτικού ν. 3852/2010 (Καλλικράτης) αρθ. 7 παρ. 1 «Ο δήμος διοικείται από το δημοτικό συμβούλιο, την οικονομική επιτροπή, την επιτροπή ποιότητας ζωής²⁹, την εκτελεστική επιτροπή και τον δήμαρχο.» Στο κατώτερο επίπεδο της τοπικής διακυβέρνησης είναι τα συμβούλια και οι πρόεδροι των Δημοτικών και Τοπικών Κοινοτήτων.

Δημοτικό Συμβούλιο

Το Δημοτικό Συμβούλιο Τήνου αποτελείται από 21 μέλη, όπως αυτά προέκυψαν μετά τις εκλογές του 2019. Η σύνθεση του Δημοτικού Συμβουλίου Τήνου με βάση τον συνδυασμό προέλευσης διαμορφώνεται ως ακολούθως:

Σύμφωνα με το συνδυασμό προέλευσης	1 ^{ος} Συνδυασμός	11
	2 ^{ος} Συνδυασμός	8
	3ος συνδυασμός	1
	4ος συνδυασμός	1

Το Δημοτικό Συμβούλιο κατά το έτος 2019 πραγματοποίησε 17 συνεδριάσεις. Στις συνεδριάσεις του συζητήθηκαν και ελήφθησαν συνολικά 214 αποφάσεις.

Εκτελεστική επιτροπή

Η Εκτελεστική Επιτροπή του Δήμου Τήνου αποτελείται από 5 μέλη και υφίσταται σε όλους τους δήμους που έχουν περισσότερους από έναν αντιδήμαρχο. Είναι συλλογικό συντονιστικό όργανο και εκτελεστικό όργανο, την οποία μετέχουν ο δήμαρχος και οι αντιδήμαρχοι. Ασχολείται με την εφαρμογή της δημοτικής πολιτικής σε όλους τους τομείς καθώς και την εφαρμογή του επιχειρησιακού σχεδίου του δήμου, του μεσοχρόνιου, ετήσιου και πενταετούς προγράμματος δράσης. Το 2019 συνήλθε σε 6 συνεδριάσεις και έλαβε ανάλογες αποφάσεις.

Οικονομική Επιτροπή

Η οικονομική επιτροπή είναι όργανο παρακολούθησης και ελέγχου της οικονομικής λειτουργίας του δήμου. Αποτελείται από 7 μέλη. Το 2019 συνήλθε σε 24 συνεδριάσεις και έλαβε 223 αποφάσεις.

Άλλες επιτροπές και όργανα του Δήμου

Αντιδήμαρχοι

Στην άσκηση της Δημοτικής Πολιτικής το δήμαρχο επικουρούν οι αντιδήμαρχοι οι οποίοι σύμφωνα με το νόμο είναι οι είναι οι σύμβουλοι της πλειοψηφίας που ορίζει ο δήμαρχος και στους οποίους μεταβιβάζει την άσκηση αρμοδιοτήτων καθ' ύλην και κατά τόπο. Οι κατά τόπον αρμοδιότητες ασκούνται στα όρια μιας ή περισσότερων δημοτικών ενοτήτων του Δήμου. Στο Δήμο Τήνου υπάρχουν 5 αντιδήμαρχοι, τρεις εκ των οποίων παράλληλα με τα τομεακά τους καθήκοντα έχουν κατά τόπον χωρικές αρμοδιότητες στις Δημοτικές Ενότητες.

Δημοτική Επιτροπή Παιδείας

Η Δημοτική Επιτροπή Παιδείας αποτελείται από 6 μέλη εκ των οποίων, δύο διευθυντές που εκπροσωπούν τις δύο βαθμίδες εκπαίδευσης των σχολικών μονάδων της Τήνου, έναν εκπρόσωπο του συνδικαλιστικού οργάνου των εκπαιδευτικών, δύο δημότες και πρόεδρο μέλος του Δημοτικού Συμβουλίου. Έργο της είναι η κατανομή των πιστώσεων για τις σχολικές μονάδες, ο σχεδιασμός για τη συντήρηση των σχολικών μονάδων κτιριακά θέματα στέγασης σχολείων και γενικότερης εκπαιδευτικής φύσεως. Το 2019 πραγματοποίησε συνεδριάσεις.

Επιτροπή Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής

Η Δημοτική Επιτροπή Τουρισμού ιδρύθηκε με σκοπό την προώθηση του τουρισμού και την προβολή της Τήνου. Αποτελείται από 13 μέλη, που είναι δημότες της Τήνου εκπρόσωποι τοπικών φορέων, δημοτικοί σύμβουλοι κ.α

Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών

Σε κάθε δήμο συγκροτείται και λειτουργεί με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, συμβούλιο ένταξης μεταναστών ως συμβουλευτικό όργανο του δήμου για την ενίσχυση της ένταξης των μεταναστών στην τοπική κοινωνία Με την 108/2011 Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου συγκροτήθηκε 11 μελές Συμβούλιο Ένταξης

²⁹Επιτροπή Ζωής συστήνουν οι Δήμοι με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων, συνεπώς δεν υφίσταται στο Δήμο Τήνου.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Μεταναστών στο οποίο εκτός από Δημοτικούς Συμβούλους περιλαμβάνει 2 δημότες ένα εκπρόσωπο Αστυνομικής Αρχής, ένας εκπρόσωπο Λιμεναρχείου, ένα εκπρόσωπος του Δόγματος της Δυτικής Εκκλησίας, ένας εκπρόσωπος του Δόγματος της Ανατολικής Εκκλησίας, ένα εκπρόσωπο του εμπορικού Συλλόγου, ένας εκπρόσωπο του Συλλόγου ενοικιαζομένων δωματίων με Πρόεδρο του Συμβουλίου ένταξης μεταναστών τον Πρόεδρο του Δημοτικού Συμβουλίου. Με την 31/2015 απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου το Συμβούλιο ένταξης μεταναστών ανανεώθηκε και ψηφίστηκε ο κανονισμός λειτουργίας. Μέχρι και το 2019 δεν πραγματοποιήθηκαν συνεδριάσεις.

Επιτροπή Αισθητικής

Επιτροπή αισθητικής αποτελεί συμβουλευτικό και γνωμοδοτικό όργανο του δήμου για την τήρηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών όλου του νησιού και ιδιαίτερος των παραδοσιακών οικισμών, του Ιστορικού τόπου της Χώρας της Τήνου, καθώς επίσης και την επεξεργασία και εισήγηση στο Δημοτικό συμβούλιο θεμάτων που σχετίζονται με την αισθητική του νησιού και τις εν γένει αρμοδιότητες της επιτροπής αισθητικής

Ν.Π.Δ.Δ. - Ν.Π.Ι.Δ.

Με την 70/2011 απόφαση του Δ.Σ. αποφασίστηκε η συγχώνευση κατά τις διατάξεις του άρθρου 103 του Ν.3852/2010 των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου με την επωνυμία :

1.- Παιδικός Σταθμός του Δήμου Τήνου, ο οποίος συστάθηκε με την υπ' αριθμ. 115/2000 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Δήμου Τήνου, και του οποίου ο σκοπός, η περιουσία, οι πόροι κ.α. ορίζονται στην απόφαση 9137/23-8-2000 του Γ.Γ. της Περιφέρειας Ν. Αιγαίου, που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 1102/Β/6-9-2000.

2.- ΚΑΠΗ Δήμου Τήνου, το οποίο συστάθηκε με την με αριθ. 40/2003 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Δήμου Τήνου, και του οποίου ο σκοπός, η περιουσία, οι πόροι κ.α ορίζονται στην απόφαση 2892/19-3-2003 του Γ.Γ. της Περιφέρειας Ν. Αιγαίου, που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 379/Β/31-3-2003

σε ένα ενιαίο Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου στο Δήμο Τήνου με την επωνυμία **«Δημοτικό Νομικό Πρόσωπο Δήμου Τήνου»**, με έδρα αυτήν του Δήμου Τήνου.

Επίσης με την 72/2011 απόφασή του το Δ.Σ. του Δήμου αποφάσισε τη σύσταση δύο (2) Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου με το όνομα :

α) Ενιαία Σχολική Επιτροπή Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Δήμου Τήνου, στην οποία συγχωνεύθηκαν έξι (6) Σχολικές Επιτροπές

β) Ενιαία Σχολική Επιτροπή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δήμου Τήνου, στην οποία συγχωνεύονται τρεις (3) Σχολικές Επιτροπές :

Επίσης στο Δήμο Τήνου έχει την έδρα του το Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο Τήνου – Ανδρου

Άλλα νομικά πρόσωπα που υπάρχουν στο Δήμο Τήνου είναι

- **Δημοτικό Ιερό Ίδρυμα Αγ. Τριάδας Γύρλας.**
- **Δημοτικό Ίδρυμα Μουσείο Κώστα Τσόκλη.**
- **Πνευματικό Εκπολιτιστικό Κέντρο Κοινότητας Πανόρμου**
Ειδικότερα³⁰

ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

1. Δημοτικό Νομικό Πρόσωπο Δήμου Τήνου

Το Δημοτικό Νομικό Πρόσωπο Δήμου Τήνου προήλθε από την συγχώνευση του Παιδικού Σταθμού και του ΚΑΠΗ του Δήμου Τήνου. Διοικείται από Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο αποτελείται από δεκαπέντε (15) μέλη. Ο Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας έχει καταρτιστεί αλλά δεν έχει τελειώσει η διαδικασία της έγκρισής του από τα αρμόδια όργανα καθώς απαιτήθηκε επικαιροποίηση του μετά από την ανάληψη της νέας δημοτικής αρχής. Οι υπηρεσίες του Δημοτικού Νομικού Προσώπου Δήμου Τήνου, λειτουργούν σε επίπεδο μιας Διεύθυνσης στην οποία υπάγονται τρία Τμήματα. Η διοικητική διάρθρωση του Νομικού Προσώπου έχει ως ακολούθως:

I.	Διοικητικό Συμβούλιο (ΔΣ)
II.	Πρόεδρος ΔΣ
III.	Διευθυντής Νομικού Προσώπου
IV.	Τμήμα Διοικητικής και Λογιστικής Υποστήριξης
V.	Τμήμα Παιδικής Προστασίας και Παιδείας
VI.	Τμήμα Τρίτης Ηλικίας και Ευπαθών Κοινωνικών Ομάδων

Η στελέχωση των Τμημάτων που το αποτελούν είναι η εξής :

- *Διευθυντής Νομικού Προσώπου* : ΔΕΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝΕΤΑΙ

³⁰Στοιχεία από το Τμήμα Ανθρώπινου Δυναμικού και Διοικητικής Μέριμνας (2014)

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

- *Τμήμα Διοικητικής και Λογιστικής Υποστήριξης* ΔΕΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝΕΤΑΙ Η διοικητική εξυπηρέτηση του Νομικού Προσώπου γίνεται από υπάλληλους του Δήμου όσον αφορά στο λογιστικό μέρος και στα θέματα διαχείρισης ανθρωπίνου δυναμικού και μητρώων προσωπικού και το αμιγώς διοικητικό από υπάλληλο του Νομικού προσώπου με ειδικότητα Νηπιαγωγού, παράλληλα με τα λοιπά παιδαγωγικά του καθήκοντα.

- *Τμήμα Παιδικής Προστασίας και Παιδείας* Αντιστοιχεί στον Παιδικό Σταθμό. Υπηρετούν 5 υπάλληλοι κλάδων ΠΕ Νηπιαγωγών, ΤΕ Βρεφονηπιοκομίας, ΔΕ8 Βοηθών Βρεφοκόμων, ΥΕ Βοηθητικού Προσωπικού Μαγειρείου και ΥΕ Γενικών Καθηκόντων.

- *Τμήμα Τρίτης Ηλικίας και Ευπαθών Κοινωνικών Ομάδων*

Αντιστοιχεί στο πρώην ΚΑΠΗ του Δήμου Τήνου. Υπάρχει μία υπάλληλος ειδικότητας ΤΕ2 Κοινωνικών Λειτουργών, η οποία είναι αποσπασμένη στο Τμήμα Κοινωνικής Προστασίας Παιδείας και Πολιτισμού του Δήμου Τήνου .

1. Ενιαία Σχολική Επιτροπή Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Δήμου Τήνου,

Αποτελείται από 15μελές διοικητικό συμβούλιο. Ασχολείται με όλα τα εκπαιδευτικά θέματα που απασχολούν την πρωτοβάθμια εκπαίδευση του Δήμου Τήνου. Δεν στελεχώνεται με προσωπικό. Η διοικητική της εξυπηρέτηση γίνεται από υπαλλήλους του Δήμου Τήνου, παράλληλα με τα λοιπά τους καθήκοντα.

2. Ενιαία Σχολική Επιτροπή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δήμου Τήνου,

Αποτελείται από 15μελές διοικητικό συμβούλιο. Ασχολείται με όλα τα εκπαιδευτικά θέματα που απασχολούν την δευτεροβάθμια εκπαίδευση του Δήμου Τήνου. Δεν στελεχώνεται με προσωπικό, η διοικητική της εξυπηρέτηση γίνεται από υπαλλήλους του Δήμου Τήνου, παράλληλα με τα λοιπά τους καθήκοντα.

3. Δημοτικό Ιερό Ίδρυμα Αγ. Τριάδας Γύρλας.

Διοικείται από 5μελή επιτροπή. Σκοπός του είναι η συντήρηση και ευρεπισμός του όλου συγκροτήματος του Ναού και των Παραρτημάτων αυτού, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η διατήρηση του χαρακτήρα του ως ιστορικού εκκλησιαστικού εθνικού μνημείου, η σύσταση δημοτικού αγροκήπου, η μέριμνα του μαισωλείου (οστεοφυλακίου), η συντήρηση των ξενώνων οι οποίοι φιλοξενούν Τήνιους σπουδαστές κ.λ.π. Δεν στελεχώνεται με προσωπικό, η διοικητική της εξυπηρέτηση γίνεται από υπαλλήλους του Δήμου Τήνου, παράλληλα με τα λοιπά τους καθήκοντα.

4. Δημοτικό Ίδρυμα Μουσείο Κώστα Τσόκλη.

Συστάθηκε ως Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου το 2017. Σύμφωνα με το ιδρυτικό καταστατικό, κύριος στόχος του Μουσείου είναι να προβάλλει το έργο του Κώστα Τσόκλη και μέσα απ' αυτό, να φέρει σ' επαφή το ευρύ κοινό με τη σύγχρονη τέχνη. Παράλληλα με τα έργα του Κώστα Τσόκλη, στο Μουσείο είναι συγκεντρωμένο όλο το αρχείο του καλλιτέχνη, βιογραφικά στοιχεία, άρθρα, συνεντεύξεις, κατάλογοι εκθέσεων, βιβλία, φωτογραφίες, τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές εκπομπές που προβάλλονται καθημερινά σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο του Μουσείου. Στόχοι του Μουσείου είναι να προσφέρει συνεχώς ευκαιρίες για νέες αισθητικές συγκινήσεις, νέες γνώσεις και ψυχαγωγία στο κοινό του.

Οι δραστηριότητες του Μουσείου περιλαμβάνουν: καλλιτεχνική βιβλιοθήκη, οργάνωση διαλέξεων από ιστορικούς Τέχνης και ανθρώπους του πνεύματος, της λογοτεχνίας, του θεάτρου κ.ά., σεμινάρια για εκπαιδευτικούς σχετικά με την Τέχνη και την Εκπαίδευση, προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης για παιδιά, εφήβους και ενήλικες, μία φορά την εβδομάδα προβάλλονται στον προαύλιο χώρο του Μουσείου κινηματογραφικές ταινίες με θέμα τη ζωή μεγάλων καλλιτεχνών, θεατρικές και μουσικές παραστάσεις παρουσιάζονται στο Θέατρο στον Κουμάρο.

5. Πνευματικό Εκπολιτιστικό Κέντρο Πανόρμου «Γιαννούλης Χαλεπάς»

Σκοπός του Νομικού Προσώπου είναι η ανάπτυξη κάθε είδους πολιτιστικής δραστηριότητας στην περιοχή της Δημοτικής Ενότητας Πανόρμου και στα Τοπικά Διαμερίσματα Υστερνίων και Καρδιανής του Δήμου Τήνου (που έχουν ανάλογα πολιτιστικά χαρακτηριστικά και καλλιτεχνική παράδοση με τον Πύργο, η μέριμνα των μουσείων της περιοχής της Δημοτικής Ενότητας Πανόρμου και η ανύψωση του πνευματικού επιπέδου των Πανορμιτών και των κατοίκων της Έξω Μεριάς και ιδιαίτερα της νεολαίας. Δεν στελεχώνεται με προσωπικό, η διοικητική της εξυπηρέτηση γίνεται από υπάλληλο του Δήμου Τήνου, παράλληλα με τα λοιπά του καθήκοντα. Επισχέεται με 2 εποχιακούς υπαλλήλους τη θερινή περίοδο για την λειτουργία των μουσείων του Πύργου.

6. Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο Τήνου – Άνδρου

Έχει την έδρα του στο Δήμο Τήνου και διοικείται από 15μελές Δ.Σ. στο οποίο μετέχουν μέλη από το Δήμο Τήνου και το Δήμο Άνδρου. Η υπηρεσία η οποία απασχολεί 4 υπαλλήλους ειδικότητας: ΠΕ Πολιτικών Μηχανικών, ΤΕ Διοικητικού Λογιστικού, ΤΕ Τεχνολόγου Πολιτικού Μηχανικού και ΥΕ Εργατών Καθαριότητας Εξωτερικών Κοινοχρήστων Χώρων.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Δημοτικές Επιχειρήσεις - ΝΠΙΔ

1 Κοινωνικής Επιχείρησης Υπηρεσιών Δήμου Τήνου (Κ.Ε.Υ.ΔΗ.Τ.)

Η συγχώνευση των κοινωνικών επιχειρήσεων του Δήμου Τήνου: Της Δημοτικής Κοινωνικού Επιχείρησης Δήμου Εξωμβούργου, με τον διακριτικό τίτλο «ΔΗ.Κ.Ε.Δ.Ε.» και της Δημοτικής Κοινωνικού Επιχείρησης Δήμου Τήνου, με τον διακριτικό τίτλο «ΔΗ.Κ.Ε.ΔΗ. οδήγησε στη σύσταση ενιαίας Κοινωνικού Δημοτικής επιχείρησης του Ν. 3463/2006 (Δ.Κ.Κ.), με την ονομασία Κοινωνικής Επιχείρησης Υπηρεσιών Δήμου Τήνου και διακριτικό τίτλο Κ.Ε.Υ.ΔΗ.Τ.

Ως σκοπό έχει τον σχεδιασμό, την υλοποίηση, αξιολόγηση και έρευνα ανάπτυξης ενεργειών Κοινωνικής Πολιτικής και Αλληλεγγύης, την προστασία του περιβάλλοντος, την εκπόνηση προγραμμάτων έρευνας και τεχνολογίας, το σχεδιασμό, την υλοποίηση, την αξιολόγηση και την έρευνα ανάπτυξης ενεργειών Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού. Η επιχείρηση διοικείται από το Διοικητικό Συμβούλιο της το οποίο αποτελείται από 11 Μέλη σύμφωνα με το άρθρο 255 του ΚΔΚ. Οι εργασίες της Επιχείρησης εποπτεύονται από το ΔΣ, που εκπροσωπείται από τον Πρόεδρο, και διευθύνονται από τον Γενικό Διευθυντή και τους Διευθυντές οι οποίοι διορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο και είναι υπόλογοι σε αυτό για την εύρυθμη λειτουργία της. Η Επιχείρηση συγκροτείται από τις πιο κάτω διοικητικές ενότητες:

1. Διοικητικό Συμβούλιο (ΔΣ)
2. Πρόεδρος ΔΣ
3. Γενικός Διευθυντής
4. Γραμματεία Δ.Σ. & Γενικής Διεύθυνσης
5. Τμήμα Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών
  - Γραφείο Διοικητικών Υπηρεσιών
  - Γραφείο Οικονομικών Υπηρεσιών
1. Τμήμα Κοινωνικής Μέριμνας
2. Τμήμα Πολιτισμού
3. Τμήμα Αθλητισμού
4. Τμήμα Περιβάλλοντος
5. Τμήμα Έρευνας και Τεχνολογίας
6. Τμήμα Τουρισμού

Στην επιχείρηση απασχολούνται :

Ένας Κοινωνικός Λειτουργός με ΣΟΧ, τρεις Νοσηλεύτριες με ΣΟΧ, μια Καθαρίστρια\βοηθητικό προσωπικό με ΣΟΧ , Δύο Κοινωνικοί Φροντιστές\Επιμελητές πρόνοιας με ΣΟΧ, ένας Οδηγός με ΣΟΧ και ένας Λογιστής με ΣΜΕ. Μέχρι και σήμερα ο έχει ιδιαίτερη παρουσία στην άσκηση της κοινωνικής και πολιτιστικής πολιτικής του Δήμου καθώς «τρέχει» τα προγράμματα : Βοήθεια στο Σπίτι, Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων και το Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών. Επίσης κάθε καλοκαίρι διοργανώνει το «Φεστιβάλ Δήμου Τήνου» με πλήθος εκδηλώσεων.

1. Η Δημοτική Επιχείρηση Σφαγείου – Ελαιοτριβείου Τήνου.

Έχει συσταθεί το 2014 για τη διαχείριση των Δημοτικών Σφαγείων και την κατασκευή Δημοτικού Ελαιοτριβείου και συγκεκριμένα τη λειτουργία σφαγείου ζώων ζώων, την εκμετάλλευση των υποπροϊόντων της σφαγής και συναφείς με αυτά δραστηριότητες και τη λειτουργία ελαιοτριβείου. Η αμιγής διαδημοτική επιχείρηση διοικείται από επταμελές Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο ορίζεται μαζί με τους αναπληρωτές τους, με απόφαση των Δημοτικών Συμβουλίων. Απασχολεί ένα Γεωπόνο με Σύμβαση Μίσθωσης Έργου.

Διάρθρωση Οργανικών Μονάδων

Σύμφωνα με τον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας ο οποίος ψηφίστηκε με την 53/2012 Απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου (Φ.Ε.Κ 1265/11-04-2012) και τροποποιήθηκε με το Φ.Ε.Κ. 1531/21-06-2013,η συγκρότηση και διάρθρωση των Υπηρεσιών του Δήμου Τήνου διαμορφώνεται ως εξής

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΠΑΓΟΜΕΝΕΣ ΑΠΕΥΘΕΙΑΣ ΣΤΟ ΔΗΜΑΡΧΟ

1. Γραφείο Δημάρχου.
2. Γραφείο Επικοινωνίας και Δημοσίων Σχέσεων
3. Νομική Υπηρεσία
4. Γραφείο Ειδικών Συνεργατών – Συμβούλων
5. Γενικός Γραμματέας

ΕΠΙΤΕΛΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

1. Αυτοτελές Τμήμα Προγραμματισμού και Πληροφορικής που περιλαμβάνει ειδικότερα τα παρακάτω γραφεία
  - α) Γραφείο Προγραμματισμού και Ανάπτυξης
  - β) Γραφείο Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

γ) Απασχόλησης και Σχεδιασμού Τουριστικής Ανάπτυξης

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ, ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

1. Διεύθυνση Διοικητικών Υπηρεσιών που περιλαμβάνει ειδικότερα τις παρακάτω διοικητικές ενότητες :

- α) Τμήμα Δημοτικής Κατάστασης, Ληξιαρχείου και Αλλοδαπών
- β) Τμήμα Ανθρώπινου Δυναμικού και Διοικητικής Μέριμνας
- γ) Τμήμα Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας και Πολιτισμού
- δ) Γραφείο Υποστήριξης Πολιτικών Οργάνων του Δήμου
- ε) Γραφείο Δημόσιας Υγείας
- στ) Γραφείο Αρχαικών Συλλογών
- ζ) Τμήμα Αδειοδοτήσεων και Ρύθμισης Εμπορικών Δραστηριοτήτων
- η) Τμήμα ΚΕΠ
- θ) Γραφείο "Πρόγραμμα Βοήθεια στο σπίτι"

2. Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών που περιλαμβάνει ειδικότερα τις παρακάτω διοικητικές ενότητες :

- α) Τμήμα Προϋπολογισμού & Λογιστηρίου
- β) Τμήμα Εσόδων, Περιουσίας και Ταμείου
- γ) Γραφείο Προμηθειών & Αποθήκης
- δ) Γραφείο Μισθοδοσίας
- ε) Γραφείο Δημοτικού Ταμείου

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

1. Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών, Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος που περιλαμβάνει ειδικότερα τις παρακάτω διοικητικές ενότητες :

- α) Τμήμα Τεχνικών Έργων,
- β) Τμήμα Η/Μ έργων και Συγκοινωνιών
- γ) Τμήμα Ύδρευσης – Αποχέτευσης
- δ) Τμήμα Δόμησης
- ε) Τμήμα Πρασίνου & Διαχείρισης Απορριμμάτων
- στ) Γραφείο Περιβάλλοντος & Πολιτικής Προστασίας
- ζ) Γραφείο Αγροτικής Παραγωγής και Αλιείας
- η) Γραφείο Φυσικών Πόρων Ενέργειας και Βιομηχανίας

ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Οι Αποκεντρωμένες Υπηρεσίες του Δήμου είναι εγκατεστημένες στην έδρα δημοτικών ενοτήτων, εξυπηρετούν τις δημοτικές / τοπικές κοινότητες της ενότητας και περιλαμβάνουν υπηρεσίες οι οποίες υπάγονται διοικητικά σε αντίστοιχες Διευθύνσεις ή Τμήματα των Κεντρικών Υπηρεσιών του Δήμου.

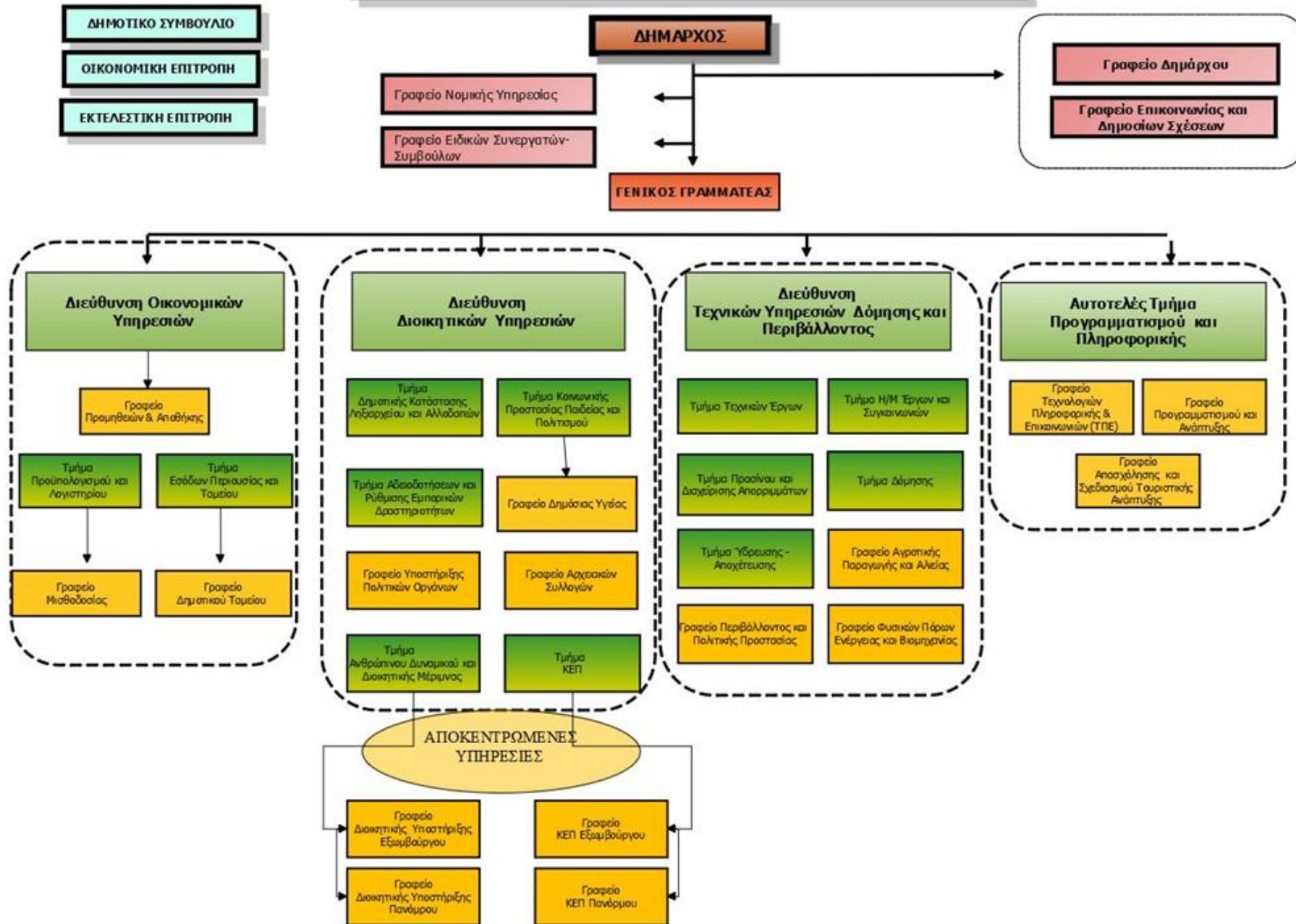
ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΜΕ ΕΔΡΑ ΤΗΝ ΞΙΝΑΡΑ

1. Γραφείο ΚΕΠ Εξωμβούργου
2. Γραφείο Διοικητικής Υποστήριξης Εξωμβούργου

ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΜΕ ΕΔΡΑ ΤΟΝ ΠΥΡΓΟ

1. Γραφείο ΚΕΠ Πανόρμου
2. Γραφείο Διοικητικής Υποστήριξης Πανόρμου

ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ

Η ιεράρχηση των υπηρεσιών του Δήμου Τήνου βάσει αντικειμένου και θεματικού τομέα όπως αυτοί έχουν κατηγοριοποιηθεί στον στρατηγικό σχεδιασμό παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα.

ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ			ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ
Περιβάλλον & Ποιότητα Ζωής	Κοινωνική Πολιτική, Υγεία, Παιδεία, Πολιτισμός & Αθλητισμός	Τοπική Οικονομία & Απασχόληση	
Τμήμα Τεχνικών Έργων	Τμήμα Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας & Πολιτισμού	Γραφείο Αγροτικής Παραγωγής και Αλιείας	Τμήμα Ανθρώπινου Δυναμικού και Διοικητικής Μέριμνας
Γραφείο Περιβάλλοντος και Πολιτικής Προστασίας	Γραφείο Δημόσιας Υγείας	Τμήμα Αδειοδοτήσεων και Ρύθμισης Εμπορικών Δραστηριοτήτων	Τμήμα Δημοτικής Κατάστασης Ληξιαρχείου και Αλλοδαπών
Τμήμα Δόμησης	Γραφείο Αρχαιακών Συλλογών	Γραφείο Φυσικών Πόρων Ενέργειας και Βιομηχανίας	Τμήμα ΚΕΠ
Τμήμα Πρασίνου και Διαχείρισης Απορριμμάτων		Γραφείο Απασχόλησης και Σχεδιασμού Τουριστικής Ανάπτυξης	Γραφείο Υποστήριξης Πολιτικών Οργάνων
Τμήμα Ύδρευσης - Αποχέτευσης			Γραφείο Προγραμματισμού και Ανάπτυξης
Τμήμα Η/Μ Έργων και Συγκοινωνιών			Γραφείο ΤΠΕ
			Γραφείο Επικοινωνίας και Δημοσίων Σχέσεων
			Γραφείο Δημάρχου
			Γραφείο Ειδικών Συνεργατών - Συμβούλων
			Τμήμα Προϋπολογισμού και Λογιστηρίου
			Τμήμα Εσόδων Περιουσίας και Ταμείου
ΚΑΘΕΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ & ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Δομές και δραστηριότητες της Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών, Δόμησης και Περιβάλλοντος

Η Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών, Δόμησης και Περιβάλλοντος περιλαμβάνει τα Τμήματα Τεχνικών Έργων, Η/Μ Έργων και Συγκοινωνιών, Ύδρευσης – Αποχέτευσης Πρασίνου και Διαχείρισης Απορριμμάτων, το Τμήμα Δόμησης, το Γραφείο Πολιτικής Προστασίας και Περιβάλλοντος, το Γραφείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Γραφείο Φυσικών Πόρων Ενέργειας και Βιομηχανίας. Η Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών, Δόμησης και Περιβάλλοντος είναι αρμόδια για τη μελέτη, εκτέλεση και συντήρηση των κάθε είδους τεχνικών έργων του Δήμου, με στόχο την έγκαιρη, οικονομική και άριστη από επιστημονικής απόψεως πραγματοποίησή τους. Επίσης, είναι αρμόδια για την προστασία και αναβάθμιση του τοπικού φυσικού, αρχιτεκτονικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Συγχρόνως, η Διεύθυνση είναι αρμόδια για την εξασφάλιση βελτιωμένων συνθηκών ασφαλούς μετακίνησης και κυκλοφορίας των δημοτών και των οχημάτων τους, καθώς και για τον

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

έλεγχου εγκαταστάσεων, την έκδοση αδειών εγκαταστάσεων και εγκαταστατών κυρίως στον τομέα των μεταφορών. Επιπλέον, η Διεύθυνση είναι αρμόδια για την εξασφάλιση της αποκομιδής και της μεταφοράς των απορριμμάτων, της χωριστής αποκομιδής και μεταφοράς των ανακυκλώσιμων υλικών, την εξασφάλιση της καθαριότητας των κοινοχρήστων χώρων, καθώς και για τη συντήρηση των χώρων πρασίνου, τη λειτουργία των Κοιμητηρίων, των Δημοτικών Σφαγείων και της ενεργειακής διαχείρισης. Η Διεύθυνση έχει επίσης την αρμοδιότητα της Πολιτικής Προστασίας στο επίπεδο του Δήμου.

Συνεργάζεται με, με τη Δ/ση Οικονομικών Υπηρεσιών για την κατάρτιση του Προϋπολογισμού και με το Τμήμα Προγραμματισμού και Πληροφορικής, κατά το σχεδιασμό σύνταξης του Ετήσιου Προγράμματος Δράσης και του Πενταετούς Επιχειρησιακού Προγράμματος καθώς και για την κατάρτιση των προγραμμάτων δράσης του Δήμου που αφορούν την υλοποίηση των λειτουργιών του.

Είναι η πολυπληθέστερη σε προσωπικό οργανωτική μονάδα του Δήμου καθώς απασχολεί 41 μόνιμους υπαλλήλους σε όλα τα Τμήματα και Γραφεία της. Η κατανομή του προσωπικού ανά Τμήμα/ Γραφείο και ειδικότητα παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Ανθρώπινο Δυναμικό Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών Δόμησης και Περιβάλλοντος		
Πλήθος	Επίπεδο Εκπαίδευσης (ΠΕ, ΤΕ, ΔΕ, ΥΕ) Κλάδος & Ειδικότητα	Σχέση Εργασίας(Οργανικές θέσεις μόνιμου προσωπικού, Προσωποπαγείς θέσεις μόνιμου προσωπικού, Ειδικές Θέσεις, ΙΔΑΧ, ΙΔΟΧ)
ΠΡΟΙΣΤΑΜΕΝΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ : ΤΕ3 ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ : 1 ΠΕ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ		
Ανθρώπινο Δυναμικό Τμήματος Τεχνικών Έργων		
1	ΠΕ3 ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	ΜΟΝΙΜΟ
1	ΤΕ3 ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	ΜΟΝΙΜΟ
Ανθρώπινο Δυναμικό Τμήματος Η/Μ Έργων και Συγκοινωνιών		
1	ΤΕ3 ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	ΜΟΝΙΜΟ
Ανθρώπινο Δυναμικό Τμήματος Ύδρευσης- Αποχέτευσης		
1	ΤΕ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	ΜΟΝΙΜΟ
2	ΔΕ29 ΟΔΗΓΩΝ	ΜΟΝΙΜΟ
1	ΔΕ30 ΤΕΧΝΙΤΩΝ (ΥΔΡΑΥΛΙΚΩΝ)	ΜΟΝΙΜΟ
1	ΔΕ30 ΤΕΧΝΙΤΩΝ ΥΔΡΕΥΣΗΣ	ΜΟΝΙΜΟ
1	ΔΕ30 ΤΕΧΝΙΤΩΝ	ΜΟΝΙΜΟ
3	ΔΕ ΚΑΤΑΜΕΤΡΗΤΩΝ ΥΔΡΕΥΣΗΣ	ΜΟΝΙΜΟ
2	ΔΕ28 ΧΕΙΡΙΣΤΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ ΕΡΓΟΥ	ΜΟΝΙΜΟ
1	ΔΕ24 ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΩΝ	ΜΟΝΙΜΟ
1	ΔΕ30 ΤΕΧΝΙΤΩΝ ΣΥΝΤΗΡΗΤΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ	ΜΟΝΙΜΟ
3	ΥΕ ΕΡΓΑΤΩΝ ΥΔΡΕΥΣΗΣ	ΜΟΝΙΜΟ
1	ΥΕ ΕΡΓΑΤΩΝ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ	ΜΟΝΙΜΟ
1	ΥΕ ΕΡΓΑΤΩΝ ΥΔΡΕΥΣΗΣ (ΕΡΓΑΤΗΣ ΑΦΑΛΑΤΩΣΗΣ)	ΜΟΝΙΜΟ
Ανθρώπινο Δυναμικό Τμήματος Δόμησης		
0		

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Ανθρώπινο Δυναμικό Τμήματος Πρασίνου και Διαχείρισης Απορριμμάτων		
3	ΔΕ29 ΟΔΗΓΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ	ΜΟΝΙΜΟ
1	ΔΕ29 ΟΔΗΓΩΝ (ΑΠΟΡΙΜΜΑΤΟΦΟΡΟΥ)	ΜΟΝΙΜΟ
1	ΔΕ29 ΟΔΗΓΩΝ	ΜΟΝΙΜΟ
1	ΔΕ ΟΔΗΓΩΝ	ΜΟΝΙΜΟ
3	ΥΕ ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΜΟΝΙΜΟ
1	ΥΕ16 ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΟ-ΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ ΧΩΡΩΝ	ΜΟΝΙΜΟ
8	ΥΕ16 ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΜΟΝΙΜΟ
Ανθρώπινο Δυναμικό Γραφείου Περιβάλλοντος και Πολιτικής Προστασίας		
1	ΥΕ14 ΕΡΓΑΤΩΝ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΥ	ΜΟΝΙΜΟ
Ανθρώπινο Δυναμικό Γραφείου Αγροτικής Παραγωγής και Αλιείας		
0		
Ανθρώπινο Δυναμικό Γραφείου Φυσικών Πόρων Ενέργειας και Βιομηχανίας		
0		

Δομές και δραστηριότητες Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών

Η Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών είναι αρμόδια για τον πλήρη οικονομικό και ταμειακό έλεγχο του Δήμου, για την αποτελεσματική τήρηση των οικονομικών προγραμμάτων λειτουργίας του Δήμου, τη σωστή απεικόνιση των οικονομικών πράξεων και τη διαχείριση των εσόδων και δαπανών του, καθώς και τη διασφάλιση και αξιοποίηση της δημοτικής περιουσίας και την αποτελεσματική διενέργεια όλων των νόμιμων διαδικασιών που απαιτούνται για την προμήθεια υλικών, εξοπλισμού και υπηρεσιών του Δήμου. Ελέγχει και εποπτεύει το προσωπικό της Δ/νσης Οικονομικών Υπηρεσιών, θεωρεί όλα τα καταρτιζόμενα από τις οικονομικές υπηρεσίες έγγραφα παρακολουθεί και ελέγχει την εξέλιξη του Προϋπολογισμού του Δήμου, θεωρεί τον Προϋπολογισμό – Απολογισμό και Ισολογισμό του Δήμου και εισηγείται για κάθε θέμα που άπτεται οικονομικού ενδιαφέροντος στο Δημοτικό Συμβούλιο και την Οικονομική Επιτροπή και τα άλλα όργανα του Δήμου. Συνεργάζεται με το Τμήμα Προγραμματισμού και Πληροφορικής, κατά το σχεδιασμό σύνταξης του Ετήσιου Προγράμματος Δράσης, του Προϋπολογισμού και του Πενταετούς Επιχειρησιακού Προγράμματος. Στη διεύθυνση υπάγονται δύο Τμήματα και τρία Γραφεία που συνολικά απασχολούν 14 υπαλλήλους. Η αναλυτική κατάσταση των υπαλλήλων ανά κλάδο ειδικότητα και οργανική μονάδα παρουσιάζεται παρακάτω.

Ανθρώπινο Δυναμικό Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών		
Πλήθος	Επίπεδο Εκπαίδευσης (ΠΕ, ΤΕ, ΔΕ, ΥΕ) Κλάδος & Ειδικότητα	Σχέση Εργασίας (Οργανικές θέσεις μόνιμου προσωπικού, Προσωποπαγείς θέσεις μόνιμου προσωπικού, Ειδικές Θέσεις, Ι-ΔΑΧ, ΙΔΟΧ)
ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ : 1 ΤΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ		
Ανθρώπινο Δυναμικό Τμήματος Προϋπολογισμού και Λογιστηρίου		
1	ΠΕ1 ΔΟΙΚΗΤΙΚΟΥ	ΜΟΝΙΜΟ
1	ΠΕ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ	ΙΔΑΧ
2	ΤΕ17 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ	ΜΟΝΙΜΟ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

1	ΔΕ14 ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΕΞΟΔΩΝ	ΜΟΝΙΜΟ
1	ΔΕ1 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΝ	ΜΟΝΙΜΟ
1	ΔΕ1 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ	ΜΟΝΙΜΟ
Ανθρώπινο Δυναμικό Γραφείου Προμηθειών και Αποθήκης		
1	ΔΕ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΝ	ΙΔΑΧ
Ανθρώπινο Δυναμικό Γραφείου Μισθοδοσίας		
1	ΔΕ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΝ	ΙΔΑΧ
Ανθρώπινο Δυναμικό Τμήματος Εσόδων Περιουσίας και Ταμείου		
1	ΠΕ1 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ (ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΩΝ)	ΜΟΝΙΜΟ
1	ΤΕ ΕΠΟΠΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ	ΜΟΝΙΜΟ
2	ΔΕ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ	ΜΟΝΙΜΟ
Ανθρώπινο Δυναμικό Γραφείου Δημοτικού Ταμείου		
0		

Δομές και δραστηριότητες Διεύθυνσης Διοικητικών Υπηρεσιών

Η Δ/ση Διοικητικών Υπηρεσιών φροντίζει κυρίως για την εύρυθμη λειτουργία των υπηρεσιών του Δήμου. Ειδικότερα, μεριμνά για Παράλληλα, επιλαμβάνεται σε σχέση με τις αρμόδιες υπηρεσίες σε όλες ενέργειες για την διεξαγωγή των υποθέσεων καθώς και μέριμνα για την πληροφόρηση και ενημέρωση των πολιτών του Δήμου. Επιπλέον φροντίζει για κάθε είδους διεργασίες που συντείνουν στις δράσεις του Δημοτικού Συμβουλίου και της Εκτελεστικής Επιτροπής και των άλλων αιρετών οργάνων. Συγκεκριμένα μέσω των τμημάτων της ασκεί αρμοδιότητες διοικητικού χαρακτήρα, την τήρηση του γενικού Πρωτοκόλλου του Δήμου, του βιβλίου αποφάσεων του Δήμου, την διεξαγωγή της αλληλογραφίας διοικητικής φύσεως του Δήμου. Ακόμη συνεργάζεται με την εκάστοτε επιτροπή διεξαγωγής εκλογών, που ορίζεται από το Δήμαρχο και συντονίζει μαζί της, τις ενέργειες εκτέλεσης των Εθνικών, Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Περιφερειακών και Δημοτικών Εκλογών. Επιπλέον, μεριμνά για ζητήματα Δημοτικής κατάστασης και ληξιαρχείου τις διαδικασίες ενημέρωσης του δημοτολογίου (λ.χ μεταβολές γεννήσεων, γάμου, θανάτου, οικογενειακές μερίδες) καθώς και την έκδοση πιστοποιητικών. Επίσης επιμελείται ζητημάτων του μητρώου αρρένων και στρατολογικών και επιμελείται των θεμάτων προσωπικού όπως λόγου χάρη μεταβολών της υπηρεσιακής κατάστασης του προσωπικού, τήρηση φακέλων του προσωπικού, προγράμματα εκπαίδευσης του προσωπικού κλπ. Αποτελείται από 18 υπαλλήλους που κατανέμονται σε 5 Τμήματα και 7 Γραφεία. Στη Διεύθυνση Διοικητικών Υπηρεσιών υπάγονται και οι Αποκεντρωμένες Οργανικές Μονάδες του Δήμου που εδρεύουν στις Δημοτικές Ενότητες Εξωμβούργου και Πανόρμου και απασχολούν 2 υπαλλήλους. Ειδικότερα:

Ανθρώπινο Δυναμικό Διεύθυνσης Διοικητικών Υπηρεσιών		
<i>Πλήθος</i>	<i>Επίπεδο Εκπαίδευσης (ΠΕ, ΤΕ, ΔΕ, ΥΕ) Κλάδος & Ειδικότητα</i>	<i>Σχέση Εργασίας(Οργανικές θέσεις μόνιμου προσωπικού, Προσωποπαγείς θέσεις μόνιμου προσωπικού, Ειδικές θέσεις, Ι-ΔΑΧ, ΙΔΟΧ)</i>
ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ : 1 ΠΕ1 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ		
Ανθρώπινο Δυναμικό Τμήματος Κ.Ε.Π.		
1	ΠΕ ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ	ΜΟΝΙΜΟ
1	ΤΕ ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ	ΜΟΝΙΜΟ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Ανθρώπινο Δυναμικό Τμήματος Ανθρώπινου Δυναμικού και Διοικητικής Μέριμνας		
2	ΠΕ1 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ	ΜΟΝΙΜΟ
1	ΠΕ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ	ΜΟΝΙΜΟ
1	ΔΕ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ	ΜΟΝΙΜΟ
1	ΔΕ38 ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ Η/Υ	ΜΟΝΙΜΟ
2	ΥΕ ΚΑΘΑΡΙΣΤΡΙΩΝ	ΙΔΑΧ
Ανθρώπινο Δυναμικό Τμήματος Δημοτικής Κατάστασης και Ληξιαρχείου		
1	ΠΕ1 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ	ΜΟΝΙΜΟ
1	ΠΕ1 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ	ΜΟΝΙΜΟ
Ανθρώπινο Δυναμικό Γραφείου Υποστήριξης Πολιτικών Οργάνων		
1	ΔΕ1 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ	ΜΟΝΙΜΟ
Ανθρώπινο Δυναμικό Τμήματος Κοινωνικής Προστασίας Παιδείας και Πολιτισμού		
0		
	ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ	
1	ΠΕ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	ΙΔΟΧ
1	ΤΕ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ	ΙΔΟΧ
Ανθρώπινο Δυναμικό Τμήματος Αδειοδοτήσεων και Ρύθμισης Εμπορικών Δραστηριοτήτων		
1	ΠΕ1 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ	-ΙΔΑΧ
Ανθρώπινο Δυναμικό Γραφείου Δημοσίας Υγείας		
0	-	-
Ανθρώπινο Δυναμικό Γραφείου Αρχαιακών Συλλογών		
0	-	-
Ανθρώπινο Δυναμικό Αποκεντρωμένων Υπηρεσιών		
Ανθρώπινο Δυναμικό Γραφείου Διοικητικής Υποστήριξης Εξωμβούργου		
0		
Ανθρώπινο Δυναμικό Γραφείου ΚΕΠ Εξωμβούργου		
0	-	-
Ανθρώπινο Δυναμικό Γραφείου Διοικητικής Υποστήριξης Πανόρμου		
1	ΤΕ 17 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ	ΜΟΝΙΜΟ
Ανθρώπινο Δυναμικό Γραφείου ΚΕΠ Πανόρμου		
1	ΠΕ ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ	ΜΟΝΙΜΟ

Δομές και Δραστηριότητες Αυτοτελούς Τμήματος Προγραμματισμού και Πληροφορικής

Το Τμήμα είναι αρμόδιο για την υποστήριξη των οργάνων διοίκησης, των υπηρεσιών και των νομικών προσώπων του Δήμου κατά τις διαδικασίες σύνταξης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των αποτελεσμάτων των περιοδικών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και των Ετησίων Προγραμμάτων Δράσης, την παρακολούθηση

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

της αποτελεσματικότητας και απόδοσης των υπηρεσιών του Δήμου κατά την επίτευξη των περιοδικών στόχων του και τον σχεδιασμό και την παρακολούθηση της εφαρμογής των εσωτερικών οργανωτικών συστημάτων του Δήμου υπό συνθήκες διασφάλισης του επιθυμητού επιπέδου ποιότητας των παρεχομένων κάθε είδους υπηρεσιών. Ακόμη υποστηρίζει τις αρμόδιες υπηρεσίες του Δήμου και άλλες στο σχεδιασμό, στην υλοποίηση και στην αξιολόγηση σχετικών ενεργειών για την προώθηση των προαναφερόμενων προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από Εθνικά, Ευρωπαϊκά και Διεθνών Οργανισμών προγράμματα. Επίσης είναι αρμόδιο για τη διασφάλιση της εντάξης των πολιτικών ισότητας των δύο φύλων στις τοπικές πολιτικές. Επιπρόσθετα το Τμήμα είναι αρμόδιο για την ανάπτυξη, εγκατάσταση, λειτουργία και συντήρηση των συστημάτων ΤΠΕ του Δήμου, περιλαμβανομένης της ευθύνης εκπλήρωσης του έργου του ΚΟ.Σ.Ε. (Κομβικό Σημείο Επαφής) του Δήμου, όπως προβλέπεται στο άρθρο 19 του Ν. 3882 / 2010 (ΦΕΚ Α' 166). Αποτελείται από τρία Γραφεία τα οποία απασχολούν 2 υπαλλήλους.

Ανθρώπινο Δυναμικό Τμήματος Προγραμματισμού και Πληροφορικής		
Πλήθος	Επίπεδο Εκπαίδευσης (ΠΕ, ΤΕ, ΔΕ, ΥΕ) Κλάδος & Ειδικότητα	Σχέση Εργασίας(Οργανικές θέσεις μόνιμου προσωπικού, Προσωποπαγείς θέσεις μόνιμου προσωπικού, Ειδικές Θέσεις, Ι-ΔΑΧ, ΙΔΟΧ)
Προϊστάμενος Τμήματος 1 ΤΕ17 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ		
Ανθρώπινο Δυναμικό Γραφείου Προγραμματισμού και Ανάπτυξης		
0	-	-
Ανθρώπινο Δυναμικό Γραφείου Τ.Π.Ε.		
1	ΔΕ Χειριστών Η/Υ	-
Ανθρώπινο Δυναμικό Γραφείου Απασχόλησης και Σχεδιασμού Τουριστικής Ανάπτυξης		
0		

Δομές και Δραστηριότητες Υπηρεσιών που υπάγονται στο Δήμαρχο

Ανθρώπινο Δυναμικό Υπηρεσιών Υπαγομένων στο Δήμαρχο		
Πλήθος	Επίπεδο Εκπαίδευσης (ΠΕ, ΤΕ, ΔΕ, ΥΕ) Κλάδος & Ειδικότητα	Σχέση Εργασίας(Οργανικές θέσεις μόνιμου προσωπικού, Προσωποπαγείς θέσεις μόνιμου προσωπικού, Ειδικές Θέσεις, Ι-ΔΑΧ, ΙΔΟΧ)
Ανθρώπινο Δυναμικό Γραφείου Δημάρχου		
1	ΔΕ1 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ	ΜΟΝΙΜΟ
1	ΤΕ4 ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΩΝ	ΜΟΝΙΜΟ
Ανθρώπινο Δυναμικό Γραφείου Επικοινωνίας και Δημοσίων Σχέσεων		
0		
Ανθρώπινο Δυναμικό Γραφείου Ειδικών Συνεργατών - Συμβούλων		
2	ΠΕ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ	
2	ΠΕ ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ	
Ανθρώπινο Δυναμικό Γραφείου Νομικής Υπηρεσίας		
0	-	-

1.Γραφείο Δημάρχου

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Διεκπεραιώνει κάθε υπηρεσία που αναθέτει ο Δήμαρχος στο γραφείο αυτό. η οποία δεν ανήκει στην αρμοδιότητα των υπολοίπων υπηρεσιών του Δήμου. Ενεργεί την προσωπική αλληλογραφία του Δημάρχου, καθορίζει τις μέρες και ώρες που ο Δήμαρχος δέχεται Επιτροπές, πολίτες και υπηρεσιακούς παράγοντες για συνεργασία. Αποτελείται από έναν υπάλληλο και βρίσκεται στο 2^ο όροφο του κεντρικού κτιρίου του Δήμου.

2. Γραφείο Επικοινωνίας και Δημοσίων Σχέσεων

Παραλαμβάνει τα φύλλα του ημερήσιου και περιοδικού τύπου, επιμελείται της καθημερινής αποδελτίωσης του και συντάσσει απαντήσεις σε σχόλια ή άρθρα που αφορούν το Δήμο. Παρακολουθεί και είναι ενήμερο για τις δραστηριότητες και τον προγραμματισμό της δημοτικής αρχής, συντάσσει δελτία τύπου και πληροφορεί τα μέσα μαζικής ενημέρωσης με στόχο την ενημέρωση και ενεργοποίηση των δημοτών. Δίνει κάθε πληροφορία στους δημότες και δέχεται έγγραφες ή προφορικές αναφορές και παράπονα πολιτών. Επίσης μεριμνά για την οργάνωση εορτών, επισήμων τελετών και δεξιώσεων. Προωθεί τις διαδικασίες εκείνες που συμβάλλουν στις αλληλοβοήθειες του Δήμου με άλλους Δήμους του Εξωτερικού και Δήμους και Κοινότητες του Εσωτερικού. Οργανώνει εκδηλώσεις στα πλαίσια ανταλλαγών και είναι υπεύθυνο για την υποδοχή και φιλοξενία ξένων προσωπικοτήτων και αντιπροσωπειών. Το Γραφείο δεν έχει στελεχωθεί με μόνιμο προσωπικό και οι υπηρεσίες του ασκούνται από 1 υπάλληλο με καθεστώς ειδικού συνεργάτη.

3. Γραφείο Ειδικών Συνεργατών - Συμβούλων

Ο κάθε ειδικός σύμβουλος, επιστημονικός συνεργάτης ή ειδικός συνεργάτης ασκεί τα καθήκοντα επιτελικά και δεν έχει αποφασιστική αρμοδιότητα οποιασδήποτε μορφής. Υπάγονται απευθείας στην ιεραρχική εξάρτηση του Δημάρχου και δεν παρεμβάλλονται στην οργανωτική και βαθμολογική κλίμακα των υπηρεσιών του Δήμου. Παρέχει συμβουλές και διατυπώνει εξειδικευμένες γνώμες γραπτά ή προφορικά, για το συγκεκριμένο τομέα δραστηριοτήτων τον οποίο έχει οριστεί να εξυπηρετήσει (Ν. 1416/84 άρθρο 67). Το συμβουλευτικό του έργο απευθύνεται προς το Δήμαρχο. Συνεργάζεται στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του με το Γραφείο Προγραμματισμού για την επεξεργασία εισηγήσεων, προτάσεων κ.λ.π., καθώς επίσης και με τα αντίστοιχα τμήματα του Δήμου. Δε στελεχώνεται.

4. Γραφείο Νομικής Υπηρεσίας

Η Νομική Υπηρεσία παρέχει νομική υποστήριξη προς τα αιρετά όργανα του Δήμου και τις δημοτικές υπηρεσίες για την προώθηση των επιδιώξεων/ στόχων/ συμφερόντων του Δήμου. Συγκεκριμένα παρέχει νομικές συμβουλές και γνωμοδοτήσεις προς τα πολιτικά όργανα διοίκησης του Δήμου (Δημοτικό Συμβούλιο, Επιτροπές, Δήμαρχος κλπ) διασφαλίζοντας το νομότυπο των πράξεων του Δήμου. Παρέχει νομικές συμβουλές και κατευθύνσεις προς τις επί μέρους υπηρεσίες του Δήμου, καθώς και στα ιδρύματα και στα άλλα νομικά πρόσωπα του Δήμου, για την διασφάλιση του νομότυπου των δράσεων τους. Επεξεργάζεται και γνωμοδοτεί για πράξεις της δημόσιας διοίκησης που αφορούν το Δήμο. Επεξεργάζεται και ελέγχει νομικά όλες τις συμβάσεις που συνάπτει ο Δήμος με τρίτους, καθώς και τις προκηρύξεις του Δήμου για την ανάθεση έργων, προμηθειών και υπηρεσιών σε τρίτους. Εκπροσωπεί τον Δήμο σε νομικές υποθέσεις εντός και εκτός των Δικαστηρίων και των Διοικητικών Αρχών, για την προάσπιση των συμφερόντων του Δήμου. Παρακολουθεί την σχετική νομοθεσία και νομολογία και τηρεί και επικαιροποιεί αρχείο με τις νομοθετικές και κανονιστικές ρυθμίσεις που ενδιαφέρουν το Δήμο. Τηρεί το αναγκαίο αρχείο εγγράφων και πληροφοριών για τις ανάγκες της Νομικής Υπηρεσίας. Μέχρι σήμερα δεν έχει στελεχωθεί και οι αναγκαίες υπηρεσίες νομικής υποστήριξης ασκούνται από τον Πρόεδρο του Δημοτικού Συμβουλίου.

5. Γενικός Γραμματέας

Ο Γενικός Γραμματέας προϊστάται αμέσως και μετά το Δήμαρχο, όλων των υπηρεσιών του Δήμου και προσυπογράφει τα από το Δήμαρχο υπογεγραμμένα έγγραφα. Υποστηρίζει το Δήμαρχο στα διοικητικά του καθήκοντα υλοποιώντας τις αρμοδιότητες που του εκχωρεί ο Δήμαρχος με απόφαση του. Οι αρμοδιότητες αυτές αφορούν κυρίως στο συντονισμό των δημοτικών υπηρεσιών, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται με αποδοτικό τρόπο η αποτελεσματικότητα στην επίτευξη των περιοδικών στόχων και προγραμμάτων που αποφασίζονται από τα πολιτικά όργανα του Δήμου.

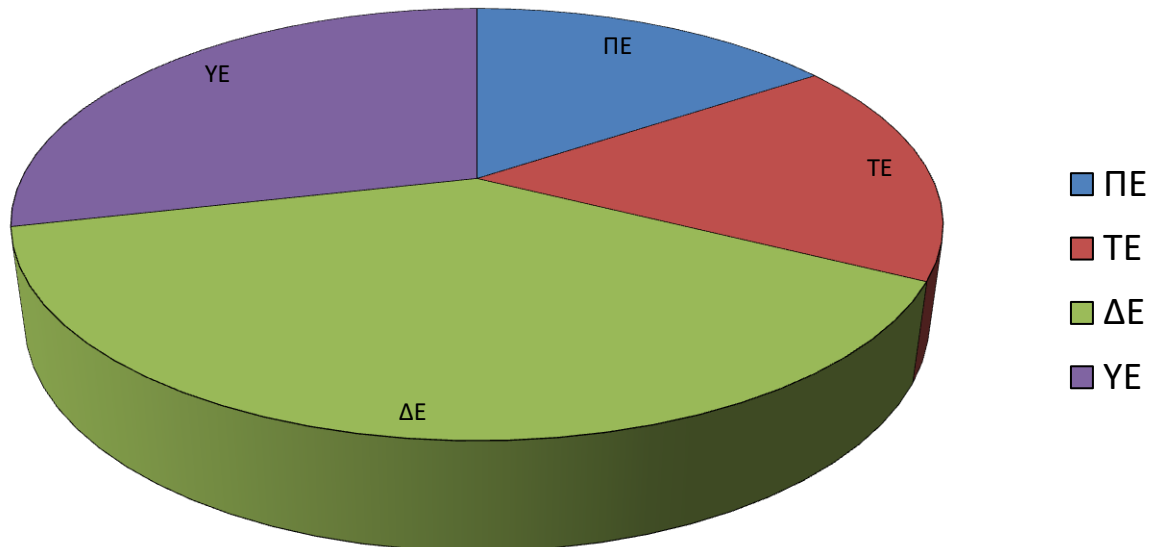
Ανθρώπινο δυναμικό

Το ανθρώπινο δυναμικό που υπηρετεί στο Δήμο είναι 77 υπάλληλοι, η κατανομή των οποίων ανά εσωτερική μονάδα παρουσιάστηκε παραπάνω. Ο Ο.Ε.Υ. προβλέπει συνολικά 115 θέσεις, οπότε το ποσοστό κάλυψης των θέσεων του Δήμου είναι 67%.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Στα παρακάτω διαγράμματα απεικονίζεται η σύνθεση του μόνιμου προσωπικού Νομικού Προσώπου του Δήμου Τήνου, σύμφωνα με την καταγραφή του ανά εκπαιδευτικό επίπεδο και σχέσης εργασίας,

Προσωπικό Δήμου Τήνου ανά εκπαιδευτικό επίπεδο

Πηγή: Τμήμα Ανθρώπινου Δυναμικού και Διοικητικής Μέριμνας (2020) Ίδια Επεξεργασία

ΣΧΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ
ΜΟΝΙΜΟ	70
Ι.Δ.Α.Χ.	7

Πηγή: Τμήμα Ανθρώπινου Δυναμικού και Διοικητικής Μέριμνας (2020) Ίδια Επεξεργασία

Επίσης προβλέπονται **τριάντα (30)** θέσεις προσωπικού με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου, διαφόρων ειδικοτήτων, για την αντιμετώπιση εποχικών ή άλλων περιοδικών ή πρόσκαιρων αναγκών καθώς και για κάλυψη αναγκών ανταποδοτικού χαρακτήρα, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις. Με δεδομένη την μέχρι σήμερα απουσία εφαρμογής ενός αντικειμενικού συστήματος αξιολόγησης επάρκειας ανθρώπινου δυναμικού στα επιμέρους τμήματα, βασισμένου σε ποσοτικοποιημένους δείκτες, οι ανάγκες εκφράζονται με έναν σχετικά υποκειμενικό τρόπο ο οποίος βασίζεται αποκλειστικά στην προσωπική εκτίμηση προϊσταμένων και του πολιτικού προσωπικού με χρέη προϊστάμενου. Κατανοητό είναι ότι αυτό μπορεί να έχει διπλή ανάγνωση και αποτέλεσμα. Η επιτυχής τοποθέτηση σε θέση και το προϊόν της εργασίας δεν έχουν κατηγοριοποιηθεί (π.χ. με καθηκοντολόγιο) και η ουσιαστική ικανότητα για την εξυπηρέτηση των απαιτήσεων της θέσης και των αναγκών των πολιτών είναι θέμα προσωπικότητας και ατομικής συμπεριφοράς – ικανοτήτων.

Υλικοτεχνική υποδομή και κτίρια στέγασης υπηρεσιών.

Το Δημαρχιακό Κατάστημα είναι ένα κτίριο δύο ορόφων όπου στεγάζονται σχεδόν όλες οι υπηρεσίες του Δήμου. Είναι ιδιόκτητο κτίριο και η διαρρύθμισή του είναι τέτοια που εξυπηρετεί τις ανάγκες των πολιτών με ιδιαίτερες απαιτήσεις εξυπηρέτησης π.χ. ΑΜΕΑ και ηλικιωμένοι, καθώς και αυτές των υπαλλήλων. Εκτός του κτιρίου του Δημαρχείου, αλλά πλησίον αυτού, εδρεύουν το ΚΕΠ και η υπηρεσία του Δημοτολογίου – Ληξιαρχείου σε ιδιόκτητο κτίριο εντός της πόλεως της Τήνου. Επίσης στην πόλη της Τήνου βρίσκεται και το κτίριο του παλαιού Δημαρχείου στην οδό Μεγαλόχαρης, όπου στον 4 ορόφο στεγάζεται η υπηρεσία του Λιμενικού Ταμείου και στο ισόγειο η αίθουσα συνεδριάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου.

Από τα δημοτικά κτίρια εντός της πόλεως, που στεγάζουν υπηρεσίες είναι εκείνο του πρώτου Δημαρχείου της Τήνου στην αρχή της οδού Ευαγγελιστρίας για την υπηρεσία Καθαριότητας. Επίσης σε ιδιόκτητα κτήρια στεγάζεται ο Δημοτικός Παιδικός Σταθμός και το ΚΑΠΗ της Τήνου.

Εκτός της πόλεως της Τήνου υπάρχουν αποκεντρωμένες διοικητικές υπηρεσίες με κυρίως αρμοδιότητες Διοικητικής Διεκπεραίωσης, στις δύο Δημοτικές Ενότητες Εξωμβούργου και Πανόρμου. Στη Δημοτική Ενότητα Εξωμβούργου οι διοικητικές υπηρεσίες του Δήμου και το ΚΕΠ στεγάζονται σε μισθωμένο κτίριο (πρώην Δημαρχείο Εξωμβούργου) στον οικισμό της Ξινάρας, οι οποίες εδώ και δύο χρόνια δεν έχουν προσωπικό. Στην

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Δημοτική Ενότητα Πανόρμου οι αντίστοιχες υπηρεσίες στεγάζονται στο ιδιόκτητο κτίριο της πρώην Κοινότητας Πανόρμου ενώ σε ιδιόκτητο κτίριο στεγάζεται και το ΚΕΠ που εξυπηρετεί τους κατοίκους της περιοχής. Σε μισθωμένο κτίριο επί της περιφερειακής οδού Χώρας – Πανόρμου (θέση Αγ. Νικήτας) βρίσκονται αποθήκες της Καθαριότητας και του Πρασίνου. Στο χώρο εγκατάστασης των αφαλατώσεων αναμένεται να στεγαστεί η υπηρεσία Ύδρευσης και Αποχέτευσης και ο χώρος στάθμευσης των οχημάτων της. Σε όλες τις Τοπικές Κοινότητες υπάρχουν ιδιόκτητα κτίρια, στα οποία συνεδριάζουν τα μέλη των συμβουλίων των Τοπικών Κοινοτήτων.

Μηχανολογικός Εξοπλισμός

Ο μηχανολογικός εξοπλισμός του Δήμου Τήνου παρατίθεται στον παρακάτω πίνακα : ³¹

---

³¹ Από τα οχήματα βρίσκονται σε ακινησία 1 εκσκαφέας, 2 φορτηγά, 4 απορριμματοφόρα, 2 επιβατικά και ο ισοπεδωτής γαιών που έχει παραχωρηθεί από την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023**ΟΧΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ**

		ΥΠΗΡΕΣΙΑ	ΑΡ. ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ
<u>ΦΟΡΤΗΓΑ</u>			
VOLVO	ΒΥΤΙΟΦΟΡΟ ΥΔΑΤΟΣ	ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ	ΚΗΗ 4682
IVECO SPA	ΒΥΤΙΟΦΟΡΟ ΥΔΑΤΟΣ	ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ	ΚΗΙ 4846
IVECO	ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟ	ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ	ΜΕΙΧ 80770
ΤΟΥΟΤΑ	ΚΟΙΝΟ ΜΗ ΑΝΑΤΡΕΠΟΜΕΝΟ	ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ	ΚΗΙ 2006
CITROEN	ΚΟΙΝΟ ΜΗ ΑΝΑΤΡΕΠΟΜΕΝΟ	ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ	ΚΗΙ 9896
ΜΙΤΣΥΒΙΣΗ	ΚΟΙΝΟ ΜΗ ΑΝΑΤΡΕΠΟΜΕΝΟ	ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ	ΚΗΗ 4683 (ΕΜΕ
MAN	ΑΠΟΦΡΑΚΤΙΚΟ	ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ	ΜΕΙΧ 115144
VOLVO	ΛΥΜΑΤΟΦΟΡΟ	ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ	ΝΧΥ 4282
ΜΙΤΣΥΒΙΣΗ	ΑΝΟΙΚΤΟ ΑΝΑΤΡΕΠΟΜΕΝΟ	ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΗΙ 2026
MERCEDES	ΑΝΟΙΚΤΟ ΑΝΑΤΡΕΠΟΜΕΝΟ	ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΗΙ 2048
FIAT	ΑΝΟΙΚΤΟ	ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ	ΚΗΙ 4847
RIAGGIO	ΑΝΟΙΚΤΟ ΜΗ	ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΗΙ 2024
DAF	ΑΝΑΤΡΕΠΟΜΕΝΟ ΜΕ ΑΡΠΑΓΗ	ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΗΗ 8664
<u>ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΟΦΟ</u>			
VOLVO		ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΗΙ 2021
MERCEDES		ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΗΙ 2047
MERCEDES		ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΗΟ 6055
MERCEDES		ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΗΙ 6710
MERCEDES		ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΗΙ 6743
IVECO SPA		ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΗΗ 4681
<u>ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ</u>			
PERKINS	ΠΟΛΥΜΗΧΑΝΗΜΑ	ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ	ΜΕΙΧ 84808
KOMATSU	ΕΚΣΚΑΦΕΑΣ	ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΜΕΙΧ 50696
MESSERSI (M-13K)	ΜΙΚΡΟΣ ΕΚΣΚΑΦΕΑΣ ΜΕ ΕΛΑΣΤΙΚΕΣ ΕΡΠΥΣΤΡΙΑΣ	ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ	ΜΕΙΧ 141957
UN (HANGZHOU ZHELI)	ΠΕΡΟΝΟΦΟΡΟ	ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΜΕΙΧ 125904
MANITU	ΠΕΡΟΝΟΦΟΡΟ	ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΜΕΙΧ 132845
CHRISTANINI	ΚΑΔΟΠΛΥΝΤΗΡΙΟ	ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΜΕΙΧ 127081
<u>ΔΙΚΥΚΛΑ</u>			
CHANGZHOU KWANG		ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ	ΕΖΕ 435
CHANGZHOU KWANG		ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ	ΕΖΕ 436
CHANGZHOU KWANG		ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ	ΕΖΕ 437
SYM		ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ	ΕΖΚ 201
SYM		ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ	ΕΖΚ 202

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Πηγή : Γραφείο Κίνησης Δ. Τήνου 2020

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Εξοπλισμός Πληροφορικής (Hardware)

Με την μετάβαση στον Καλλικράτη δημιουργήθηκαν πιεστικές ανάγκες για την παροχή ηλεκτρονικού εξοπλισμού σε κάθε υπάλληλο . Η μηχανογραφική στήριξη του Οργανισμού βρίσκεται σε ικανοποιητικό επίπεδο για το υπάρχον προσωπικό. Κυριότερες ανάγκες υπάρχουν στον εκσυγχρονισμό των προσωπικών υπολογιστών και μηχανημάτων εξειδικευμένης υποστήριξης (φαξ, φωτοτυπικά, εξυπηρετητές δικτύου κ.α.), αλλά και στις εγκαταστάσεις των δικτύων Σε γενικές γραμμές ο εξοπλισμός του νέου Δήμου έχει ως εξής:

Είδος	Τήνος	Εξώμβουργο	Πάνορμος
Προσωπικοί Υπολογιστές	55	1	5
Εκτυπωτές	36	1	5
Σταθεροποιητές (UPS)	57	1	5
Τηλεομοιοτυπικά (FAX)	2	0	1
Φωτοτυπικό	5	0	2
Υπολογιστές ως Servers	5	0	0
PLOTTER	1	0	0
Πολυμηχάνημα	11	0	2
Σαρωτές (scanners)	8	0	1
Μετρητές ύδρευσης	5	0	0

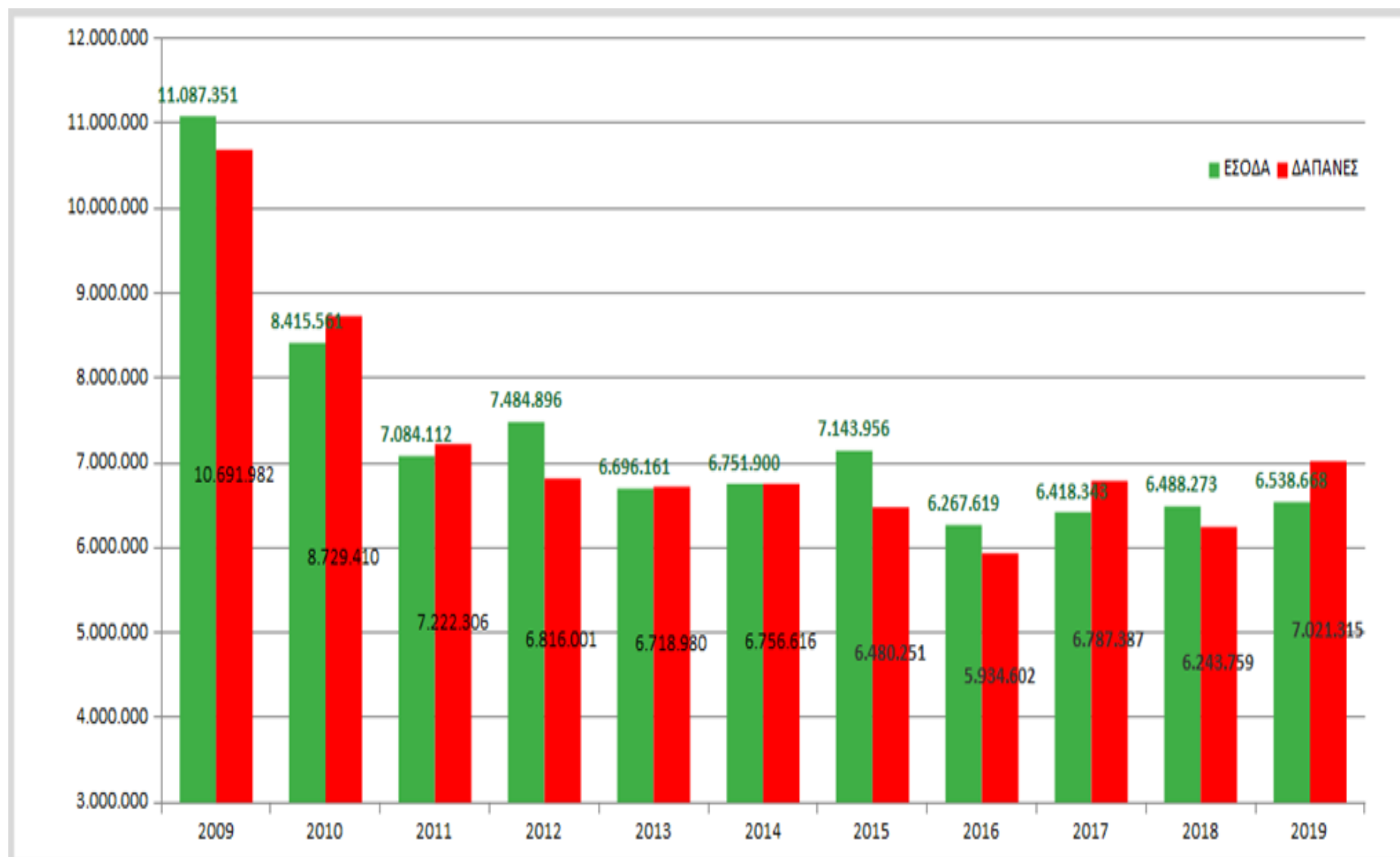
Πηγή : Ιδία Επεξεργασία 2020

Ο Δήμος Τήνου διαθέτει δομημένη καλωδίωση σε όλα τα κτίρια που στεγάζουν υπηρεσίες του. Επίσης σχεδόν το σύνολο αυτών συνδέεται με το πρόγραμμα «ΣΥΖΕΥΞΙΣ». Ασύρματο δωρεάν δίκτυο (WI-FI) έχει εγκατασταθεί στο κεντρικό κτίριο του Δήμου και σε εννέα επιλεγμένα σημεία σε οικισμούς στο υπόλοιπο νησί μέσω του προγράμματος WIFI4EU. Δωρεάν

Καταγραφή οικονομικής κατάστασης

Η αποτύπωση της οικονομικής κατάστασης του Δήμου μπορεί να καλυφθεί μέχρι και το έτος 2019. Τα στοιχεία για τα έτη 2009 και 2010 έχουν καταγραφεί συγκεντρωτικά και για τους τρεις τότε Ο.Τ.Α. ώστε να είναι δυνατή η σύγκριση, με την προ Καλλικράτη περίοδο. Για την απεικόνιση της διαφοράς εσόδων και δαπανών κάθε έτους, δεν υπολογίζονται το Χρηματικό υπόλοιπο και το Αποθεματικό τα οποία ισοσκελίζουν τον προϋπολογισμό.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται τα έσοδα και οι δαπάνες του Δήμου για τη δεκαετία 2009-2019.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΣΟΔΩΝ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2009-2019

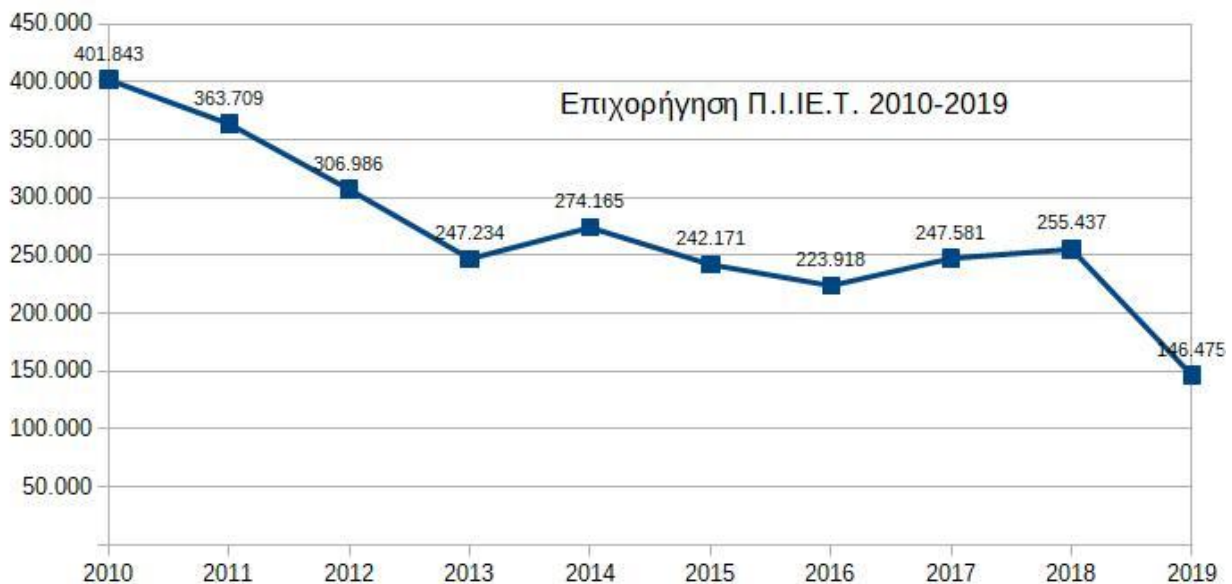
Έσοδα

Τα συνολικά έσοδα του Δήμου παρουσιάζουν μια μεγάλη μείωση ποσού 1.876.833 ευρώ από το 2010 σε σχέση με το 2019. Η μείωση οφείλεται κυρίως στην καθίζηση των επιχορηγήσεων για λειτουργικές δαπάνες του Δήμου και των επιχορηγήσεων για επενδυτικές δαπάνες, που για τη δεκαετία συνολικά αγγίζουν το και αντίστοιχα του αρχικού ποσού που έπαιρναν και οι τρεις ΟΤΑ το 2009.

Για το τελευταίο έτος το 2019 τα έσοδα από τέλη και δικαιώματα (ανταποδοτικά και μη) κυμαίνονται σε χαμηλά επίπεδα 18,59% , (16,44% το 2014, 20,36% για το 2011) με εθνικό μέσο όρο το 35-40% περίπου των συνολικών εσόδων.

Όσον αφορά τις μεγαλύτερες κατηγορίες εσόδων από τέλη και δικαιώματα του Δήμου, τα συνολικά τέλη καθαριότητας και ηλεκτροφωτισμού αντιπροσωπεύουν το των συνολικών εσόδων, τα τέλη ύδρευσης το 4,29%, τα έσοδα από την αποχέτευση το 1,359% το Τ.Α.Π. 1,56% , το τέλος επιτηδευματιών 1,13% και τα έσοδα από τους κοινόχρηστους χώρους το 1,36%.

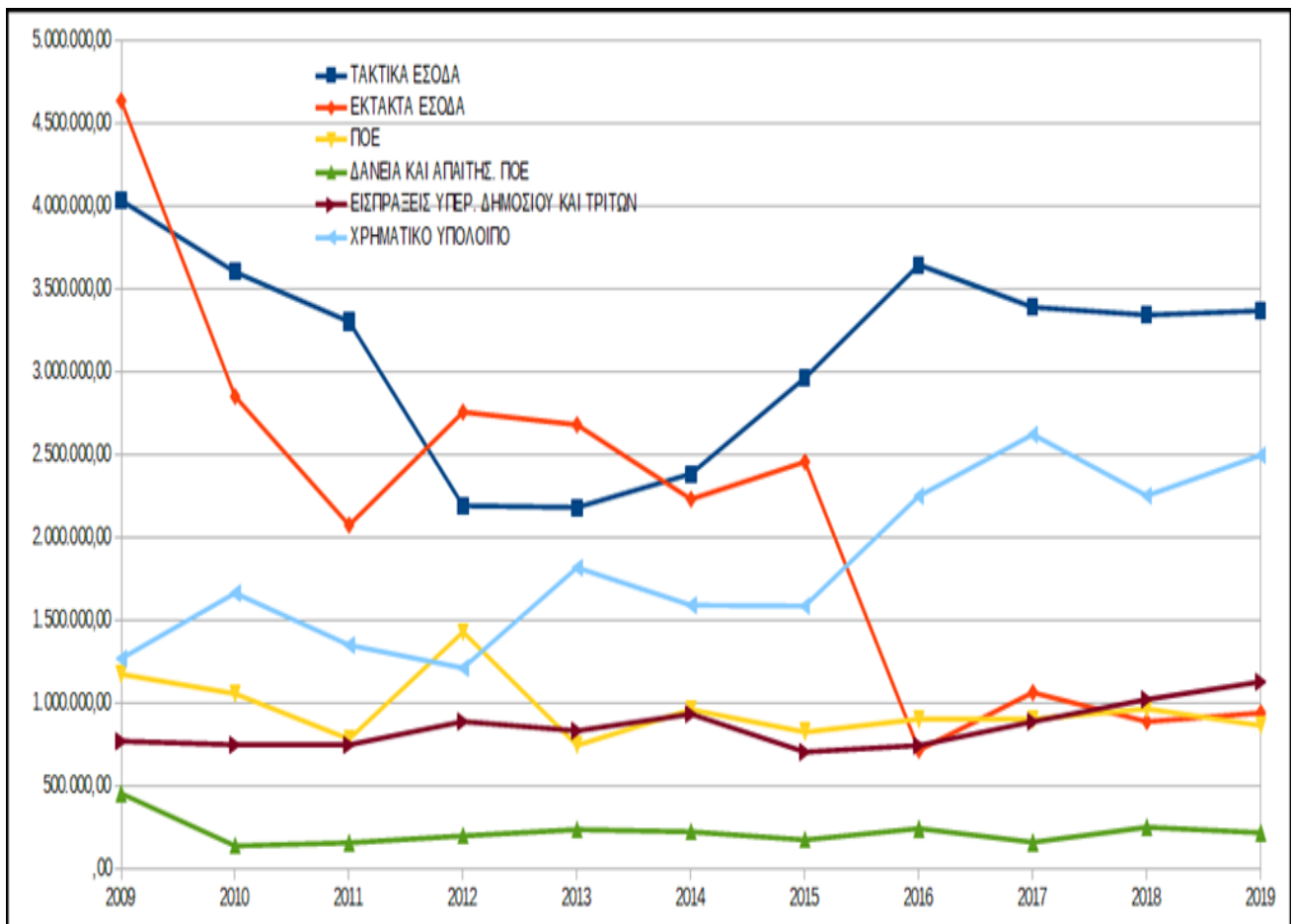
Παρατηρείται ότι οι πρόσοδοι της ακίνητης περιουσίας μειώνονται από 97.498 το 2009 σε μόλις 24.998,56 το 2015 και 22.040.25 το 2019. Αντίστοιχη μείωση υπάρχει και στην κινητή περιουσία από 44.4641 το 2013 στα 22.040,25 το 2019. Με βάση τα στοιχεία που παραχώρησαν οι οικονομικές υπηρεσίες, η Δημοτική ακίνητη περιουσία που αξιοποιείται, είναι μικρή και αφορά λίγα αστικά ακίνητα. Τέλος παρατηρήθηκε αυξομείωση στην κατηγορία των Εσόδων από Παρελθόντα Οικονομικά Έτη (Π.Ο.Ε.). Η τωρινή αναλογία τους σε σχέση με τα συνολικά έσοδα βρίσκεται στο 9,61%. Σημαντικό μέρος των εσόδων του Δήμου έχει και η εισφορά του Π.Ι.Ι.Ε.Τ. η οποία για το έτη 2010-2019 εμφανίζει πτωτική τάση που εξελίχθηκε ως εξής

Συμπερασματικά παρατηρούμε ότι έχει υπάρξει μία μείωση των εσόδων στα τακτικά έσοδα για την εξαετία 2009-2013, η οποία οφείλεται κυρίως στο γεγονός της μείωσης των Κ.Α.Π. που αφορούν μισθοδοσία και στη μείωση των επιχορηγήσεων για λειτουργικές ανάγκες, η οποία ανακάμπτει από το 2014 και μετά με μια σταθεροποίηση τα τελευταία 3 έτη . Τα έκτακτα έσοδα έχουν την ίδια τάση. Εμφανίζουν ανάκαμψη το 2011-2012 και συνεχίζουν σε μεγάλη πτωτική πορεία που συνεχίζεται ως σήμερα. Και σε αυτή την περίπτωση η συνολική μείωση σε σχέση με το έτος 2009 είναι πάρα πολύ μεγάλη. Είναι χαρακτηριστικό ότι μόνο δύο οικονομικοί δείκτες του 2019, του Χρηματικού Υπολοίπου και των εισπράξεων υπολοίπων από Π.Ο.Ε., είναι πιο πάνω από τους δείκτες πριν την εφαρμογή του Καλλικράτη και συγκεκριμένα των ετών 2009 και 2010.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2009-2019

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

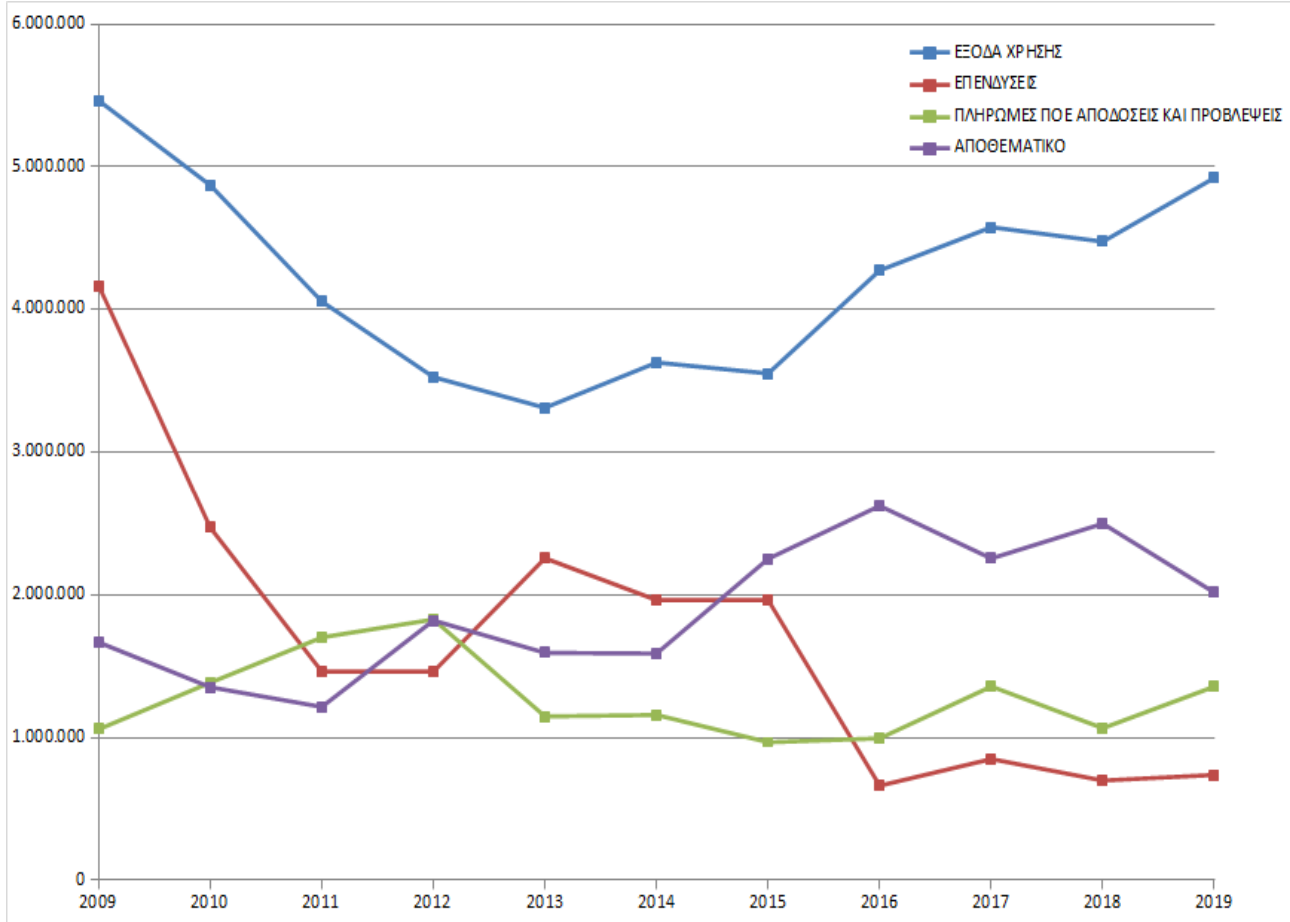
Η κατάταξη των τριών μεγαλύτερων κατηγοριών στα συνολικά έσοδα το 2019, δίνει την ακόλουθη σειρά : Επιχορηγήσεις για λειτουργικές δαπάνες 18,56%, β) Ανταποδοτικά τέλη και δικαιώματα 14,76% Επιχορηγήσεις για λειτουργικές δαπάνες (Τακτικά) 21,33% γ) Εισπράξεις υπέρ Δημοσίου και τρίτων 12,13%

Δαπάνες

Οι συνολικές δαπάνες εμφανίζονται σαφώς μειωμένες για την πενταετία 2009-2016, ενώ στη συνέχεια υπάρχει μία αυξητική τάση. Η ταξινόμηση με βάση την αναλογία τους στα συνολικά έξοδα (πληρωθέντα) και το ποσοστό συμμετοχής των σημαντικότερων κατηγοριών εξόδων στα συνολικά έξοδα έχει ως εξής:

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΞΟΔΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2009-2019

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Όσον αφορά τα γενικά έξοδα, όλες οι υποκατηγορίες που αφορούν τις αμοιβές και τα έξοδα προσωπικού και αιρετών ανέρχονται στο 26,79% του συνόλου των δαπανών για το 2019, ενώ σημαντικό ποσοστό φαίνεται να έχει ο κωδικός που αφορά τις παροχές τρίτων που ανέρχονται στο 17,18%.

Στη διάρκεια της δεκαετίας που μελετάται παρατηρούμε τις μεγαλύτερες μειώσεις εξόδων στις κατηγορία των επενδύσεων (Έργα, αγορές κτιρίων τεχνικών έργων, μελέτες) όπου το 2009 ήταν 4.167.823€ και το 2019 μόλις 739.633,16€ .

Ειδικότερα η κατηγορία των έργων – επενδύσεων η οποία παρουσιάζει σχεδόν κάθετη πτώση μέχρι το 2011 ανακάμπτει τα επόμενα χρόνια λόγω της ένταξης νέων έργων στο ΕΣΠΑ και το Π.Δ.Ε για να ακολουθήσει εκ νέου μεγάλη πτώση από το 2015 και μετά.

Η κατάταξη των σπουδαιότερων κατηγοριών στα συνολικά έξοδα το 2019 , δίνει την ακόλουθη σειρά :

2019 α) Αμοιβές και έξοδα προσωπικού 26,79% β) Παροχές τρίτων 17,18% γ) Λοιπές Αποδόσεις 14,72%.

ΕΝΤΥΠΟ ΕΠ_07: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ								
ΕΣΟΔΑ €								
0	ΤΑΚΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	2013	2014	2015	2016	2017	2018	201+
01	ΠΡΟΣΟΔΟΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΚΙΝΗΤΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ	23.385	12.566	24.998	30.420,01	31.762,00	25.772,80	22.040,25
02	ΠΡΟΣΟΔΟΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΙΝΗΤΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ	44.641	39.672	16.688	13.312,09	26.674,96	27.909,20	22.533,96
03	ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΑ ΤΕΛΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	742.842	789.246	1.000.007	1.289.538	1.311.950,88	1.226.391,50	1.257.626,25
04	ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΛΟΙΠΑ ΤΕΛΗ, ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	318.778	321.086	328.390	367.004,93	402.929,16	427.089,51	423.632,22
05	ΦΟΡΟΙ ΚΑΙ ΕΙΣΦΟΡΕΣ	15.379	3.742	49.715	74.750,48	40.918,75	41.933,47	42.227,87
06	ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	1.004.343	1.195.475	1.524.258	1.851.687,02	1.566.644,77	1.575.041,45	1.581.779,66
07	ΛΟΙΠΑ ΤΑΚΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	35.990	25.864	23.463	22.929,94	12.402,84	22.523,98	22.100,18
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΑΚΤΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	2.185.359	2.387.652	2.967.524	3.649.643,23	3.393.283,36	3.346.661,91	3.371.940,39
1	ΕΚΤΑΚΤΑ ΕΣΟΔΑ	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
11	ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΕΚΠΟΙΗΣΗ ΚΙΝΗΤΗΣ ΚΑΙ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	0	0	0	0	0	0	0
12	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΚΑΛΥΨΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ	507.662	390.152	327.776	108.435,45	121.114,56	87.054,98	117.420,63
13	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	2.086.862	1.772.374	2.066.440	532.408,96	717.109,28	669.984,15	616.372,24
14	ΔΩΡΕΕΣ – ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΕΣ – ΚΛΗΡΟΔΟΣΙΕΣ	3.000	2.200	5.758	0	0	0	1.960,00
15	ΠΡΟΣΑΥΞΗΣΕΙΣ – ΠΡΟΣΤΙΜΑ – ΠΑΡΑΒΟΛΑ	76.285	57.809	38.459	60.462,84	59.130,96	107.803,68	57.400,41
16	ΛΟΙΠΑ ΕΚΤΑΚΤΑ ΕΣΟΔΑ	10.374	12.372	21.666	19.131,19	170.309,30	26.880,50	151.185,49
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤΑΚΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	2.684.182	2.234.907	2.460.100	720.438,44	1.067.664,10	891.723,31	944.338,77

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

2	ΕΣΟΔΑ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΤΩΝ (ΠΟΕ) ΠΟΥ ΘΑ ΒΕΒΑΙΩΘΟΥΝ ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
21	ΕΣΟΔΑ Π.Ο.Ε. ΤΑΚΤΙΚΑ	747.115	908.787	806.660	890.710,09	900.938,96	967.565,04	868.145,37
22	ΕΣΟΔΑ Π.Ο.Ε. ΕΚΤΑΚΤΑ	2.400	55.405	22.569	12.376,13	352,36	1.145,00	763,75
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΤΩΝ (ΠΟΕ)	749.515	964.192	829.230	903.086,22	901.291,32	968.710,04	868.909,12
3	ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟ ΔΑΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΠΟΕ	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
31	ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟ ΔΑΝΕΙΑ	0	0	0	0	0	0	0
32	ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ ΥΠΟΛΟΙΠΑ ΑΠΟ ΒΕΒΑΙΩΘΕΝΤΑ ΕΣΟΔΑ ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΑ ΕΤΗ	240.137	227.137	178.137	246.502,47	164.232,36	254.744,85	221.295,66
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΝ ΑΠΟ ΔΑΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΠΟΕ	240.137	227.137	178.137	246.502,47	164.232,36	254.744,85	221.295,66
4	ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΤΡΙΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΡΟΦΕΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
41	ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΤΡΙΤΩΝ	830.999	937.963	708.860	747.443,06	891.871,93	1.025.933,43	1.034.150,55
42	ΕΠΙΣΤΡΟΦΕΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ	5.968	48	105	506,11	0,03	499,71	54,02
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΝ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΤΡΙΤΩΝ	836.968	938.012	708965	747.949,17	891.871,96	1.026.433,14	1.132.183,59
5	ΧΡΗΜΑΤΙΚΟ ΥΠΟΛΟΙΠΟ	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
51	ΧΡΗΜΑΤΙΚΟ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΑΠΟ ΤΑΚ-	1.821.804	1.594.900	2.253.889	2.624.991,4	2.255.947,31	2.500.461,28	

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

1	ΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ				1			
51 2	ΧΡΗΜΑΤΙΚΟ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΑΠΟ ΕΚ- ΤΑΚΤΑ ΕΣΟΔΑ	1.821.804	1.594.900	2.253.889	2.624.991,4 1	2.255.947,31	2.500.461,28	
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ 5 ΧΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΥΠΟΛΟΙΠΟΥ	182180	1594900	2.253.889	2.624.991,4 1	2.255.947,31	2.500.461,28	
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	10.339.768	9.941.699	8.734.141	8.521,508,9 5	9.043.334,51	8.744.220,56	9.039.128,81
ΔΑΠΑΝΕΣ €								
6	ΕΞΟΔΑ ΧΡΗΣΗΣ	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
60	Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	1.578.492	1.672.325	1.650.700	1.767.142,3 9	1.731.640,05	1.883.225,73	1.881.026,13
61	Αμοιβές αιρετών και τρίτων	216.918	242.940	405.248	325.382,65	379.302,62	425.144,20	544.950,07
62	Παροχές τρίτων	279.292	495.202	522.805	917.476,25	1.291.449,13	1.070.075,69	1.206.731,78
63	Φόροι και τέλη	3.866	35.572	48.488	20.075,52	13.243,18	18.543,71	48.216,97
64	Λοιπά γενικά έξοδα	252.474	225.997	94.718	166.379,06	187.045,56	105.627,49	188.367,84
65	Πληρωμές για την εξυπηρέτηση δη- μόσια πίστης	270.903	261.221	187.149	180.005,75	175.267,82	168.957,26.	161.692,90
66	Δαπάνες προμήθειας αναλωσίμων	410.005	428.410	283.246	434.458,50	437.999,88	401.258,85	454.583,19
67	Πληρωμές για μεταβιβάσεις εισοδη- μάτων σε τρίτους παραχωρήσεις- παροχές - επιχορηγήσεις - επιδοτή- σεις - δωρεές	284.372	261.642	359.855	418.591,28	353.651,00	383.208,73	384.866,00
68	Λοιπά έξοδα	15.659	6.018	293	19.149,51	7.878,43	20.801,46	52.823,12
	ΣΥΝΟΛΟ Κ.Α. 6 ΕΞΟΔΩΝ ΧΡΗΣΗΣ	3.311.981	3.629.327	3.552.505	4.248.660,9 1	4.577.477,67	4.476.843,12	4.923.258,00

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

7	ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
71	Αγορές κτιρίων, τεχνικών έργων και προμήθειες παγίων	1.041.244	407.394	61.909	182.297,11	131.064,81	210.261,89	437.389,34
73	Έργα	980.155	1.539.556	1.672.073	377.970,88	589.844,54	404.316,68	284.425,47
74	Μελέτες, έρευνες, πειραματικές εργασίες και ειδικές δαπάνες	234.587	20.913	215.888	88.272,80	109.970,67	80.217,39	37.577,60
75	Τίτλοι πάγιας επένδυσης (συμμετοχές σε επιχειρήσεις)	2.000	0	10.000	15.000,00	20.000,00	5.000,00	5.040,75
	ΣΥΝΟΛΟ Κ.Α. 7 ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	2.257.986	1.967.863	1.959.871	663.540,79	850.880,02	699.795,96	739.633,16
8	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΠΟΕ , ΑΠΟΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
81	Πληρωμές οφειλών παρελθόντων οικονομικών ετών (ΠΟΕ)	397.518	347.390	264.974	173.106,69	270.287,25	162.942,90	324.822,11
82	Λοιπές Αποδόσεις	751.495	812.036	702.901	811.209,15	1.088.742,26	904.177,30	1.033.601,50
85	Προβλέψεις μη είσπραξης εισπρακτέων υπολοίπων βεβαιωθέντων κατά τα παρελθόντα οικονομικά έτη	0	0	0	0	0	0	0
	ΣΥΝΟΛΟ Κ.Α. 8 ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΠΟΕ, ΑΠΟΔΟΣΕΙΣ, ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	1.149.013	1.159.426	967.875	984.315,84	1.359.029,51	1.067.120,20	1.358.423,61
9	ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
91	Αποθεματικό	1.594.900	1.590.183	2.253.889	2.624.991,41	2.255.947,31	2.500.461,28	
	ΣΥΝΟΛΟ Κ.Α. 9 ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ	1.594.900	1.590.183	2.253.889	2.624.991,41	2.255.947,31	2.500.468,28	

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ (6-7-8-9)	8.313.880	8.346.799	8.734.141	5.986.517,54	6.787.387,20	6.243.759,28	7.021.314,77
---------------------------------	-----------	-----------	-----------	--------------	--------------	--------------	--------------

Ακίνητη Περιουσία του Δήμου

Η περιουσιακή κατάσταση του Δήμου Τήνου αφορά την ακίνητη περιουσία που αναλύεται στα κτίρια τα οποία διαθέτει και εκμισθώνει στα οικόπεδα και τα αγροτεμάχια που βρίσκονται στην ιδιοκτησία του. Σύμφωνα με τη δήλωση Ε.Ν.Φ.Ι.Α. που αφορά το έτος 2020 ο Δήμος Τήνου παρουσιάζει δικαιώματα σε σύνολο 174 ακινήτων με προσδιοριζόμενη αντικειμενική αξία **27.596.961,47 €**. Από αυτά τα γήπεδα είναι 39 και τα υπόλοιπα είναι κτίρια και οικόπεδα. Τα κτίρια τοποθετούνται ανά οικισμό ως εξής :

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	Αριθμός κτισμάτων
Τήνος	17
Στενή	4
Τριαντάρος	2
Αρνάδος	1
Καρυά	1
Δυο Χωριά	2
Υστέρνια	6
Όρμος Υστερνίων	2
Καλλονή	2
Ξινάρα	1
Κάμπος	2
Σμαρδάκιτο	1
Κτικάδος	3
Τριπόταμος	1
Καρδιανή	1
Κώμη	4
Σκαλάδος	1
Κρόκος	2
Ποταμιά	1
Φαλατάδος	5
Αγάπη	2
Πύργος	17
Όρμος Πανόρμου	3
Μαρλάς	1
Πλατιά	1
Μαμάδος	2
Βεναρδάδος	1
Αθήνα – Πειραιάς	11

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Πηγή : Τμήμα Εσόδων, Περιουσίας και Ταμείου ,2015

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

Διαδημοτικές συνεργασίες

Ο Δήμος Τήνου ως μέρος του ευρύτερου Αιγαϊακού και κυκλαδικού νησιωτικού χώρου, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του μετέχει σε μια σειρά από διαδημοτικών και περιφερειακών οργανισμών με σκοπό την αντιμετώπιση υπερτοπικών ζητημάτων αλλά και θεμάτων εξειδικευμένου χαρακτήρα μέσα από τη συλλογική δράση. Οι πιο γνωστοί φορείς στους οποίους συμμετέχει ο Δήμος είναι :

1. Περιφερειακή Ένωση Δήμων Νοτίου Αιγαίου
2. Αναπτυξιακή Κυκλάδων.
3. Εθνικό Δημοτικό Δίκτυο Υγείων Πόλεων
4. Δίκτυο Αειφόρων Νήσων Αιγαίου «Δάφνη»
5. Δίκτυο Δημάρχων κατά των Ανεμογεννητριών
6. Ένωση Σημαντικών Κοιμητηρίων της Ευρώπης

Επίσης, ο Δήμος Τήνου έχει προβεί στις παρακάτω αδελφοποιήσεις με έτερους Δήμους της Ελλάδας και του Εξωτερικού.

1. Δήμος Σαλαμίνας
2. Δήμος Zousan - Κίνα
3. Δήμος Νικολάγιεφ Ουκρανίας
4. Ραφήνας – Πικερμίου

B.1.4. Αξιολόγηση εσωτερικής κατάστασης Δήμου Τήνου

ΤΟΜΕΑΣ	ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ & ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ & ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ
ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	<p>Προβλήματα/ανάγκες</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ανάγκη αναδιάρθρωσης των υπηρεσιών σε αποδοτικότερες δομές – Αναμόρφωση του Ο.Ε.Υ. 2. Έλλειψη συστήματος μέτρησης της αποδοτικότητας και συστήματος διαχείρισης ποιότητας. 3. Έλλειψη τυποποίησης μεθόδων οργάνωσης και διαχείρισης. 4. Οι προσπάθειες ενίσχυσης της διοργάνωσης συμμετοχικών διαδικασιών με ευρεία συμμετοχή πολιτών και φορέων στην προγραμματική διαδικασία ανάπτυξης. 5. Αλληλεπικάλυψη αρμοδιοτήτων στη λειτουργία των δημοτικών επιχειρήσεων και Νομικών προσώπων παράλληλα με των Τμημάτων του Δήμου. 6. Έλλειψη καθηκοντολογίου για όλες τις θέσεις του Ο.Ε.Υ.. 7. Διασαφήνιση των ενεργειών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Διευθυντών και αντιδημάρχων – εντεταλμένων δημοτικών συμβούλων 	<p>Δυνατότητες</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Δυνατότητα οικονομικών κλίμακας και αύξηση της φέρουσας ικανότητας παροχής υπηρεσιών. 2. Ενιαία Δημοτική κεντρική διοίκηση σε όλο το νησί με καλύτερο συντονισμό και έλεγχο. 4. Δημιουργία κοινής δημοτικότητας για τους Τηνιακούς, σταδιακή εμπέδωση ταυτότητας και άμβλυνση των τοπικών περιορισμών και εμποδίων. 5. Διευρυμένη διαχείριση των τοπικών θεμάτων και εκπροσώπηση όλων των οικισμών μέσω των Δημοτικών και Τοπικών Κοινοτήτων. (αρχή επικοινωνικότητας) 6. Διατήρηση της ίσης παροχής υπηρεσιών σε όλη την Τήνο μέσω αποκεντρωμένων Δημοτικών υπηρεσιών. 7. Λειτουργία νέων Δημοτικών Επιτροπών σε εξειδικευμένα θέματα. 8. Ενοποίηση – κατάργηση Νομικών Προσώπων υπό νέα μορφή διοίκησης και δυνατότητα αυξημένης συνεργασίας με τις υπηρεσίες του Δήμου. 9. Αυξημένη δυνατότητα διαχείρισης και εκτέλεσης ευρωπαϊκών προγραμμάτων. 10. Ύπαρξη Κανονισμών και Οδηγών εφαρμογής (π.χ. Ύδρευση , Καθαριότητα, Πολιτική Προστασία) 11. Ή ύπαρξη δύο ΚΕΠ στο νησί.
	Περιορισμοί	Ευκαιρίες

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Συνεχείς μεταβολές λόγω διοικητικής μεταρρύθμισης (Καλλικράτης, Κλεισθένης, νομοθεσία έργων κ.α.) με το ανάλογο αντίκτυπο της εφαρμογής στις δημοτικές υπηρεσίες 2. Μεταβίβαση πολλών αρμοδιοτήτων στην Τ.Α. χωρίς τη μεταβίβαση ανάλογων πόρων. 3. Αυξανόμενη αβεβαιότητα του γενικότερου οικονομικού περιβάλλοντος. 4. Μεγάλη καθυστέρηση στη διαδικασία έγκρισης για συγχρηματοδοτούμενα έργα από την Ε.Ε. ή το Π.Δ.Ε. 5. Τα δομικά προβλήματα του ίδιου του θεσμού της αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα ως απόρροια των σχέσεων εξάρτησης και παράλληλα ανωριμότητας που παρουσιάζεται μεταξύ των φορέων της αυτοδιοίκησης και της κεντρικής εξουσίας. 6. Το ευρύτερο πρόβλημα των ΟΤΑ Α βαθμού αναφορικά με την οικονομική δυσπραγία, λειτουργεί περιοριστικά για την υλοποίηση πολλών αναγκαίων δράσεων 8. Η διοικητική κατανομή του νησιού ευνοεί την ανάπτυξη ενδοδηματικών ανισοτήτων, γεωγραφικών ή χωροταξικών διαφοροποιήσεων. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Σημαντική συνολική Δημοτική παρουσία προς αξιοποίηση. 2. Νέος Οργανισμός Υπηρεσίας με βάση τη νέα δομή και τις νέες αρμοδιότητες. 3. Αναμενόμενη έγκριση διαχειριστικής επάρκειας και εκμετάλλευση πόρων από την Ε.Ε. (ΕΣΠΑ, ΕΚΤ κ.λ.π) 4. Συνεργασίες με την Περιφέρεια και ομοειδείς Δήμους 5. Μεσοπρόθεσμος σχεδιασμός 6. Νέο πλαίσιο για την Αυτοδιοίκηση 7. Σύσταση ΔΕΥΑ 8. Συνένωση Νομ. Προσώπων με το Δήμο
ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ	Προβλήματα/ανάγκες	Δυνατότητες
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Καθυστερήσεις στη στελέχωση των τμημάτων. 2. Αναντιστοιχίες δραστηριοτήτων και προσόντων προσωπικού. 3. Μη στελέχωση της νομικής υπηρεσίας του Δήμου. 4. Απουσία εφαρμογής ενός αντικειμενικού συστήματος αξιολόγησης ανθρώπινου δυναμικού στα επιμέρους τμήματα βασισμένου σε ποσοτικοποιημένους δείκτες. Ως αποτέλεσμα οι ανάγκες να εκφράζονται με έναν σχετικά υποκειμενικό χαρακτήρα. 5. Ελλείψεις στην ποσοτική στελέχωση σε συγκεκριμένες οργανικές μονάδες που δημιουργούν διαρθρωτικά προβλήματα στην εύρυθμη λειτουργία του οργανισμού. 6. Έλλειψη συντονισμένης εκπαίδευσης και επιμόρφωσης προσωπικού, (πέραν της ατομικής πρωτοβουλίας) 7. Έλλειψη ειδικοτήτων (ποιοτική 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Αριθμητική ενίσχυση των υπηρεσιών με νέους υπαλλήλους λόγω κινητικότητας 2. Προσωπικό με μεγάλη εμπειρία στην Αυτοδιοίκηση. 3. Μεγάλο ποσοστό του προσωπικού είναι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

	<p>υποστελέχωση) 8. Ουσιαστική κατάργηση του Γραφείου και ΚΕΠ Ξινάρας και του Γραφείου Διοικητικής Εξυπηρέτησης χωρίς άλλη εξασφάλιση των παρεχόμενων υπηρεσιών για τα Κάτω και Πάνω Μέρη 8. Τάση μείωσης του προσωπικού λόγω συνταξιοδότησης</p>	
	Περιορισμοί	Ευκαιρίες
	<p>1. Περιπτώσεις αναντιστοιχίας της υφιστάμενης οργανωτικής δομής με τις προβλέψεις του ΟΕΥ. 2. Στασιμότητα των προσλήψεων μόνιμου προσωπικού. 3. Περιορισμός προσλήψεων εποχιακού προσωπικού.</p>	<p>1. Νέο νομοθετικό πλαίσιο για την κινητικότητα του προσωπικού. 2. Έλευση προσωπικού από τους υπό συγχώνευση Οργανισμούς. 3. Νέος σχεδιασμός και ΟΕΥ 4. Δυνατότητα νέων μόνιμων προσλήψεων 5. Σύστημα Ενιαίας Κινητικότητας στο Δημόσιο</p>
	Προβλήματα/ανάγκες	Δυνατότητες
	<p>1. Έλλειψη ειδικότητας τομέα Πληροφορικής. 2. Εξάρτηση του Δήμου από εξωτερικά συνεργεία-επιχειρήσεις για λογισμικό - συντήρηση. 3. Αυξημένο κόστος δικαιωμάτων και εφαρμογής προγραμμάτων λογισμικού και μη εφαρμογή δωρεάν λογισμικού ανοικτού κώδικα. 4. Πολυμορφία στη χρήση των προγραμμάτων και του λογισμικού με αποτέλεσμα την ασυμβατότητα και δυσκολία χρήσης μεταξύ των υπηρεσιών 5. Χαμηλό ποσοστό μηχανογράφησης των υπηρεσιών 6. Δυσκολία ανανέωσης εξοπλισμού υλικού και λογισμικού νέων τεχνολογιών. 7. Ανάγκη βασικού εξοπλισμού σε όλα τα δημοτικά κτίρια πλην Δημαρχείου.</p>	<p>1. Αυξημένη δυνατότητα επικοινωνιακής πολιτικής του Δήμου για την ενημέρωση των πολιτών μέσω πολλών νέων μέσων (Διαδίκτυο, Τηλεόραση) 2. Κάλυψη μέρους της πόλης από το δημοτικό ασύρματο δίκτυο 3. Ύπαρξη ευρυζωνικού δικτύου στις δημόσιες υπηρεσίες της πόλης της Τήνου 4. Πρόσφατη εμπειρία και συμμετοχή σε προγράμματα με αντικείμενο την πληροφορική (ΣΥΖΕΥΞΙΣ, ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΥΛΕΣ ψηφιακές υπηρεσίες δημοτών κ.α) 5. Υλοποίηση προγραμμάτων απομακρυσμένης πρόσβασης σε υπηρεσίες του Δήμου</p>
	Περιορισμοί	Ευκαιρίες
	<p>1. Δυσκολία στελεχών - υπαλλήλων να υιοθετήσουν τη χρήση των νέων τεχνολογιών. 2. Υψηλό κόστος εγκατάστασης 3. Χαμηλές ταχύτητες δικτύου σε σχέση με άλλες περιοχές της Χώρας</p>	<p>1. Ενίσχυση του Δήμου με ειδικευμένο προσωπικό. 2. Ύπαρξη δομημένου δικτύου και ηλεκτρονικών υποδομών σε όλα τα δημοτικά κτήρια</p>
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ		
ΚΤΙΡΙΑΚΗ Υ-	Προβλήματα/ανάγκες	Δυνατότητες

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

ΠΟΔΟΜΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ	<p>1. Προβλήματα προσβασιμότητας λόγω ανεπάρκειας χώρων στάθμευσης για τους Δημότες σε αρκετές από τις υπηρεσίες του Δήμου.</p> <p>2. Προβλήματα πρόσβασης από Α.Μ.Ε.Α. σε υπηρεσίες του Δήμου πλην του κεντρικού κτιρίου.</p> <p>3. Κόστος συντήρησης οχημάτων - γερασμένος στόλος</p> <p>4. Απουσία αποθήκης υλικού</p> <p>5. Δυσκολία στην συνολική εκτίμηση προμηθειών και κόστους σε ετήσια βάση .</p> <p>6. Απαιτήση χρήσης εξειδικευμένων προγραμμάτων για</p> <p>7. Πολλά ανεκμετάλλευτα δημοτικά κτίρια με υψηλό κόστος συντήρησης</p>	<p>1. Σχετική επάρκεια του εξοπλισμού σε σχέση με τις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών για τις περισσότερες οργανικές μονάδες.</p> <p>2. Ύπαρξη ενός σχετικά ικανοποιητικού στόλου οχημάτων για το μέγεθος του Δήμου.</p> <p>3. Διαρκής ενίσχυση των οχημάτων και των μηχανημάτων από χρηματοδοτούμενα προγράμματα την τελευταία τριετία.</p> <p>4. Δυνατότητα προμήθειας νέων μονάδων σε εξέλιξη (προγ. Τρίτη)</p>
	Περιορισμοί	Ευκαιρίες
	<p>1. Μειωμένη ικανότητα χρηματοδότησης για ανανέωση - συντήρηση κτιρίων και εξοπλισμού από τους κεντρικούς πόρους.</p> <p>2. Απουσία ειδικοτήτων για τη συντήρηση του εξοπλισμού (π.χ. μηχανικοί)</p>	<p>1. Αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του Δήμου.</p> <p>2. Χρηματοδοτικά εργαλεία για την αναβάθμιση του εξοπλισμού και των ακινήτων</p>
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ	Προβλήματα/ανάγκες	Δυνατότητες
	<p>1. Δεν έχουν καταγραφεί τα μη ηλεκτροδοτούμενα κτίσματα για το Τέλος Ακίνητης Περιουσίας.</p> <p>2. Εξεύρεση οφειλετών λογαριασμών .</p> <p>3. Καταβολή μισθωμάτων για τις υπηρεσίες του Δήμου, παρά την ύπαρξη διαθέσιμων κτιρίων.</p> <p>4. Περιορισμός ελαστικών λειτουργικών δαπανών.</p> <p>5. Κεντρικός έλεγχος δαπανών προμηθειών και αναλωσίμων</p> <p>6. Εξαίρεση οφειλετών τέλους παρεπιδημούντων</p> <p>7. Έλλειψη Δημοτικής Αστυνομίας και ελέγχου εφαρμογής των κανονιστικών διατάξεων, νομοθεσίας και των αποφάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου.</p>	<p>1. Κατάρτιση προϋπολογισμού με βάση ιεραρχημένες προτεραιότητες και ουσιαστική συμμετοχή του υπηρεσιακού επιπέδου</p> <p>2. Αύξηση αποτελεσματικότητας διαθέσιμων πόρων.</p> <p>3. Δυνατότητα νέων πηγών χρηματοδότησης</p> <p>4. Αξιοποίηση της Δημοτικής περιουσίας</p> <p>5. Σύνδεση Οικονομικού Προϋπολογισμού με Τεχνικό Πρόγραμμα και Ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης.</p>
	Περιορισμοί	Ευκαιρίες

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Συνεχώς μειούμενα και συρικνούμενα έσοδα από Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους. 2. Συνεχώς μειούμενα έσοδα από Σ.Α.Τ.Α. 3. Μειωμένο τέλος παρεπιδημούντων 4. Κατάρρευση της τοπικής οικονομίας λόγω covid-19 	<p>Δυνατότητα Οικονομικού προγραμματισμού σε βάθος για όλη τη Δημοτική περίοδο (πενταετία) Χρηματοδοτικά εργαλεία στήριξης της τοπικής οικονομίας και των δημοτών που έχουν πληγεί από τον covid-19</p>
--	---	---

Κρίσιμα Ζητήματα

1. Ορθολογικοποίηση της διαχείρισης στην κατανομή των διαθέσιμων πόρων του Οργανισμού
2. Ενδυνάμωση τόσο των δομών όσο και των διαδικασιών προγραμματισμού και στρατηγικής
3. Ενδυνάμωση των πολιτικών επιμόρφωσης –κατάρτισης και δια βίου μάθησης του στελεχιακού δυναμικού του ΟΤΑ
4. Ενσωμάτωση της χρήσης των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών σε όλα τα επίπεδα λειτουργίας του Οργανισμού με απώτερο στόχο την αποτελεσματικότητα και την παροχή νέου επιπέδου ποιοτικών υπηρεσιών προς τους δημότες.
5. Συμμετοχή σε δίκτυα της αυτοδιοίκησης αλλά και ευρύτερα εταιρικά σχήματα από το οποία ο Δήμος μπορεί να αποκτήσει οποιασδήποτε μορφής οφέλη
6. Ενίσχυση των συνεργασιών με τον ακαδημαϊκό χώρο αλλά και με τον χώρο των επιχειρήσεων με στόχο την προώθηση της εταιρικής ευθύνης και της έννοιας της κοινωνικής οικονομίας.
- 7.- Εκμετάλλευση όλων των πλεονεκτημάτων που προσφέρει η συγκέντρωση υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων υπό ένα ενιαίο φορέα Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο νησί.
9. Παροχή του ίδιου επιπέδου υπηρεσιών σε όλους τους δημότες, ανεξαρτήτως τόπου κατοικίας στην Τήνο.
10. Σταδιακή ανάπτυξη νέων οργανωτικών μονάδων στις κεντρικές υπηρεσίες του Δήμου ανάλογα με τις προτεραιότητες της Δημοτικής Αρχής (Προγραμματισμού/Οργάνωσης/Πληροφορικής, Αγροτικής Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος, Κοινωνικής Προστασίας, Απασχόλησης, Τουρισμού κ.λ.π.).
11. Η αξιοποίηση, στο μέγιστο δυνατό βαθμό, του υπάρχοντος προσωπικού και στην τοποθέτησή του σε κατάλληλες θέσεις βάσει των ικανοτήτων και της εμπειρίας του.
12. Στην λειτουργία των νομικών προσώπων του Δήμου συμπληρωματικά και επικουρικά με την γενικότερη πολιτική του, και ενσωμάτωση στο Δήμο αυτών που το έργο τους είναι παράλληλο με των Δημοτικών Υπηρεσιών
13. Η χρήση τυποποιημένων διοικητικών διαδικασιών και εντύπων.
14. Η προστασία δεδομένων και αρχειακού υλικού.
15. Η πρόσβαση στην πληροφορία για όλους τους πολίτες και η διαφάνεια στις ενέργειες της διοίκησης.
16. Οι σύγχρονες και πολιτισμένες συνθήκες εργασίας για υπαλλήλους και δημότες.
17. Αντιμετώπιση των διοικητικών, κοινωνικών και οικονομικών θεμάτων που έχουν προκύψει λόγω covid-19.
18. Αναδιάρθρωση Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας

B.2. Καθορισμός Στρατηγικής του Δήμου και Αναπτυξιακές Προτεραιότητες.

Κατά τα στάδια της καταγραφής της υφιστάμενης κατάστασης και της αξιολόγησης της που προηγήθηκαν, ολοκληρώθηκε ο εντοπισμός των κρίσιμων ζητημάτων τοπικής και εσωτερικής ανάπτυξης που θα πρέπει να αντιμετωπίσει ο Δήμος κατά την επόμενη περίοδο προγραμματισμού. Η στρατηγική του Δήμου Τήνου για την τετραετία 2019-2023 θα πρέπει να έχει υπόψη αυτές τις παραδοχές που αναφέρθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια και βεβαίως υπολογίζοντας καθοριστικές παραμέτρους πέραν του επιπέδου του νησιού όπως

- Τη δύσκολη ως και βίαια οικονομική προσαρμογή που έχει συντελεστεί εδώ και μία δεκαετία για τους Ο.Τ.Α. η οποία δυστυχώς συνδυάστηκε με μια διοικητική μεταρρύθμιση πανελληνίου βεληνεκούς και αύξηση των αρμοδιοτήτων χωρίς την ανάλογη ενίσχυση σε πόρους.
- Τις κοινωνικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης πέραν των οικονομικών αποτελεσμάτων σε δημοτικό επίπεδο και την ανάγκη ανακούφισης των δημοτών επίσης πέραν του οικονομικού επιπέδου.
- Την αβεβαιότητα του δημοσιονομικού και πολιτικού περιβάλλοντος, που υποχρεώνει αντίστοιχα την επιφύλαξη του Δήμου και την προσεκτική τοποθέτηση των δράσεων του σε άκρως στοχευμένες και όσο το δυνατόν πιο σίγουρες παρεμβάσεις από άποψη αποτελεσμάτων.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

- Την ακόμα πιο πρόσφατη κρίση που βιώνει το σύνολο της τοπικής κοινωνίας λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού, η οποία έχει μέχρι στιγμής μεγάλες επιπτώσεις στην οικονομία, την κοινωνία και ευτυχώς λιγότερο στην υγεία των κατοίκων του νησιού.

- Την αναγκαιότητα της συνέχισης χωρίς εκπτώσεις του ρόλου του Δήμου ως του πιο κοντινού στον πολίτη θεσμό, θεματοφύλακα της δημοκρατίας και του συμφέροντος του τόπου, εκπροσώπου της τοπικής λαϊκής βούλησης και εφαρμοστή της αξιοπρεπούς διαβίωσης και παροχής ισονομίας προς όλους ανεξαιρέτως τους κατοίκους.

Το πρώτο βήμα για την επιτυχή αξιοποίηση όλων των στοιχείων που αναφέρθηκαν προηγούμενα είναι ο καθορισμός της στρατηγικής που θα ακολουθήσει ο Δήμος μέσω του καθορισμού γενικών στόχων και πολιτικών δράσης για την επίτευξή τους. Για να γίνει αυτό εφικτό θα πρέπει να είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε την αποστολή που έχει ο Δήμος ως φορέας διαχείρισης των τοπικών θεμάτων και το όραμα της Δημοτικής ηγεσίας για τον τόπο και τη μελλοντική του εικόνα.

B.2.1. Αποστολή Δήμου και Όραμα δημοτικής ηγεσίας

Η αποστολή του Δήμου περιγράφεται στον Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων αλλά και στον επικυρωμένο Ευρωπαϊκό Χάρτη Τοπικής Αυτοδιοίκησης και αναφέρει :

«Τη διακυβέρνηση των τοπικών υποθέσεων και την παροχή δημοσίων αγαθών και υπηρεσιών για την ικανοποίηση των αναγκών των κατοίκων, των τοπικών φορέων και των επισκεπτών, με απώτερο σκοπό τη βιώσιμη κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της περιοχής του»

Στο πλαίσιο αυτό το όραμα του Δήμου Τήνου για την επόμενη μεσοπρόθεσμη περίοδο, το οποίο θα επιδιώξει με την εφαρμογή της επιλεγμένης στρατηγικής και με την ευρύτερη δυνατή κοινωνική συναίνεση να υλοποιήσει, ορίζεται ως ακολούθως:

Ο Δήμος μας να ανταπεξέλθει στην ανάγκη για βιώσιμη ανάπτυξη, δηλαδή στην ισορροπία της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής ισότητας και της προστασίας του περιβάλλοντος. Ταυτόχρονα επιδιώκουμε την ενδυνάμωση της τοπικής οικονομίας της Τήνου, αξιοποιώντας όλα τα χαρακτηριστικά και εφόδια που έχουμε στον Τουρισμό, στον Πολιτισμό και στην Παραγωγή.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

B.2.2. Στρατηγική Δήμου Τήνου

Η στρατηγική του Δήμου Τήνου θα αποτελεί συνεκτικό σύνολο γενικών στόχων και πολιτικών δράσης, που αποσκοπούν στην εκπλήρωση της αποστολής και στην επίτευξη του οράματος της Δημοτικής ηγεσίας

Η διαμόρφωση της στρατηγικής σημαίνει :

1. τον προσδιορισμό των κρίσιμων ζητημάτων τοπικής ανάπτυξης που θα αντιμετωπίσει ο Δήμος (γενικοί στόχοι τοπικής ανάπτυξης) και
2. τη διαμόρφωση των κατάλληλων εσωτερικών στρατηγικών επιλογών που θα διασφαλίσουν την επιτυχή προσέγγιση των ως άνω γενικών στόχων τοπικής ανάπτυξης (πολιτικές δράσης και γενικοί στόχοι εσωτερικής ανάπτυξης).

Εφόσον έχουν ξεκάθαρα διατυπωθεί το Όραμα, και η Αποστολή και παράλληλα έχουν αποκρυσταλλωθεί τα Κρίσιμα Ζητήματα Ανάπτυξης, το επόμενο βήμα είναι η διατύπωση της Γενικής Στρατηγικής δηλαδή τον τρόπο με τον οποίο έχει σκοπό ο Δήμος να εκπληρώσει την αποστολή του αλλά και να ολοκληρώσει και επιτύχει το όραμά του και των Γενικών Στρατηγικών Στόχων.

Κομβικό ζήτημα για την αποτελεσματικότητα της αναπτυξιακής στρατηγικής του Δήμου Τήνου, αποτελεί η «στήριξη» των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων σε μια σειρά χαρακτηριστικών και προϋποθέσεων τα οποία περιγράφηκαν προηγουμένως και συνοψίζονται στα εξής κρίσιμα σημεία για το Δήμο Τήνου :

1. Ισονομία και αξιοκρατία στην αντιμετώπιση των δημοτών, ισότητα στην παροχή υπηρεσιών και τις ευκαιρίες.
2. Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής μέσα από δράσεις κοινωνικής φροντίδας και μέριμνας, ιδιαίτερα για τις ευπαθείς πληθυσμιακές ομάδες.
3. Η προστασία και ανάδειξη του οικιστικού και φυσικού περιβάλλοντος.
4. Εξασφάλιση ποιοτικής εξυπηρέτησης επισκεπτών.
6. Προώθηση των σύγχρονων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών.
7. Ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Τήνου
8. Φραγμός στις συνέπειες της οικονομικής κρίσης με επενδύσεις βιώσιμου αναπτυξιακού χαρακτήρα
9. Φραγμός στις συνέπειες της υγειονομικής κρίσης με την άμεση αντιμετώπιση των ζητημάτων υγείας του πληθυσμού

B.2.3. Άξονες και μέτρα προγράμματος

Συνοπλοποιώντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και γνωρίσματα που συνθέτουν την εικόνα του Δήμου Τήνου όπως αυτά αναφέρθηκαν παραπάνω το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου Τήνου προτείνεται, να διαρθρωθεί στους εξής Άξονες Προτεραιότητας και στα επιμέρους Μέτρα αυτών.

Η διαγραμματική τους απεικόνιση έχει ως εξής :

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ 2020-2023

ΜΕΤΡΟ	ΣΤΟΧΟΣ
1.1 Φυσικό Περιβάλλον	
	1.1.1 Προστασία και Διαχείριση Φυσικού Περιβάλλοντος
	1.1.2 Αξιοποίηση φυσικών πόρων και Α.Π.Ε.
	1.1.3 Πολιτική Προστασία
1.2 Δόμηση – Οικιστικό Περιβάλλον	
	1.2.1 Πολεοδομικός και Χωροταξικός Σχεδιασμός
	1.2.2 Αναβάθμιση Δημοτικών Κτιρίων
	1.2.3 Αναβάθμιση Κοινόχρηστων- Κοινοφελών Χώρων
1.3 Μεταφορές Συγκοινωνίες	
	1.3.1 Βελτίωση Δημοτικού Οδικού Δικτύου
	1.3.2 Βελτίωση Λιμενικών Υποδομών
	1.3.3 Οδική ασφάλεια πεζών και οχημάτων
	1.3.4 Αναβάθμιση μεταφορικών συγκοινωνιακών υποδομών
1.4 Υποδομές – Δίκτυα – Ενέργεια	
	1.4.1 Αναβάθμιση Δικτύων Ύδρευσης – Ορθολογική διαχείριση νερού
	1.4.2 Αναβάθμιση Δικτύων αποχέτευσης – ακαθάρτων
	1.4.3 Αναβάθμιση δικτύου ηλεκτροφωτισμού και ενέργειας
	1.4.4 Αναβάθμιση ευρυζωνικότητας και τηλεφωνικού δικτύου
	1.4.5 Ολοκληρωμένη διαχείριση απορριμμάτων
2.1 Κοινωνική Μέριμνα – Δημόσια Υγεία	
	2.1.1 Αναβάθμιση υπηρεσιών και δομών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας
	2.1.2 Αναβάθμιση υπηρεσιών Κοινωνικής Πρόνοιας
2.2 Πολιτισμός	
	2.2.1 Αναβάθμιση Πολιτιστικών Υποδομών Και παρεχόμενων υπηρεσιών
	2.2.2 Ανάδειξη και προβολή Τηνιακού Πολιτισμού- Συνεργασία με πολιτιστικούς φορείς
2.3 Αθλητισμός	
	2.3.1 Στήριξη σχολικού και ερασιτεχνικού αθλητισμού
	2.3.2 Δημιουργία – αναβάθμιση αθλητικών εγκαταστάσεων
2.4 Παιδεία	
	2.4.1 Δημιουργία και αναβάθμιση υποδομών εκπαίδευσης
	2.4.2 Ενίσχυση και ανάπτυξη εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων
3.1 Επιχειρηματικότητα – Τοπική αγορά	
	3.1.1 Αναβάθμιση εμπορικής και επιχειρηματικής δραστηριότητας
	3.1.2 Υποστήριξη τοπικών παραγωγών πρωτογενούς τομέα
	3.1.3 Απασχόληση – Ανεργία
3.2 Τουρισμός	
	3.2.1 Αναβάθμιση τουριστικού προϊόντος Και τουριστικών υποδομών
	3.2.2 Συνεργασία με τουριστικούς φορείς – δίκτυα
4.1 Οργάνωση Υπηρεσιακών Δομών και Αξιοποίηση Δημοτικής Περιουσίας	
	4.1.1 Οργανωτική και λειτουργική αναβάθμιση υπηρεσιών Δήμου
	4.1.2 Οικονομική διαχείριση και Αξιοποίηση ακίνητης περιουσίας
4.2 Ενημέρωση – Επικοινωνία – Δίκτυα	
	4.2.1. Ενημέρωση – Δημοσιότητα – Διαφάνεια
	4.2.2 Συμμετοχική Διακυβέρνηση – Διαβούλευση
4.3 Ψηφιακή ανάπτυξη	
	4.3.1 Διαχείριση δικτύων
	4.3.2 Ηλεκτρονικές υπηρεσίες προς τον πολίτη